

Prečišćeni tekst Zakona o energetici obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o energetici ("Službeni list Crne Gore", br. 005/16 od 20.01.2016),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetici ("Službeni list Crne Gore", br. 051/17 od 03.08.2017), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O ENERGETICI

("Službeni list Crne Gore", br. 005/16 od 20.01.2016, 051/17 od 03.08.2017)

I OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom određuju se energetske djelatnosti, uređuju uslovi i način njihovog obavljanja radi kvalitetnog i sigurnog snabdijevanja krajnjih kupaca energijom, podsticanja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije, način organizovanja i upravljanja tržištem električne energije i gasa, kao i druga pitanja od značaja za energetiku.

Izuzeci od primjene zakona

Član 2

Ovaj zakon ne primjenjuje se na:

- 1) istraživanje i eksploataciju uglja, osim eksploatacije za proizvodnju električne i toplotne energije;
- 2) istraživanje i eksploataciju nafte i gasa, razvoj, proizvodnju ili rafinisanje sirove nafte ili gasa; i
- 3) na energetska efikasnost u finalnoj potrošnji energije.

Energetske djelatnosti

Član 3

(1) Energetske djelatnosti, u smislu ovog zakona, su:

- 1) proizvodnja električne energije;
- 2) prenos električne energije;
- 3) distribucija električne energije;
- 4) snabdijevanje električnom energijom;
- 5) organizovanje i upravljanje tržištem električne energije;
- 6) skladištenje gasa;
- 7) prenos gasa;
- 8) distribucija gasa;
- 9) snabdijevanje gasom;
- 10) organizovanje i upravljanje tržištem gasa;
- 11) transport nafte naftovodima i drugi oblici transporta nafte koji nijesu uređeni posebnim propisom;
- 12) transport naftnih derivata produktovodima;
- 13) transport naftnih derivata transportnim sredstvima, osim produktovodima;
- 14) trgovina na veliko naftnim derivatima;
- 15) trgovina na malo naftnim derivatima;
- 16) skladištenje nafte i naftnih derivata;
- 17) proizvodnja toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
- 18) distribucija toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
- 19) snabdijevanje toplotnom energijom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
- 20) trgovina, posredovanje i zastupanje na tržištu energije koji nijesu uređeni posebnim propisom;

- 21) transport i skladištenje tečnog prirodnog gasa (u daljem tekstu: TPG);
 - 22) upravljanje postrojenjem za TPG;
 - 23) upravljanje postrojenjem za tečni naftni gas (u daljem tekstu: TNG);
 - 24) trgovina na veliko i snabdijevanje krajnjih kupaca TPG;
 - 25) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije;
 - 26) proizvodnja biogoriva i biotečnosti;
 - 27) transport biogoriva i biotečnosti;
 - 28) trgovina na veliko biogorivima i biotečnostima;
 - 29) trgovina na malo biogorivima i biotečnostima;
 - 30) skladištenje biogoriva i biotečnosti.
- (2) Energetski subjekat, u smislu ovog zakona, je privredno društvo, pravno ili fizičko lice, odnosno preduzetnik koji obavlja jednu ili više djelatnosti iz stava 1 ovog člana, osim krajnjeg korisnika energije.
- (3) Energetski sektor čine energetske djelatnosti iz stava 1 ovog člana i energetski subjekti koji obavljaju te djelatnosti.

Javni interes

Član 4

- (1) Obezbjedivanje dovoljnih količina energije koje su potrebne za život i rad građana i poslovanje i razvoj privrednih subjekata i njihovo snabdijevanje na siguran, bezbjedan, pouzdan i kvalitetan način, kao i energetski razvoj su od javnog interesa.
- (2) Javni interes iz stava 1 ovog člana ostvaruje se obavljanjem energetske djelatnosti iz člana 86 ovog zakona, na principima:
- 1) efikasnog i ekonomičnog korišćenja prirodnih resursa koje zadovoljava energetske potrebe i strateške ekonomske interese Crne Gore;
 - 2) zaštite životne sredine;
 - 3) efikasnog korišćenja energije i korišćenja energije iz obnovljivih izvora;
 - 4) unapređenja konkurencije na tržištu električne energije i uspostavljanja konkurentnog tržišta gasa;
 - 5) zaštite krajnjih kupaca električne energije i gasa;
 - 6) dobitnog poslovanja;
 - 7) podsticanja učešća privatnog sektora;
 - 8) ugovaranja korišćenja prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa i drugih sistema gasa, snabdijevanja električnom energijom, gasom i toplotnom energijom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu i učestvovanja na tržištu električne energije i gasa;
 - 9) usklađivanja organizacije i funkcionisanja energetske djelatnosti iz člana 3 ovog zakona na transparentan i nediskriminatoran način;
 - 10) poštovanja prava svojine prostora.

Funkcionisanje energetske djelatnosti

Član 5

- (1) Organizovanje, upravljanje, funkcionisanje i razvoj tržišta električne energije i gasa vrši se na način kojim se obezbjeđuje sigurnost snabdijevanja, pouzdanost i kvalitet usluga, po cijenama koje odražavaju kretanje cijena na tržištu i/ili su rezultat transparentnih tenderskih postupaka, kao i integracija tržišta električne energije i gasa Crne Gore u regionalno i evropsko tržište.
- (2) Uređenje i funkcionisanje energetske djelatnosti iz člana 3 ovog zakona na transparentan i nediskriminatoran način.

Značenje izraza

Član 6

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) aerotermaalna energija je energija koja je u obliku toplotne energije sadržana u vazduhu;

- 2) biomasa je biorazgradivi dio proizvoda, otpada i ostataka biološkog porijekla iz poljoprivrede (uključujući materije biljnog i životinjskog porijekla) i šumarstva i s njima povezanih djelatnosti, ribarstva i akvakulture, kao i biorazgradivi dio industrijskog i komunalnog otpada;
- 3) biogoriva su tečna ili gasovita goriva za saobraćaj, proizvedena iz biomase;
- 4) biotečnost je tečno gorivo proizvedeno iz biomase, namijenjeno za energetske svrhe, uključujući proizvodnju električne energije i toplotne energije za grijanje i hlađenje, osim za saobraćaj;
- 5) balansno tržište električne energije je skup institucionalnih, komercijalnih i operativnih aranžmana kojima se uspostavlja tržišno upravljanje funkcijom balansiranja;
- 6) cijena sa prekidom je cijena energije koja je unaprijed dogovorena između energetske subjekta i kupca, kojom se uzimaju u obzir prekidi u snabdijevanju električnom energijom ili gasom;
- 7) daljinsko grijanje ili daljinsko hlađenje je distribucija toplotne energije u obliku pare, tople vode ili rashladnog fluida iz centralnog proizvodnog izvora preko distributivnog sistema do više zgrada ili lokacija za grijanje ili hlađenje prostora ili za tehnološke procese;
- 8) dispečiranje električne energije ili gasa je upravljanje tokovima električne energije ili gasa u sistemu, uključujući i razmjenu sa drugim sistemima;
- 9) distribucija električne energije je prenošenje električne energije kroz elektroenergetske distributivne sisteme, radi isporuke krajnjim kupcima, koje ne uključuje snabdijevanje električnom energijom;
- 10) distribucija gasa je prenošenje gasa kroz lokalne ili regionalne gasovodne sisteme radi isporuke krajnjim kupcima, koje ne uključuje snabdijevanje gasom;
- 11) distribucija toplotne energije je prenošenje toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu pomoću pare, tople vode ili rashladnog fluida kroz distributivne sisteme;
- 12) distributer toplotne energije je energetski subjekat koji vrši distribuciju toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
- 13) distribuirana proizvodnja električne energije je proizvodnja električne energije u energetskom objektu koji je povezan na distributivni sistem;
- 14) ekonomski opravdana potražnja je potražnja koja nije veća od potreba za toplotnom energijom ili hlađenjem, od potražnje koja se u tržišnim uslovima može zadovoljiti postupcima proizvodnje energije koji ne obuhvataju kogeneraciju;
- 15) ekonomsko prvenstvo je rangiranje ponuda prema ponuđenoj cijeni po rastućem redosljedu;
- 16) energetski objekat je objekat u kojem se vrši jedna ili više tehnoloških funkcija proizvodnje, prenosa, distribucije električne energije i/ili gasa, skladištenja nafte, naftnih derivata ili gasa i proizvodnje ili distribucije toplotne energije;
- 17) garancija porijekla je elektronski dokument koji ima isključivu funkciju da snabdjevač dokaže krajnjem kupcu da je određeni udio ili količina energije proizvedena iz obnovljivih izvora;
- 18) gas je prirodni gas, tečni prirodni gas, biogas ili drugi gas, bez obzira na porijeklo, ako se može tehnički i bezbjedno prenositi kroz gasni sistem;
- 19) gasni sistem je prenosna mreža, distributivna mreža, postrojenja za TPG i/ili postrojenja za skladištenje, koja su u svojini i/ili kojima upravlja subjekat za prirodni gas, uključujući operativnu rezervu u sistemu gasa (linepack) i njegova postrojenja koja obezbjeđuju pomoćne usluge i usluge povezanih subjekata neophodne za obezbjeđivanje pristupa prenosnim, distributivnim, skladišnim i postrojenjima za TPG;
- 20) geotermalna energija je energija koja se u obliku toplotne energije nalazi ispod čvrste površine zemlje;
- 21) horizontalno integrisani subjekat za električnu energiju je subjekat koji obavlja najmanje jednu od djelatnosti: proizvodnju za prodaju, prenos, distribuciju ili snabdijevanje električnom energijom i drugu djelatnost koja se ne odnosi na električnu energiju;
- 22) horizontalno integrisani subjekat za gas je subjekat koji obavlja najmanje jednu od djelatnosti: proizvodnju, prenos, distribuciju, snabdijevanje ili skladištenje prirodnog gasa i drugu djelatnost koja se ne odnosi na gas;
- 23) hidrotermalna energija je energija koja se u obliku toplotne energije nalazi u površinskoj vodi;
- 24) interkonektovani sistemi su prenosni ili distributivni sistemi međusobno povezani sa jednim ili više interkonektora;
- 25) interkonektor je prenosni vod električne energije ili prenosni gasovod koji prelazi granicu između dvije države radi povezivanja prenosnih sistema tih država;
- 26) kontrola je posredni ili neposredni uticaj na odluke energetske subjekta na osnovu svojine ili prava na

- korišćenje cjelokupnih ili dijela osnovnih sredstava, odnosno odlučujući uticaj na sastav, glasanje ili odlučivanje organa energetskeg subjekta;
- 27) korisna toplotna energija je toplotna energija koja je proizvedena u kogeneraciji za zadovoljavanje ekonomski opravdane potražnje za grijanjem ili hlađenjem;
 - 28) korisnik sistema je fizičko ili pravno lice koje isporučuje u sistem ili iz njega preuzima električnu energiju ili gas;
 - 29) kupac je pravno ili fizičko lice koje kupuje električnu energiju ili gas za sopstvenu potrošnju ili za dalju prodaju;
 - 30) kupac iz kategorije domaćinstva je kupac koji kupuje električnu energiju ili gas isključivo za potrošnju u svom domaćinstvu, koja ne obuhvata potrošnju za poslovne ili profesionalne aktivnosti;
 - 31) kupac koji ne pripada kategoriji domaćinstva je fizičko ili pravno lice koje kupuje električnu energiju ili gas, osim za korišćenje u svom domaćinstvu i uključuje proizvođače i kupce na veliko;
 - 32) krajnji kupac je kupac koji kupuje električnu energiju ili gas za sopstvenu potrošnju;
 - 33) kupac na veliko je fizičko ili pravno lice koje kupuje električnu energiju ili gas u svrhu dalje prodaje unutar ili izvan sistema u kojem je osnovan i nije operator prenosnog ili distributivnog sistema;
 - 34) kupac samosnabdjevač je krajnji kupac koji ima sopstveno primopredajno mjesto, balansno je odgovoran i kupuje električnu energiju za sopstvene potrebe, bez posredstva snabdjevača;
 - 35) mala elektrana je elektrana instalisane snage do 10 MW;
 - 36) mreža je sistem električnih vodova ili cjevovoda;
 - 37) mreža proizvodnih (magistralnih) gasovoda su gasovodi ili mreža gasovoda koji rade ili su izgrađeni kao dio objekta za proizvodnju nafte ili gasa ili se koriste za prenos gasa od jednog ili više takvih objekata do pogona za preradu ili terminala ili krajnjeg pristanišnog terminala i kojim se gas prenosi od izvora gdje se proizvodi do tačke isporuke u sistem;
 - 38) nafta je ugljovodonik koji nakon vađenja iz ležišta ostaje u tečnom stanju na normalnom atmosferskom pritisku i temperaturi;
 - 39) naftni derivati su proizvodi koji se dobijaju iz sirove nafte, uključujući tečni naftni gas, ili smješe naftnih derivata i biogoriva, u kojoj naftni derivati imaju većinski udio;
 - 40) naftovod je cjevovod za transport nafte od otpremne stanice, sabirno - otpremne stanice ili terminala do rafinerije nafte, kao i međudržavni sistem za transport nafte;
 - 41) obnovljivi izvori energije su nefosilni energetske izvori kao što su: vodotoci, biomasa, vjetar, sunce, biogas, deponijski gas, izvori geotermalne energije, talasi, plima i osjeka, gas i čvrsti otpad iz postrojenja za preradu otpadnih voda i čvrsti komunalni otpad;
 - 42) odgovor potrošnje je sposobnost potrošača energije da u određenom trenutku prilagodi svoju potrošnju potrebama sistema i/ili uslovima tržišta;
 - 43) operator distributivnog sistema je energetske subjekat koji obavlja djelatnost distribucije električne energije ili gasa i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbjeđenje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji potrebe za distribucijom električne energije ili gasa na ekonomski opravdan način;
 - 44) operator prenosnog sistema je energetske subjekat koji obavlja djelatnost prenosa električne energije ili gasa i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj prenosnog sistema na određenom području i njegovo povezivanje s drugim sistemima, kao i za obezbjeđenje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji zahtjeve za prenosom električne energije ili gasa na ekonomski opravdan način;
 - 45) operator sistema za skladištenje gasa je energetske subjekat koji obavlja djelatnost skladištenja i odgovoran je za upravljanje, funkcionisanje, održavanje i razvoj sistema za skladištenje gasa;
 - 46) operator tržišta je energetske subjekat odgovoran za organizaciju i upravljanje tržištem električne energije, otkup električne energije od povlašćenih proizvođača i dalju prodaju snabdjevačima i kupcima samosnabdjevačima;
 - 47) pomoćne usluge u oblasti električne energije su usluge neophodne za rad prenosnog i distributivnog sistema;
 - 48) pomoćne usluge u oblasti gasa su sve usluge potrebne za pristup i rad prenosnog ili distributivnog sistema, TPG ili skladišnih objekata uključujući i balansiranje opterećenja i miješanje i ubrizgavanje inertnih gasova, osim objekata rezervisanih isključivo za rad operatora prenosnog sistema;
 - 49) povezani subjekti su subjekti čiji finansijske iskazi podliježu obavezi konsolidacije i/ili subjekti koji pripadaju istim vlasnicima;

- 50) povlašćeni proizvođač je energetska subjekat koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora ili visokoefikasne kogeneracije i ima pravo na podsticajne mjere u skladu sa ovim zakonom;
- 51) pravno razdvajanje je postupak razdvajanja djelatnosti koje se obavljaju u okviru integrisanog energetskog subjekta, na način da se njihovo obavljanje organizuje u različitim pravnim licima koja posluju nezavisno od drugih energetskih i neenergetskih djelatnosti integrisanog subjekta;
- 52) prenos električne energije je prenošenje električne energije interkonektovanim sistemom visokog i vrlo visokog napona sa ciljem isporuke krajnjim kupcima ili distributeru, koje ne obuhvata snabdijevanje;
- 53) prenos gasa je prenošenje gasa putem mreže, koja se uglavnom sastoji od gasovoda visokog pritiska, izuzev sistema proizvodnih (magistralnih) gasovoda i dijela gasovoda visokog pritiska koji se pretežno koristi u lokalnoj distribuciji gasa u cilju dostave kupcima, koje ne obuhvata snabdijevanje;
- 54) priključak je skup vodova, opreme i uređaja kojima se objekti energetskih subjekata povezuju međusobno ili sa instalacijama objekta krajnjeg kupca;
- 55) primarna energija je oblik energije koji se nalazi u prirodi i koja nije podvgnuta bilo kakvoj konverziji ili procesu transformacije;
- 56) produktovod je cjevovod koji služi za transport derivata nafte od rafinerijskog postrojenja do kupca ili skladišta;
- 57) proizvodnja je fizički ili hemijski proces transformacije goriva i energije iz obnovljivih izvora u električnu energiju, toplotnu energiju ili druge oblike energije;
- 58) proizvođač električne energije je privredno društvo, pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji obavlja djelatnost proizvodnje električne energije;
- 59) proizvođač električne energije za sopstvene potrebe je privredno društvo, pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji proizvodi električnu energiju pretežno za sopstvene potrebe;
- 60) proizvođač toplotne energije je energetska subjekat koji proizvodi toplotnu energiju za daljinsko grijanje i/ili daljinsko hlađenje ili industrijsku upotrebu;
- 61) raspoloživi kapacitet je kapacitet prenosnog ili distributivnog sistema ili sistema za skladištenje gasa koji operator sistema može da pruži na korišćenje korisnicima sistema ili mreže, bez ugrožavanja sigurnosti i kvaliteta snabdijevanja postojećih korisnika;
- 62) regasifikacija je proces zagrijavanja TPG do njegovog prevođenja u gasno stanje;
- 63) rezerva u sistemu gasa (linepack) je skladištenje gasa kompresijom u prenosnim i distributivnim sistemima gasa, isključujući postrojenja koja su namijenjena isključivo za obavljanje djelatnosti operatora prenosnih sistema;
- 64) sigurnost funkcionisanja sistema je kontinuirano upravljanje prenosnim i ako je potrebno distributivnim sistemom pod predvidivim okolnostima;
- 65) sigurnost snabdijevanja je sposobnost sistema električne energije ili sistema gasa da kontinuirano snabdijeva krajnje kupce električnom energijom ili gasom, odnosno sposobnost prenosnih i distributivnih sistema da omoguće isporuku krajnjim kupcima;
- 66) skladišni objekat je objekat zapremine veće od 0,3 m³ koji ispunjava propisane uslove za skladištenje gasovitih ili tečnih ugljovodonika, uključujući i dio postrojenja za TPG koji se koristi za skladištenje, isključujući dio koji se koristi za proizvodnju kao i postrojenja rezervisana isključivo za obavljanje djelatnosti operatora prenosnog sistema;
- 67) snabdijevanje je prodaja uključujući i preprodaju električne energije, gasa, naftnih derivata ili toplotne energije kupcima;
- 68) snabdijevanje sa prekidima je snabdijevanje u kojem se ugovorom snabdjevaču daje pravo da, po ugovorenim uslovima i rokovima, vrši prekide u snabdijevanju kupaca;
- 69) snabdjevač je energetska subjekat koji obavlja djelatnost snabdijevanja električnom energijom, gasom, naftnim derivatima ili toplotnom energijom;
- 70) snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca je snabdjevač električnom energijom ili gasom, određen u transparentnom postupku, koji pruža javnu uslugu snabdijevanja električnom energijom ili gasom po posebnim uslovima i rokovima, u skladu sa ovim zakonom;
- 71) subjekat za gas je fizičko ili pravno lice koje obavlja najmanje jednu od sljedećih djelatnosti: proizvodnju, isporuku i prodaju gasa iz sopstvene proizvodnje, prenos gasa, distribuciju gasa, snabdijevanje gasom, kupovinu ili skladištenje gasa, koje je odgovorno za komercijalne, tehničke i poslove održavanja sistema za gas, osim krajnjeg kupca;

- 72) tranzit je prenos električne energije ili prirodnog gasa koji nije porijeklom iz Crne Gore, iz jedne države u drugu ili vraćanje u zemlju porijekla preko teritorije Crne Gore;
- 73) treća država je svaka država osim Crne Gore, članice Evropske unije i ugovorne strane Energetske zajednice (u daljem tekstu: Zajednice);
- 74) trgovina je kupovina i prodaja električne energije, gasa ili naftnih derivata radi dalje prodaje;
- 75) ugovor o snabdijevanju električnom energijom ili gasom je ugovor o snabdijevanju električnom energijom ili gasom, koji ne uključuje derivate električne energije ili gasa;
- 76) učesnik na tržištu električne energije je pravno ili fizičko lice, odnosno preduzetnik registrovan kod operatora tržišta za kupovinu i/ili prodaju električne energije;
- 77) učesnik na tržištu gasa je pravno ili fizičko lice, odnosno preduzetnik registrovan kod operatora tržišta za kupovinu i/ili prodaju gasa;
- 78) ugovor tipa "uzmi ili plati" je ugovor kojim se snabdjevač obavezuje da isporuči ugovorene količine gasa, a kupac da plati te količine bez obzira da li ih je preuzeo;
- 79) ukupna finalna potrošnja energije je ukupna energija koja je isporučena industriji, saobraćaju, domaćinstvima, uslugama (uključujući javne usluge), poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, uključujući i sopstvenu potrošnju električne i toplotne energije energetske sektora, kao i gubitke u prenosu i distribuciji električne i toplotne energije;
- 80) usluga balansiranja u sektoru električne energije je balansiranje kapaciteta i/ili balansiranje energije;
- 81) vertikalno integrisani subjekat je subjekat ili grupa subjekata u kojoj isto lice ili grupa lica ima pravo direktne ili indirektno kontrole, pri čemu subjekat ili grupa subjekata obavljaju najmanje jednu od sljedećih djelatnosti: prenos električne energije ili gasa, distribuciju električne energije ili gasa, skladištenje gasa i upravljanje postrojenjem za TPG, kao i najmanje jednu od sljedećih djelatnosti: proizvodnju električne energije ili snabdijevanje električnom energijom ili gasom.

II PLANIRANJE ENERGETSKOG RAZVOJA

Dugoročni ciljevi energetske razvoja

Član 7

- (1) Dugoročni ciljevi, ekonomski i institucionalno-organizacioni okvir energetske razvoja utvrđuju se planom energetske razvoja Crne Gore (u daljem tekstu: Plan energetske razvoja) koji donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).
- (2) Plan energetske razvoja bliže se razrađuje i sprovodi strategijom razvoja energetike Crne Gore (u daljem tekstu: Strategija razvoja energetike), akcionim planom za sprovođenje Strategije razvoja energetike (u daljem tekstu: Akcioni plan), akcionim planom korišćenja energije iz obnovljivih izvora, akcionim planom razvoja i korišćenja daljinskog grijanja i/ili hlađenja i visokoeffikasne kogeneracije, akcionim planom za energetske efikasnost, lokalnim energetske planovima i energetske bilansom.
- (3) Dokumenti iz stava 2 ovog člana objavljuju se na internet stranici organa državne uprave nadležnog za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Ciljevi energetske razvoja

Član 8

- (1) Energetske razvoj planira se u cilju:
 - 1) obezbjeđenja neprekidnog, sigurnog i kvalitetnog snabdijevanja energijom;
 - 2) obezbjeđenja održive i efikasne proizvodnje i korišćenja energije;
 - 3) razvijanja i korišćenja različitih izvora energije;
 - 4) povećanja proizvodnje i/ili korišćenja energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije;
 - 5) efikasnog obavljanja energetske djelatnosti i javnih usluga uz obezbjeđenje održivog razvoja;
 - 6) zaštite životne sredine u svim oblastima energetske djelatnosti;
 - 7) obezbjeđenja konkurencije na tržištu energije na načelima nepristrasnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti;
 - 8) održavanja stabilnih uslova i podsticanja privatnog sektora u oblasti energetike;
 - 9) zaštite krajnjih kupaca energije;

- 10) povezivanja crnogorskog energetskog sistema sa evropskim energetskim sistemima i sistemima država u okruženju u skladu sa energetskim potrebama i potrebama ekonomskog razvoja;
 - 11) razvoja tržišta energije i njegovog povezivanja sa regionalnim i unutrašnjim tržištem Evropske unije;
 - 12) stvaranja uslova za investiranje u energetiku;
 - 13) razvoja gasnog sistema i njegovih konekcija sa susjednim gasnim sistemima, u pogledu potrebe ispunjavanja domaćih zahtjeva za prirodnim gasom i diversifikacije energetskih izvora.
- (2) Energetska efikasnost/upravljanje potrošnjom u smislu ovog zakona je globalni ili integrisani pristup koji za cilj ima uticaj na količinu i vremensko usklađivanje potrošnje električne energije, radi smanjenja potrošnje primarne energije i vršnog opterećenja, prvenstveno ulaganjima u mjere poboljšanja energetske efikasnosti ako te mjere, obzirom na pozitivan uticaj smanjene potrošnje energije na životnu sredinu, aspekte sigurnosti snabdijevanja i troškove distribucije predstavljaju efektivnija i ekonomičnija rješenja u odnosu na ulaganja kojima se povećavaju proizvodni kapaciteti, kao i zaključivanjem ugovora o snabdijevanju sa mogućnošću prekida.

Strategija razvoja energetike

Član 9

- (1) Strategijom razvoja energetike razrađuje se i vrši dugoročno planiranje:
- 1) razvojnih ciljeva i smjernica za razvoj snabdijevanja i zadovoljavanja potrošnje energije uz uvažavanje tehnoloških i ekonomskih kriterijuma, u skladu sa uslovima zaštite životne sredine;
 - 2) potreba za ulaganje u proizvodne, prenosne i distributivne kapacitete, s ciljem osiguranja snabdijevanja kupaca i zadovoljenja potreba sistema za električnom energijom;
 - 3) potreba za kapacitetima snabdijevanja i transporta gasa u cilju osiguranja snabdijevanja kupaca i zadovoljenja potražnje sistema za gasom i diversifikacije izvora;
 - 4) mjera za podsticanje korišćenja obnovljivih izvora energije i povećanje efikasnosti korišćenja energije;
 - 5) ukupnog energetskog bilansa države, dinamika i način ostvarivanja i praćenja razvojnih ciljeva, kao i ocjena njihovih efekata;
 - 6) drugih ciljeva i elemenata od značaja za utvrđivanje i sprovođenje energetske politike u skladu sa zakonom;
 - 7) okvirnih finansijskih sredstava za realizaciju Strategije razvoja energetike.
- (2) Strategiju iz stava 1 ovog člana donosi Vlada, na period od najmanje deset godina, u skladu sa planom razvoja Crne Gore.
- (3) Strategija iz stava 1 ovog člana i prostorni plan Crne Gore moraju biti usklađeni.
- (4) Predlog strategije iz stava 1 ovog člana dostavlja se organu državne uprave nadležnom za kontrolu državne pomoći, radi davanja mišljenja.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja energetike

Član 10

- (1) Radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih Strategijom razvoja energetike, Vlada donosi Akcioni plan za period od pet godina.
- (2) Akcionim planom iz stava 1 ovog člana naročito se utvrđuju:
- 1) način i dinamika ostvarivanja Strategije razvoja energetike;
 - 2) plan izgradnje i rekonstrukcije energetskih objekata;
 - 3) rokovi za sprovođenje aktivnosti na realizaciji programa i projekata;
 - 4) način realizacije programa i projekata i nosioci aktivnosti;
 - 5) procjena finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju Akcionog plana i izvori finansiranja i,
 - 6) drugi elementi od značaja za sprovođenje Strategije razvoja energetike.
- (3) Predlog akcionog plana iz stava 1 ovog člana dostavlja se organu državne uprave nadležnom za kontrolu državne pomoći, radi davanja mišljenja.

Praćenje realizacije razvojnih dokumenata

Član 11

- (1) Realizaciju Strategije razvoja energetike i Akcionog plana prati Ministarstvo i Vladi podnosi godišnji izvještaj, koji naročito sadrži:

- 1) rezultate ostvarene u prethodnoj godini, u odnosu na ciljeve utvrđene Strategijom razvoja energetike;
 - 2) ocjenu uticaja ostvarenih rezultata na realizaciju Akcionog plana za tekuću godinu;
 - 3) po potrebi, predlog mjera za efikasnije sprovođenje Strategije razvoja energetike, i
 - 4) procjenu eventualne potrebe usklađivanja Akcionog plana i Strategije razvoja energetike.
- (2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana podnosi se do 31. marta tekuće, za prethodnu godinu i objavljuje na internet stranici Ministarstva.

Lokalni energetska plan

Član 12

- (1) Jedinica lokalne samouprave dužna je da potrebe i način snabdijevanja energijom, mjere za efikasno korišćenje energije, kao i korišćenje obnovljivih izvora energije i kogeneracije, planira lokalnim energetska planom u skladu sa Strategijom razvoja energetike, akcionim planom korišćenja energije iz obnovljivih izvora i akcionim planom za energetska efikasnost.
- (2) Lokalni energetska plan iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:
 - 1) prikaz stanja u snabdijevanju energentima na području jedinice lokalne samouprave, kao i prikaz svih vrsta proizvodnje energije na području lokalne samouprave (proizvodnja električne energije, sistemi za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i druge vrste proizvodnje energije);
 - 2) podatke o potrošnji energije na području lokalne samouprave, po tipu energenta i sektorima djelatnosti i domaćinstvima;
 - 3) podatke o emisiji gasova sa efektom staklene bašte, koji nastaju na području lokalne samouprave;
 - 4) procjenu planirane potrošnje energije, po tipu energenta i sektorima djelatnosti i domaćinstvima, na području lokalne samouprave;
 - 5) procjenu mogućnosti proizvodnje energije na području lokalne samouprave;
 - 6) procjenu mogućnosti korišćenja mjera energetske efikasnosti u svim sektorima djelatnosti i domaćinstvima, a naročito u javnom sektoru;
 - 7) procjenu potencijala i mogućnosti povećanja korišćenja energije iz obnovljivih izvora;
 - 8) procjenu mogućnosti uvođenja sistema daljinskog grijanja i/ili hlađenja;
 - 9) energetske ciljeve u jedinici lokalne samouprave i indikatore za njihovo praćenje;
 - 10) mjere za ostvarivanje postavljenih ciljeva;
 - 11) procjenu finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju lokalnog energetska plana i moguće izvore finansiranja.
- (3) Lokalni energetska plan donosi se na period od deset godina i usklađuje se sa Strategijom razvoja energetike, akcionim planom korišćenja energije iz obnovljivih izvora, akcionim planom razvoja i korišćenja daljinskog grijanja i/ili hlađenja i visokoefikasne kogeneracije i akcionim planom energetske efikasnosti.
- (4) Jedinica lokalne samouprave je dužna da u postupku planiranja gradske infrastrukture, u skladu sa mogućnostima, daje prioritet grijanju i/ili hlađenju energijom iz obnovljivih izvora.
- (5) Jedinica lokalne samouprave podnosi Ministarstvu izvještaj o sprovođenju lokalnog energetska plana do 31. januara tekuće, za prethodnu godinu.
- (6) Predlog lokalnog energetska plana iz stava 1 ovog člana dostavlja se organu državne uprave nadležnom za kontrolu državne pomoći, radi davanja mišljenja.

Energetska bilans

Član 13

- (1) Potrebe za energijom, odnosno energentima koje je neophodno obezbijediti radi balansa snabdijevanja i potražnje, urednog i kontinuiranog snabdijevanja kupaca, uz uvažavanje potreba racionalne potrošnje energije i energenata i održivog razvoja energetike; izvori obezbjeđivanja potrebnih količina energije, odnosno energenata; način snabdijevanja pojedinim vrstama energije i energentima; potreban nivo zaliha energenata i rezervnih kapaciteta energetska objekata za sigurno snabdijevanje krajnjih kupaca energijom i energentima utvrđuju se energetska bilansom Crne Gore (u daljem tekstu: energetska bilans).
- (2) Energetska bilans iz stava 1 ovog člana donosi se kao dugoročni i godišnji.

Sadržaj energetska bilansa

Član 14

- (1) Energetski bilans naročito sadrži:
- 1) bilans električne energije;
 - 2) bilans uglja;
 - 3) bilans nafte, naftnih derivata i biogoriva;
 - 4) bilans prirodnog gasa, i bilans toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i industrijsku upotrebu.
- (2) Bilansom električne energije utvrđuju se:
- 1) plan potrošnje električne energije;
 - 2) mogućnosti proizvodnje i uvoza električne energije;
 - 3) izvoz, uključujući i tranzit električne energije;
 - 4) mogućnosti obezbjeđenja električne energije za balansiranje sistema, električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu i kapaciteta za obezbjeđenje pomoćnih usluga;
 - 5) plan održavanja proizvodnih elektroenergetskih objekata i procjena potrebe za izgradnjom novih proizvodnih kapaciteta;
 - 6) korišćenje domaćih izvora primarne energije za proizvodnju električne energije, i
 - 7) druga pitanja od značaja za funkcionisanje elektroenergetskog sistema.
- (3) Bilansom uglja utvrđuju se:
- 1) plan potrošnje uglja;
 - 2) mogućnosti proizvodnje i uvoza uglja;
 - 3) količina uglja za proizvodnju električne energije, industrijsku i široku potrošnju;
 - 4) izvoz uglja i,
 - 5) druga pitanja od značaja za ostvarenje bilansa uglja.
- (4) Bilansom nafte, naftnih derivata i biogoriva, utvrđuju se:
- 1) plan potrošnje nafte, naftnih derivata i biogoriva;
 - 2) mogućnosti proizvodnje i uvoza nafte, naftnih derivata i biogoriva, i
 - 3) upotreba nafte i naftnih derivata u neenergetske svrhe.
- (5) Bilansom prirodnog gasa utvrđuju se:
- 1) plan potrošnje prirodnog gasa;
 - 2) mogućnosti proizvodnje i uvoza prirodnog gasa;
 - 3) mogućnosti obezbjeđenja prirodnog gasa za balansiranje sistema, prirodnog gasa za pokrivanje gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu i kapaciteta za obezbjeđenje pomoćnih usluga;
 - 4) tehnički kapacitet prenosnog sistema gasa, uključujući interkonektore, njegovo korišćenje i raspoloživost usluga prenosa, uključujući tranzit prirodnog gasa i procjenu potrebe za novim kapacitetima;
 - 5) ukupni kapacitet skladišta i/ili TPG sistema i mogućnosti njihovog korišćenja;
 - 6) potreban razvoj i održavanje objekata za gas, i
 - 7) druga pitanja od značaja za funkcionisanje sistema za prirodni gas.
- (6) Bilansom toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i industrijsku upotrebu utvrđuju se:
- 1) plan potrošnje toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i industrijsku upotrebu;
 - 2) mogućnosti proizvodnje toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i industrijsku upotrebu;
 - 3) plan održavanja objekata i procjena potrebe za izgradnjom novih kapaciteta i,
 - 4) druga pitanja od značaja za funkcionisanje sistema toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i industrijsku upotrebu.

Planovi potrošnje i bilansi

Član 15

- (1) Planovi potrošnje iz člana 14 ovog zakona po vrstama energije i energenata zasnivaju se na ostvarenju potrošnje energije ili energenata u prethodnoj ili prethodnim godinama i procjeni potrošnje za tekuću, narednu ili naredne godine.

- (2) Bilansima iz člana 14 ovog zakona se, po vrstama energije i energenata određuje način obezbjeđenja ili snabdijevanja pojedinim vrstama energije, od primarne do finalne energije, uz navođenje obnovljivih i neobnovljivih izvora energije.
- (3) Godišnji energetska bilans sadrži i godišnju analizu učešća energije iz obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji energije.

Godišnji i dugoročni bilans

Član 16

- (1) Dugoročnim i godišnjim energetska bilansom, pored elemenata iz čl. 14 i 15 ovog zakona, utvrđuju se i:
- 1) planirane količine energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije;
 - 2) način efikasnog korišćenja energije;
 - 3) potreban nivo rezervnih kapaciteta i operativnih zaliha pojedinih vrsta energije i energenata za obezbjeđenje sigurnosti snabdijevanja energijom.
- (2) Dugoročni energetska bilans sadrži:
- 1) procjenu potrošnje energije po vrstama energije u skladu sa principom efikasnog i održivog korišćenja energije za naredni dugoročni period;
 - 2) procjenu energetska veličina potrebnih za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena u oblasti električne energije i gasa;
 - 3) način snabdijevanja po vrstama energije od primarne do finalne energije;
 - 4) uticaj na životnu sredinu usljed proizvodnje i upotrebe energije;
 - 5) druge relevantne elemente.
- (3) Dugoročni energetska bilans donosi Vlada za period koji odgovara dužini trajanja regulatornog perioda, najkasnije do 1. jula godine u kojoj ističe period primjene energetska bilansa.
- (4) Energetska subjekti i kupci samosnabdjevači dužni su da pripreme i dostave Ministarstvu podatke iz čl. 14 i 15 ovog zakona potrebne za izradu godišnjeg energetska bilansa, najkasnije do 15. oktobra tekuće, za narednu godinu, a za dugoročni bilans do 1. juna godine u kojoj ističe period primjene energetska bilansa.
- (5) Godišnji energetska bilans donosi Vlada, najkasnije do 15. novembra tekuće, za narednu godinu.
- (6) Bliži sadržaj energetska bilansa, vrste podataka iz stava 4 ovog člana i način njihovog dostavljanja utvrđuju se propisom Ministarstva.

Izvještaj o realizaciji energetska bilansa

Član 17

- (1) Ministarstvo prati sprovođenje i vrši analizu realizacije energetska bilansa i investicija u proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije i gasa u prethodnoj godini u cilju procjene sigurnosti snabdijevanja.
- (2) Energetska subjekti i samosnabdjevači dužni su da podatke o realizaciji godišnjeg energetska bilansa dostave najkasnije do 15. februara tekuće, za prethodnu godinu.
- (3) Izvještaj o realizaciji energetska bilansa za prethodnu godinu Ministarstvo priprema i objavljuje na svojoj internet stranici do 31. marta tekuće godine.
- (4) Godišnjim energetska bilansom može se radi sigurnosti snabdijevanja utvrditi obaveza za operatora prenosnog sistema da prioritarno angažuje proizvodne objekte koji koriste domaće primarne izvore energije do mjere koja u kalendarскоj godini ne prelazi 15% ukupne primarne energije potrebne za proizvodnju električne energije koja se troši u Crnoj Gori.

III OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE, VISOKOEFIKASNA KOGENERACIJA I PODSTICAJNE MJERE

Obnovljivi izvori energije

Član 18

- (1) Ostvarivanje obaveznog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom je od javnog interesa.
- (2) Izvori i obim korišćenja energije iz obnovljivih izvora utvrđuju se akcionim planom korišćenja energije iz

obnovljivih izvora koji donosi Vlada, u skladu sa Strategijom razvoja energetike i propisima o energetskej efikasnosti i smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte, za period do deset godina.

- (3) Ciljevi korišćenja obnovljivih izvora energije akcionim planom iz stava 2 ovog člana utvrđuju se na osnovu energetske potreba, ekonomskih mogućnosti i obaveza Crne Gore preuzetih potvrđenim međunarodnim ugovorom.
- (4) Akcioni plan iz stava 2 ovog člana naročito sadrži:
- 1) obavezni udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u skladu sa preuzetim obavezama iz stava 3 ovog člana, kao nacionalni cilj;
 - 2) planirani udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije;
 - 3) planirani udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji električne energije;
 - 4) planirani udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije za grijanje i hlađenje;
 - 5) planirani udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj energiji utrošenoj u svim oblicima saobraćaja;
 - 6) dinamiku ostvarivanja ciljeva korišćenja obnovljivih izvora energije sa podsticajnim mjerama.
- (5) Način izračunavanja udjela iz stava 4 ovog člana, energetske sadržaj goriva i način obračuna ukupne potrošnje energije koja se koristi u saobraćaju, način izračunavanja količine električne energije koja se proizvodi u hidroelektranama i vjetroelektranama, način izračunavanja uticaja biogoriva, biotečnosti i sa njima uporedivih fosilnih goriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte, kao i način izračunavanja količine energije iz toplotnih pumpi, utvrđuju se propisom Ministarstva.
- (6) Predlog akcionog plana iz stava 2 ovog člana dostavlja se organu državne uprave nadležnom za kontrolu državne pomoći, radi davanja mišljenja.

Izveštaj o realizaciji akcionog plana

Član 19

- (1) Sprovođenje akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora prati Ministarstvo i o njegovoj realizaciji svake druge godine Vladi dostavlja izvještaj.
- (2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:
- 1) analizu ostvarivanja nacionalnog cilja u pogledu pojedinačnih udjela (električna energija, grijanje i hlađenje, saobraćaj) i ukupnog udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u izvještajnom periodu;
 - 2) mjere preduzete u izvještajnom periodu i mjere koje treba preduzeti u narednom periodu;
 - 3) procjenu uticaja preduzetih podsticajnih mjera na povećanje udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije, u odnosu na utvrđene ciljeve;
 - 4) ocjenu funkcionisanja sistema garancija porijekla energije iz obnovljivih izvora;
 - 5) mjere preduzete u cilju unapređenja pristupa prenosnim i distributivnim sistemima;
 - 6) procjenu raspoloživosti biomase za korišćenje u energetske svrhe;
 - 7) ocjenu promjene cijena i načina korišćenja zemljišta koji su rezultat povećanog korišćenja biomase i drugih obnovljivih izvora energije;
 - 8) ocjenu razvoja i udjela biogoriva dobijenih iz otpada, ostataka, neprehrambenog celuloznog materijala i drvno-celuloznog materijala;
 - 9) ocjenu uticaja korišćenja obnovljivih izvora energije na biodiverzitet, vodotoke, kvalitet vode i zemljišta;
 - 10) ocjenu smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte koje je rezultat povećanog korišćenja obnovljivih izvora energije;
 - 11) procjenu mogućih viškova proizvodnje energije iz obnovljivih izvora energije u odnosu na planirani obim, kao i procjenu potencijala tih izvora energije za zajedničke projekte sa drugim državama;
 - 12) procjenu potrebnih količina energije iz obnovljivih izvora koju treba obezbijediti iz uvoza radi postizanja utvrđenih ciljeva;
 - 13) način određivanja udjela biorazgradivog otpada u otpadu koji se koristi za proizvodnju energije;
 - 14) procjenu potrebe izmjena propisa i postupaka koji se odnose na izbjegavanje prepreka za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije.
- (3) U slučaju da utvrdi da za prethodne dvije kalendarske godine očekivana dinamika sprovođenja akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora nije ostvarena, Ministarstvo dostavlja Vladi predlog akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora koji sadrži izmijenjenu dinamiku ostvarivanja utvrđenih ciljeva.

- (4) Ministarstvo obavještava nadležni organ Zajednice o donošenju akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora i dostavlja izvještaj iz stava 2 ovog člana.

Visokoeffikasna kogeneracija

Član 20

- (1) Kogeneracija, u smislu ovog zakona, je kombinovana i istovremena proizvodnja toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i električne energije ili toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i mehaničke energije u jedinstvenom procesu.
- (2) Mali kogeneracioni objekat, u smislu ovog zakona, je kogeneracioni objekat instalisanog kapaciteta manjeg od 1 MWe, a mikrokogeneracioni objekat je kogeneracioni objekat instalisanog kapaciteta manjeg od 50 kWe.
- (3) Visokoeffikasna kogeneracija, u smislu ovog zakona, je kogeneracija kojom se ostvaruju uštede primarne energije od najmanje 10% u odnosu na referentne vrijednosti za odvojenu proizvodnju toplotne energije i električne energije i kogeneraciju u malim i mikro kogeneracionim objektima kojom se osiguravaju uštede primarne energije.
- (4) Razvoj i korišćenje visokoeffikasne kogeneracije u skladu sa Strategijom razvoja energetike utvrđuje se akcionim planom razvoja i korišćenja daljinskog grijanja i/ili hlađenja i visokoeffikasne kogeneracije, koji donosi Vlada na period do deset godina.
- (5) Akcionim planom iz stava 4 ovog člana naročito se utvrđuje:
- 1) postojeća potražnja za grijanjem i hlađenjem sa predviđanjem kretanja potražnje u planskom periodu;
 - 2) geografski prikaz mjesta potražnje za grijanjem i hlađenjem, postojeće i planirane infrastrukture za daljinsko grijanje i hlađenje i objekata za proizvodnju energije za grijanje i/ili hlađenje;
 - 3) raspoloživi i mogući potencijal za korišćenje visokoeffikasne kogeneracije;
 - 4) potencijal za povećanje energetske efikasnosti infrastrukture za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
 - 5) potražnja za grijanjem i/ili hlađenjem koja se može zadovoljiti visokoeffikasnom kogeneracijom;
 - 6) aktivnosti i podsticajne mjere koje će se sprovesti u cilju razvoja infrastrukture za daljinsko grijanje i/ili hlađenje i povećanje udjela visokoeffikasne kogeneracije, sa dinamikom realizacije i okvirnim finansijskim sredstvima i,
 - 7) procjena ušteda primarne energije.
- (6) U cilju procjene potreba za daljinskim grijanjem i/ili hlađenjem i visokoeffikasne kogeneracije utvrđenih akcionim planom iz stava 4 ovog člana Ministarstvo vrši analizu isplativosti, uzimajući u obzir tehničku izvodljivost predloženih rješenja.
- (7) Sprovođenje akcionog plana razvoja i korišćenja daljinskog grijanja i/ili hlađenja i visokoeffikasne kogeneracije prati i njegovo usklađivanje sa Strategijom razvoja energetike predlaže, najkasnije istekom pete godine od donošenja Ministarstvo i Vladi dostavlja izvještaj o njegovom sprovođenju za prethodne dvije kalendarske godine, koji naročito sadrži: stepen ostvarenosti ciljeva, realizovane podsticajne mjere i predlog unapređenja mjera za naredni period.
- (8) Način izračunavanja uštede primarne energije iz stava 3 ovog člana i određivanja stepena efikasnosti kogeneracionog objekta utvrđuje se propisom Ministarstva.

Kriterijumi održivosti

Član 21

- (1) Za ostvarivanje udjela iz člana 18 stav 4 ovog zakona mogu da se koriste samo biogoriva i biotečnosti koji ispunjavaju kriterijume održivosti.
- (2) Kriterijumi održivosti iz stava 1 ovog člana obuhvataju smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte zbog upotrebe biogoriva i biotečnosti, namjenu i vrstu zemljišta, uticaj na zaštićena područja i biodiverzitet, količinu ugljenika i vlage u zemljištu, pokrivenost vodom i šumama i programe podrške poljoprivrednicima.
- (3) Bliži kriterijumi iz stava 2 ovog člana, uslovi koje treba da ispunjava akreditovano pravno lice za ispitivanje kriterijuma održivosti, kao i postupci provjere ispunjavanja kriterijuma održivosti za priznavanje biogoriva i biotečnosti u ostvarivanju udjela, utvrđuju se propisom Vlade.
- (4) Smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte iz stava 2 ovog člana izračunava se prema metodologiji koju, u skladu sa pravilima Zajednice za izračunavanje uticaja biogoriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte, utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

- (5) Organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine, radi ocjenjivanja usaglašenosti biogoriva i biotečnosti sa kriterijumima održivosti i supervizije, može da angažuje akreditovano pravno lice iz druge države koje ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.

Udio biogoriva u sektoru saobraćaja

Član 22

- (1) Energetski subjekat koji se bavi trgovinom naftnim derivatima koji se koriste u saobraćaju, dužan je da stavi biogoriva na tržište u cilju postizanja obaveznog udjela obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja.
- (2) Vrste, sadržaj, kvalitet i udio biogoriva koja se stavljaju na tržište, mjere za postizanje obaveznog udjela biogoriva u naftnim derivatima, obaveze energetskog subjekta iz stava 1 ovog člana, način izvještavanja, kao i način informisanja javnosti o karakteristikama biogoriva raspoloživih na tržištu i prednostima u zaštiti životne sredine utvrđuju se propisom Vlade.

Podsticajne mjere za korišćenje obnovljivih izvora energije i visokoeffikasne kogeneracije

Član 23

- (1) Korišćenje obnovljivih izvora energije i visokoeffikasne kogeneracije podstiče se promotivnim i podsticajnim mjerama u skladu sa zakonom.
- (2) Ministarstvo je dužno da učini javno dostupnim informacije o prednostima i specifičnostima korišćenja obnovljivih izvora energije, kao i podsticajnim mjerama koje se primjenjuju za korišćenje obnovljivih izvora energije.
- (3) Isporučilac opreme i sistema za korišćenje grijanja, hlađenja i električne energije iz obnovljivih izvora energije dužan je da prilikom isporuke stavi kupcu na raspolaganje informacije o neto koristi, troškovima i energetskej efikasnosti te opreme i sistema.
- (4) Ministarstvo će u saradnji sa nadležnim organima državne uprave, organizacijom nadležnom za regulaciju u oblasti energetike i jedinicama lokalne samouprave sačiniti odgovarajuće informativne materijale, za obavještavanje ili programe obuke u cilju informisanja građana o koristima i praktičnim aspektima razvoja i korišćenja energije iz obnovljivih izvora.
- (5) Podsticajne mjere iz stava 1 ovog člana obuhvataju: obavezni otkup električne energije, podsticajne cijene po kojima se ta energija otkupljuje, period važenja obaveznog otkupa električne energije, oslobađanje od plaćanja usluga balansiranja sistema, prvenstvo pri preuzimanju proizvedene električne energije u sistem, kao i druge mjere u skladu sa ovim zakonom.
- (6) Podsticajnu cijenu za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora ili visokoeffikasne kogeneracije povlašćeni proizvođač energije ostvaruje na način i u visini utvrđenoj propisom Vlade.
- (7) Podsticajne mjere iz stava 1 ovog člana dodjeljuju se u konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovu jasnih, transparentnih i nediskriminatorskih kriterijuma, osim za objekte za proizvodnju električne energije snage do 1 MW.

Plaćanje naknade za podsticanje korišćenja obnovljivih izvora

Član 24

- (1) Krajnji kupac električne energije dužan je da plaća naknadu za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije kao dodatak na cijenu električne energije, a krajnji kupac naftnih derivata dužan je da plaća naknadu za podsticanje korišćenja biogoriva kao dodatak na cijenu naftnog derivata.
- (2) Snabdjevač, odnosno subjekat koji obavlja djelatnost trgovine na malo naftnim derivatima dužan je da na računu za utrošenu električnu energiju, odnosno računu za prodatu količinu naftnih derivata, koji dostavlja krajnjem kupcu, odvojeno iskaže naknadu za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije, odnosno naknadu za podsticanje korišćenja biogoriva.
- (3) Snabdjevač električnom energijom i kupac samosnabdjevač dužni su da operatoru tržišta prenesu sredstva po osnovu izdatih faktura za preuzetu električnu energiju od povlašćenih proizvođača.
- (4) Snabdjevač električnom energijom i povlašćeni proizvođač koji koristi pravo na podsticajnu cijenu za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora ili visokoeffikasne kogeneracije dužni su da, na zahtjev operatora tržišta, stave na uvid poslovne knjige, pogonsku dokumentaciju i druge evidencije o proizvodnji i isporuci električne energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije.

- (5) Visina naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije može biti niža za krajnjeg kupca snage veće od 50 MW i naponskog nivoa višeg od 35 kV, ukoliko plaćanje naknade iz stava 1 ovog člana ugrožava održivost poslovanja kupca.
- (6) Način određivanja naknade iz st. 1 i 5 ovog člana, bliži način obračunavanja proporcionalnog udjela snabdjevača iz člana 192 stav 5 ovog zakona i kupca samosnabdjevača, način raspodjele sredstava prikupljenih od naknada, kao i postupanje sa viškom ili manjkom prikupljenih sredstava, utvrđuju se propisom Vlade.
- (7) U slučaju ugroženosti ostvarivanja nacionalnog cilja iz člana 18 stav 4 tačka 1 ovog zakona i odstupanja ostvarene proizvodnje električne energije u objektima povlašćenih proizvođača i ukupne potrošnje električne energije u odnosu na količine planirane godišnjim energetske bilansom, kupci uglja, nafte, naftnih derivata, gasa i toplotne energije dužni su da plaćaju naknadu za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije u skladu sa elementima za utvrđivanje visine te naknade koji se utvrđuju propisom Vlade.

Saradnja u postizanju obaveznog udjela energije

Član 25

- (1) Radi postizanja obaveznog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije, mogu se sa drugim državama ugovoriti mehanizmi saradnje, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.
- (2) Mehanizmi saradnje iz stava 1 ovog člana su oblici saradnje među državama koji obuhvataju zajedničke projekte, statističke transfere određene količine energije iz obnovljivih izvora, zajedničke podsticajne mjere i druge oblike saradnje kojima se omogućava smanjenje troškova ugovornih strana za postizanje obaveznog udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije.
- (3) Mehanizmi saradnje iz stava 1 ovog člana mogu se ugovoriti na jednu ili više godina.
- (4) Saradnjom iz stava 1 ovog člana ne smije se ugroziti ostvarivanje javnog interesa Crne Gore, dodatno opteretiti krajnji kupac električne energije i kupac energenata iz člana 24 stav 7 ovog zakona i otežati ostvarivanje udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije Crne Gore.
- (5) Ugovori koji se odnose na statističke transfere iz stava 2 ovog člana mogu se zaključiti između Crne Gore i članice Energetske zajednice ili članice Evropske unije, ako:
- 1) obim statističkih transfera ne ugrožava ostvarenje nacionalnog cilja u dijelu obnovljivih izvora električne energije Crne Gore;
 - 2) se energetska statistika vrši u skladu sa propisima koji uređuju energetske statistiku u Zajednici.
- (6) Nadzor nad ispunjavanjem uslova iz stava 5 ovog člana vrši svake dvije godine nezavisni revizor koji ima akreditaciju međunarodnog akreditacionog tijela.
- (7) Ministarstvo je dužno da, najkasnije u roku od tri mjeseca po završetku godine u kojoj je saradnja realizovana, nadležnom organu Zajednice u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima dostavi obavještenje koje naročito sadrži informaciju o količinama i cijenama energije koje su predmet saradnje.
- (8) Predlozi ugovora koji se odnose na mehanizme saradnje iz stava 1 ovog člana dostavljaju se organu državne uprave nadležnom za kontrolu državne pomoći, radi davanja mišljenja.

Sertifikat za instaliranje

Član 26

- (1) Poslove instaliranja manjih kotlova i peći na biomasu, solarnih fotonaponskih sistema i solarnih termalnih sistema, plitkih geotermalnih sistema i toplotnih pumpi, može da obavlja fizičko lice koje ima sertifikat za obavljanje tih poslova.
- (2) Sertifikat za instaliranje uređaja iz stava 1 ovog člana koji koriste obnovljive izvore energije može se izdati licu koje ima najmanje III nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti mašinstva ili elektrotehnike i položen ispit za obavljanje poslova iz stava 1 ovog člana.
- (3) Ispit iz stava 2 ovog člana polaže se pred komisijom koju imenuje starješina Ministarstva.
- (4) Program polaganja ispita iz stava 2 ovog člana, način polaganja, naknada za polaganje ispita i sadržaj sertifikata iz stava 1 ovog člana, utvrđuje se propisom Ministarstva.
- (5) Radi dobijanja sertifikata za obavljanje poslova iz stava 1 ovog člana, fizičko lice podnosi zahtjev sa dokumentacijom kojom dokazuje ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana.
- (6) Ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje i sertifikat iz stava 1 ovog člana, izdaje Ministarstvo.

- (7) Na zahtjev lica koje ima sertifikat za instaliranje uređaja koji koriste obnovljive izvore energije, izdat od nadležne organizacije ili organa druge države koji je stekao po programu ekvivalentnom programu iz stava 4 ovog člana, Ministarstvo će izdati sertifikat iz stava 1 ovog člana.

IV REGULATORNA AGENCIJA ZA ENERGETIKU

Nezavisni regulator energetskog sektora

Član 27

- (1) Poslove utvrđene zakonom u oblasti energetike obavlja Regulatorna agencija za energetiku (u daljem tekstu: Agencija) kao samostalna, neprofitna organizacija, pravno i funkcionalno nezavisna od državnih organa i energetskih subjekata.
- (2) Agencija obavlja i druge poslove utvrđene zakonom kojim se uređuju regulisane komunalne djelatnosti.
- (3) U vršenju javnih ovlašćenja iz st. 1 i 2 ovog člana Agencija:
 - 1) je dužna da postupa nepristrasno i transparentno;
 - 2) djeluje nezavisno od bilo kakvog tržišnog interesa;
 - 3) ne smije primati ili tražiti uputstva od državnih ili drugih organa i organizacija ili drugih lica u vršenju poslova utvrđenih ovim zakonom.
- (4) Ograničenja iz stava 3 tačka 3 ovog člana ne odnose se na saradnju sa drugim nadležnim državnim organima ili uvažavanje opštih političkih smjernica koje utvrđuje Vlada, a koje se ne odnose na ovlašćenja i obaveze Agencije u vršenju poslova utvrđenih ovim zakonom.

Status

Član 28

- (1) Agencija ima svojstvo pravnog lica.
- (2) Agencija se upisuje u Centralni registar privrednih subjekata.
- (3) Agencija posluje pod nazivom Regulatorna agencija za energetiku.
- (4) Sjedište Agencije je u Podgorici.

Organi Agencije

Član 29

- (1) Organi Agencije su:
 - 1) Odbor Agencije;
 - 2) izvršni direktor Agencije.
- (2) Odbor Agencije čine predsjednik i dva člana koji funkciju vrše profesionalno.
- (3) Odbor Agencije donosi odluke većinom glasova.
- (4) Agencija ima zamjenika izvršnog direktora.

Imenovanje članova Odbora Agencije

Član 30

- (1) Predsjednika i članove Odbora Agencije imenuje Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) na predlog Vlade.
- (2) Predsjednik, članovi Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije biraju se u postupku sprovedenom po javnom konkursu, koji se objavljuje u najmanje jednom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji Crne Gore i traje 30 dana.
- (3) Konkurs za izbor predsjednika i članova Odbora Agencije, izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora raspisuje Agencija u skladu sa statutom Agencije.
- (4) Uz prijavu na konkurs kandidati, pored dokaza o ispunjavanju uslova utvrđenih ovim zakonom, prilažu u pisanoj formi i sopstveno viđenje stanja i razvoja regulatornog procesa u energetskom sektoru.

Postupak izbora Odbora Agencije

Član 31

- (1) Rangiranje kandidata za predsjednika i članove Odbora Agencije, na osnovu javnog konkursa, sprovodi komisija za rangiranje kandidata (u daljem tekstu: Komisija).
- (2) Komisija ima sedam članova, koje predlažu:
 - 1) jednog člana - Vlada;
 - 2) jednog člana - Crnogorska akademija nauka i umjetnosti;
 - 3) dva člana - Univerzitet Crne Gore, od kojih je jedan član sa Elektrotehničkog fakulteta;
 - 4) jednog člana - Privredna komora Crne Gore; i
 - 5) dva člana - Skupština Crne Gore na predlog Administrativnog odbora, na paritetnoj osnovi.
- (3) Član Komisije iz stava 2 tač. 2, 3 i 4 ovog člana ne može biti:
 - 1) državni službenik ili lice koje imenuje Vlada,
 - 2) lice koje je u radnom odnosu kod energetskeg subjekta ili koje ima zaključen ugovor o djelu sa energetskeg subjektom.
- (4) Komisiju iz stava 2 ovog člana imenuje Vlada.
- (5) Rješenje o imenovanju Komisije objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Predlog rang liste kandidata

Član 32

- (1) Komisija je dužna da, najkasnije u roku od 30 dana, od dana isteka konkursa, dostavi Vladi obrazloženi predlog rang liste kandidata za predsjednika i članove Odbora Agencije.
- (2) Vlada, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema predloga rang liste od strane Komisije, dostavlja Skupštini predlog za imenovanje predsjednika i članova Odbora Agencije sa rang listom.

Izbor izvršnog direktora i zamjenika

Član 33

- (1) Izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora Agencije, u postupku sprovedenom po javnom konkursu, bira Odbor Agencije uz prethodno mišljenje Vlade.
- (2) Odluka o izboru izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora Agencije objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Mandati

Član 34

- (1) Mandat predsjednika i članova Odbora Agencije traje pet godina.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana ako se istovremeno imenuju dva člana Odbora Agencije ili predsjednik i član Odbora Agencije, odnosno ako se istovremeno imenuju predsjednik i dva člana Odbora Agencije, predsjednik Skupštine javnim žrijebom na koji se pozivaju članovi Komisije iz člana 31 stav 2 ovog zakona, određuje člana Odbora Agencije odnosno predsjednika Odbora Agencije kojem će mandat trajati šest godina, odnosno šest i sedam godina.
- (3) Mandat izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora Agencije traje četiri godine.
- (4) Predsjednik, članovi Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije mogu biti imenovani, odnosno birani najviše dva mandata.
- (5) Predsjednik, odnosno član Odbora Agencije, po isteku mandata nastavlja da obavlja funkciju do imenovanja novog člana, odnosno predsjednika Odbora Agencije, ako u postupku iz čl. 30, 31 i 32 ovog zakona nije izabran novi član, odnosno predsjednik Odbora Agencije.

Uslovi za obavljanje poslova organa Agencije

Član 35

- (1) Za predsjednika ili člana Odbora Agencije može biti imenovano lice koje je državljanin Crne Gore sa prebivalištem u Crnoj Gori, ima najmanje VII 1 nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti tehničkih nauka, prava ili ekonomije, sedam godina radnog iskustva u struci i koje nije u sukobu interesa iz člana 36 ovog zakona.

- (2) Za izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora Agencije može biti izabrano lice koje je državljanin Crne Gore, sa prebivalištem u Crnoj Gori, ima najmanje VII 1 nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti tehničkih nauka, prava ili ekonomije, pet godina radnog iskustva na rukovodećim poslovima ili drugim poslovima koji zahtijevaju samostalnost u radu i koje nije u sukobu interesa iz člana 36 ovog zakona.
- (3) Predsjednik, članovi Odbora Agencije, izvršni direktor ili zamjenik izvršnog direktora Agencije ne mogu biti istovremeno: poslanici i odbornici, odnosno izabrana, postavljena i imenovana lica u Vladi.
- (4) Za predsjednika, člana Odbora Agencije, izvršnog direktora ili zamjenika izvršnog direktora Agencije ne može biti imenovano, odnosno izabrano lice koje:
- 1) je pravosnažno osuđeno za krivično djelo zbog zloupotrebe službene dužnosti, korupcije, prevare ili drugo krivično djelo koje ga čini nepodobnim za obavljanje funkcije na koju se bira;
 - 2) ima lični interes, interes preko bračnog druga ili neposredan porodični interes u energetskom subjektu kome Agencija izdaje licencu za obavljanje energetske djelatnosti, kao i u subjektu koji se bavi trgovinom energije.
- (5) Predsjednik i članovi Odbora Agencije, izvršni direktor, zamjenik izvršnog direktora i zaposleni u Agenciji prava i obaveze iz radnog odnosa ostvaruju u skladu sa opštim propisima o radu, ovim zakonom i opštim aktima Agencije.

Sukob interesa

Član 36

- (1) Predsjednik, članovi Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije, kao i članovi njihovih užih porodica ne mogu biti članovi organa upravljanja i imati materijalni, finansijski ili drugi interes u energetskom subjektu.
- (2) Lica iz stava 1 ovog člana ne mogu koristiti besplatne ili usluge sa popustom od energetskog subjekta, osim po cijenama i uslovima koji se primjenjuju na druge krajnje kupce u skladu sa ovim zakonom i opštim aktima donijetim u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Predsjednik, članovi Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije ne mogu zasnovati radni odnos ili primati naknadu po drugom osnovu od energetskih subjekata za vrijeme trajanja mandata i u roku od jedne godine od isteka mandata ili razrješenja.
- (4) Zaposleni u Agenciji ne mogu zasnovati radni odnos ili primati naknadu od subjekata u energetskom sektoru za vrijeme trajanja radnog odnosa u Agenciji.

Prestanak funkcije

Član 37

- (1) Predsjednik, član Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije može biti razriješen prije isteka mandata, ako:
- 1) ne izvršava ili nesavjeno vrši službene obaveze;
 - 2) je u nemogućnosti da izvršava svoje obaveze u periodu dužem od šest mjeseci;
 - 3) bude izbrisan iz registra prebivališta;
 - 4) je dao netačne podatke o svojim kvalifikacijama;
 - 5) je osuđen za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora;
 - 6) je u pisanoj formi podnio zahtjev za razrješenje;
 - 7) je utvrđen sukob interesa;
 - 8) je bio neopravdano odsutan sa sjednica Odbora Agencije više od tri puta uzastopno;
 - 9) se ne pridržava kodeksa ponašanja;
 - 10) je dao netačnu izjavu u pogledu postojanja sukoba interesa.
- (2) Razrješenje predsjednika i člana Odbora Agencije, Skupštini može da predloži Vlada i/ili jedna trećina poslanika u Skupštini.
- (3) Odluka o razrješenju iz stava 1 ovog člana može biti donijeta samo na osnovu obrazloženog predloga, poslije sprovedenog postupka u kome su utvrđene sve bitne okolnosti i u kome je predsjedniku, odnosno članu Odbora Agencije, izvršnom direktoru i zamjeniku izvršnog direktora, protiv koga je pokrenut postupak, omogućeno da se izjasni o svim okolnostima.

Prava u slučaju prestanka funkcije

Član 38

- (1) Predsjednik, član Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije, kome je prestala funkcija istekom mandata ili je razriješen zbog nemogućnosti da izvršava svoje obaveze u periodu dužem od šest mjeseci, odnosno ako je u pisanoj formi podnio zahtjev za razrješenje, ima pravo na naknadu zarade u visini zarade iz mjeseca koji prethodi mjesecu u kojem je došlo do prestanka funkcije, uz usklađivanje zarade za obavljanje iste funkcije u Agenciji.
- (2) Pravo iz stava 1 ovog člana može se ostvarivati 12 mjeseci, od dana prestanka funkcije predsjednika, člana Odbora Agencije, izvršnog direktora, odnosno zamjenika izvršnog direktora Agencije.
- (3) Pravo na naknadu zarade ostvaruje se na lični zahtjev lica iz stava 1 ovog člana, koji se može podnijeti najkasnije 30 dana od dana prestanka funkcije.
- (4) Predsjednik, član Odbora Agencije, izvršni direktor i zamjenik izvršnog direktora Agencije, ne može ostvariti pravo na naknadu zarade po prestanku funkcije ako je stekao pravo na penziju u skladu sa zakonom.
- (5) Pravo iz stava 1 ovog člana prestaje prije utvrđenog roka, ako njegov korisnik:
 - 1) stupi u radni odnos;
 - 2) bude izabran, imenovan ili postavljen na drugu funkciju po osnovu koje ostvaruje zaradu;
 - 3) ostvari pravo na penziju.
- (6) Odluku o naknadi zarade po prestanku mandata donosi Odbor Agencije.

Statut Agencije

Član 39

Agencija ima statut kojim se naročito uređuju:

- 1) prava i dužnosti Odbora Agencije;
- 2) prava i dužnosti izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora Agencije;
- 3) smjernice za utvrđivanje unutrašnje organizacije Agencije;
- 4) postupak izbora i razrješenja izvršnog direktora i zamjenika izvršnog direktora Agencije;
- 5) javnost rada Agencije;
- 6) druga pitanja od značaja za rad Agencije u skladu sa zakonom.

Saglasnost na statut

Član 40

- (1) Statut donosi Odbor Agencije.
- (2) Na statut Agencije saglasnost daje Vlada.
- (3) Statut se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Ciljevi Agencije

Član 41

Agencija u vršenju poslova utvrđenih ovim zakonom doprinosi:

- 1) promovisanju, u saradnji sa nadležnim organima Zajednice i regulatornim organizacijama drugih članica Zajednice, konkurentnog, efikasnog, bezbjednog i, uz zaštitu životne sredine, održivog tržišta električne energije i gasa u Crnoj Gori i u okviru Zajednice, kao i osiguranju adekvatnih uslova za efikasno i pouzdano funkcionisanje elektroenergetskih sistema i sistema gasa;
- 2) razvoju konkurentnih regionalnih tržišta koja adekvatno funkcionišu u okviru Zajednice, radi postizanja ciljeva iz tačke 1 ovog člana, uzimajući u obzir i dugoročne ciljeve;
- 3) eliminisanju ograničenja kod trgovine električnom energijom i gasom između članica Zajednice, uključujući razvijanje adekvatnih prekograničnih prenosnih kapaciteta, kako bi se podmirila potražnja i podsticanje integracije nacionalnih elektroenergetskih sistema i sistema gasa radi olakšanja tokova električne energije i gasa u Zajednici;
- 4) ostvarivanju, na najefikasniji način, razvoja sigurnih, pouzdanih i nediskriminatornih sistema orijentisanih na kupca i promovisanje adekvatnosti sistema, kao i promovisanje energetske efikasnosti i integracije

proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i distribuirane proizvodnje u prenosni i distributivni sistem u skladu sa opštim ciljevima energetske politike;

- 5) olakšavanju pristupa novih proizvodnih kapaciteta prenosnim i distributivnim sistemima, a naročito otklanjanju barijera koje mogu spriječiti pristup novih učesnika na tržištu i električnoj energiji iz obnovljivih izvora;
- 6) osiguravanju adekvatnih podsticaja za operatore prenosnih i distributivnih sistema i korisnike sistema, kako bi se povećala efikasnost sistema i podstakla integracija tržišta;
- 7) obezbjeđenju koristi za krajnje kupce preko efikasnog funkcionisanja tržišta, promovisanju konkurencije i zaštiti krajnjih kupaca;
- 8) pružanju pomoći za postizanje visokog nivoa kvaliteta pružanja javnih usluga kod snabdijevanja električnom energijom i gasom, doprinoseći i zaštiti ranjivih kupaca i kompatibilnosti procesa razmjene podataka za promjenu snabdjevača;
- 9) podsticanju kupaca da kroz odgovarajući način potrošnje, osim u nabavci, učestvuju i u ostalim tržišnim aktivnostima, u okviru svojih tehničkih mogućnosti;
- 10) obezbjeđenju od strane operatora prenosnog i distributivnog sistema nediskriminatorskog pristupa kupcima kao pružaocima usluga, pri obezbjeđenju pomoćnih usluga i balansiranja.

Nadležnosti Agencije

Član 42

- (1) Agencija primjenjuje odluke nadležnih organa Zajednice u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom.
- (2) Agencija može da zaključi sporazume o saradnji sa regulatornim organizacijama članica Zajednice u cilju podsticanja regulatorne saradnje.
- (3) Agencija rješava u sporovima i odlučuje po prigovorima i žalbama u skladu sa čl. 56 i 57 ovog zakona.
- (4) Agencija saraduje sa regulatornim i drugim nadležnim organizacijama članica Zajednice i država u regionu u oblasti prekograničnih pitanja, doprinosi integraciji tržišta, kao i usklađivanju i razmjeni podataka i informacija na regionalnom nivou.
- (5) Agencija osigurava nivo povjerljivosti koji je zahtijevala organizacija koja je dostavila informacije i zahtijeva zaštitu povjerljivosti svojih informacija.
- (6) Agencija saraduje sa organima državne uprave u postupku izrade propisa koji imaju uticaj na njene nadležnosti u energetsom sektoru.
- (7) Agencija saraduje sa regulatornim i drugim nadležnim organizacijama članica Zajednice i država u regionu u cilju:
 - 1) podsticanja kreiranja operativnih aranžmana za obezbjeđenje optimalnog upravljanja interkonektovanim sistemima;
 - 2) obezbjeđenja adekvatnog nivoa interkonektivnog kapaciteta uključujući novu interkonekciju u okviru regiona i između regiona, radi omogućavanja razvoja efektivne konkurencije i poboljšanja sigurnosti u snabdijevanju bez diskriminacije između subjekata za snabdijevanje u članicama Zajednice;
 - 3) koordinacije izrade pravila za funkcionisanje prenosnog i distributivnog sistema sa operatorima sistema i drugim učesnicima na tržištu;
 - 4) koordinacije izrade pravila koja regulišu upravljanje zagušenjima na interkonektivnim vodovima.

Metodologije i pravila

Član 43

- (1) Agencija utvrđuje metodologije za:
 - 1) utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora sistema i cijena, rokova i uslova za:
 - korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa;
 - korišćenje sistema za skladištenje gasa i postrojenja za TPG;
 - 2) utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnih sistema električne energije i prenosnih sistema gasa;
 - 3) utvrđivanje cijena za korišćenje prenosnog ili distributivnog sistema, koje plaćaju korisnici direktnog voda kada je vod priključen na prenosni ili distributivni sistem;
 - 4) utvrđivanje cijena koje primjenjuje snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca;

- 5) utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije i gasa;
 - 6) utvrđivanje načina obezbjeđivanja sredstava za rad Agencije.
- (2) Metodologijama iz stava 1 ovog člana Agencija osigurava da operatori prenosnog i distributivnog sistema budu adekvatno kratkoročno i dugoročno motivisani za povećanje efikasnosti, integraciju tržišta i obezbeđenje sigurnosti snabdijevanja.
- (3) Agencija u postupku odlučivanja po zahtjevu energetskih subjekata utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, cijene ili naknade za:
- 1) korišćenje prenosnog i distributivnog sistema, posebno za električnu energiju i gas;
 - 2) skladištenje gasa i korišćenja postrojenja za TPG;
 - 3) pomoćne usluge i balansiranje prenosnog sistema električne energije i gasa;
 - 4) rad operatora tržišta.
- (4) Agencija donosi pravila:
- 1) za rješavanje sporova putem arbitraže;
 - 2) za korekcije cijena na inicijativu energetskog subjekta, odnosno samoinicijativno;
 - 3) o licencama za obavljanje energetskih djelatnosti;
 - 4) o sertifikatima operatora sistema;
 - 5) za funkcionisanje snabdjevača posljednjeg izbora i ugroženih kupaca;
 - 6) o uslovima za izdavanje odobrenja na osnovu kojih proizvođači i snabdjevači električne energije i subjekti za gas mogu snabdijevati krajnje kupce preko direktnog voda;
 - 7) o uslovima i postupku promjene snabdjevača krajnjih kupaca električne energije i gasa;
 - 8) za poravnanje razlike između opravdanih i ostvarenih prihoda i utvrđenih troškova između licenciranih operatora distributivnog sistema;
 - 9) za razdvajanje računa, upravljanja i informacija, radi izbjegavanja unakrsnih subvencija između djelatnosti u oblasti gasa;
 - 10) čuvanja povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija koje koriste operatori sistema;
 - 11) za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije;
 - 12) o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom i gasom;
 - 13) za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih razvojnih planova prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije.
- (5) Pravilima iz stava 4 tačka 11 ovog člana utvrđuju se dodatni uslovi za sticanje statusa zatvorenog distributivnog sistema i određivanje operatora zatvorenog distributivnog sistema, dokazi koji se dostavljaju uz zahtjev, sadržaj rješenja o utvrđivanju statusa zatvorenog distributivnog sistema i određivanju operatora zatvorenog distributivnog sistema, način kontrole ispunjavanja uslova propisanih zakonom, način razmjene informacija sa energetskim subjektom, uslovi i postupak za oduzimanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, kao i način plaćanja naknada i sadržaj registra zatvorenih distributivnih sistema.
- (6) Pravilima iz stava 4 tačka 12 ovog člana bliže se propisuje minimum kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom i gasom koji se zasniva na sljedećim kriterijumima:
- 1) kvalitetu usluga, posebno u odnosu na vrijeme potrebno operatorima prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa za obavljanje priključenja i popravki;
 - 2) neprekidnosti napajanja;
 - 3) kvalitetu napona električne energije;
 - 4) finansijskoj kompenzaciji koju su energetski subjekti dužni da plate zbog neispunjavanja propisanog minimuma kvaliteta snabdijevanja.
- (7) Pravilima iz stava 4 tačka 13 ovog člana utvrđuju se:
- 1) mjere kojima se obezbjeđuje sposobnost sistema da zadovolji potrebe za prenosom, odnosno distribucijom električne energije i sigurnost u snabdijevanju;
 - 2) način i postupak odobravanja razvojnih planova, postupak sprovođenja javne rasprave.
- (8) Agencija utvrđuje:
- 1) opšte uslove za snabdijevanje električnom energijom i gasom;
 - 2) početak i trajanje regulatornog perioda, odnosno jednogodišnjeg ili višegodišnjeg perioda u toku kojeg se

elementi regulatorno dozvoljenog prihoda primjenjuju u iznosima koje utvrđuje Agencija u skladu sa ovim zakonom;

- 3) sadržaj izvještaja iz člana 108 stav 1 tačka 1 ovog zakona;
- 4) sadržaj obrasca na kojem se kupcu pružaju podaci o njegovoj potrošnji, uključujući i podatke o profilu potrošnje;
- 5) regulatorni kontni plan, sadržaj i obrazac izvještaja koji se dostavljaju Agenciji;
- 6) usklađenost cijena koje je utvrdio snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca sa metodologijom iz člana 62 stav 3 ovog zakona.

Odobranje metodologija i pravila

Član 44

- (1) Agencija odobrava metodologije za:
 - 1) utvrđivanje naknada za priključenje na prenosne i distributivne sisteme električne energije i gasa;
 - 2) utvrđivanje naknada za priključenje sistema za skladištenje gasa i postrojenja za TPG;
 - 3) obračunavanje i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije.
- (2) Agencija odobrava tržišna pravila za tržište električne energije, odnosno za tržište gasa, kao i pravila za:
 - 1) funkcionisanje prenosnog sistema električne energije i gasa;
 - 2) funkcionisanje distributivnog sistema električne energije i gasa;
 - 3) mjerenje u distributivnim sistemima električne energije i gasa;
 - 4) balansiranje prenosnog sistema gasa;
 - 5) poslovanje i funkcionisanje sistema za skladištenje gasa;
 - 6) poslovanje i funkcionisanje postrojenja za TPG;
 - 7) primjenu transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos električne energije zasnovanih na tržišnim principima;
 - 8) primjenu transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos gasa zasnovanih na tržišnim principima;
 - 9) dodjeljivanje prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije u skladu sa usaglašenim pravilima na nivou regiona;
 - 10) utvrđivanje i sprječavanje neovlašćenog korišćenja električne energije od strane operatora distributivnog sistema;
 - 11) rad balansnog tržišta električne energije.

Odobranje naknada i utvrđivanje cijena

Član 45

- (1) Agencija odobrava:
 - 1) naknade za priključenje na prenosne i distributivne sisteme električne energije i gasa, određene na osnovu metodologija iz člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona;
 - 2) naknade za priključenje sistema za skladištenje gasa i rezervu gasa (linepack) na osnovu metodologije iz člana 44 stav 1 tačka 2 ovog zakona;
 - 3) cijene pružanja dodatnih usluga održavanja.
- (2) Agencija utvrđuje:
 - 1) cijene za skladištenje gasa i korišćenje postrojenja za TPG;
 - 2) naknadu za otklanjanje zagušenja na identifikovanim ulaznim ili izlaznim tačkama prenosnog sistema gasa, koja je dio cijene za prenos gasa.
- (3) Ako u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena ili naknada iznos određene energetske veličine ili finansijske vrijednosti nije moguće utvrditi primjenom postupaka i kriterijuma koje je Agencija utvrdila, Agencija, ili energetski subjekat uz saglasnost Agencije, te iznose utvrđuje procjenom na osnovu podataka iz posljednje godine za koju postoje konačni podaci.
- (4) Na cijene korišćenja prenosnih i distributivnih sistema električne energije iz člana 43 stav 3 tačka 1 ovog zakona ne utiče lokacija objekta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

- (5) Cijene korišćenja prenosnih i distributivnih sistema gasa iz člana 43 stav 3 tačka 1 ovog zakona primjenjuju se i na gas iz obnovljivih izvora.
- (6) Prilikom utvrđivanja cijena iz člana 43 stav 3 tačka 1 ovog zakona Agencija uzima u obzir ostvarive koristi koje operatori prenosnog i distributivnog sistema imaju od priključenja na sistem objekata koji proizvode energiju iz obnovljivih izvora.
- (7) Cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema iz člana 43 stav 3 tačka 1 ovog zakona koju plaćaju povlašćeni proizvođači električne energije iz obnovljivih izvora umanjuje se za iznos ostvarene koristi koje operatori prenosnog i distributivnog sistema imaju od priključenja na sistem objekata koji proizvode energiju iz obnovljivih izvora.

Saglasnosti i odobrenja

Član 46

- (1) Agencija daje saglasnost na:
 - 1) plan razvoja prenosnog sistema električne energije iz člana 112 stav 1 tačka 27 ovog zakona;
 - 2) investicioni plan iz člana 112 stav 1 tačka 28 ovog zakona;
 - 3) plan razvoja distributivnog sistema električne energije iz člana 116 stav 1 tačka 5 ovog zakona;
 - 4) investicioni plan iz člana 116 stav 1 tačka 6 ovog zakona;
 - 5) plan razvoja prenosnog sistema gasa iz člana 142 stav 1 tačka 14 ovog zakona, koji je usklađen na državnom nivou i sa interkonektovanim sistemima;
 - 6) investicioni plan iz člana 142 stav 1 tačka 15 ovog zakona;
 - 7) plan razvoja distributivnog sistema gasa iz člana 145 stav 1 tačka 8 ovog zakona;
 - 8) investicioni plan iz člana 145 stav 1 tačka 9 ovog zakona;
 - 9) plan razvoja za TPG postrojenja iz člana 152 stav 1 tačka 7 ovog zakona.
- (2) Agencija odobrava:
 - 1) plan zamjene i izmještanja brojila električne energije;
 - 2) program mjera za primjenu nediskriminatorskih uslova za pristup distributivnim sistemima električne energije i gasa i sistemu za skladištenje gasa;
 - 3) izuzeće od primjene propisanih uslova, rokova i cijena za korišćenje nove infrastrukture za električnu energiju ili gas;
 - 4) izuzeće subjektu za gas od obaveze "uzmi ili plati".

Obaveza izmjene opštih akata

Član 47

- (1) Agencija ima pravo da naloži izmjene i dopune predloženih akata, u postupku odobravanja ili davanja saglasnosti u skladu sa ovim zakonom, kao i izmjene važećih akata.
- (2) Energetski subjekat je dužan da postupi po nalogu iz stava 1 ovog člana.

Nadzor nad radom energetskih subjekata

Član 48

- (1) Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetskih subjekata u odnosu na:
 - 1) stvarne troškove i prihode subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija utvrđuje ili odobrava metodologije, cijene ili naknade;
 - 2) kvalitet snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga, kvalitet napona i neprekidnost napajanja;
 - 3) kvalitet snabdijevanja gasom, u skladu sa pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona, koji obuhvata praćenje vremena koje je operatorima prenosnih i distributivnih sistema potrebno za izvođenje priključenja i popravke i neprekidnost snabdijevanja;
 - 4) primjenu tržišnih pravila i djelovanje subjekata na tržištu, praćenje stepena i efektivnosti otvaranja tržišta i konkurencije na maloprodajnom i veleprodajnom nivou, uključujući berze električne energije, cijene za kupce iz kategorije domaćinstva, uključujući sisteme pretplate, stope promjene snadjevača, stope isključenja, pružanje dodatnih usluga održavanja po odobrenim cijenama, žalbe kupaca iz kategorije domaćinstva, kao i

- drugo narušavanje ili ograničavanje konkurencije, uključujući pružanje odgovarajućih informacija i upućivanje određenih predmeta organima nadležnim za konkurenciju;
- 5) uslove pristupa prenosnim i distributivnim sistemima električne energije i gasa, skladišnim kapacitetima gasa i pomoćnim uslugama;
 - 6) pojavu restriktivnih ugovornih praksi, uključujući sprječavanje kupaca, osim kupaca priključenih na 0.4 kV naponski nivo, da ugovaraju istovremeno sa više snabdjevača ili ograniče njihov izbor i informisanje organa nadležnog za zaštitu konkurencije o takvim praksama;
 - 7) potrošnju energije i obezbjeđivanje dostupnosti informacija o potrošnji kupcima;
 - 8) izvršavanje podsticajnih mjera u oblasti obnovljivih izvora energije, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme;
 - 9) primjenu propisa o prekograničnoj razmjeni energije, kao i rad i poslovanje energetske subjekata koji vrše aukcijsku dodjelu prekograničnih kapaciteta ili organizuju kupovinu i prodaju energije;
 - 10) primjenu propisa kojima je uređeno objavljivanje podataka o prekograničnim kapacitetima i upotrebi prenosnog i distributivnog sistema;
 - 11) nezavisnost operatora i razdvojenost računa iz čl. 68 do 72, čl. 135 do 138 i čl. 163 do 167 ovog zakona i primjenu programa mjera iz čl. 139 i 168 ovog zakona;
 - 12) funkcionisanje snabdjevača iz člana 196 ovog zakona;
 - 13) pojavu praksi kojima operator distributivnog sistema koristi prednosti vertikalne integracije za narušavanje konkurencije i mjere za sprječavanje ili onemogućavanje tih praksi;
 - 14) pojavu praksi kojima vertikalno integrisani operator distributivnog sistema u komunikaciji sa korisnicima sistema zamjenjuje energetske subjekat koji obavlja djelatnost snabdijevanja i mjere za sprječavanje ili onemogućavanje tih praksi;
 - 15) aktivnosti i mjere koje energetske subjekti preduzimaju za poboljšanje energetske efikasnosti;
 - 16) ostvareni stepen transparentnosti ili dostupnosti informacija, uključujući informacije vezane za tržište električne energije ili gasa;
 - 17) razmjenu električne energije, kao i narušavanje konkurencije, uključujući dostavljanje bitnih informacija i prijavljivanje tih slučajeva organu nadležnom za zaštitu konkurencije;
 - 18) tehničku saradnju operatora prenosnog sistema sa operatorima prenosnih sistema drugih država;
 - 19) realizaciju investicionih planova operatora prenosnih i distributivnih sistema;
 - 20) usaglašenost i primjenu pravila za funkcionisanje prenosnih i distributivnih sistema;
 - 21) nivo transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene i obezbjeđenje poštovanja obaveza subjekata za gas i električnu energiju u pogledu transparentnosti i ulaganja u proizvodnju u odnosu na sigurnost snabdijevanja;
 - 22) upravljanje zagušenjima, uključujući interkonektore i primjenu pravila o upravljanju zagušenjima;
 - 23) primjenu propisanih naknada, cijena i tarifa, kao i metodologija za utvrđivanje cijena i tarifa iz čl. 43, 44 i 45 ovog zakona.
- (2) Agencija prati i kontroliše rad i poslovanje energetske subjekata u pogledu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom.
 - (3) Ako utvrdi da energetske subjekat ne ispunjava uslove utvrđene članom 65 stav 3 ovog zakona, odnosno da radi i posluje suprotno uslovima ili ne ispunjava obaveze utvrđene licencom, Agencija će naložiti subjektu da otkloni uočene nepravilnosti i odrediti primjereni rok za njihovo otklanjanje, odnosno preduzeti druge mjere u skladu sa zakonom.
 - (4) Praćenjem i analizom rada i poslovanja iz st. 1 i 2 ovog člana Agencija vrši kontrolu:
 - 1) pravilnosti rada i poslovanja ili zloupotrebe položaja energetske subjekata na tržištu;
 - 2) stabilnosti snabdijevanja energijom radi sprječavanja poremećaja na tržištu energije ili snabdijevanja toplotnom energijom;
 - 3) ispravnosti i tačnosti u finansijskom poslovanju u odnosu na iskazivanje troškova poslovanja koji mogu da utiču na formiranje cijena korišćenja prenosnih ili distributivnih sistema ili sistema za skladištenje;
 - 4) izvršavanja obaveza utvrđenih ovim zakonom i aktima Agencije, odnosno aktima koje odobrava Agencija.
 - (5) Ako se kontrolom iz st. 1 i 4 ovog člana utvrde odstupanja, odnosno nepravilnosti koje su prouzrokovale ili mogu prouzrokovati finansijske posljedice za krajnje kupce i učesnike na tržištu, Agencija će:
 - 1) naložiti energetske subjektu da izvrši korekciju utvrđenih nepravilnosti i odrediti primjereni rok za njihovo otklanjanje,

- 2) prilikom narednog utvrđivanja opravdanih troškova i prihoda uzeti u obzir nalaze i efekte utvrđenih nepravilnosti, izvršiti korekciju odgovarajućih troškova, odnosno prihoda i utvrditi odgovarajuće cijene za korišćenje prenosnih ili distributivnih sistema električne energije ili gasa ili sistema za skladištenje gasa.
- (6) Izveštaj o rezultatima analiza i kontrole iz st. 1, 2 i 4 ovog člana i preduzetim mjerama iz st. 3 i 5 ovog člana čini sastavni dio godišnjeg izvještaja o stanju energetskega sektora.
- (7) Ako kontrolom utvrdi nepravilnosti u radu ili postupanje subjekata, suprotno pravilima konkurencije, sigurnosti snabdijevanja, zaštite i sigurnosti kupaca, Agencija će obavijestiti organ nadležan za konkurenciju ili zaštitu potrošača.

Kontrola tržišta električne energije i gasa

Član 49

- (1) Agencija vrši neposrednu kontrolu funkcionisanja tržišta električne energije i gasa i nalaže mjere potrebne za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti u funkcionisanju tržišta.
- (2) Agencija u skladu sa zakonom saraduje sa organom nadležnim za konkurenciju, regulatorom finansijskog tržišta i nadležnim organom Zajednice u istraživanjima koja se odnose na pitanja konkurencije.

Dostavljanje podataka Agenciji

Član 50

Energetski subjekat ili subjekat za gas koji obavlja djelatnost u oblasti električne ili toplotne energije i gasa dužan je da, na zahtjev Agencije, dostavi podatke, informacije i dokumentaciju u roku koji odredi Agencija, odnosno obezbijedi pristup poslovnoj dokumentaciji potrebnoj za kontrolu njegovog rada i poslovanja.

Finansiranje Agencije

Član 51

- (1) Sredstva za rad Agencije obezbjeđuju se iz naknada za izdavanje licenci, godišnjih naknada za korišćenje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema i naknada za rješavanje sporova, koje utvrđuje u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Sredstva iz stava 1 ovog člana utvrđuju se finansijskim planom Agencije koji usvaja Skupština u skladu sa zakonom i koji se objavljuje na internet stranici Agencije.
- (3) Agencija samostalno raspolaže sredstvima utvrđenim planom iz stava 2 ovog člana.
- (4) Naknade iz stava 1 ovog člana određuju se u visini kojom se u ukupnom iznosu pokrivaju planirani troškovi poslovanja utvrđeni finansijskim planom Agencije.
- (5) Visinu naknada za izdavanje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje licenci za obavljanje energetske djelatnosti i godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema Agencija utvrđuje odlukom, u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 6 ovog zakona.
- (6) Na osnovu odluke iz stava 5 ovog člana Agencija visinu naknade za obračunski period za svakog energetskega subjekta utvrđuje rješenjem.
- (7) Po isteku poslovne godine, sredstva koja preostanu na računu Agencije nakon izmirenja obaveza prenose se u narednu godinu, a naknade za narednu godinu se srazmjerno umanjuju.

Privremeno finansiranje Agencije

Član 52

- (1) Ako Skupština ne usvoji finansijski plan iz člana 51 stav 2 ovog zakona, prije početka godine za koju se donosi, troškovi Agencije za svaki kvartal, do usvajanja finansijskog plana ne smiju biti veći od jedne četvrtine iznosa sredstava iz finansijskog plana za prethodnu godinu.
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana prihodi Agencije za pokrivanje rashoda obezbjeđuju se na osnovu odluke iz člana 51 stav 5 ovog zakona donijete za prethodnu kalendarsku godinu.

Javnost rada Agencije

Član 53

- (1) Rad Agencije je javan u skladu sa zakonom.
- (2) Opšti akti Agencije donose se nakon sprovedene javne rasprave koja traje najmanje 15 dana.
- (3) Agencija je dužna da, uz poziv za javnu raspravu, objavi i nacrt opšteg akta koji je predmet javne rasprave na svojoj internet stranici.
- (4) Izuzetno, Agencija može donijeti privremene opšte akte iz stava 2 ovog člana i bez javne rasprave, ako je to neophodno radi otklanjanja poremećaja na tržištu ili u energetsom sistemu.
- (5) Radi izvršavanja poslova koji zahtijevaju posebna stručna znanja Agencija može angažovati stručno lice za vršenje tih poslova.

Godišnji izvještaji

Član 54

- (1) Agencija podnosi Skupštini na usvajanje izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore, najkasnije do 31. jula tekuće, za prethodnu godinu.
- (2) Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore naročito sadrži informacije o:
 - 1) energetskim resursima i kapacitetima;
 - 2) nalazima iz praćenja i kontrole energetskih subjekata;
 - 3) investicijama u energetsom sektoru sa posebnim osvrtom na realizaciju investicija u prenosni sistem;
 - 4) finansijskom poslovanju energetskih subjekata;
 - 5) stanju i aktivnostima na tržištu električne energije i gasa;
 - 6) mjerama koje je Agencija preduzela iz svoje nadležnosti i ostvarenim rezultatima;
 - 7) napretku u razvoju tržišta električne energije i tržišta gasa, a naročito o:
 - sprovođenju razdvajanja energetskih subjekata u skladu sa ovim zakonom, sertifikovanju i radu operatora prenosnog sistema,
 - obezbjeđivanju nediskriminatornog pristupa sistemu,
 - efikasnosti regulacije,
 - razvoju interkonekcija u cilju povećanja sigurnosti snabdijevanja u Zajednici,
 - prednostima koje od otvaranja tržišta imaju domaćinstva i drugi krajnji kupci priključeni na distributivni sistem električne energije na napon 0,4 kV, odnosno distributivni sistem za gas, u skladu sa zakonom, a naročito u odnosu na standarde pružanja javnih usluga,
 - obimu u kojem je tržište otvoreno za efikasnu konkurenciju, uključujući i aspekte tržišne dominacije, tržišne koncentracije i monopolskog ili drugog oblika nekonkurentnog ponašanja,
 - obimu u kojem kupci stvarno mijenjaju snabdjevača i ponovo pregovaraju o cijenama,
 - kretanju cijena, uključujući cijene snabdijevanja, u zavisnosti od stepena otvorenosti tržišta.
- (3) U izvještaj iz stava 2 ovog člana svake druge godine uključuju se i informacije o mjerama preduzetim u prethodne dvije godine u odnosu na izvršavanje obaveza u pružanju javnih usluga, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu životne sredine i mogućih efekata tih mjera na konkurenciju na domaćem i međunarodnom energetsom tržištu.
- (4) Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore Agencija objavljuje na svojoj internet stranici i dostavlja nadležnom organu Zajednice.
- (5) Agencija utvrđuje predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za prethodnu godinu i podnosi Skupštini na usvajanje.
- (6) Agencija je dužna da najmanje jednom godišnje objavi preporuke za usklađivanje cijena snabdijevanja sa obavezama pružanja javnih usluga, kvalitet snabdijevanja energijom, uporedivost, transparentnost i nediskriminatornost cijena i, po potrebi, obavijesti organ nadležan za zaštitu konkurencije.

Nadležnosti Agencije u oblasti obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije

Član 55

U oblasti obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije Agencija:

- 1) vrši godišnju analizu i objavljuje podatke o udjelu obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije;
- 2) izdaje garancije porijekla proizvođačima električne energije;

- 3) vodi registar izdatih garancija porijekla;
- 4) odobrava i mijenja privremeni status povlašćenog proizvođača;
- 5) odobrava, mijenja i oduzima status povlašćenog proizvođača;
- 6) vodi registar povlašćenih proizvođača;
- 7) izvještava Ministarstvo, operatora tržišta, operatora distributivnog sistema i operatora prenosnog sistema električne energije o izdatim rješenjima o sticanju statusa povlašćenog proizvođača.

Rješavanje sporova i odlučivanje o prigovorima i žalbama

Član 56

- (1) Agencija odlučuje po žalbama:
 - 1) na akt operatora tržišta iz člana 124 stav 3 i člana 125 stav 3 ovog zakona;
 - 2) na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema iz čl. 133 i 134 ovog zakona;
 - 3) na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema iz čl. 175, 176 i 177 ovog zakona;
 - 4) na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema iz člana 178 stav 1 ovog zakona;
 - 5) krajnjih kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije ili gasa iz člana 191 ovog zakona;
 - 6) na odluku o iznosu iz člana 194 stav 5 tačka 1 ovog zakona;
 - 7) na postupak promjene snabdjevača propisan članom 202 stav 3 ovog zakona.
- (2) Protiv odluke iz stava 1 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.
- (3) Žalba iz stava 1 tačka 7 ovog člana ne odlaže sprovođenje postupka promjene snabdjevača i početak primjene novog ugovora o snabdijevanju.

Sporovi iz ugovornih odnosa

Član 57

- (1) Agencija može da rješava sporove između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga, koji proizilaze iz njihovih ugovornih odnosa uređenih u skladu sa ovim zakonom, ako joj ugovorne strane povjere rješavanje spora.
- (2) Pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 1 ovog zakona utvrđuje se i naknada za rješavanje sporova.
- (3) Povjeravanje spora na rješavanje Agenciji ne isključuje pravo učesnika spornog odnosa da spor riješi kod drugog nadležnog organa, ako prije donošenja odluke odustane od rješavanja spora kod Agencije.
- (4) Odluka Agencije donijeta u rješavanju spora ima prema strankama snagu pravosnažne odluke.

V CIJENE I NAKNADE

Utvrđivanje cijena i naknada

Član 58

- (1) Cijene električne energije i gasa se slobodno formiraju na organizovanom tržištu ili ugovorom između prodavca i kupca.
- (2) Cijene i naknade koje se utvrđuju u regulatornom postupku, u skladu sa ovim zakonom, su cijene:
 - 1) za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa;
 - 2) za korišćenje sistema za skladištenje gasa ili postrojenja za TPG;
 - 3) za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne 4) energije ili gasa;
 - 5) naknada za rad operatora tržišta.
- (3) Cijene za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa zasnivaju se na objektivnim kriterijumima utvrđenim metodologijama iz člana 43 stav 1 tačka 1 ovog zakona i određuju se na način kojim se:
 - 1) unapređuje trgovina i konkurencija;
 - 2) isključuju unakrsne subvencije;
 - 3) ne ograničava likvidnost tržišta i prekogranična trgovina.

- (4) Cijene za snabdijevanje krajnjih kupaca električnom energijom ili gasom, odnosno cijene za snabdijevanje kupaca koje snabdijeva snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca po osnovu pružanja javne usluge, obuhvataju sljedeće elemente:
- 1) cijene električne energije ili gasa iz stava 1 ovog člana, odnosno cijene utvrđene u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 4 ovog zakona;
 - 2) cijene za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije ili gasa, koje se sastoje od cijene za angažovani kapacitet i cijene opravdanih gubitaka utvrđenih u skladu sa članom 64 ovog zakona;
 - 3) naknadu za rad operatora tržišta;
 - 4) naknadu za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora;
 - 5) druge naknade u skladu sa zakonom.
- (5) Cijene:
- 1) za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa, predlaže operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema na osnovu metodologija iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 ovog zakona;
 - 2) za skladištenje gasa i cijene za korišćenje postrojenja za TPG, predlaže operator sistema u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 2 ovog zakona;
 - 3) za pomoćne usluge i balansiranje, predlaže operator prenosnog sistema električne energije, odnosno operator prenosnog sistema gasa na osnovu metodologija iz člana 43 stav 1 tačka 2 ovog zakona.
- (6) Naknadu za rad operatora tržišta, predlaže operator tržišta na osnovu metodologije iz člana 43 stav 1 tačka 5 ovog zakona.

Regulatorno dozvoljeni prihod, cijene i naknade

Član 59

- (1) Zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena ili naknada operatora prenosnog sistema, operatora distributivnog sistema i operatora tržišta, podnosi se na način i u postupku utvrđenom metodologijama iz člana 43 stav 1 ovog zakona, najkasnije četiri mjeseca prije isteka važenja odluke o utvrđivanju cijena.
- (2) Operator prenosnog sistema, operator distributivnog sistema i operator tržišta dužni su da zahtjeve za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena ili naknada zasnuju na:
 - 1) energetske veličinama utvrđenim u skladu sa članom 16 ovog zakona;
 - 2) poslovnim planovima za naredni regulatorni period i obrazloženim razlikama u odnosu na ostvarenje u prethodnom periodu.
- (3) Obavezne elemente poslovnih planova iz stava 2 tačka 2 ovog člana utvrđuje Agencija metodologijama i pravilima iz člana 43 ovog zakona.
- (4) Agencija odlučuje po zahtjevu iz stava 1 ovog člana najkasnije u roku od tri mjeseca, od dana prijema zahtjeva.
- (5) Regulatorno dozvoljeni prihod operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema je ukupni godišnji prihod od regulisane energetske djelatnosti koji pokriva ukupne opravdane troškove poslovanja, uključujući i obaveze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, koji Agencija utvrđuje na osnovu analize zahtijevanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva, uz primjenu odgovarajuće korekcije po osnovu odstupanja energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na primijenjene u prethodnom periodu.
- (6) Regulatorno dozvoljeni prihod operatora tržišta električne energije je ukupni godišnji prihod koji pokriva ukupne opravdane troškove poslovanja, uključujući i obaveze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, koji Agencija utvrđuje na osnovu analize zahtijevanih troškova poslovanja, amortizacije i razumne dobiti, uz primjenu odgovarajuće korekcije po osnovu odstupanja energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na primijenjene u prethodnom periodu.
- (7) Korekcije iz st. 5 i 6 ovog člana utvrđuju se za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev iz stava 1 ovog člana za koje postoje konačni podaci i primjenjuju se tokom regulatornog perioda za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod.
- (8) U cijene i naknade po kojima korisnici sistema plaćaju električnu energiju i usluge transponuje se regulatorno dozvoljeni prihod iz st. 5 i 6 ovog člana, umanjen za odgovarajuće ostale prihode od energetske djelatnosti i prihode ili dio prihoda od neenergetske djelatnosti u slučaju kada nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za pružanje tih djelatnosti, u skladu sa metodologijama iz člana 43 stav 1 ovog zakona.

Povrat na sredstva

Član 60

- (1) U osnovicu za utvrđivanje povrata na sredstva iz člana 59 stav 5 ovog zakona uračunavaju se vrijednost osnovnih sredstava, investicija i neto obrtnih sredstava (radni kapital).
- (2) Osnovna sredstva iz stava 1 ovog člana su sredstva koja se koriste za obavljanje djelatnosti prenosa ili distribucije električne energije i evidentirana su u poslovnim knjigama energetskog subjekta u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo, međunarodnim računovodstvenim standardima i ovim zakonom.
- (3) Vrijednost osnovnih sredstava iz stava 2 ovog člana, koja se uračunava u osnovicu za utvrđivanje povrata na sredstva za prvu godinu regulatornog perioda je vrijednost osnovnih sredstava na dan 31. decembra godine koja prethodi godini u kojoj se donosi odluka o regulatorno dozvoljenom prihodu za naredni regulatorni period, osim vrijednosti sredstava pribavljenih putem kapitalnog doprinosa (poklon, donacija, naknada iz člana 180 stav 1 ovog zakona i druga bespovratna sredstva).
- (4) Energetski subjekat iz člana 59 stav 5 ovog zakona koji osnovna sredstva vodi po revalorizovanoj vrijednosti dužan je da u rokovima koji nijesu duži od pet godina utvrdi strukturu i vrijednost tih sredstava.
- (5) Agencija može, po potrebi, angažovanjem nezavisnog procjenitelja, izvršiti kontrolu, odnosno utvrditi strukturu i vrijednost sredstava iz stava 1 ovog člana.
- (6) U slučaju iz stava 5 ovog člana utvrđena vrijednost sredstava uračunava se u osnovicu za utvrđivanje povrata na sredstva za prvu godinu narednog regulatornog perioda.
- (7) Investicije iz stava 1 ovog člana su investicije sadržane u investicionim planovima iz člana 112 stav 1 tačka 28 i člana 116 stav 1 tačka 6 ovog zakona, na koje je saglasnost dala Agencija, osim investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.
- (8) Metodologijama iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 ovog zakona mogu se utvrditi ograničenja vrijednosti investicija iz stava 7 ovog člana koje se uključuju u regulatornu osnovu sredstava, a naročito:
 - 1) iznos ukupnog povrata na sredstva po osnovu investicije, utvrđenog tokom perioda njene realizacije, uzimajući u obzir izvršene korekcije iz člana 59 stav 5 i člana 61 stav 2 ovog zakona, ne može biti veći od iznosa povrata koji bi se ostvario da se investicija završila u roku utvrđenom investicionim planom u kome je za tu investiciju Agencija prvi put dala saglasnost;
 - 2) investicije koje su vezane za realizaciju projekata planiranih na osnovu obaveza koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora ili za realizaciju infrastrukturnog ili drugog objekta od značaja za razvoj države, a od čije se realizacije odustane, ne mogu se uračunati u osnovicu za utvrđivanje povrata na sredstva, osim dijela investicije realizovane za potrebe funkcionisanja sistema.
- (9) Neto obrtna sredstva (radni kapital) iz stava 1 ovog člana, čine novčana sredstva neophodna za nesmetano poslovanje energetskog subjekta i uslov su njegove tekuće likvidnosti, a utvrđuju se u iznosu do 1/12 opravdanih troškova koji su u funkciji obavljanja energetske djelatnosti utvrđenih u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 1 ovog zakona.

Privremene cijene i korekcije

Član 61

- (1) Ako energetski subjekat ne podnese zahtjev u roku iz člana 59 stav 1 ovog zakona, odnosno ako novi regulatorni period ne počinje odmah nakon isteka prethodnog ili u već započetom postupku dođe do kašnjenja u utvrđivanju cijena i/ili naknada, Agencija će utvrditi privremene cijene i/ili naknade i u prvom narednom postupku utvrđivanja korekcija uzeti u obzir odstupanja energetskih i finansijskih vrijednosti u odnosu na primijenjene pri utvrđivanju privremenih cijena i/ili naknada.
- (2) Ako je tokom perioda primjene utvrđenih cijena i/ili naknada, odstupanje troškova na koje energetski subjekat ne može uticati, prihoda od regulisane djelatnosti, ostalih prihoda, amortizacije i povrata na sredstva, kumulativno veće od 10% u odnosu na regulatorno dozvoljeni prihod iz člana 59 stav 8 ovog zakona, Agencija na zahtjev subjekta ili po službenoj dužnosti utvrđuje odgovarajuće korekcije.
- (3) Korekcije povrata na sredstva i amortizacije po osnovu investicija nerealizovanih u planiranom obimu utvrđuju se uz primjenu stope koja je jednaka polovini kamatne stope po kojoj je emitovana poslednja crnogorska državna obveznica, objavljene od strane nadležne institucije.
- (4) Korekcija iz stava 2 ovog člana utvrđuje se odlukom o korekcijama, u skladu sa pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 2 ovog zakona, na osnovu koje će se utvrditi tabele sa iznosima korekcija koje će biti odvojeno iskazane na računu kupca.
- (5) Odluke o cijenama, naknadama i korekcijama Agencija objavljuje u "Službenom listu Crne Gore" i na svojoj internet stranici.

Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema

Član 62

- (1) Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa, naročito sadrže:
- 1) kriterijume za utvrđivanje opravdanih troškova i prihoda;
 - 2) kriterijume za alokaciju regulatorno dozvoljenog prihoda na korisnike prenosnih i distributivnih sistema;
 - 3) elemente za koje se utvrđuju tarife, na osnovu kojih se vrši obračun i plaćanje usluga po utvrđenim cijenama, radi obezbjeđenja adekvatnog prihoda operatorima sistema;
 - 4) podsticaje ekonomskoj efikasnosti i postizanju višeg nivoa kvaliteta snabdijevanja;
 - 5) elemente za procjenu uticaja na cijenu: snabdijevanja sa prekidima, prilagođavanja potrošnje mogućnostima sistema i drugih mehanizama za unapređenje energetske efikasnosti;
 - 6) elemente za podsticanje realizacije mjera povećanja energetske efikasnosti sistema, posebno putem odgovora potrošnje i distribuirane proizvodnje električne energije;
 - 7) elemente za podsticanje povećanja finansijske efikasnosti obavljanja djelatnosti, smanjenja troškova tih djelatnosti i poboljšanja kvaliteta usluga;
 - 8) način utvrđivanja podsticaja za privlačenje investicija u infrastrukturu koja služi za obavljanje djelatnosti prenosa i distribucije, kao i ograničenja za primjenu tih podsticaja iz člana 60 stav 8 ovog zakona;
 - 9) elemente za procjenu troškova zaštite životne sredine i zaštite krajnjih kupaca;
 - 10) elemente i kriterijume za utvrđivanje i alokaciju troškova opravdanih gubitaka u prenosnim i distributivnim sistemima električne energije i/ili gasa;
 - 11) način utvrđivanja stope i elemenata osnovice za obračun povrata na sredstva iz člana 60 stav 1 ovog zakona, za godine regulatornog perioda;
 - 11a) način utvrđivanja vrijednosti investicija koje ulaze u osnovicu za utvrđivanje povrata na sredstva iz člana 60 stav 1 ovog zakona;
 - 12) elemente za utvrđivanje ostalih prihoda iz člana 59 stav 8 ovog zakona.
- (2) Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije, naročito sadrži:
- 1) metod regulacije prihoda i naknade;
 - 2) kriterijume i elemente za utvrđivanje ukupnih opravdanih troškova poslovanja;
 - 3) kriterijume i elemente za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda;
 - 4) elemente na osnovu kojih se vrši obračun i plaćanje naknade radi obezbjeđenja adekvatnog prihoda;
 - 5) elemente za utvrđivanje korekcije regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade;
 - 6) način utvrđivanja razumne dobiti iz člana 59 stav 6 ovog zakona;
 - 7) kriterijume i elemente za utvrđivanje ostalih prihoda iz člana 59 stav 8 ovog zakona.
- (3) Metodologija za utvrđivanje cijena za krajnje kupce koje snabdijeva snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca naročito sadrži:
- 1) način utvrđivanja cijene električne energije ili gasa za kupce iz člana 196 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona uzimajući u obzir povećane troškove nabavke dodatnih količina električne energije ili gasa koje se nijesu mogle imati u vidu u tenderskom postupku utvrđivanja cijene, kao što je nepredvidljivost broja tih kupaca i njihovog uticaja na troškove balansiranja;
 - 2) način utvrđivanja privremenih cijena električne energije i gasa koje će se primjenjivati u slučaju da u postupku iz člana 200 ovog zakona nije izabran snabdjevač.
- (4) Metodologijama iz stava 1 ovog člana mogu se utvrditi cijene sa više elemenata koje se zasnivaju na različitim troškovima ili grupama utvrđenih troškova operatora prenosnog i distributivnog sistema.
- (5) Metodologijama iz stava 1 ovog člana mogu se utvrditi elementi za utvrđivanje cijena zavisno od sezone, dana u sedmici, doba dana, vremena korišćenja i opravdanosti utvrđivanja troškova, prihoda ili cijena za period duži od jedne godine.
- (6) Podsticaji iz stava 1 tačka 8 ovog člana mogu biti naročito:
- 1) uključivanje investicija u toku u osnovicu za izračunavanje povrata na sredstva;

- 2) uključivanje planiranih investicija u osnovicu za izračunavanje povrata na sredstva; i/ili
- 3) utvrđivanje više stope povrata za investicije visokog rizika.

Metodologija za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema

Član 63

- (1) Metodologija za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije ili gasa naročito sadrži:
 - 1) pružaocima i vrste usluga koje obuhvataju regulaciju frekvencije i snage razmjene sistema, obezbjeđenje rezerve u snazi, regulaciju napona i isporuku reaktivne električne energije, kupoprodaju električne energije za kompenzaciju neželjenih odstupanja sistema i ponovnog uspostavljanja sistema nakon raspada;
 - 2) način utvrđivanja cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja kojim se uzimaju u obzir i cijene koje je operator prenosnog sistema obezbijedio u transparentnim, nediskriminatorskim i tržišno zasnovanim postupcima;
 - 3) vrste usluga za koje se pružaocu plaća naknada, kao i usluga koje davalac pruža bez naknade;
 - 4) alokaciju troškova za obezbjeđenje usluga;
 - 5) postupak utvrđivanja cijena za pružanje usluga.
- (2) Metodologija iz stava 1 ovog člana zasniva se na principima:
 - 1) usklađivanja interesa pružalaca i korisnika usluga;
 - 2) nediskriminatorsnosti, uključujući određivanje cijena na nepristrasan i transparentan način, zasnovan na objektivnim kriterijumima;
 - 3) obezbjeđenja uslova za razvoj tržišta i konkurencije.
- (3) Metodologijom iz stava 1 ovog člana utvrđuju se način i uslovi pod kojima krajnji kupci, koji imaju odgovarajuće tehničko-tehnološke mogućnosti i poslovni interes, koristeći odgovor potrošnje i distribuirane proizvodnje, mogu ravnopravno i na tržišnim principima da učestvuju u pružanju pomoćnih usluga i usluga balansiranja.
- (4) Metodologija iz stava 1 ovog člana sadrži odgovarajuće mjere i podsticaje:
 - 1) operatorima prenosnih i distributivnih sistema električne energije ili gasa da obezbjeđuju i pružaju pomoćne usluge i usluge balansiranja na najekonomičniji način;
 - 2) korisnicima sistema za balansiranje količine energije koje primaju iz sistema ili predaju u sistem;
 - 3) korisnicima sistema za sprovođenje mjera poboljšanja energetske efikasnosti.

Studije gubitaka

Član 64

- (1) Agencija će, u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, priznati samo opravdane troškove gubitaka, uzimajući u obzir:
 - 1) ukupne gubitke u prenosnom i distributivnom sistemu, utvrđene studijama iz stava 3 tač. 1 i 3 ovog člana, razloge koji su usloveli visinu utvrđenih gubitaka i predložene mjere za smanjenje stope gubitaka;
 - 2) ostvarene i planirane mjere iz studija iz stava 3 tač. 1 i 3 ovog člana preduzete od strane operatora prenosnog sistema i operatora distributivnog sistema u cilju postizanja niže stope gubitaka.
- (2) Operator sistema je dužan da Agenciji, uz zahtjev za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za svaki naredni regulatorni period, dostavi studiju gubitaka iz stava 3 ovog člana ažuriranu od nezavisne stručne institucije iz oblasti energetike, zasnovanu na konačnim elementima iz godine koja prethodi godini podnošenja zahtjeva.
- (3) U postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Agencija je dužna da koriguje energetske veličine iz člana 59 stav 2 tačka 1 ovog zakona ako:
 - 1) se planirani gubici u prenosnom sistemu ne podudaraju sa gubicima utvrđenim studijom gubitaka revidovanom od nezavisne stručne institucije iz oblasti energetike, koja se dostavlja uz desetogodišnji plan razvoja i koja obavezno sadrži prikaz postojećeg stanja, eksploatacione i investicione mjere za postizanje niže stope gubitaka, uzimajući u obzir i nivo gubitaka koji se odnosi na tranzit električne energije, ili
 - 2) operator prenosnog sistema nije izradio studiju;
 - 3) se planirani gubici u distributivnom sistemu ne podudaraju sa gubicima utvrđenim studijom gubitaka revidovanom od nezavisne stručne institucije iz oblasti energetike, koja se dostavlja uz desetogodišnji plan

razvoja i koja obavezno sadrži prikaz postojećeg stanja, eksploatacione i investicione mjere za postizanje niže stope gubitaka, ili

- 4) operator distributivnog sistema nije izradio studiju.
- (4) Agencija će metodologijama iz člana 43 stav 1 tačka 1 ovog zakona odrediti način utvrđivanja stope i troškova gubitaka za slučaj da operator sistema nije izradio studiju ili studiju nije dostavio u roku koji omogućava njeno korišćenje u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena.
- (5) Operator sistema je dužan da obezbijedi novu studiju gubitaka u fazi izrade plana razvoja.
- (6) Agencija može, po potrebi, naložiti reviziju ažurirane studije iz stava 2 ovog člana, kao i izradu nove studije gubitaka prije isteka perioda za koji je donijet plan razvoja, ako u razvoju energetskog sistema dođe do promjena u broju i strukturi elemenata sistema koji bitno utiču na visinu stope gubitaka.

VI LICENCE, SERTIFIKATI I ENERGETSKE DOZVOLE

Izdavanje licenci

Član 65

- (1) Energetske djelatnosti iz člana 3 ovog zakona mogu se obavljati samo na osnovu licence, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Ispunjenost uslova za izdavanje licenci određenih ovim zakonom utvrđuje Agencija.
- (3) Agencija izdaje licencu na zahtjev privrednog društva, pravnog ili fizičkog lica, odnosno preduzetnika:
- 1) koji je registrovan u Centralnom registru privrednih subjekata za obavljanje energetske djelatnosti za koju se izdaje licenca;
 - 2) koji posjeduje ili upravlja energetskim objektima, transportnim sredstvima i drugim uređajima, instalacijama ili postrojenjima neophodnim za obavljanje energetske djelatnosti, koji ispunjavaju uslove i zahtjeve utvrđene tehničkim propisima, propisima o energetske efikasnosti, propisima o zaštiti od požara i eksplozija, kao i propisima o zaštiti životne sredine;
 - 3) koji dostavi dokaz da ima zaposlena lica sa položenim odgovarajućim stručnim ispitom, odnosno dokaz o zaključenom ugovoru sa pravnim licem koje ima zaposlene sa položenim odgovarajućim stručnim ispitom za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, održavanja, eksploatacije i rukovanja energetskim objektima;
 - 4) koji slobodno raspolaze finansijskim sredstvima na svom računu;
 - 5) kojem u posljednje tri godine nije oduzeta licenca za obavljanje energetske djelatnosti za koju je podnio zahtjev;
 - 6) čiji članovi organa upravljanja nijesu bili pravosnažno osuđeni za krivična djela koja ih čine nepodobnim za vršenje funkcija.
- (4) Uz zahtjev za izdavanje licence prilažu se dokazi o ispunjenosti uslova iz stava 3 ovog člana.
- (5) Izuzetno od stava 3 ovog člana, licenca za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom ili gasom može se izdati snabdjevaču koji ima sjedište u državi članici Evropske unije ili članici Energetske zajednice na osnovu odgovarajućeg odobrenja za obavljanje djelatnosti snabdijevanja izdatog od nadležnog organa, odnosno organizacije države u kojoj je registrovan.
- (6) Licenca izdata za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije ili gasa, operatora za skladištenje gasa i postrojenje za TPG istovremeno predstavlja akt o imenovanju operatora distributivnog sistema električne energije ili gasa, operatora za skladištenje gasa i postrojenja za TPG.

Period na koji se izdaje licenca

Član 66

- (1) Licenca se izdaje na period do deset godina.
- (2) Licenca izdata na rok kraći od roka iz stava 1 ovog člana može se produžiti na zahtjev energetskog subjekta do isteka deset godina, a skratiti samo ako se skraćanjem ne ugrožava sigurnost snabdijevanja ili funkcionisanja tržišta.
- (3) Za energetske djelatnosti koje se obavljaju na osnovu koncesije, licenca se može produžiti do kraja važenja koncesije.

Naknade i registar licenci

Član 67

- (1) Energetski subjekat je dužan da plati naknadu za izdavanje licence i da plaća godišnju naknadu za korišćenje licence za period na koji je izdata licenca, u visini koju utvrdi Agencija odlukom iz člana 51 stav 5 ovog zakona.
- (2) Registar licenci u koji se upisuju podaci o izdatim i oduzetim licencama vodi Agencija.
- (3) Podaci iz registra licenci su javni.
- (4) Sadržaj obrazaca za podnošenje zahtjeva za izdavanje licence, dokazi koji se dostavljaju uz zahtjev, sadržaj odluke o izdavanju licence, sadržaj i izgled licence, rok izrade licence, način kontrole ispunjavanja uslova utvrđenih licencom, način razmjene informacija sa energetskim subjektom, kao i način plaćanja naknada za licencu i sadržaj registra licenci uređuju se pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 3 ovog zakona.

Sertifikacija i imenovanje operatora prenosnog sistema

Član 68

- (1) Agencija može izdati sertifikat operatoru prenosnog sistema električne energije ili gasa ili operatoru kombinovanog sistema gasa, za prenos gasa, koji ima licencu za obavljanje djelatnosti prenosa i ispunjava uslove iz čl. 136 i 163 ovog zakona.
- (2) Ispunjenost uslova iz čl. 136 i 163 ovog zakona utvrđuje se u postupku sertifikacije koji se sprovodi u skladu sa zakonom i pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 4 ovog zakona.
- (3) Postupak sertifikacije pokreće:
 - 1) se na zahtjev operatora prenosnog sistema;
 - 2) Agencija, po službenoj dužnosti, u slučaju da operator prenosnog sistema ne podnese zahtjev; ili
 - 3) nadležni organ Zajednice.
- (4) Sertifikatom se imenuje operator prenosnog sistema iz stava 1 ovog člana i potvrđuje da ispunjava uslove u pogledu razdvajanja i nezavisnosti, uslove finansijske, materijalne, tehničke i kadrovske opremljenosti, kao i druge uslove propisane ovim zakonom.
- (5) Sadržaj zahtjeva za sertifikaciju, dokazi koji se dostavljaju uz zahtjev, sadržaj odluke o sertifikaciji, sadržaj i izgled sertifikata i rok izrade sertifikata, bliže se uređuju pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 4 ovog zakona.
- (6) Obavještenje o imenovanju operatora prenosnog sistema Agencija, bez odlaganja, dostavlja nadležnom organu Zajednice.

Praćenje i ponovna sertifikacija

Član 69

- (1) Sertifikovani operator prenosnog sistema dužan je da obavijesti Agenciju o svim planiranim promjenama koje mogu biti od uticaja na ispunjenost uslova iz čl. 136 i 163 ovog zakona.
- (2) Agencija je dužna da vrši kontrolu ispunjavanja uslova o nezavisnosti sertifikovanog operatora prenosnog sistema utvrđenih ovim zakonom.
- (3) Agencija pokreće novi postupak sertifikacije:
 - 1) kada je operator prenosnog sistema obavijesti o promjenama iz stava 1 ovog člana;
 - 2) po službenoj dužnosti, kada dođe do saznanja da je nastala ili je planirana promjena u pravima ili strukturi svojine operatora prenosnog sistema ili druga promjena koja može uticati na ispunjenost uslova iz čl. 136 i 163 ovog zakona, ili
 - 3) na zahtjev nadležnog organa Zajednice u skladu sa obavezama koje proizilaze iz potvrđenog međunarodnog ugovora.
- (4) Operator prenosnog sistema i energetski subjekat koji obavlja djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja dužni su da na zahtjev dostave Agenciji i/ili nadležnom organu Zajednice sve podatke i dokumente koji su potrebni za sertifikaciju iz člana 68 ovog zakona i stava 3 ovog člana.

Izdavanje i oduzimanje sertifikata

Član 70

- (1) Agencija je dužna da o sertifikaciji operatora prenosnog sistema odluči u roku od četiri mjeseca od dana pokretanja postupka iz čl. 68 i 69 ovog zakona, odnosno dostavljanja dokumentacije na zahtjev Agencije ili nadležnog organa Zajednice.
- (2) Ako Agencija ne donese odluku o sertifikaciji u roku iz stava 1 ovog člana, smatraće se da je odluka donijeta.

- (3) Agencija je dužna da, bez odlaganja, dostavi nadležnom organu Zajednice odluku o sertifikaciji sa pratećom dokumentacijom na osnovu koje je odluka donijeta.
- (4) Odluka Agencije o sertifikaciji primjenjuje se nakon dostavljanja mišljenja nadležnog organa Zajednice.
- (5) Ako Agencija utvrdi da operator prenosnog sistema ne ispunjava uslove na osnovu kojih je izdat sertifikat, donijeće odluku o oduzimanju sertifikata.

Sertifikacija operatora prenosnog sistema u odnosu na treće države

Član 71

- (1) Postupak sertifikacije operatora prenosnog sistema električne energije ili gasa koji je pod kontrolom lica ili grupe lica iz treće države ili trećih država sprovodi Agencija, na zahtjev operatora ili vlasnika prenosnog sistema.
- (2) Operator prenosnog sistema dužan je da, bez odlaganja, obavijesti Agenciju o okolnostima koje mogu dovesti do preuzimanja kontrole nad njim od strane lica ili grupe lica iz treće države ili trećih država.
- (3) Agencija je dužna da o zahtjevu za sertifikaciju iz stava 1 ovog člana, obavještenju iz stava 2 ovog člana i posljedicama preuzimanja operatora prenosnog sistema, bez odlaganja obavijesti Ministarstvo i nadležni organ Zajednice u skladu sa obavezama koje proizilaze iz potvrđenog međunarodnog ugovora.
- (4) Ministarstvo procjenjuje da li izdavanje sertifikata može da ugrozi sigurnost snabdijevanja na državnom nivou i/ili sigurnost snabdijevanja članica Zajednice, u roku od dva mjeseca od dana dostavljanja obavještenja Agencije, uzimajući naročito u obzir:
 - 1) prava i obaveze Zajednice prema državi iz stava 1 ovog člana koja su nastala na osnovu međunarodnog prava i zaključenih međunarodnih ugovora u odnosu na sigurnost snabdijevanja, uključujući i druge ugovore koji se odnose na sigurnost snabdijevanja zaključene sa jednom ili više trećih država u kojima je Zajednica ugovorna strana;
 - 2) prava i obaveze Crne Gore prema državi iz stava 1 ovog člana koja su nastala na osnovu potvrđenih međunarodnih ugovora sa tom državom, u mjeri u kojoj su u saglasnosti sa propisima Zajednice;
 - 3) druge specifične okolnosti.
- (5) Agencija odlučuje o sertifikaciji operatora prenosnog sistema u roku od četiri mjeseca od dana prijema zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

Odlučivanje o zahtjevu za sertifikaciju u odnosu na treće države

Član 72

- (1) Agencija će odbiti zahtjev za sertifikaciju iz člana 71 ovog zakona ako:
 - 1) operator prenosnog sistema ne dokaže da ispunjava uslove propisane članom 65 stav 3 i čl. 136 i 163 ovog zakona;
 - 2) izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdijevanja u Crnoj Gori i/ili sigurnost snabdijevanja članica Zajednice.
- (2) Agencija je dužna da, bez odlaganja, privremenu odluku o sertifikaciji, odnosno odbijanju zahtjeva za sertifikaciju, sa pratećom dokumentacijom na osnovu koje je donijeta, dostavi nadležnom organu Zajednice, u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorima, radi davanja mišljenja.
- (3) Agencija će u roku od dva mjeseca, od dana dostavljanja mišljenja, odnosno isteka roka za dostavljanje mišljenja nadležnog organa Zajednice donijeti odluku o sertifikaciji odnosno odbijanju zahtjeva za sertifikaciju.
- (4) Prilikom donošenja odluke iz stava 3 ovog člana Agencija je dužna da u potpunosti uzme u obzir mišljenje Ministarstva i u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom mišljenje nadležnog organa Zajednice.
- (5) Odluka Agencije sa mišljenjem nadležnog organa Zajednice objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".
- (6) Ako odluka Agencije odstupa od mišljenja nadležnog organa Zajednice, sa odlukom se objavljuje i obrazloženje za odstupanje.

Stručna osposobljenost

Član 73

- (1) Poslove tehničkog nadzora i rukovođenja energetskim objektima može da obavlja lice koje ima najmanje VI nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti energetike i položen stručni ispit.

- (2) Rukovođenje poslovima održavanja i eksploatacije energetskih vodova i postrojenja može da obavlja lice koje ima najmanje IV nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti energetike i položen stručni ispit.
- (3) Poslove eksploatacije i rukovanja energetskim postrojenjima može da obavlja lice koje ima najmanje IV nivo obrazovanja iz oblasti energetike i položen stručni ispit.
- (4) Poslove rukovanja postrojenjima instalisane snage do 2 MW i gasnim instalacijama kapaciteta do 50m³ može da obavlja lice koje ima najmanje III nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti energetike i položen stručni ispit.
- (5) Stručni ispit za poslove iz stava 1 ovog člana može da polaže lice koje ima najmanje dvije godine radnog iskustva u struci, a za poslove iz st. 2, 3 i 4 ovog člana može da polaže lice koje ima najmanje jednu godinu radnog iskustva u struci.
- (6) Uslove, program, način i troškove polaganja stručnog ispita iz st. 1 do 4 ovog člana i obrazac uvjerenja o položenom stručnom ispitu propisuje Ministarstvo.
- (7) Stručni ispit se polaže pred komisijom koju obrazuje starješina Ministarstva.

Obavljanje energetskih djelatnosti bez licence

Član 74

- (1) Bez licence se mogu obavljati sljedeće energetske djelatnosti:
 - 1) proizvodnja električne energije za sopstvene potrebe;
 - 2) proizvodnja električne energije koju obavlja energetski subjekat u jednom ili više energetskih objekata, ako njihova ukupna instalisana snaga ne prelazi 1 MW;
 - 3) skladištenje nafte i derivata nafte za sopstvene potrebe;
 - 4) trgovina na malo TNG u bocama punjenja do 12 kg;
 - 5) trgovina električnom energijom i gasom za dalju prodaju, koja ne uključuje prodaju krajnjem kupcu koji nije balansno odgovoran, posredovanje i zastupanje na tržištu energije;
 - 6) trgovina na veliko i malo naftnim derivatima koji se ne koriste u procesu sagorijevanja;
 - 7) upravljanje zatvorenim distributivnim sistemom, uključujući i snabdijevanje kupaca unutar zatvorenog distributivnog sistema od strane operatora tog sistema.
- (2) Sertifikovani operator prenosnog sistema električne energije iz druge države može obavljati djelatnost prenosa električne energije interkonektorom na teritoriji Crne Gore, bez licence pod uslovom, da:
 - 1) je taj interkonektor dio javne infrastrukture;
 - 2) vlasnik interkonektora zaključi ugovor o priključenju sa operatorom prenosnog sistema Crne Gore; i
 - 3) ne narušava konkurenciju, efikasno funkcionisanje tržišta električne energije i uredno funkcionisanje sistema na koji se priključuje.

Izmjena i mirovanje licenci

Član 75

- (1) Agencija može na zahtjev imaooca licence izvršiti izmjenu licence iz razloga koji se nijesu mogli predvidjeti prilikom njenog izdavanja.
- (2) Agencija može na zahtjev imaooca licence odrediti mirovanje obaveza iz licence, ako su nastupile objektivne okolnosti zbog kojih energetski subjekat nije u mogućnosti da obavlja djelatnost ili da učestvuje na tržištu, za određeni period.
- (3) Nakon isteka roka važenja licence energetski subjekat je dužan da, na zahtjev Agencije, radi sigurnosti snabdijevanja i obezbjeđenja funkcionisanja tržišta, nastavi da pruža usluge u skladu sa opštim aktima Agencije, najduže 12 mjeseci.

Oduzimanje licence

Član 76

- (1) Licenca za obavljanje energetske djelatnosti se privremeno oduzima ako energetski subjekat:
 - 1) prestane da ispunjava najmanje jedan uslov iz člana 65 stav 3 ovog zakona;
 - 2) ne otkloni utvrđene nepravilnosti u radu u roku koji odredi Agencija;
 - 3) cijenu energije, odnosno usluga obavljanja energetskih djelatnosti ne određuje u skladu sa metodologijom ili ne naplaćuje u skladu sa tarifnim sistemom ili suprotno utvrđenim cijenama;

- 4) energetske sisteme ne održava u ispravnom i bezbjednom stanju i u skladu sa tehničkim propisima kojima se uređuju uslovi eksploatacije objekta i zaštita životne sredine;
 - 5) ako imalac licence postupa protivno uslovima iz licence;
 - 6) prestane da ispunjava druge uslove za obavljanje energetske djelatnosti utvrđene ovim zakonom.
- (2) Agencija će donijeti odluku o privremenom oduzimanju licence i odrediti rok za otklanjanje nedostataka, koji ne može biti duži od dva mjeseca, od dana dostavljanja odluke.
 - (3) Odluku o privremenom oduzimanju licence zbog neispunjavanja uslova iz stava 1 tač. 4 i 5 ovog člana Agencija donosi na predlog nadležnog inspektora.
 - (4) Agencija će donijeti odluku o oduzimanju licence:
 - 1) na zahtjev imaooca licence;
 - 2) prestankom obavljanja energetske djelatnosti;
 - 3) ako imalac licence ne otkloni nedostatke u radu u roku koji je odredio inspektor;
 - 4) ako energetski subjekat ne otkloni nedostatke u roku koji je određen odlukom iz stava 2 ovog člana.
 - (5) Protiv odluke iz st. 2 i 4 ovog člana nije dozvoljena žalba.

Prestanak rada energetskeg subjekta

Član 77

- (1) Ako prestanak rada energetskeg subjekta kome je privremeno oduzeta licenca može da ugrozi redovno i sigurno snabdijevanje energijom, život i zdravlje ljudi ili da prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Agencija može, po pribavljenom mišljenju organa uprave nadležnog za inspekcijske poslove, rješenjem odobriti energetskom subjektu da nastavi obavljanje energetske djelatnosti do prestanka opasnosti od nastanka štetnih posljedica prestanka rada energetskeg subjekta, u roku koji nije duži od roka iz člana 76 stav 2 ovog zakona.
- (2) Energetski subjekat iz stava 1 ovog člana ima pravo na puni regulatorno dozvoljeni prihod, kao i obavezu plaćanja Agenciji naknade srazmjerne visini naknade za licencu, za period iz stava 1 ovog člana.
- (3) Ako bi prestanak obavljanja energetske djelatnosti od javnog interesa ili pružanja javne usluge energetskeg subjekta kome je oduzeta licenca mogao da ugrozi redovno i sigurno snabdijevanje energijom, život i zdravlje ljudi ili da prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Vlada, na predlog Ministarstva, može odrediti drugi energetski subjekat koji ima licencu za obavljanje iste energetske djelatnosti da obavlja energetsku djelatnost na području na kojem je energetsku djelatnost obavljao energetski subjekat kome je oduzeta licenca.
- (4) U slučaju iz stava 3 ovog člana, Vlada utvrđuje prava i obaveze energetskeg subjekta koji je određen za obavljanje energetske djelatnosti od javnog interesa ili pružanje javne usluge na određenom području, period u kojem će obavljati djelatnost, kao i prava i obaveze vlasnika energetskeg objekta kojem je oduzeta licenca ili na čijem objektu je energetsku djelatnost obavljao energetski subjekat kojem je oduzeta licenca ako postoji potreba za korišćenjem njegovog energetskeg objekta u obavljanju energetske djelatnosti od strane subjekta kojeg je odredila Vlada.
- (5) Vlasnik objekta iz stava 4 ovog člana dužan je da dozvoli korišćenje energetskeg objekta sa svom neophodnom dokumentacijom energetskom subjektu kojeg je odredila Vlada, ako postoji potreba za korišćenjem tog energetskeg objekta za obavljanje energetske djelatnosti i ima pravo na naknadu u skladu sa zakonom.
- (6) Ako Agencija utvrdi da su se stekli uslovi za oduzimanje licence, ali ne postoji drugi energetski subjekat koji bi mogao obavljati energetsku djelatnost na području na kome energetsku djelatnost obavlja energetski subjekat kome bi trebalo oduzeti licencu, Agencija će tom energetskom subjektu naložiti da otkloni utvrđene nepravilnosti i pokrenuti postupak u skladu sa zakonom.

Energetska dozvola

Član 78

- (1) Energetski objekti se grade u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata i uređenje prostora i tehničkim propisima, uz prethodno pribavljenu energetsku dozvolu u skladu sa ovim zakonom, bez sprovođenja postupka javnog nadmetanja.
- (2) Energetska dozvola se pribavlja za izgradnju:
 - 1) objekata za proizvodnju električne energije snage do 1 MW;
 - 2) objekata za proizvodnju toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu i objekata za distribuciju toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu.

- (3) Energetsku dozvolu iz stava 2 tačka 1 ovog člana na zahtjev privrednog društva, pravnog ili fizičkog lica, odnosno preduzetnika izdaje Ministarstvo.
- (4) Energetsku dozvolu iz stava 2 tačka 2 ovog člana na zahtjev privrednog društva, pravnog ili fizičkog lica, odnosno preduzetnika izdaje nadležni organ lokalne uprave.
- (5) Na osnovu izdate energetske dozvole iz stava 2 tačka 1 ovog člana, Vlada donosi odluku o davanju na korišćenje državne imovine, na osnovu koje se zaključuje ugovor.
- (6) Za energetske objekte koji se grade na osnovu sprovedenog javnog nadmetanja u skladu sa zakonom i za izgradnju postrojenja iz člana 96 stav 1 ovog zakona nije potrebno pribavljanje energetske dozvole.

Kriterijumi za izdavanje dozvole

Član 79

- (1) Energetske dozvole se izdaju na osnovu godišnjeg plana koji donosi Vlada i koji se objavljuje na internet stranici Ministarstva.
- (2) Godišnji plan iz stava 1 ovog člana priprema Ministarstvo u skladu sa Strategijom razvoja energetike, Akcionim planom i akcionim planom korišćenja energije iz obnovljivih izvora.
- (3) Energetske dozvole za izgradnju objekata iz člana 78 stav 2 tačka 2 ovog zakona se izdaju na osnovu godišnjeg plana koji donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave i koji objavljuje na svojoj internet stranici.
- (4) Energetska dozvola se izdaje na način i u postupku utvrđenom ovim zakonom.
- (5) Energetska dozvola za izgradnju energetskih objekata izdaje se na osnovu procjene ispunjenosti kriterijuma koji se odnose na:
 - 1) pouzdan i siguran rad energetskog sistema;
 - 2) mjere zaštite zdravlja ljudi i bezbjednosti ljudi i imovine;
 - 3) uslove zaštite životne sredine;
 - 4) uslove za određivanje lokacije i korišćenje zemljišta;
 - 5) uslove priključenja objekta na sistem;
 - 6) energetsku efikasnost;
 - 7) uslove korišćenja primarnih izvora energije;
 - 8) ekonomsku i finansijsku sposobnost podnosioca zahtjeva da realizuje izgradnju energetskog objekta;
 - 9) mjere koje se planiraju nakon stavljanja objekta u pogon u pogledu obaveze pružanja javne usluge, zaštite krajnjih kupaca i sigurnosti snabdijevanja;
 - 10) doprinos proizvodnog kapaciteta ispunjenju nacionalnog cilja korišćenja obnovljivih izvora energije;
 - 11) doprinos proizvodnog kapaciteta smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Zahtjev za izdavanje energetske dozvole

Član 80

- (1) Zahtjev za izdavanje energetske dozvole sadrži naročito podatke o:
 - 1) podnosiocu zahtjeva (naziv i sjedište za pravno lice, odnosno ime, prezime i prebivalište za fizičko lice);
 - 2) vrsti i kapacitetu energetskog objekta;
 - 3) lokaciji na kojoj se planira izgradnja energetskog objekta;
 - 4) usklađenosti sa odgovarajućim planskim dokumentima u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata i uređenje prostora;
 - 5) roku početka i završetka izgradnje energetskog objekta;
 - 6) energentima koje će energetski objekat koristiti;
 - 7) načinu zaštite životne sredine u toku izgradnje i rada energetskog objekta;
 - 8) predviđenom eksploatacionom vijeku objekta, kao i načinu sanacije lokacije po završetku eksploatacionog vijeka objekta;
 - 9) visini planiranih finansijskih sredstava za izgradnju energetskog objekta i načinu obezbjeđivanja tih sredstava;
 - 10) izvršenim mjerenjima za obnovljivi izvor energije za koje je potrebno mjerenje i ispitivanje njegovog potencijala, uz koje se prilaže i dokaz o izvršenim mjerenjima i ispitivanjima;

- 11) drugim informacijama zavisno od vrste i svrhe energetske objekta za koji se zahtijeva građevinska dozvola.
- (2) Ako se izgradnja energetske objekta planira na eksploatacionom polju, uz zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosilac zahtijeva dostavlja i saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove geologije i rudarstva.
- (3) Sadržaj zahtijeva za izdavanje energetske dozvole, potrebna dokumentacija koja sadrži podatke iz stava 1 ovog člana, sadržaj obrazaca za podnošenje zahtijeva i sadržaj registra izdatih energetske dozvola utvrđuju se propisom Ministarstva.

Izdavanje energetske dozvole

Član 81

- (1) Energetska dozvola za izgradnju objekata iz člana 78 stav 2 tačka 1 ovog zakona izdaje se rješenjem Ministarstva, odnosno rješenjem nadležnog organa lokalne uprave za izgradnju objekata iz člana 78 stav 2 tačka 2 ovog zakona.
- (2) Protiv rješenja nadležnog organa lokalne uprave iz stava 1 ovog člana može se izjaviti žalba Ministarstvu, u roku od osam dana, od dana prijema rješenja.
- (3) Protiv rješenja Ministarstva iz st. 1 i 2 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.
- (4) Energetska dozvola se izdaje sa rokom važenja do dvije godine.
- (5) Energetsku dozvolu imalac ne smije prenijeti na drugo lice.
- (6) Na zahtjev imaoaca energetske dozvole, Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave, može produžiti rok važenja energetske dozvole najduže za 12 mjeseci.
- (7) Zahtjev iz stava 6 ovog člana podnosi se najkasnije 30 dana prije isteka roka važenja energetske dozvole.

Javno nadmetanje

Član 82

- (1) U slučaju da se putem izdavanja energetske dozvola ne mogu obezbijediti novi proizvodni kapaciteti ili kada preduzete mjere energetske efikasnosti nijesu dovoljne za obezbjeđivanje sigurnog i redovnog snabdijevanja energijom, odnosno kada se ne ostvaruje planirana dinamika izgradnje energetske objekata predviđena Strategijom razvoja energetike, izgradnja objekata za proizvodnju energije može se odobriti po sprovedenom postupku javnog nadmetanja.
- (2) Vlada, na predlog Ministarstva, odlučuje o raspisivanju javnog oglasa u skladu sa zakonom.
- (3) Ministarstvo je dužno da javni oglas iz stava 1 ovog člana, radi objavljivanja na internet stranici, dostavi najmanje šest mjeseci prije isteka roka za podnošenje ponuda nadležnom organu Zajednice.

Analiza isplativosti

Član 83

- (1) Prilikom planiranja izgradnje, odnosno značajne rekonstrukcije termoenergetskog postrojenja za proizvodnju električne energije s ukupnom toplotnom snagom većom od 20 MW, sprovodi se analiza isplativosti rada postrojenja kao visokoeffikasnog kogeneracionog objekta.
- (2) Prilikom planiranja izgradnje ili značajne rekonstrukcije industrijskog postrojenja s ukupnom toplotnom snagom većom od 20 MW, u kojem se proizvodi otpadna toplotna energija na korisnom temperaturnom nivou, sprovodi se analiza isplativosti rada postrojenja kao visokoeffikasnog kogeneracionog objekta i/ili njegovog priključivanja na sistem za daljinsko grijanje i/ili hlađenje.
- (3) Prilikom planiranja izgradnje sistema za daljinsko grijanje i/ili hlađenje, odnosno izgradnje novog ili značajne rekonstrukcije postrojenja za proizvodnju energije u postojećem sistemu za daljinsko grijanje i/ili hlađenje s ukupnom toplotnom snagom većom od 20 MW, potrebno je sprovesti analizu isplativosti iskorišćavanja otpadne toplotne energije iz postojećih susjednih industrijskih postrojenja.
- (4) Analizu isplativosti iz st. 1, 2 i 3 ovog člana sprovodi investitor.
- (5) Analiza isplativosti rada postrojenja nije obavezna za:
- 1) postrojenja za proizvodnju električne energije koja se koriste kod vršnih opterećenja i postrojenja za proizvodnju električne energije za koja se planira da će raditi manje od 1.500 radnih sati godišnje, prosječno, u periodu od pet godina;
 - 2) postrojenja koja su smještena u blizini mjesta geoloških skladišta ugljendioksida.

- (6) Značajnom rekonstrukcijom iz st. 1, 2 i 3 ovog člana smatra se rekonstrukcija čija vrijednost prelazi 30% investicionih troškova za izgradnju novog postrojenja iste snage.

VII OBAVLJANJE ENERGETSKE DJELATNOSTI

Uslovi za obavljanje energetske djelatnosti

Član 84

- (1) Energetsku djelatnost može da obavlja privredno društvo, pravno ili fizičko lice, odnosno preduzetnik, koji ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.
- (2) Energetske djelatnosti obavljaju se na tržišnim principima, osim djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge.

Član 85

- (1) Korišćenje prostora za obavljanje djelatnosti iz člana 84 ovog zakona, podliježe pravičnoj naknadi.
- (2) Pravična naknada iz stava 1 ovog člana zasniva se na procjeni svih uticaja: zauzimanja prostora, ometanja prostora, ometanja djelatnosti, umanjenja vrijednosti nekretnina, ambijentalnog narušavanja, ugrožavanja ekosistema, ugrožavanja bezbjednosti aktivnosti koje su vezane za konkretni prostor i njegovu namjenu utvrđenu prostorno-planskim dokumentima.
- (3) Način i visina naknade iz stava 2 ovog člana reguliše se ugovorom, koji je operator dužan da zaključi sa vlasnikom prostora.

Djelatnosti od javnog interesa

Član 86

- (1) Energetske djelatnosti od javnog interesa su:
- 1) proizvodnja električne energije;
 - 2) prenos električne energije i gasa;
 - 3) distribucija električne energije i gasa;
 - 4) organizovanje tržišta električne energije i gasa;
 - 5) transport nafte i naftnih derivata;
 - 6) skladištenje nafte i naftnih derivata;
 - 7) trgovina električnom energijom u svrhu snabdijevanja električnom energijom kao javnom uslugom iz člana 88 stav 1 tačka 3 ovog zakona;
 - 8) snabdijevanje električnom energijom i gasom;
 - 9) transport i skladištenje TPG;
 - 10) trgovina na veliko TPG u svrhu snabdijevanja gasom kao javnom uslugom iz člana 88 stav 1 tačka 3 ovog zakona;
 - 11) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije.
- (2) Energetski subjekti koji vrše djelatnosti iz stava 1 ovog člana dužni su da, u cilju ostvarivanja javnog interesa i radi snabdijevanja na siguran, bezbjedan, pouzdan i kvalitetan način, u skladu sa energetske bilansom iz člana 13 ovog zakona:
- 1) obezbjeđuju dovoljne količine energije koje su potrebne za život i rad građana;
 - 2) obezbjeđuju dovoljne količine energije koje su potrebne za poslovanje i razvoj privrednih subjekata;
 - 3) obezbjeđuju energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnim i distributivnim sistemima električne energije i gasa.
- (3) Za obezbjeđivanje energije iz stava 2 tačka 3 ovog člana odgovorni su subjekti koji obavljaju djelatnosti iz stava 1 tač. 1, 9 i 11 ovog člana, kada ne koriste podsticajne mjere iz člana 23 stav 5 ovog zakona.
- (4) Djelatnosti od javnog interesa obavljaju se u skladu sa zakonima kojima se uređuje zaštita konkurencije i državna pomoć.
- (5) Djelatnost od javnog interesa u smislu ovog zakona je i eksploatacija uglja za proizvodnju električne i toplotne energije u Crnoj Gori.

Ugovorni odnosi

Član 87

- (1) Energetski subjekti su dužni da ugovore o međusobnim pravima i obavezama, čije zaključivanje je obavezno u skladu sa ovim zakonom, zakluče najkasnije:
 - 1) do 1. decembra tekuće godine, za ugovore čija primjena počinje 1. januara naredne godine, odnosno
 - 2) 15 dana, od dana dostavljanja ugovora od strane nadležnog energetskog subjekta, za druge ugovore.
- (2) Nadležni energetski subjekat dužan je da predlog ugovora iz stava 1 ovog člana dostavi drugoj ugovornoj strani najkasnije:
 - 1) do 15. novembra tekuće godine, za ugovore čija primjena počinje 1. januara naredne godine, odnosno
 - 2) 15 dana prije početka primjene ugovora, za ostale ugovore.
- (3) Ugovori između energetskih subjekata zaključuju se u pisanoj formi.
- (4) Korisnik prenosnog sistema električne energije ili gasa dužan je da sa nadležnim operatorom zakluči ugovore propisane ovim zakonom u rokovima iz stava 1 ovog člana.

Javne usluge

Član 88

- (1) Radi obezbjeđenja redovnog, sigurnog, pouzdanog i kvalitetnog snabdijevanja energijom po cijenama koje odražavaju kretanja cijena na tržištu i/ili su postignute u postupku javnog nadmetanja, kao javne usluge u oblasti energetike obavljaju se:
 - 1) prenos električne energije;
 - 2) distribucija električne energije;
 - 3) snabdijevanje električnom energijom ili gasom iz člana 196 stav 1 ovog zakona;
 - 4) upravljanje tržištem električne energije;
 - 5) skladištenje prirodnog gasa;
 - 6) prenos prirodnog gasa;
 - 7) distribucija prirodnog gasa;
 - 8) upravljanje postrojenjem za TPG;
 - 9) proizvodnja toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
 - 10) distribucija toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje;
 - 11) snabdijevanje toplotnom energijom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje.
- (2) Javna usluga snabdijevanja električnom energijom ili gasom pruža se na nediskriminatoran način i ne smije narušavati konkurenciju i sprječavati razvoj tržišta, osim u mjeri koja je potrebna za ostvarivanje javnog interesa.

Pružanje javnih usluga

Član 89

- (1) Energetski subjekti koji obavljaju djelatnosti iz člana 88 ovog zakona dužni su da, u skladu sa uslovima utvrđenim licencom, u pružanju javnih usluga obezbijede:
 - 1) sigurnost u snabdijevanju;
 - 2) kvalitet usluga i snabdijevanja;
 - 3) primjenu cijena za snabdijevanje, korišćenje skladišta ili postrojenja za TPG ili regulisanih cijena za korišćenje prenosnih ili distributivnih sistema, iz člana 58 ovog zakona;
 - 4) upotrebu primarnih izvora energije, gasa i goriva;
 - 5) zaštitu životne sredine;
 - 6) zaštitu zdravlja, života i imovine građana;
 - 7) mjere za zaštitu kupaca i potrošača energije;
 - 8) nediskriminatorno, transparentno i lako provjerljivo pružanje usluga.
- (2) Vlada može propisati obavezu pružanja javne usluge za subjekte za električnu energiju ili gas pod drugačijim uslovima od tržišnih, u ostvarivanju javnog interesa iz člana 4 ovog zakona, kada se javni interes ne može ostvariti na tržišnim principima.
- (3) Obaveza pružanja javne usluge iz stava 2 ovog člana može se propisati za sigurnost, uključujući sigurnost

snabdijevanja, kvalitet i cijenu snabdijevanja, energetske efikasnost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu životne sredine.

- (4) Obaveza pružanja javne usluge iz stava 2 ovog člana određuje se nediskriminatorno i ne smije narušavati konkurenciju ili sprečavati funkcionisanje tržišta, osim u mjeri koja je neophodna za ostvarivanje javnog interesa.
- (5) Propisom kojim se uvodi obaveza iz stava 2 ovog člana utvrđuje se i period njene primjene.
- (6) U slučaju uvođenja obaveze iz stava 2 ovog člana može se odrediti finansijska naknada, drugi oblici naknada i dodijeliti isključiva prava energetskim subjektima za izvršenje obaveze javne usluge.

Naknada za pružanje javne usluge

Član 90

- (1) Naknada iz člana 89 stav 6 ovog zakona mora biti nediskriminatorna i transparentna i ne smije biti veća od troškova izvršenja obaveze, uključujući dobit.
- (2) Organ državne uprave nadležan za kontrolu državne pomoći će procijeniti naknadu iz stava 1 ovog člana u skladu sa pravilima o državnoj pomoći.
- (3) Sredstva za naknadu iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore ili iz sredstava koja obezbjeđuju operatori prenosnih sistema električne energije ili gasa, prikupljanjem tih sredstava od korisnika sistema za čije potrebe se usluga izvršava.
- (4) Ako Vlada odredi da sredstva obezbjeđuje operator prenosnog sistema, troškove nastale izvršenjem obaveze iz člana 89 stav 2 ovog zakona Agencija utvrđuje kao opravdane troškove operatora prenosnog sistema u cijenama njegovih usluga.
- (5) Sprovođenje obaveze iz člana 89 stav 2 ovog zakona kontroliše Agencija.
- (6) Vlada, bez odlaganja, obavještava nadležni organ Zajednice o uvođenju obaveze pružanja javne usluge iz člana 89 stav 2 ovog zakona, kao i njenom mogućem uticaju na funkcionisanje tržišta.
- (7) Vlada svake dvije godine izvještava nadležni organ Zajednice o svim izmjenama obaveza i/ili mjera koje proizilaze iz utvrđene obaveze iz člana 89 stav 2 ovog zakona.

Uslovi za pružanje javne usluge

Član 91

- (1) Licencom iz člana 89 stav 1 ovog zakona utvrđuje se vrsta i obim javne usluge koju pruža energetski subjekat.
- (2) Cijena za pružanje javne usluge ne smije da bude viša od neto troškova neophodnih za pružanje te usluge uzimajući u obzir druge direktne ili indirektno prihode koji proizilaze iz pružanja te usluge.
- (3) Energetski subjekat ne smije da koristi sredstva za pružanje javne usluge za finansiranje komercijalne djelatnosti.
- (4) Ukoliko energetski subjekat postupi suprotno stavu 3 ovog člana, Agencija će naložiti povraćaj nezakonito utrošenih sredstava.
- (5) Energetski subjekat je dužan da vodi odvojeno računovodstvo za pružanje javnih usluga od obavljanja komercijalnih usluga.

Tržišne energetske djelatnosti

Član 92

- (1) Energetske djelatnosti koje se ne obavljaju kao javne usluge vrše se na tržišnim principima.
- (2) Obavljanje djelatnosti na tržištu energije vrši se i organizuje u skladu sa ciljevima razvoja energetske djelatnosti i potrebama kupaca u Crnoj Gori za obezbjeđivanjem kvalitetnog i sigurnog snabdijevanja energijom, uz poštovanje principa konkurentnosti i jednakog položaja svih subjekata na tom tržištu u odnosu na:
 - 1) ostvarivanje prava na izgradnju energetskog objekta;
 - 2) pribavljanje energetske dozvole za izgradnju energetskog objekta;
 - 3) pristup sistemima;
 - 4) pravo na obavljanje energetske djelatnosti;
 - 5) dostupnost informacija, i
 - 6) druge slučajeve utvrđene ovim zakonom.

Zaštita poslovne tajne i drugih komercijalno povjerljivih informacija

Član 93

Agencija, proizvođač električne energije, operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije i gasa, zatvorenog distributivnog sistema električne energije, operator tržišta električne energije i gasa, operator sistema za skladištenje gasa i postrojenja za TPG i operator kombinovanog sistema dužni su da obezbijede čuvanje poslovne tajne i drugih komercijalno povjerljivih informacija i podataka, čijim objavljivanjem ili saopštavanjem bi se mogla stvoriti neopravdana komercijalna prednost na tržištu ili nanijeti šteta energetskim subjektima, korisnicima i potrošačima, pravnim ili fizičkim licima, u skladu sa zakonom.

VIII OBAVLJANJE ELEKTROENERGETSKE DJELATNOSTI

1. Proizvodnja električne energije

Proizvođač električne energije

Član 94

- (1) Proizvođač električne energije može, u skladu sa ovim zakonom, da:
- 1) koristi energetske izvore za proizvodnju električne energije;
 - 2) ugovara kupovinu i prodaju električne energije;
 - 3) koristi prenosni i distributivni sistem električne energije pod uslovima za pristup i korišćenje tih sistema utvrđenim ovim zakonom.
- (2) Proizvođač koji prodaje električnu energiju krajnjem kupcu koji nema balansnu odgovornost mora imati i licencu za snabdijevanje.
- (3) Proizvođač električne energije dužan je da:
- 1) proizvodne objekte stavi u pogon na zahtjev operatora prenosnog ili distributivnog sistema za potrebe pomoćnih usluga ili balansiranja;
 - 2) sa operatorima prenosnog i distributivnog sistema zaključi ugovore kojima se utvrđuju međusobna prava i obaveze u pružanju i korišćenju pomoćnih usluga ili balansiranja;
 - 3) zaključi ugovore kojima se uređuje:
 - priključenje na prenosni ili distributivni sistem sa operatorom sistema;
 - korišćenje prenosnog ili distributivnog sistema sa operatorom sistema;
 - učestvovanje na tržištu električne energije sa operatorom tržišta;
 - finansijsko poravnanje balansnog obračuna sa operatorom tržišta;
 - balansna odgovornost sa operatorom tržišta i operatorom prenosnog sistema;
 - kupoprodaja energije sa kupcima i energetskim subjektima koji kupuju električnu energiju za sopstvene potrebe;
 - 4) operatoru prenosnog ili distributivnog sistema daje na raspolaganje podatke potrebne za rad i funkcionisanje sistema;
 - 5) u svom energetskom objektu omogući operatorima sistema korišćenje opreme koja je i u funkciji prenosnog ili distributivnog sistema, za potrebe ostvarivanja tokova električne energije, bez naknade;
 - 6) održava i unapređuje opremu iz tačke 5 ovog stava, u skladu sa potrebama funkcionisanja i planovima razvoja prenosnog ili distributivnog sistema.
- (4) Proizvođač iz stava 1 ovog člana dužan je da na zahtjev operatora prenosnog ili distributivnog sistema ponudi električnu energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu.
- (5) Proizvođač je dužan da izradi program mjera za poboljšanje energetske efikasnosti i godišnji izvještaj o rezultatima primjene programa i objavi ih na svojoj internet stranici.
- (6) Minimalni stepen energetske efikasnosti za pojedine tehnologije, koji treba da se obezbijedi prilikom izgradnje ili rekonstrukcije proizvodnog energetskog objekta može propisati Ministarstvo.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije

Član 95

- (1) Energetski subjekti dužni su da preduzimaju mjere za povećanje udjela energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj proizvedenoj energiji.
- (2) Udio energije proizvedene iz obnovljivih izvora snabdjevač dokazuje garancijama porijekla.
- (3) Snabdjevač električnom energijom dužan je da na računu ili promotivnom materijalu uz račun krajnjem kupcu učini dostupnim najmanje jednom godišnje:
 - 1) podatke o udjelu obnovljivih i drugih izvora energije po vrstama iz kojih je vršio snabdijevanje krajnjih kupaca električnom energijom;
 - 2) informacije o uticajima na životnu sredinu, u odnosu na emisije ugljendioksida i druge štetne emisije koje nastaju u proizvodnji električne energije iz svih izvora energije korišćenih za snabdijevanje kupaca električnom energijom u prethodnoj godini.

Razmjena na mjestu konekcije

Član 96

- (1) Krajnji kupac koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora (u daljem tekstu: kupac - proizvođač) u postrojenjima instalisane snage do 50 kW ili visokoefikasne kogeneracije u postrojenjima instalisane snage do 50 kWe, ima pravo na razmjenu električne energije koju predaje u sistem i povlači iz distributivnog sistema.
- (2) Snabdjevač koji vrši snabdijevanje kupca - proizvođača iz stava 1 ovog člana dužan je da otkupljuje višak proizvedene električne energije koji se mjeri na mjesečnom nivou.
- (3) Operator distributivnog sistema vrši odvojena mjerenja količina proizvedene i utrošene električne energije kupca - proizvođača iz stava 1 ovog člana na mjestu konekcije i dostavlja ih mjesečno snabdjevaču iz stava 2 ovog člana.
- (4) Ako je proizvedena količina električne energije veća od preuzete, snabdjevač utvrđuje, obračunava i plaća razliku količina električne energije iz stava 1 ovog člana kupcu - proizvođaču po cijeni jednakoj cijeni električne energije isporučene tom kupcu - proizvođaču u obračunskom mjesecu, bez plaćanja mrežnih usluga i naknada u skladu sa zakonom.
- (5) Ako je proizvedena količina električne energije manja od preuzete, snabdjevač utvrđuje i obračunava razliku količina električne energije iz stava 1 ovog člana, a kupac - proizvođač plaća razliku po cijeni snabdjevača za odnosni naponski nivo koja obuhvata plaćanje za električnu energiju, mrežne usluge i naknade u skladu sa zakonom.
- (6) Troškove balansiranja koje prouzrokuje kupac - proizvođač iz stava 1 ovog člana plaća snabdjevač iz stava 2 ovog člana.
- (7) Međusobna prava i obaveze kupca - proizvođača i snabdjevača iz ovog člana uređuju se ugovorom.

Uslovi za priključenje i izvještavanje o mjerenjima na mjestu konekcije

Član 97

- (1) Tehnički uslovi, standardi za priključak, način mjerenja, sistem zaštite, kvalitet energije, kao i druga pitanja od značaja za razmjenu na mjestu konekcije, utvrđuju se pravilima iz člana 122 ovog zakona.
- (2) Priključenje postrojenja iz člana 96 stav 1 ovog zakona vrši se u skladu sa članom 175 ovog zakona.
- (3) Operator distributivnog sistema dužan je da Ministarstvu i Agenciji dostavlja podatke iz člana 96 stav 3 ovog zakona najkasnije do 1. marta tekuće, za prethodnu godinu.

Utvrđivanje cijena i ograničenje podsticaja

Član 98

- (1) Vrste i klasifikaciju objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije po grupama propisuje Ministarstvo.
- (2) Cijene električne energije iz člana 23 stav 6 ovog zakona koje mogu biti različite za različite vrste ili grupe objekata, kao i za različite vrste obnovljivih izvora energije utvrđuje Vlada, po pribavljenom mišljenju Agencije.
- (3) Vlada će prestati da podstiče izgradnju novih objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, a Agencija će prestati sa daljom dodjelom statusa povlašćenog proizvođača, u slučaju dostizanja nacionalnog cilja iz člana 18 stav 4 tačka 1 ovog zakona, prema izvještaju iz člana 19 stav 2, ako bi se izgradnjom tih objekata ostvario udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije viši od obaveznog, kao i prije

ostvarenja nacionalnog cilja privremeno ograničiti podsticaje u slučaju ozbiljnih negativnih uticaja na ekonomiju i socijalni status krajnjih kupaca.

Garancija porijekla

Član 99

- (1) Garanciju porijekla izdaje Agencija na zahtjev proizvođača električne energije, za energiju proizvedenu u energetsom objektu koji koristi obnovljive izvore energije ili visokoefikasnu kogeneraciju, nakon pregleda tehničke dokumentacije i neposrednog uvida u rad objekta.
- (2) Pregled tehničke dokumentacije i neposredni uvid u rad objekta iz stava 1 ovog člana vrši se prilikom prvog podnošenja zahtjeva za izdavanje garancije porijekla i nakon toga najmanje jednom u dvije godine.
- (3) Garancija porijekla se zavisno od lokacije mjerenja izdaje za:
 - 1) količinu proizvedene električne energije izmjerene na izlazu generatora, umanjenu za gubitke transformacije i izmjerenu električnu energiju za sopstvenu potrošnju elektrane ili
 - 2) količinu električne energije izmjerene na visokonaponskoj strani transformatora bloka u elektrani, umanjenu za izmjerenu količinu električne energije za sopstvenu potrošnju nabavljenu iz drugog izvora.
- (4) Pod blokom u elektrani u smislu stava 3 tačka 2 ovog člana smatra se generator sa povezanim transformatorom.
- (5) Operator prenosnog ili distributivnog sistema na koji je priključen objekat za koji se izdaje garancija porijekla, dužan je da Agenciji dostavi podatke o količini električne energije iz stava 3 ovog člana.
- (6) Garancija porijekla se izdaje samo jednom za 1 MWh proizvedene električne energije iz stava 3 ovog člana.
- (7) Upotreba garancije porijekla mora biti zasnovana na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim kriterijumima.
- (8) Garancija porijekla se ne smije izdati energetsom subjektu:
 - 1) za električnu energiju proizvedenu u reverzibilnoj hidroelektrani, u dijelu u kojem je takva proizvodnja posljedica pumpnog rada hidroelektrane;
 - 2) koji proizvodi toplotnu energiju za daljinsko grijanje i/ili hlađenje u postrojenju instalisane snage manje od 1 MW.

Izdavanje, prenošenje i povlačenje garancije porijekla

Član 100

- (1) Zahtjev za izdavanje garancije porijekla iz člana 99 stav 1 ovog zakona može se podnijeti u roku od šest mjeseci od poslednjeg dana perioda proizvodnje električne energije za koju se zahtijeva izdavanje garancije porijekla, a najkasnije do 15. marta tekuće godine, za proizvodnju iz prethodne godine.
- (2) Period proizvodnje električne energije za koju se izdaje garancija porijekla ne može biti duži od 12 mjeseci.
- (3) Garancija porijekla prestaje da važi nakon njenog iskorišćenja, povlačenja ili istekom roka od 12 mjeseci, od posljednjeg dana perioda proizvodnje za koji je izdata.
- (4) Garancija porijekla je prenosiva.
- (5) Garancija porijekla može se prenositi nezavisno od proizvedene električne energije na koju se odnosi, pri čemu, kako bi se obezbijedilo da se ta energija samo jednom prikaže kupcu, nije dozvoljeno višestruko računanje i prikazivanje električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora.
- (6) Električna energija proizvedena iz obnovljivih izvora, za koju je proizvođač pripadajuće garancije porijekla prodao odvojeno od te električne energije, ne smije se prikazati ili prodati krajnjem kupcu kao električna energija proizvedena iz obnovljivih izvora.
- (7) Način izdavanja, prenošenja i povlačenja garancije porijekla, kao i sadržaj i način dostavljanja podataka iz člana 99 stav 5 ovog zakona, bliži sadržaj garancije iz čl. 101 i 102 ovog zakona, podaci koji se navode u zahtjevu i dokumentacija potrebna za izdavanje garancije porijekla utvrđuju se propisom Vlade.

Sadržaj garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije

Član 101

Garancija porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije naročito sadrži:

- 1) podatke o energetsom izvoru iz kojeg je proizvedena energija i datume početka i kraja perioda proizvodnje za koji se garancija porijekla izdaje;
- 2) naziv, lokaciju, tip i instalisanu snagu energetskog objekta u kojem se proizvodi energija;

- 3) obim investicione podrške za energetske objekat, obim podsticaja za proizvedenu energiju iz tog objekta i podatke o načinu podsticanja;
- 4) datum puštanja energetskeg objekta u pogon;
- 5) datum izdavanja i period važenja, kao i jedinstveni identifikacioni broj garancije porijekla i naziv države u kojoj je izdata.

Sadržaj garancije porijekla električne energije proizvedene iz visokoefikasne kogeneracije

Član 102

Garancija porijekla električne energije proizvedene iz visokoefikasne kogeneracije naročito sadrži:

- 1) naziv, lokaciju, tip i instalisanu snagu energetskeg objekta u kojem se proizvodi energija;
- 2) obim investicione podrške za energetske objekat, obim podsticaja za proizvedenu energiju iz tog objekta i podatke o načinu podsticanja;
- 3) datum puštanja energetskeg objekta u pogon;
- 4) datum izdavanja i period važenja, kao i jedinstveni identifikacioni broj garancije porijekla i naziv države u kojoj je izdata;
- 5) donju toplotnu moć goriva koje se koristi za proizvodnju električne energije za koju se izdaje garancija porijekla;
- 6) svrhu za koju se koristi toplotna energija proizvedena u objektu visokoefikasne kogeneracije u kojem je proizvedena električna energija za koju se izdaje garancija porijekla;
- 7) uštedu primarne energije u procesu proizvodnje električne energije za koju se izdaje garancija porijekla;
- 8) podatke o količini proizvedene električne energije koja je proizvedena u skladu s kriterijumima i pravilima visoke efikasnosti;
- 9) količinu toplotne energije proizvedene zajedno sa električnom energijom.

Registar garancija porijekla

Član 103

- (1) Podaci o izdatim i povučenim garancijama porijekla upisuju se u registar garancija koji vodi Agencija.
- (2) Sadržaj i način vođenja registra izdatih garancija porijekla utvrđuje Agencija.
- (3) U registar iz stava 1 ovog člana upisuju se i podaci o dostavljenim stranim garancijama porijekla koje ispunjavaju uslove iz st. 4 i 5 ovog člana.
- (4) Strane garancije porijekla važe i u Crnoj Gori pod uslovom uzajamnosti u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom.
- (5) Strane garancije porijekla važe u Crnoj Gori ako se razmjenjuju u okviru evropskog udruženja organizacija koje izdaju garancije porijekla, čiji član je Agencija, u skladu sa pravilima tog udruženja.
- (6) Troškove prenošenja garancija porijekla u inostranstvo plaća imalac garancije porijekla koji izdaje nalog za prenos u skladu sa pravilima udruženja iz stava 5 ovog člana.
- (7) Ako Agencija ne prizna stranu garanciju porijekla zbog sumnje u njenu tačnost, pouzdanost i istinitost, ona o tome obavještava nadležni organ Zajednice, kao i o razlozima za odbijanje.

Povlašćeni proizvođač

Član 104

- (1) Energetski subjekat može steći status povlašćenog proizvođača u konkurentnom postupku na osnovu jasnih, transparentnih i nediskriminatornih kriterijuma, osim energetskeg subjekta koji proizvodi električnu energiju u energetskeg objektu snage do 1 MW, za energetske objekat koji:
 - 1) pripada grupi energetskeg objekata utvrđenih propisom iz člana 98 stav 1 ovog zakona, uz prirodna i prostorna ograničenja i uslove, kao i mjere zaštite prirode i životne sredine i ako ispunjava uslove iz člana 106 ovog zakona;
 - 2) je priključen na prenosni ili distributivni sistem električne energije;
 - 3) ima sopstveno mjerno mjesto, odvojeno od mjernih mjesta na kojima se mjeri količina električne energije proizvedena u drugim tehnološkim procesima;
 - 4) radom u režimu povlašćenog proizvođača ne ugrožava sigurnost rada sistema.

- (2) Status povlašćenog proizvođača ne može se steći za reverzibilnu hidroelektranu.
- (3) Prije sticanja statusa povlašćenog proizvođača energetski subjekat može steći privremeni status povlašćenog proizvođača, ako:
 - 1) je u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata pribavio građevinsku dozvolu ili drugi akt na osnovu kojeg se može pristupiti izgradnji energetskog objekta za koji se traži privremeni status;
 - 2) iz tehničke dokumentacije, proizilazi da se za planirani energetski objekat može steći status povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom.
- (4) Privremeni status povlašćenog proizvođača utvrđuje se rješenjem Agencije na zahtjev subjekta iz stava 3 ovog člana.
- (5) Privremeni status iz stava 3 ovog člana utvrđuje se na period od dvije godine, sa mogućnošću produženja za jednu godinu, ako period izgradnje energetskog objekta za koji se stiče status nije utvrđen ugovorom ili drugim aktom.
- (6) Subjekt koji je stekao status iz stava 3 ovog člana ne stiče pravo na zaključenje ugovora o otkupu električne energije od povlašćenih proizvođača sa operatorom tržišta.
- (7) Proizvođač električne energije iz stava 3 ovog člana ima pravo samo na podsticajne mjere koje su važile na dan podnošenja zahtjeva za sticanje privremenog statusa povlašćenog proizvođača, od dana sticanja statusa povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom.

Zahtjev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača

Član 105

- (1) Postupak za sticanje statusa povlašćenog proizvođača pokreće se podnošenjem zahtjeva energetskog subjekta Agenciji.
- (2) Uz zahtjev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača energetski subjekat prilaže dokaze o ispunjavanju uslova iz člana 104 stav 1 ovog zakona.
- (3) Status povlašćenog proizvođača utvrđuje se rješenjem Agencije na period od 12 godina.
- (4) Povlašćeni proizvođač može da prodaje energiju na tržištu bez prava na podsticajne mjere iz člana 23 stav 5 ovog zakona, pod uslovima koji su propisani za druge proizvođače, ako njegovo učešće na tržištu ne traje kraće od 12 mjeseci.
- (5) Vrijeme prodaje električne energije na tržištu ne produžava period trajanja statusa povlašćenog proizvođača.

Prenos statusa povlašćenog proizvođača

Član 106

- (1) Za energetski objekat za koji je stekao status povlašćenog proizvođača energetski subjekat status povlašćenog proizvođača može prenijeti na drugi energetski subjekat.
- (2) Energetski subjekat koji ima status povlašćenog proizvođača iz stava 1 ovog člana podnosi zahtjev za prenošenje statusa povlašćenog proizvođača sa dokazima iz člana 104 stav 1 ovog zakona Agenciji.
- (3) Dokaze o ispunjavanju uslova iz člana 104 stav 1 ovog zakona zamjenjuje pravosnažno rješenje o nasljeđivanju ili rješenje o statusnoj promjeni, odnosno reorganizaciji privrednog društva ili drugi akt iz kojeg se može utvrditi pravno sljedbeništvo podnosioca zahtjeva.
- (4) Sadržaj zahtjeva za sticanje privremenog statusa, odnosno statusa povlašćenog proizvođača, dokaze o ispunjenosti uslova za sticanje privremenog, odnosno statusa povlašćenog proizvođača, sadržaj zahtjeva za prenošenje statusa povlašćenog proizvođača, dokaze o ispunjenosti uslova za prenos statusa povlašćenog proizvođača i ostvarivanje prava iz člana 107 ovog zakona propisuje Vlada.

Pravo na podsticajne mjere

Član 107

- (1) Povlašćeni proizvođač ima pravo na podsticajne mjere koje važe u trenutku podnošenja zahtjeva za sticanje privremenog statusa povlašćenog proizvođača, u skladu sa članom 104 stav 7 ovog zakona, odnosno ako nije stekao privremeni status, na podsticajne mjere koje važe u trenutku podnošenja zahtjeva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije iz člana 23 ovog zakona.
- (2) Povlašćeni proizvođač ima pravo prvenstva pri preuzimanju ukupno proizvedene električne energije u prenosni ili distributivni sistem, osim ako je ugrožena sigurnost rada sistema.

- (3) Ako operator prenosnog ili distributivnog sistema, zbog sigurnosti rada sistema ne može dati prednost povlašćenom proizvođaču, dužan je da o tome obavijesti Agenciju i odredi korektivne mjere za sprečavanje daljih uskraćivanja pristupa sistemu.
- (4) Plaćanje povlašćenom proizvođaču za proizvedenu energiju po podsticajnim cijenama vrši se za količinu električne energije izmjerene na mjestu priključenja proizvodnog objekta na sistem.
- (5) Ako više proizvodnih objekata predaju električnu energiju u sistem na zajedničkom mjestu predaje, operator sistema udio tehničkih gubitaka u priključnom vodu za svaki pojedinačni proizvodni objekat izračunava kao razliku: količina električne energije utvrđenih na način iz člana 99 stav 3 ovog zakona, bez količina električne energije za sopstvenu potrošnju nabavljenih iz drugog izvora i količine električne energije izmjerene na zajedničkom mjestu predaje u sistem.
- (6) Povlašćeni proizvođači su članovi posebne balansne grupe, koju osniva proizvođač koji prvi stekne status povlašćenog proizvođača, a troškove balansiranja koje povlašćeni proizvođači prouzrokuju pokrivaju snabdjevači proporcionalno svom udjelu u ukupno isporučenoj električnoj energiji svih snabdjevača u prethodnoj godini.
- (7) Troškove iz stava 6 ovog člana snabdjevač naplaćuje od krajnjih kupaca i dio su naknade iz člana 24 stav 1 ovog zakona.

Obaveze povlašćenog proizvođača

Član 108

- (1) Povlašćeni proizvođač dužan je da:
 - 1) Agenciji podnosi godišnji izvještaj o ostvarenju plana proizvodnje električne energije za prethodnu godinu;
 - 2) operatoru sistema i operatoru tržišta dostavlja mjesečne i godišnje planove proizvodnje, za prosječne meteorološke uslove i očekivanja u mjesečnim odstupanjima proizvodnje, zasnovane na mjerenjima na osnovu kojih je utvrđen potencijal obnovljivog izvora energije;
 - 3) održava tehničko-tehnološke karakteristike i koristi energetski objekat pod uslovima pod kojima je stekao status povlašćenog proizvođača;
 - 4) bez odlaganja obavijesti Agenciju o svim promjenama tehničko-tehnoloških karakteristika ili uslova korišćenja energetskog objekta;
 - 5) garancije porijekla za proizvedenu energiju za koju je ostvario podsticaj, do trenutka isplate podsticaja, prenese operatoru tržišta;
 - 6) operatoru tržišta dostavlja dnevne vozne redove u skladu sa pravilima iz člana 130 ovog zakona.
- (2) Sadržaj izvještaja iz stava 1 tačka 1 ovog člana i obavještenja iz stava 1 tačka 4 ovog člana propisuje Agencija.

Prestanak statusa i registar

Član 109

- (1) Energetskom subjektu prestaje status povlašćenog proizvođača ako:
 - 1) je rješenje o sticanju statusa doneseno na osnovu neistinitih podataka;
 - 2) se utvrdi da su se svojstva energetskog objekta promijenila zbog neodržavanja tehničko-tehnoloških karakteristika;
 - 3) ne ispunjava uslove i obaveze utvrđene ovim zakonom;
 - 4) istekom licence u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Rješenje o prestanku statusa povlašćenog proizvođača donosi Agencija.
- (3) Agencija vodi registar povlašćenih proizvođača koji sadrži podatke i o proizvođačima koji imaju privremeni status povlašćenog proizvođača i o povlašćenim proizvođačima kojima je taj status prestao.
- (4) Bliži sadržaj i način vođenja registra povlašćenih proizvođača propisuje Agencija.

Istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije

Član 110

- (1) Istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije vrše se na osnovu dozvole koju izdaje Ministarstvo.
- (2) Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na period do dvije godine, na zahtjev pravnog ili fizičkog lica, odnosno preduzetnika.

- (3) Istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivog izvora energije može da vrši pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu stručnog kadra i opreme.
- (4) Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje i dozvolu iz stava 1 ovog člana izdaje Ministarstvo.
- (5) Istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivog izvora energije vrši se na osnovu tehničkog opisa na koji saglasnost daje Ministarstvo.
- (6) Rezultati istraživanja i mjerenja potencijala obnovljivih izvora energije izvršenih na osnovu dozvole dostavljaju se Ministarstvu.
- (7) Bliži uslovi iz stava 3 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva.

2. Prenos električne energije

Operator prenosnog sistema električne energije

Član 111

- (1) Operator prenosnog sistema električne energije dužan je da obavlja djelatnost prenosa električne energije i upravlja prenosnim sistemom električne energije pod uslovima određenim licencom i sertifikatom na principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti.
- (2) Prenosni sistem električne energije, u smislu ovog zakona, čine postrojenja 110 kV, transformatori 110/x kV/kV i vodovi 110 kV, kao i postrojenja, transformatori i vodovi višeg naponskog nivoa, do mjesta priključka korisnika sistema i objekti, telekomunikaciona i informaciona oprema i druga infrastruktura neophodna za njegovo funkcionisanje.
- (3) Operator prenosnog sistema električne energije može da vrši kupovinu i/ili prodaju električne energije samo za balansiranje sistema, obezbjeđenje pomoćnih usluga i pokrivanje gubitaka u sistemu.
- (4) Električnu energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu operator prenosnog sistema električne energije kupuje na tržištu u transparentnom postupku.
- (5) Operator prenosnog sistema električne energije ne smije da obavlja i djelatnost proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom.

Prava, obaveze i odgovornosti operatora prenosnog sistema električne energije

Član 112

- (1) Operator prenosnog sistema električne energije dužan je da:
 - 1) obezbijedi dugoročnu sposobnost sistema da ispunjava realne zahtjeve za prenosom električne energije, odnosno obezbijedi rad, održavanje, unapređenje i razvoj prenosnog sistema električne energije u cilju pouzdanosti, sigurnosti i efikasnosti, poštujući uslove zaštite životne sredine;
 - 2) obezbijedi adekvatna sredstva za ispunjenje obaveza pružanja usluga;
 - 3) doprinosi sigurnosti snabdijevanja preko adekvatnog prenosnog kapaciteta i raspoloživosti sistema;
 - 4) utvrdi tehničko-tehnološke uslove za povezivanje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
 - 5) upravlja energetskim tokovima u svom sistemu i prema ostalim sistemima usklađeno sa operatorima prenosnih sistema u interkonekciji;
 - 6) upravlja prenosnim sistemom i u okviru tehničko-tehnoloških mogućnosti prenosnog sistema pruža uslugu prenosa radi izvršavanja zahtjeva korisnika sistema;
 - 7) utvrdi i zaključi formularne ugovore kojima se reguliše:
 - priključenje na prenosni sistem, sa korisnicima prenosnog sistema,
 - korišćenje prenosnog sistema, sa korisnicima prenosnog sistema,
 - nabavka pomoćnih usluga i balansne energije, po potrebi aktivacijom rezerve, sa davaocima usluga,
 - nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu, sa ponuđačima na tržištu,
 - pravo pristupa prenosnom sistemu, sa zainteresovanim subjektima u cilju korišćenja prekograničnog prenosnog kapaciteta;
 - 8) zaključi ugovore o:
 - učestvovanju na tržištu električne energije sa operatorom tržišta,
 - sopstvenoj balansnoj odgovornosti sa operatorom tržišta, i

- balansnoj odgovornosti balansno odgovorne strane sa operatorom tržišta i balansno odgovornom stranom;
- 9) blagovremeno izvještava operatora tržišta o ostvarenim bilansima sistema i debalansima balansno odgovornih strana;
- 10) reguliše frekvenciju i snagu razmjene;
- 11) obezbijedi nabavku pomoćnih usluga na efikasan i ekonomičan način i stavlja ih u funkciju;
- 12) planira rad prenosnog sistema, u saradnji sa operatorom tržišta i operatorima drugih sistema;
- 13) vrši razmjenu neophodnih podataka i dokumenata sa operatorom tržišta i operatorima sistema u interkonekciji;
- 14) daje prednost pri preuzimanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije ili visokoefikasne kogeneracije u mjeri u kojoj to dozvoljava siguran i pouzdan rad elektroenergetskog sistema;
- 15) obezbjeđuje sigurnost rada elektroenergetskog sistema;
- 16) koordinira izradu planova remonta prenosnih objekata i postrojenja korisnika sistema;
- 17) rješava preopterećenja pojedinih elemenata prenosnog sistema, vodeći računa o ravnopravnom položaju svih korisnika prenosnog sistema;
- 18) vrši promjene plana angažovanja elektrana u slučaju ugrožene sigurnosti funkcionisanja elektroenergetskog sistema, havarija, većeg odstupanja potrošnje od planiranih vrijednosti, kao i u slučaju iz člana 213 ovog zakona;
- 19) utvrdi pravila za primjenu transparentnih postupaka upravljanja zagušenjem i dodjeljivanja prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije zasnovanih na tržišnim principima i dostavi ih Agenciji na odobravanje, nakon dobijenog mišljenja operatora tržišta;
- 20) utvrđuje raspoloživi prekogranični kapacitet, u saradnji sa operatorima sistema u interkonekciji;
- 21) primjenjuje pravila relevantnih evropskih asocijacija operatora prenosnog sistema čiji je član i učestvuje u radu Evropske asocijacije operatora prenosnih sistema (ENTSO-e);
- 22) saraduje sa operatorima prenosnog sistema, berzama električne energije i drugim relevantnim zainteresovanim stranama u cilju uspostavljanja regionalnog tržišta električne energije i njegovog integrisanja u jedinstveno tržište električne energije Evropske unije;
- 23) vrši, samostalno ili u saradnji sa nadležnim organizacijama ili operatorima drugih sistema, dodjelu prekograničnog kapaciteta u skladu sa principima transparentnosti i nediskriminatornosti učesnika i objavljuje informacije o dodjeli prekograničnih kapaciteta na svojoj internet stranici;
- 24) u cilju provjere sigurnosti sistema, obezbjeđuje prekograničnu saradnju uključujući dodjelu kapaciteta;
- 25) obezbijedi mjerenje predate i primljene električne energije na tačkama razdvajanja prenosnog sistema sa distributivnim sistemima, sa korisnicima sistema, susjednim sistemima i drugim relevantnim tačkama;
- 26) vodi evidenciju podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije koji obuhvataju i podatke o prekidima, vrijednosti napona i druge podatke iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona;
- 27) polazeći od stanja i stepena iskorišćenosti sistema, utvrdi desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema koji se ažurira svake godine, sa dinamikom investicionih projekata i dostavi Agenciji na saglasnost najkasnije do 1. jula godine koja prethodi prvoj godini perioda za koji se plan odnosi, usklađen sa:
 - Strategijom razvoja energetike i Akcionim planom, uzimajući u obzir projekte izgradnje objekata za proizvodnju električne energije, a naročito projekte korišćenja energije iz obnovljivih izvora,
 - planom razvoja susjednih prenosnih sistema, uzimajući u obzir projekte od zajedničkog interesa za Zajednicu,
 - potrebama razvoja distributivnog sistema,
- 28) prema potrebama korisnika sistema u skladu sa prostorno-planskim dokumentima utvrdi trogodišnji investicioni plan i dostavi Agenciji na davanje saglasnosti kao sastavni dio plana iz tačke 27 ovog stava, koji sadrži:
 - investicije za koje je već donijeta odluka,
 - nove investicije koje treba izvršiti u naredne tri godine, za svaku godinu pojedinačno;
- 29) pri izradi planova iz tač. 27 i 28 ovog stava:
 - procijeni potencijal za povećanje energetske efikasnosti u objektima prenosnog sistema i specificira ciljeve za povećanje energetske efikasnosti;

- utvrdi konkretne mjere i ulaganja za uvođenje ekonomski isplativih poboljšanja energetske efikasnosti na mrežnoj infrastrukturi, uključujući i dinamiku realizacije mjera,
 - uzme u obzir i upravljanje opterećenjem i međuoperativnost;
- 30) objavi na svojoj internet stranici plan iz tačke 27 ovog stava;
 - 31) utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosni sistem električne energije i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 32) odredi naknade za priključenje na prenosni sistem na osnovu metodologije iz člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona i dostavi ih Agenciji na odobravanje;
 - 33) utvrdi transparentna i nediskriminatorna pravila za priključenje novih elektrana na prenosni sistem i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 34) odobrene metodologije i pravila iz ovog člana, kao i odobrene cijene i naknade, objavi na svojoj internet stranici najkasnije 15 dana prije početka primjene;
 - 35) blagovremeno objavi na svojoj internet stranici podatke od značaja za korišćenje prenosnog sistema, o kapacitetima, zagušenjima, kao i druge podatke potrebne za funkcionisanje tržišta;
 - 36) kvartalno izvještava Agenciju o:
 - planiranim isključenjima radi održavanja prenosnog sistema,
 - zahtjevima korisnika sistema za razvoj prenosnog sistema,
 - funkcionisanju prenosnog sistema,
 - zaključenim ugovorima o pomoćnim uslugama,
 - zaključenim ugovorima o nabavci električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosu;
 - 37) na zahtjev Agencije podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema;
 - 38) organizuje prijem reklamacija i prigovora kupaca i korisnika sistema i obezbijedi nediskriminatorno odlučivanje u rokovima utvrđenim zakonom;
 - 39) vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema čiji sastavni dio čini dodatak u koji se odlažu pripadajuća dokumentacija i donesene odluke;
 - 40) dostavi sve neophodne informacije svakom novom proizvođaču energije iz obnovljivih izvora koji se želi priključiti na sistem, uključujući detaljnu procjenu troškova u vezi sa priključenjem, preciznu proceduru za prijem, obradu i odlučivanje o zahtjevu za priključenje;
 - 41) pruža korisnicima sistema informacije koje su im potrebne za efikasan pristup sistemu;
 - 42) naplaćuje naknadu za upravljanje zagušenjima i učestvuje u mehanizmu za kompenzaciju troškova prekograničnog prenosa između operatora prenosnih sistema;
 - 43) upravlja pristupom treće strane i daje obrazloženja u slučaju odbijanja takvog pristupa;
 - 44) dostavlja Agenciji godišnji plan održavanja elektroprenosnih objekata, najkasnije do 15. decembra tekuće, za narednu godinu;
 - 45) upravlja balansnim tržištem električne energije;
 - 46) učestvuje u usklađivanju (sadržaja) pravila za rad balansnog tržišta električne energije sa operatorom tržišta.
- (2) Operator prenosnog sistema dužan je da obezbijedi nediskriminatorni tretman svih korisnika sistema, posebno u odnosu na povezane subjekte.
 - (3) Prilikom utvrđivanja raspoloživog prekograničnog kapaciteta iz stava 1 tačka 20 ovog člana ili dodjeljivanja raspoloživog prekograničnog kapaciteta iz stava 1 tačka 23 ovog člana zabranjeno je namjerno smanjivanje kapaciteta kao i drugi oblici manipulacije kapacitetom kojima se narušava funkcionisanje tržišta.
 - (4) Podaci iz stava 1 tačka 25 ovog člana moraju biti dostupni operatorima distributivnih sistema, operatoru tržišta, Agenciji kao i operatorima prenosnih sistema u interkonekciji pod uslovom uzajamnosti.
 - (5) Operator prenosnog sistema električne energije na osnovu evidencije iz stava 1 tačka 26 ovog člana najmanje jedanput godišnje na svojoj internet stranici objavljuje izvještaj o kvalitetu snabdijevanja.
 - (6) Operator prenosnog sistema, najkasnije 30 dana, od isteka kvartala, dostavlja Agenciji kvartalni, i najkasnije do 1. marta tekuće, za prethodnu godinu, godišnji izvještaj o realizaciji odobrenih investicionih ulaganja koji sadrži procjenu potrebe ažuriranja plana iz stava 1 tačka 28 ovog člana prema novim potrebama ili zahtjevima korisnika sistema.

Dostavljanje podataka operatoru prenosnog sistema

Član 113

- (1) Proizvođači, operatori distributivnih sistema, uključujući i operatore zatvorenih distributivnih sistema i kupci priključeni na prenosni sistem dužni su da dostavljaju operatoru prenosnog sistema električne energije podatke i informacije:
- 1) neophodne za regulisanje frekvencije, napona i razmjenu energije;
 - 2) koje su potrebne za ostvarivanje pristupa prenosnom sistemu i izradu investicionih planova prikupljene od postojećih i potencijalnih korisnika prenosnog sistema.
- (2) Operator prenosnog sistema, podatke iz stava 1 tačka 1 ovog člana razmjenjuje sa operatorima prenosnih sistema u interkonekciji pod uslovom uzajamnosti.

Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije

Član 114

- (1) Rad prenosnog sistema električne energije uređuje se pravilima za funkcionisanje prenosnog sistema koja utvrđuje operator prenosnog sistema električne energije.
- (2) Pravilima iz stava 1 ovog člana propisuju se:
- 1) tehnički i drugi uslovi za priključenje korisnika na prenosni sistem koji uključuju minimalnu snagu ili kapacitet;
 - 2) tehnički i drugi uslovi za sigurno funkcionisanje elektroenergetskog sistema radi snabdijevanja potrošača električnom energijom propisanog kvaliteta;
 - 3) opšti uslovi za korišćenje prenosnog sistema;
 - 4) pravila o pristupu prenosnom sistemu;
 - 5) pravila za balansiranje sistema;
 - 6) kriterijumi i način obezbjeđivanja pomoćnih usluga;
 - 7) način rada u vanrednim situacijama;
 - 8) tehnički i drugi uslovi za povezivanje i funkcionisanje prenosnog sistema u interkonekciji;
 - 9) način planiranja razvoja prenosnog sistema;
 - 10) formularni ugovori iz člana 112 stav 1 tačka 7 ovog zakona;
 - 11) funkcionalni zahtjevi i klasa tačnosti mjernih uređaja, kao i način mjerenja električne energije;
 - 12) način objavljivanja podataka potrebnih za funkcionisanje tržišta i davanje podataka operatorima sistema, u skladu sa zakonom;
 - 13) način davanja prioriteta korišćenju domaćih izvora primarne energije za proizvodnju električne energije u skladu sa članom 17 stav 4 ovog zakona;
 - 14) način davanja prioriteta u pristupu i preuzimanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije;
 - 15) način priključenja objekata za proizvodnju energije na prenosni sistem koji uključuje nediskriminatorne postupke za priključenje na sistem za različite vrste proizvodnje.
- (3) Operator prenosnog sistema električne energije u postupku utvrđivanja pravila iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje odgovarajuće učešće zainteresovanih lica u oblasti električne energije i pravila dostavlja Agenciji na odobravanje u skladu sa članom 44 stav 2 tačka 1 ovog zakona.
- (4) Pravila iz stava 1 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora prenosnog sistema električne energije.
- (5) Korisnici prenosnog sistema dužni su da postupaju u skladu sa opštim uslovima za korišćenje prenosnog sistema iz stava 2 tačka 3 ovog člana.

3. Distribucija električne energije

Operator distributivnog sistema električne energije

Član 115

- (1) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da vrši distribuciju električne energije pod uslovima i na području određenim licencom na principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti, naročito između korisnika sistema ili grupa korisnika sistema u korist energetske subjekata povezanih sa operatorom, u skladu sa ovim zakonom.

- (2) Distributivni sistem električne energije, u smislu ovog zakona, čine postrojenja 35 kV, transformatori 35/x kV/kV i vodovi 35 kV, kao i postrojenja, transformatori i vodovi nižeg naponskog nivoa, do mjesta priključka korisnika sistema, kao i objekti, telekomunikaciona i informaciona oprema i druga infrastruktura neophodna za njegovo funkcionisanje, osim u slučaju iz člana 117 ovog zakona.
- (3) Operatori distributivnih sistema dužni su da na teritoriji Crne Gore primjenjuju iste cijene za korišćenje distributivnih sistema za iste grupe korisnika sistema u odnosu na naponski nivo, količine, način mjerenja i druge kriterijume.
- (4) Ako djelatnost distribucije električne energije obavlja više operatora distributivnih sistema, poravnanje razlika između opravdanih i ostvarenih prihoda i troškova vršiće se u skladu sa pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 8 ovog zakona osim za operatore iz člana 117 ovog zakona.
- (5) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da u transparentnom postupku na tržištu kupuje električnu energiju samo za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu.

Prava, obaveze i odgovornosti operatora distributivnog sistema električne energije

Član 116

- (1) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da:
- 1) obezbijedi dugoročnu sposobnost sistema da ispunjava realne zahtjeve za distribucijom električne energije, odnosno obezbijedi rad, održavanje, unapređenje, i razvija distributivni sistem električne energije u cilju pouzdanosti, sigurnosti i efikasnosti, uz poštovanje uslova zaštite životne sredine;
 - 2) obezbjeđuje pouzdanu i efikasnu distribuciju električne energije;
 - 3) daje prednost preuzimanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije ili visokoeffikasne kogeneracije u mjeri u kojoj se neće ugroziti siguran i pouzdan rad elektroenergetskog sistema;
 - 4) obezbjeđuje korisnicima distributivnog sistema jasne i precizne informacije o uslovima pružanja usluga, a naročito u odnosu na pristup distributivnom sistemu koje obuhvataju tehničke, ugovorene i raspoložive kapacitete;
 - 5) polazeći od stanja i stepena iskorišćenosti sistema, utvrdi desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema koji se ažurira svake pete godine i dostavi Agenciji na saglasnost najkasnije do 1. jula godine koja prethodi prvoj godini perioda na koji se plan odnosi, usklađen sa:
 - Strategijom razvoja energetike i Akcionim planom, uzimajući u obzir projekte budućih elektrana i projekte korišćenja energije iz obnovljivih izvora,
 - planom razvoja prenosnog sistema,
 - lokalnim energetskim planovima iz člana 12 stav 2 ovog zakona;
 - 6) prema potrebama korisnika sistema, a u skladu sa prostorno-planskim dokumentima utvrdi trogodišnji investicioni plan koji ažurira svake godine i dostavi Agenciji na saglasnost najkasnije do 1. jula godine koja prethodi prvoj godini perioda na koji se plan odnosi kao sastavni dio plana iz tačke 5 ovog stava, koji sadrži:
 - investicije za koje je već donijeta odluka,
 - nove investicije koje treba izvršiti u naredne tri godine za svaku godinu pojedinačno;
 - 7) pri izradi planova iz tač. 5 i 6 ovog stava:
 - procijeni potencijal za povećanje energetske i ekonomske efikasnosti u objektima distributivnog sistema i specificira ciljeve za povećanje energetske i ekonomske efikasnosti,
 - utvrdi konkretne mjere i ulaganja za uvođenje ekonomski isplativih poboljšanja energetske efikasnosti distributivnog sistema, uključujući i dinamiku realizacije mjera,
 - uzme u obzir i upravljanje opterećenjem i međuoperativnost;
 - 8) zaključi ugovore kojima se reguliše:
 - priključenje na prenosni sistem sa operatorom prenosnog sistema,
 - korišćenje prenosnog sistema sa operatorom prenosnog sistema,
 - učestvovanje na tržištu sa operatorom tržišta,
 - balansna odgovornost sa operatorom sistema i operatorom tržišta,
 - finansijsko poravnanje balansnog obračuna sa operatorom tržišta;
 - 9) utvrdi i zaključi formularne ugovore kojima se reguliše:
 - priključenje na distributivni sistem sa korisnicima sistema,
 - korišćenje distributivnog sistema sa korisnicima sistema,

- nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u distribuciji sa ponuđačima na tržištu;
 - 10) mjeri utrošak električne energije kod krajnjih kupaca na području na kojem pruža usluge i održava mjerne sisteme u ispravnom stanju radi obezbjeđivanja tačnog mjerenja potrošnje električne energije;
 - 11) obezbijedi mjerne uređaje i njihovu ugradnju kod krajnjih kupaca o svom trošku;
 - 12) utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 13) odredi naknade za priključenje na distributivni sistem na osnovu metodologije iz člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona i dostavi ih Agenciji na odobravanje;
 - 14) utvrdi i dostavi Agenciji na odobravanje pravila za sprovođenje postupka otkrivanja, utvrđivanja i sprečavanja neovlašćenog korišćenja električne energije od strane operatora distributivnog sistema;
 - 15) utvrdi i dostavi Agenciji na odobravanje metodologiju kojom se uređuje način obračuna i naplate neovlašćeno preuzete električne energije;
 - 16) utvrdi cijene za pružanje dodatnih usluga održavanja, koje nijesu sadržane u cijeni za korišćenje distributivnog sistema i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 17) utvrdi cijene za pružanje dodatnih usluga održavanja priključaka koji su u svojini kupaca i dostavi ih Agenciji na odobravanje;
 - 18) utvrđuje postojanje neovlašćenog korišćenja električne energije kod kupaca na osnovu pravila iz tačke 14 ovog stava;
 - 19) primjenjuje mjere za suzbijanje neovlašćenog korišćenja električne energije o čemu godišnje izvještava Agenciju;
 - 20) dostavi sveobuhvatne i neophodne informacije svakom novom proizvođaču energije iz obnovljivih izvora koji se želi priključiti na sistem, uključujući detaljnu procjenu troškova u vezi sa priključenjem, precizan postupak za prijem, obradu i odlučivanje o zahtjevu za priključenje;
 - 21) odobrene metodologije i pravila iz ovog člana, kao i odobrene cijene i naknade, objavi na svojoj internet stranici, najkasnije 15 dana prije početka primjene;
 - 22) organizuje prijem reklamacija i prigovora kupaca i korisnika sistema i obezbijedi nediskriminatorno odlučivanje, u rokovima utvrđenim zakonom;
 - 23) vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema zajedno sa pripadajućom dokumentacijom i donesenim odlukama;
 - 24) na zahtjev Agencije podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema;
 - 25) objavi na svojoj internet stranici plan iz tačke 5 ovog stava;
 - 26) utvrdi tipske profile potrošnje kupaca priključenih na distributivni sistem i da svakom kupcu dodijeli odgovarajući profil;
 - 27) na svojoj internet stranici blagovremeno objavi uslove za korišćenje distributivnog sistema kao i tipske profile iz tačke 26 ovog stava;
 - 28) kvartalno izvještava Agenciju o:
 - planiranim isključenjima radi održavanja distributivnog sistema,
 - zahtjevima korisnika sistema za razvoj distributivnog sistema,
 - funkcionisanju distributivnog sistema,
 - zaključenim ugovorima o nabavci električne energije za pokrivanje gubitaka u distribuciji;
 - 29) vodi evidenciju podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije koji obuhvataju i podatke o prekidima, vrijednosti napona i druge podatke iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona.
- (2) Operator distributivnog sistema dužan je da:
- 1) primjenjuje najbolja iskustva stečena u praksi radi obezbjeđenja sigurnosti snabdijevanja i pouzdanosti rada distributivnog sistema;
 - 2) obezbijedi neprekidan rad prekograničnog voda;
 - 3) u skladu sa tehničkim propisima, održava opremu za povezivanje proizvođača i kupaca koja je smještena na njegovoj oblasti opsluživanja.
- (3) Pravila iz stava 1 tačka 14 ovog člana naročito sadrže:
- 1) način i postupak otkrivanja, utvrđivanja i dokazivanja neovlašćenog korišćenja električne energije;
 - 2) plan stalnih, privremenih i dodatnih mjerenja;
 - 3) način obrađivanja prikupljenih podataka;

- 4) način čuvanja povjerljivosti podataka;
 - 5) unutrašnje mjere u energetske subjektima za sprečavanje nepravilnosti vezanih za neovlašćeno korišćenje električne energije;
 - 6) način edukacije javnosti;
 - 7) druge mjere i radnje potrebne za efikasno sprečavanje neovlašćenog korišćenja električne energije.
- (4) Operator distributivnog sistema, najkasnije do kraja marta tekuće godine, objavljuje na svojoj internet stranici izvještaj o kvalitetu isporuke električne energije iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona za prethodnu godinu.
- (5) Operator distributivnog sistema, najkasnije 30 dana, od isteka kvartala, dostavlja Agenciji kvartalni, i najkasnije do 1. marta tekuće, za prethodnu godinu, godišnji izvještaj o realizaciji odobrenih investicionih ulaganja koji sadrži procjenu potrebe ažuriranja plana iz stava 1 tačka 6 ovog člana prema novim potrebama ili zahtjevima korisnika sistema.

Operator zatvorenog distributivnog sistema

Član 117

- (1) Zatvoreni distributivni sistem, u smislu ovog zakona, je sistem preko koga se distribuira električna energija na geografski ograničenom području, a čine ga postrojenja, vodovi i transformatori od mjesta priključka na prenosni ili distributivni sistem do mjesta priključka korisnika tog sistema, kao i objekti, telekomunikaciona i informaciona oprema i druga infrastruktura neophodna za njegovo funkcionisanje.
- (2) Zatvoreni distributivni sistem može obuhvatati i postrojenja, transformatore i vodove viših naponskih nivoa od propisanih u članu 115 stav 2 ovog zakona.
- (3) Agencija po zahtjevu vlasnika infrastrukture iz stava 1 ovog člana utvrđuje status zatvorenog distributivnog sistema za geografski ograničene privredne, komercijalne sisteme ili sisteme zajedničkih usluga i određuje operatora zatvorenog distributivnog sistema, u slučajevima:
- 1) kada postoji integracija rada ili proizvodnih procesa, trgovinskih ili uslužnih djelatnosti korisnika tog sistema usljed tehničkih ili bezbjednosnih razloga, ili
 - 2) kada sistem distribuira električnu energiju prije svega vlasniku sistema ili operatoru sistema ili njihovim povezanim subjektima.
- (4) Sistem iz stava 3 ovog člana može obuhvatati i ograničen broj kupaca iz kategorije domaćinstva sa boravkom na tom području.
- (5) Uz zahtjev iz stava 3 ovog člana vlasnik sistema dostavlja dokaze da:
- 1) je registrovan za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije;
 - 2) posjeduje energetske objekte i druge uređaje, instalacije ili postrojenja neophodna za obavljanje energetske djelatnosti koja ispunjavaju uslove i zahtjeve utvrđene tehničkim propisima, propisima o energetske efikasnosti, propisima o zaštiti od požara i eksplozija, kao i propisima o zaštiti životne sredine;
 - 3) ima zaposlena lica za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, održavanja, eksploatacije i rukovanja energetske objektima sa položenim stručnim ispitom, ili ugovore sa trećim licima za obavljanje tih poslova;
 - 4) ispunjava druge uslove za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema utvrđene pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 11 ovog zakona.
- (6) Operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da plati naknadu za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema i da plaća godišnju naknadu za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema, u visini koju utvrdi Agencija odlukom iz člana 51 stav 5 ovog zakona.

Obaveze operatora zatvorenog distributivnog sistema

Član 118

- (1) Operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da obezbijedi prava na priključenje korisnika jednaka pravima korisnika koji se priključuju na distributivni sistem u skladu sa ovim zakonom, osim što naknadu za priključenje može da utvrdi samostalno, bez metodologije ili odobrenja.
- (2) Operator zatvorenog distributivnog sistema je jedini operator sistema i jedini subjekat koji utvrđuje cijenu i naplaćuje naknadu za korišćenje zatvorenog distributivnog sistema u skladu sa ugovorom o korišćenju sistema zaključenim sa korisnikom.
- (3) Operator zatvorenog distributivnog sistema, kada snabdijeva kupce priključene na svoj sistem, naplaćuje utrošenu električnu energiju, korišćenje sistema i naknade, na osnovu zaključenog ugovora o snabdijevanju sa kupcem.

- (4) Kada kupca priključenog na zatvoreni distributivni sistem snabdijeva drugi snabdjevač, naplatu utrošene električne energije i naknada u skladu sa zakonom vrši taj snabdjevač.
- (5) Operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da na osnovu ugovora sa kupcem obezbijedi priključenje na sistem, pristup distributivnom i prenosnom sistemu na koji je zatvoreni distributivni sistem priključen, uključujući neograničeno pravo na izbor snabdjevača.
- (6) Ako tehnički kapacitet zatvorenog distributivnog sistema dozvoljava priključenje novog kupca ili povećanje kapaciteta postojećeg kupca, operator distributivnog sistema dužan je da priključi kupca na zatvoreni distributivni sistem, ili mu omogući povećanje kapaciteta.
- (7) Pored naknade iz stava 2 ovog člana korisnik operatoru zatvorenog distributivnog sistema plaća korišćenje sistema na koji je zatvoreni distributivni sistem priključen, odnosno korišćenje prenosnog sistema i korišćenje distributivnog sistema u skladu sa naponskim nivoom, kao i druge naknade utvrđene ovim zakonom u skladu sa ugovorom o priključenju.
- (8) Operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da nadležnom operatoru sistema na koji je priključen plaća naknadu za korišćenje prenosnog i/ili distributivnog sistema.

Utvrđivanje cijena za korišćenje sistema

Član 119

- (1) Operator zatvorenog distributivnog sistema nije dužan da:
 - 1) sačini desetogodišnji plan razvoja i investicione planove;
 - 2) energiju za pokrivanje gubitaka u sistemu i rezerve nabavlja u skladu sa transparentnim i nediskriminatorskim procedurama;
 - 3) objavljuje ili traži odobrenje za metodologije ili cijene odnosno naknade za korišćenje sistema od strane Agencije.
- (2) Kupac u zatvorenom distributivnom sistemu može zahtijevati da Agencija preispita metodologije ili cijene za korišćenje sistema.
- (3) U slučaju iz stava 2 ovog člana operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da na zahtjev Agencije dostavi metodologiju po kojoj su utvrđene cijene za korišćenje sistema, sa potrebnom dokumentacijom, a naročito za izračunavanje operativnih troškova, amortizacije, ukalkulisane dobiti, odnosno prihoda.
- (4) Agencija je dužna da po zahtjevu iz stava 2 ovog člana odluči u roku od šest mjeseci, od dana podnošenja zahtjeva.
- (5) Odluka Agencije o odobravanju metodologije i cijena ili o utvrđivanju cijena za korišćenje sistema iz stava 4 ovog člana zasniva se na principima koje Agencija primjenjuje za druge distributivne sisteme, najmanje u odnosu na:
 - 1) opravdanost operativnih troškova (vezanih za upravljanje i održavanje zatvorenog distributivnog sistema);
 - 2) stope amortizacije i vrijednost sredstava;
 - 3) povrat na sredstva;
 - 4) kvalitet usluge.

Primjena cijena

Član 120

- (1) Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije dužan je da primijeni cijene za korišćenje sistema u roku od 30 dana, od dana prijema odluke Agencije iz člana 119 stav 4 ovog zakona.
- (2) Ako se izmijene okolnosti na osnovu kojih su odlukom Agencije utvrđene cijene, operator zatvorenog distributivnog sistema može samostalno da utvrdi nove cijene u skladu sa članom 118 stav 2 ovog zakona i o izmjeni cijena obavijesti Agenciju.

Zaključivanje ugovora, izvještavanje i međusobni odnosi

Član 121

- (1) Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije je dužan da zaključi ugovore o međusobnim pravima i obavezama o:
 - 1) priključenju na sistem, sa operatorom sistema na koji se priključuje;
 - 2) korišćenju sistema, sa operatorom sistema na koji se priključuje;

- 3) nabavci električne energije za pokrivanje gubitaka u sistemu i snabdijevanje svojih kupaca.
- (2) Operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da utvrdi i zaključi formularne ugovore sa korisnicima sistema kojima se:
- 1) uređuje priključenje na zatvoreni distributivni sistem;
 - 2) uređuje korišćenje zatvorenog distributivnog sistema.
- (3) Operator zatvorenog distributivnog sistema koji proizvodi električnu energiju dužan je da godišnje sačini i objavi izvještaj o količini proizvedene energije u njegovom sistemu, količini električne energije potrošene u sistemu po kategorijama kupaca i vrstama proizvođača.
- (4) Ako proizvodnja iz stava 3 ovog člana obuhvata i proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije, operator zatvorenog distributivnog sistema dužan je da u izvještaju iskaže i količine proizvedene električne energije iz obnovljivih izvora energije klasifikovane po kategorijama u skladu sa članom 98 stav 1 ovog zakona.
- (5) Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije ima ista prava na korišćenje prenosnog i/ili distributivnog sistema i obaveze koje proizilaze iz korišćenja sistema na koji je priključen, kao i drugi korisnici sistema na odgovarajućem naponskom nivou.
- (6) Operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije ima iste obaveze prema korisnicima svog sistema kao i drugi operatori distributivnog sistema.

Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije

Član 122

- (1) Rad distributivnog sistema električne energije uređuje se pravilima za funkcionisanje distributivnog sistema koja utvrđuje operator distributivnog sistema električne energije za područje određeno licencom.
- (2) Pravilima iz stava 1 ovog člana naročito se uređuju:
- 1) način održavanja i razvoja distributivnog sistema;
 - 2) način planiranja razvoja i tehnički uslovi za planiranje;
 - 3) rad i funkcionisanje distributivnog sistema;
 - 4) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem i interkonekciju sa drugim sistemima;
 - 5) tehnički i drugi uslovi za sigurno funkcionisanje elektroenergetskog sistema radi snabdijevanja potrošača električnom energijom propisanog kvaliteta;
 - 6) način dostavljanja podataka i informacija operatoru prenosnog sistema i drugim energetske subjektima koji su neophodni za njihov rad;
 - 7) način rada distributivnog sistema u vanrednim ili hitnim situacijama;
 - 8) opšti uslovi za korišćenje distributivnog sistema;
 - 9) uslovi za raskid ugovora o korišćenju distributivnog sistema koji ne otežavaju promjenu snabdjevača;
 - 10) formularni ugovori iz člana 116 stav 1 tačka 9 ovog zakona;
 - 11) način priključenja objekata za proizvodnju energije na distributivni sistem koji uključuje nediskriminatorne procedure za priključenje na sistem za različite vrste proizvodnje;
 - 12) način davanja prioriteta u pristupu i preuzimanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije.
- (3) Operator distributivnog sistema električne energije u postupku utvrđivanja pravila iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje odgovarajuće učešće zainteresovanih lica u oblasti električne energije i pravila dostavlja Agenciji na odobravanje u skladu sa članom 44 stav 2 tačka 2 ovog zakona.
- (4) Pravila iz stava 1 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora distributivnog sistema električne energije.
- (5) Korisnici distributivnog sistema dužni su da postupaju u skladu sa opštim uslovima za korišćenje distributivnog sistema iz stava 2 tačka 8 ovog člana.

Mjerenje u distributivnom sistemu električne energije

Član 123

- (1) Mjerenje električne energije vrši se mjernim uređajima na mjernim mjestima u distributivnom sistemu u skladu sa pravilima mjerenja u distributivnom sistemu električne energije, koja utvrđuje operator distributivnog sistema električne energije i dostavlja Agenciji na odobravanje.

- (2) Operator iz stava 1 ovog člana dužan je da održava i unapređuje sistem mjerenja električne energije i vrši mjerenja iz stava 1 ovog člana.
- (3) Pravilima mjerenja iz stava 1 ovog člana naročito se utvrđuje:
- 1) mjesto, način i vrsta mjerenja;
 - 2) način instalacije, prijema, ispitivanja i održavanja mjerne opreme;
 - 3) način prikupljanja mjernih i drugih podataka na mjernom mjestu;
 - 4) način obrade, dostupnosti i prenosa mjernih i drugih podataka o mjernim mjestima korisnicima podataka, kao i način grupisanja i arhiviranja podataka.
- (4) Operator iz stava 2 ovog člana dužan je da prikupljene i obrađene podatke sa mjernih mjesta dostavlja:
- 1) operatoru tržišta;
 - 2) operatoru prenosnog sistema, na zahtjev;
 - 3) snabdjevaču sa mjernih mjesta krajnjih kupaca koje snabdijeva, sa podacima potrebnim za balansiranje;
 - 4) proizvođaču koji je priključen na distributivni sistem, sa sopstvenog mjernog mjesta;
 - 5) na zahtjev kupca, podatke koji se odnose na njegovu potrošnju, bez odlaganja i naknade, u lako razumljivoj i uporedivoj formi koju odobrava Agencija.
- (5) Operator iz stava 2 ovog člana dužan je da izradi plan zamjene i izmještanja brojila električne energije i dostavi ga Agenciji na odobravanje sa godišnjim investicionim planom.
- (6) Pravila iz stava 1 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora distributivnog sistema električne energije.

4. Tržište električne energije

Organizovana kupovina i prodaja

Član 124

- (1) Organizovana kupovina i prodaja električne energije u svim vremenskim okvirima, uključujući i kupovinu i prodaju na dan unaprijed i unutar dnevnog tržištu, obavlja se na tržištu električne energije na osnovu ugovora ili neposredno na organizovanom tržištu.
- (2) Učesnik na tržištu električne energije je:
- 1) proizvođač, kao lice koje prodaje i kupuje električnu energiju u svoje ime i za svoj račun i kao prodavac električne energije proizvedene u svojim proizvodnim jedinicama koji može zaključivati samo poslove za koje je neophodno posjedovanje sopstvenog primopredajnog mjesta;
 - 2) snabdjevač, kao lice koje kupuje, prodaje i preprodaje električnu energiju u svoje ime i za svoj račun i ima licencu za prodaju električne energije krajnjim kupcima i ne mora posjedovati sopstveno primopredajno mjesto;
 - 3) snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca, kao lice koje kupuje i prodaje električnu energiju u svoje ime i za svoj račun i ne mora posjedovati sopstveno primopredajno mjesto;
 - 4) trgovac, kao lice koje kupuje i prodaje električnu energiju u svoje ime i za svoj račun, isključujući prodaju električne energije krajnjim kupcima i nije dužan da posjeduje sopstveno primopredajno mjesto;
 - 5) kupac samosnabdjevač, kao lice koje kupuje električnu energiju u svoje ime i za svoj račun, za sopstvene potrebe ili potrebe zatvorenog distributivnog sistema i koji ima sopstveno primopredajno mjesto;
 - 6) operator prenosnog sistema, kao lice koje kupuje i/ili prodaje električnu energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu za pomoćne usluge i balansiranje sistema;
 - 7) operator distributivnog sistema, kao lice koje kupuje električnu energiju za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu;
 - 8) operator tržišta, kao lice koje kupuje električnu energiju proizvedenu od povlašćenih proizvođača i prodaje je snabdjevačima i kupcima samosnabdjevačima i ne posjeduje svoje primopredajno mjesto.
- (3) O prijemu učesnika na tržište električne energije odlučuje operator tržišta.
- (4) Učesnici na tržištu dužni su da prije zaključivanja ugovora o učestvovanju na tržištu zaključe ugovore iz člana 87 ovog zakona.
- (5) Učesnici na tržištu dužni su da prije zaključivanja prvog kupoprodajnog ugovora na tržištu zaključe ugovor o učestvovanju na tržištu sa operatorom tržišta, u roku od 15 dana, od dana dostavljanja od strane operatora tržišta.

Balansna odgovornost

Član 125

- (1) Na tržištu električne energije uspostavlja se balansna odgovornost učesnika radi nesmetanog funkcionisanja tržišta, izvršenja transakcija i obračuna količinskog odstupanja učesnika na tržištu.
- (2) Balansno odgovorni subjekat je svaki učesnik na tržištu koji, kao nosilac sopstvene balansne odgovornosti, preuzima finansijsku odgovornost za balansno odstupanje.
- (3) O dodjeli statusa nosioca balansne odgovornosti učesniku na tržištu odlučuje operator tržišta.
- (4) Učesnici na tržištu iz člana 124 stav 2 ovog zakona dužni su da prilože bankarsku garanciju naplativu na prvi poziv, bez prava prigovora ili drugo sredstvo obezbjeđenja plaćanja u korist operatora tržišta i zaključe ugovor o balansnoj odgovornosti sa operatorom tržišta i operatorom prenosnog sistema u roku od 15 dana, od dana dostavljanja ugovora od strane operatora tržišta.
- (5) Balansno odgovorni subjekti dužni su da zaključe ugovor o finansijskom poravnanju balansnog obračuna sa operatorom tržišta, u roku od 15 dana, od dana dostavljanja od strane operatora tržišta.
- (6) Balansni obračun je skup pravila i procedura u kojima učestvuju operator tržišta, operatori sistema i nosioci balansne odgovornosti balansnih grupa, odnosno balansno odgovorni subjekti, koji za cilj ima obračun količinskog odstupanja, finansijski obračun i poravnanje, koje na osnovu utvrđenih količinskih odstupanja iz stava 1 ovog člana vrši operator tržišta u skladu sa tržišnim pravilima.
- (7) Balansno odgovorni subjekti dužni su da učestvuju u sistemu količinskog obračuna odstupanja predaje i prijema električne energije od voznih redova, koji sprovodi operator tržišta.

Podaci o balansiranju i plaćanje

Član 126

- (1) Operator tržišta u balansnom obračunu primjenjuje zone tolerancije, utvrđene tržišnim pravilima.
- (2) Operator prenosnog sistema dužan je da operatoru tržišta jednom mjesečno dostavi detaljne podatke o balansiranju prenosnog sistema Crne Gore, na osnovu kojih se izračunavaju troškovi balansiranja.
- (3) Učesnici na tržištu električne energije iz člana 124 stav 2 ovog zakona dužni su da izvrše plaćanja po osnovu finansijskog obračuna u skladu sa ugovorom o finansijskom poravnanju.

Balansna grupa

Član 127

- (1) Balansno odgovorni subjekti mogu se udruživati u balansnu grupu koju čini jedan ili više učesnika na tržištu (subjekti poravnanja), sa pripadajućim primopredajnim mjestima, radi zajedničkog obračuna količinskog odstupanja, čime postaju subjekti poravnanja te balansne grupe.
- (2) Balansno odgovorni subjekti udruženi u balansnu grupu određuju nosioca balansne odgovornosti balansne grupe, koji preuzima finansijsku odgovornost za sopstveno balansno odstupanje i balansno odstupanje članova svoje balansne grupe.
- (3) Jedno primopredajno mjesto može da pripada samo jednoj balansnoj grupi ili jednom balansno odgovornom subjektu.
- (4) Balansno odgovorni subjekat ili nosilac balansne odgovornosti balansne grupe dužan je da operatoru prenosnog sistema prije zaključivanja ugovora o balansnoj odgovornosti dostavi listu primopredajnih mjesta koja pripadaju balansnoj grupi.
- (5) Operator tržišta električne energije dužan je da poništi odluku o prijemu učesnika na tržište i raskine zaključene ugovore sa učesnikom koji nije zaključio ugovor o balansnoj odgovornosti i ugovor o finansijskom poravnanju balansnog obračuna.

Operator tržišta

Član 128

- (1) Operator tržišta obavlja djelatnost organizovanja i upravljanja tržištem električne energije, izuzimajući upravljanje balansnim tržištem električne energije, na osnovu licence, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Operator tržišta utvrđuje tržišna pravila i pravila za rad balansnog tržišta električne energije, koja dostavlja Agenciji na odobranje.

(3) Prava i dužnosti osnivača operatora tržišta vrši Vlada.

Prava, obaveze i odgovornosti operatora tržišta

Član 129

(1) Operator tržišta vrši naročito sljedeće poslove:

- 1) organizuje i upravlja tržištem električne energije;
- 2) vodi evidenciju ugovora zaključenih na tržištu električne energije u skladu sa tržišnim pravilima;
- 3) vrši obračun količinskog odstupanja predaje i prijema električne energije od voznih redova, kao i finansijski obračun i kontrolu finansijskog poravnanja utvrđenih odstupanja;
- 4) objavljuje informacije koje su potrebne za nesmetano djelovanje tržišta i obavljanje energetske djelatnosti u skladu sa ovim zakonom na svojoj internet stranici;
- 5) vodi evidenciju o snabdjevačima i krajnjim kupcima i njihovim međusobnim obavezama;
- 6) tržišnim pravilima utvrđuje pravila i postupke za kupovinu i prodaju električne energije;
- 7) utvrđuje i dostavlja Agenciji na odobravanje formularne ugovore iz tačke 8 ovog člana;
- 8) nakon dobijanja odobrenja iz tačke 7 ovog stava zaključuje sljedeće formularne ugovore:
 - ugovor o učestvovanju na tržištu električne energije,
 - ugovor o finansijskom poravnanju balansnog obračuna,
 - ugovor o balansnoj odgovornosti,
 - ugovor o otkupu električne energije od povlašćenih proizvođača,
 - ugovor o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije otkupljene od povlašćenih proizvođača i,
 - ugovor o članstvu na balansnom tržištu;
- 9) zaključuje ugovore o otkupu električne energije sa povlašćenim proizvođačima koji imaju pravo na podsticajnu cijenu u skladu sa članom 23 stav 6 i članom 98 stav 2 ovog zakona;
- 10) zaključuje ugovore sa snabdjevačima i kupcima samosnabdjevačima o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije proizvedene u objektima povlašćenih proizvođača;
- 11) dostavlja snabdjevačima i kupcima samosnabdjevačima dnevne planove isporuka pripadajućeg dijela električne energije proizvedene u objektima povlašćenih proizvođača;
- 12) naplaćuje sredstva od snabdjevača i kupaca samosnabdjevača za električnu energiju proizvedenu u objektima povlašćenih proizvođača;
- 13) obračunava i vrši raspodjelu sredstava iz tačke 12 ovog stava za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije na proizvođače električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije na osnovu zaključenih ugovora;
- 14) obračunava sredstva prikupljena iz drugih izvora za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije na osnovu odluke Vlade i vrši raspodjelu na proizvođače električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije na osnovu zaključenih ugovora;
- 15) daje mišljenje na pravila za primjenu transparentnih postupaka upravljanja zagušenjem i dodjeljivanja prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije iz člana 112 stav 1 tačka 19 ovog zakona.

(2) Snabdjevač i kupac samosnabdjevač prilikom zaključivanja ugovora iz stava 1 tačka 9 ovog člana dužni su da prilože bankarsku garanciju naplativu na prvi poziv bez prava prigovora ili drugo sredstvo obezbjeđenja plaćanja u korist operatora tržišta.

(3) Operator tržišta vodi evidenciju zaključenih bilateralnih ugovora, koja obuhvata i prekogranične bilateralne ugovore.

(4) Način i vremenski okvir prijave i evidentiranja bilateralnih ugovora propisuju se tržišnim pravilima.

(5) Bilateralni ugovori se dodatno evidentiraju kod operatora tržišta u pogledu njihove dnevne količine i vremenskog rasporeda, najmanje jednom dnevno za naredni dan, preko prijave dnevnog voznog reda.

(6) Operator tržišta za pružanje usluga evidentiranja bilateralnih ugovora može naplatiti naknadu koja se utvrđuje cjenovnikom koji odobrava Agencija.

(7) Bilateralni ugovori dodatno se evidentiraju kod operatora tržišta u pogledu njihove dnevne količine i vremenskog rasporeda, najmanje jednom dnevno za naredni dan preko prijave dnevnog voznog reda.

- (8) Energetski subjekat je dužan da operatoru tržišta obezbijedi kontinuiran i neograničen pristup podacima koji su potrebni za obavljanje djelatnosti operatora tržišta.

Pravila za funkcionisanje tržišta

Član 130

- (1) Način organizovanja i funkcionisanja tržišta električne energije uređuje se tržišnim pravilima i pravilima za rad balansnog tržišta.
- (2) Tržišnim pravilima naročito se utvrđuju:
- 1) postupci, principi i standardi za organizovanje i funkcionisanje tržišta električne energije u skladu sa primijenjenim modelom tržišta;
 - 2) princip ekonomskog prvenstva, sa izuzetkom povlašćenih proizvođača, u skladu sa ovim zakonom;
 - 3) način identifikacije i registracije učesnika na tržištu električne energije i operatora, način ostvarivanja prava učesnika na tržištu, principi i postupci određivanja i sprovođenja balansne odgovornosti;
 - 4) obaveze učesnika na tržištu, uključujući obaveze po osnovu balansne odgovornosti;
 - 5) vrste ugovora koji se zaključuju na tržištu i ugovora u vezi sa funkcionisanjem tržišta i formularni ugovori iz člana 129 stav 1 tačka 8 ovog zakona;
 - 6) produkti trgovanja na dan unaprijed i unutar dnevnom tržištu električne energije;
 - 7) standardi i postupci za obavljanje i evidentiranje transakcija na tržištu električne energije;
 - 8) standardi i postupci za izradu, održavanje i ažuriranje baze podataka za potrebe tržišta električne energije;
 - 9) standardi i postupci za prijavu, izradu, provjeru i promjenu dnevnih voznih redova;
 - 10) način objavljivanja podataka potrebnih za funkcionisanje tržišta, osim komercijalno osjetljivih informacija;
 - 11) način i postupak obračuna količinskih odstupanja za konačno poravnanje nosilaca balansne odgovornosti balansnih grupa, odnosno balansno odgovornih subjekata i njihovo finansijsko poravnanje na tržištu električne energije;
 - 12) oblik i sadržaj bankarske garancije i drugog sredstva obezbjeđenja plaćanja iz člana 125 stav 4 i člana 129 stav 2 ovog zakona.
- (3) Pravilima za rad balansnog tržišta naročito se utvrđuju:
- 1) postupci, principi i standardi za organizovanje i funkcionisanje balansnog tržišta električne energije;
 - 2) način identifikacije i registracije učesnika na balansnom tržištu električne energije i operatora;
 - 3) način ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza učesnika na balansnom tržištu električne energije;
 - 4) vrste ugovora koji se zaključuju na tržištu i ugovora u vezi sa funkcionisanjem tržišta i formularni ugovori iz člana 129 stav 1 tačka 8 alineja 6 ovog zakona;
 - 5) produkti trgovanja na balansnom tržištu električne energije;
 - 6) standardi i postupci za sve aspekte prijema i odabira ponuda;
 - 7) standardi i postupci za obavljanje i evidentiranje transakcija na balansnom tržištu električne energije;
 - 8) standardi i postupci za izradu, održavanje i ažuriranje baze podataka za potrebe balansnog tržišta električne energije;
 - 9) način objavljivanja podataka potrebnih za funkcionisanje balansnog tržišta, osim komercijalno osjetljivih informacija.
- (4) Učesnici na tržištu električne energije dužni su da izvršavaju obaveze iz stava 2 tačka 4 ovog člana utvrđene tržišnim pravilima.
- (5) Tržišna pravila i pravila za rad balansnog tržišta objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" nakon odobranja Agencije.

Pravno lice za koordinisane aukcije

Član 131

- (1) Radi dodjele kapaciteta prekograničnih prenosnih vodova, odnosno implicitne prodaje i kupovine električne energije sa kapacitetima, operator prenosnog sistema električne energije, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom, može sa operatorima prenosnih sistema drugih država osnovati pravno lice za koordinisane aukcije.
- (2) Pravila iz člana 44 stav 2 tačka 9 ovog zakona donosi operator prenosnog sistema električne energije, u saglasnosti sa operatorima sistema iz stava 1 ovog člana.

- (3) Pravila iz stava 2 ovog člana odobrava Agencija u saglasnosti sa drugim nadležnim organima u regionu.
- (4) Nadzor nad dodjelom kapaciteta iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa aktom o osnivanju pravnog lica za koordinisane aukcije.

Pomoćne usluge i usluge balansiranja u oblasti električne energije

Član 132

- (1) Operator prenosnog i operator distributivnog sistema električne energije dužni su da obezbijede dostupnost pomoćnih usluga i pružanje usluga balansiranja na principu minimalnih troškova.
- (2) Operatori iz stava 1 ovog člana dužni su da zaključe ugovore o pružanju pomoćnih usluga i usluga balansiranja.
- (3) Energetski subjekti i krajnji kupci koji mogu pružati pomoćne usluge i usluge balansiranja dužni su da ponude pomoćne usluge ili usluge balansiranja u transparentnom postupku operatorima prenosnog i distributivnog sistema.
- (4) Operatori iz stava 1 ovog člana izbor ponuda za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja vrše u transparentnom postupku i zaključuju ugovore sa izabranim ponuđačima kojima se uređuju međusobna prava i obaveze.
- (5) Balansiranje sistema električne energije obuhvata sve radnje i procese u svim vremenskim intervalima preko kojih operator sistema obezbjeđuje kontinuirano održavanje planirane snage razmjene, systemske frekvencije u prethodno utvrđenom opsegu stabilnosti, održavanje količina rezervi potrebnih prema procesu stabilnosti frekvencije (Frequency Containment Process), procesu ponovnog uspostavljanja frekvencije (Frequency Restoration Process) i procesu zamjene rezervi (Reserve Replacement Process) u pogledu zahtijevanog kvaliteta.
- (6) Operator prenosnog sistema, u cilju obezbjeđenja efikasnog i ekonomičnog balansiranja sistema, promovise i razvija saradnju i integraciju balansnog tržišta sa drugim operatorima prenosnog sistema, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom.

IX PRISTUP PRENOSNOM I DISTRIBUTIVNOM SISTEMU ELEKTRIČNE ENERGIJE

Pristup prenosnom sistemu električne energije

Član 133

- (1) Operator prenosnog sistema električne energije dužan je da obezbijedi nediskriminatoran pristup sistemu u granicama prenosnih kapaciteta u skladu sa tehničkim pravilima.
- (2) Operator prenosnog sistema električne energije može da odbije pristup sistemu u nedostatku kapaciteta.
- (3) U slučaju iz stava 2 ovog člana, operator prenosnog sistema podnosiocu zahtjeva dostavlja obavještenje o mjerama koje su potrebne i koje sprovodi na unapređenju sistema i stvaranju mogućnosti pristupa sistemu.
- (4) Operator prenosnog sistema električne energije može da odbije ili ograniči pristup sistemu ako bi odobravanje pristupa prenosnom sistemu ili korišćenje u zatraženom obimu moglo da dovede u pitanje pružanje javnih usluga iz člana 88 ovog zakona, prema svojoj procjeni ili na zahtjev lica koje obavlja javnu uslugu.
- (5) Troškove pripremanja i dostavljanja obavještenja iz stava 3 ovog člana snosi korisnik sistema koji zahtijeva informaciju.

Pristup distributivnom sistemu električne energije

Član 134

- (1) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da obezbijedi nediskriminatoran pristup sistemu u granicama distributivnih kapaciteta u skladu sa tehničkim pravilima.
- (2) Operator distributivnog sistema električne energije može da odbije pristup distributivnom sistemu u nedostatku kapaciteta.
- (3) U slučaju iz stava 2 ovog člana, operator distributivnog sistema podnosiocu zahtjeva dostavlja obavještenje o mjerama koje su potrebne i koje sprovodi na unapređenju distributivnog sistema.
- (4) Operator distributivnog sistema električne energije može da odbije ili ograniči pristup sistemu ako bi odobravanje pristupa distributivnom sistemu, u zahtijevanom obimu, moglo da dovede u pitanje pružanje javnih usluga iz člana 88 ovog zakona.
- (5) Troškove pripremanja i dostavljanja obavještenja iz stava 3 ovog člana snosi korisnik sistema koji zahtijeva informaciju.

X RAZDVAJANJE OPERATORA SISTEMA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Nezavisnost operatora sistema

Član 135

- (1) Vertikalno integrisani subjekat dužan je da obezbijedi da se djelatnost operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije obavlja samo u nezavisnom pravnom licu koje ne obavlja druge energetske djelatnosti.
- (2) Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije može da obavlja neenergetsku djelatnost pod uslovom da obezbijedi razdvojenost računa iz člana 138 ovog zakona.
- (3) Članove organa upravljanja operatora prenosnog sistema neposredno i samostalno predlaže organ državne uprave nadležan za poslove finansija, bez traženja mišljenja i uputstava od strane Vlade i određuje punomoćnika za skupštinu akcionara operatora prenosnog sistema.
- (4) Lica iz stava 3 ovog člana ne smiju tražiti ni prihvatati instrukcije ili smjernice Vlade u postupku donošenja odluka operatora prenosnog sistema i ne smiju biti članovi organa upravljanja energetskih subjekata koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom ili imati mogućnost uticaja na odlučivanje tih energetskih subjekata.

Nezavisnost operatora prenosnog sistema električne energije

Član 136

- (1) Nezavisnost operatora prenosnog sistema električne energije ostvaruje se na način da isto lice ili lica nijesu ovlašćena da:
 - 1) direktno ili indirektno sprovode kontrolu nad energetskim subjektima koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom i istovremeno, direktno ili indirektno vrše kontrolu ili imaju druga ovlašćenja nad operatorom prenosnog sistema ili prenosnim sistemom;
 - 2) direktno ili indirektno kontrolišu operatora prenosnog sistema ili prenosni sistem i istovremeno, direktno ili indirektno kontrolišu ili imaju druga ovlašćenja nad energetskim subjektima koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom;
 - 3) imenuju članove odbora direktora ili druge organe ili pravne zastupnike operatora prenosnog sistema i istovremeno direktno ili indirektno sprovode kontrolu nad energetskim subjektima koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom;
 - 4) istovremeno budu članovi odbora direktora ili drugi organi ili pravni zastupnici operatora prenosnog sistema i energetskih subjekata koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom.
- (2) Odredba stava 1 tač. 1, 2 i 3 ovog člana, naročito se odnosi na:
 - 1) korišćenje prava glasa;
 - 2) pravo imenovanja članova odbora direktora ili drugih organa ili pravnih zastupnika; ili
 - 3) svojinu nad većinskim dijelom akcija.
- (3) Energetski subjekti koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom ne smiju direktno ili indirektno kontrolisati operatora prenosnog sistema koji je organizovan kao posebno pravno lice.
- (4) Energetskim subjektom koji obavlja djelatnost proizvodnje odnosno snabdijevanja iz stava 1 ovog člana smatra se i proizvođač odnosno snabdjevač gasom.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema električne energije koji je dio vertikalno integrisanog subjekta

Član 137

- (1) Nezavisnost operatora distributivnog sistema koji je dio vertikalno integrisanog subjekta od djelatnosti koje nijesu povezane sa distribucijom, obezbjeđuje se najmanje kroz nezavisnost organizacionog oblika, organizacije i odlučivanja.
- (2) Nezavisnost iz stava 1 ovog člana ostvaruje se na način da:
 - 1) lica koja upravljaju operatorom distributivnog sistema ne učestvuju u organima upravljanja i vršenju poslova vertikalno integrisanog elektroenergetskog subjekta u kojima su odgovorni direktno ili indirektno, za svakodnevni rad proizvodnje ili snabdijevanja električnom energijom;

- 2) se članovima uprave operatora obezbijede uslovi za profesionalno i nezavisno djelovanje u interesu društva kojim upravljaju;
- 3) operator samostalno odlučuje o sredstvima potrebnim za rad, održavanje i razvoj sistema kojim upravlja, nezavisno od drugih djelatnosti koje obavlja vertikalno integrisani subjekat.
- (3) Nezavisnost operatora iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na pravo matičnog društva vertikalno integrisanog subjekta da operatoru odobrava godišnji finansijski plan i postavlja granice zaduživanja.
- (4) Zabranjeno je matičnom društvu da operatoru sistema iz stava 3 ovog člana daje uputstva za tekuće poslovanje i odlučivanje o investicijama u sistem u skladu sa odobrenim finansijskim planom.
- (5) Zabranjeno je operatoru distributivnog sistema da iskoristi svoju vertikalnu integraciju za narušavanje konkurencije i da koristi naziv, znak i druge simbole koji su slični i mogu dovesti u zabludu u odnosu na naziv, znak ili druge simbole koje upotrebljava snabdjevač u poslovanju.

Razdvajanje i transparentnost računa energetskih subjekata koji obavljaju više djelatnosti

Član 138

- (1) Energetski subjekat koji obavlja više energetskih djelatnosti ili uz energetsku obavlja i neenergetsku djelatnost, ako je jedna od tih djelatnosti regulisana u skladu sa ovim zakonom, dužan je da odvojeno vodi poslovne knjige i sastavlja odvojene finansijske izvještaje za svaku energetsku djelatnost.
- (2) Energetski subjekat koji pruža javne usluge dužan je da odvojeno vodi poslovne knjige i sastavlja odvojene finansijske izvještaje za svaku javnu uslugu koju pruža.
- (3) Energetski subjekat iz st. 1 i 2 ovog člana dužan je da sačini i objavi finansijske iskaze i to: bilans stanja, bilans uspjeha i izvještaj o novčanim tokovima, odvojeno za svaku energetsku djelatnost.
- (4) Finansijski iskazi iz stava 3 ovog člana reviduju se u roku za reviziju finansijskih iskaza privrednih društava, utvrđenom zakonom kojim se uređuje revizija, uključujući i provjeru izvršavanja obaveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnih subvencija.

Program mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu

Član 139

- (1) U cilju ispunjavanja zahtjeva nezavisnosti iz člana 137 ovog zakona, operator distributivnog sistema dužan je da utvrdi program mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu, koji obuhvata način praćenja njegove primjene i dostavi ga Agenciji na odobravanje.
- (2) Operator distributivnog sistema dužan je da imenuje ovlašćeno lice za praćenje realizacije programa mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu, koje je u izvršenju tih poslova nezavisno i ima pristup svim potrebnim informacijama operatora i drugog povezanog subjekta.
- (3) Imenovanje lica iz stava 2 ovog člana odobrava Agencija.
- (4) Imenovanje lica iz stava 2 ovog člana Agencija neće odobriti ako utvrdi da to lice ne ispunjava uslove za nezavisnost ili profesionalno vršenje tih poslova.
- (5) Lice iz stava 2 ovog člana dužno je da najkasnije do 31. marta tekuće godine dostavi Agenciji godišnji izvještaj o preduzetim mjerama u prethodnoj godini, koji se objavljuje na internet stranici operatora.

XI OBAVLJANJE DJELATNOSTI IZ OBLASTI GASA

1. Uslovi za obavljanje djelatnosti

Priključenje proizvođača gasa

Član 140

- (1) Priključenje proizvođača gasa na prenosni ili distributivni sistem gasa može da se vrši u skladu sa metodologijom kojom su regulisani uslovi za priključenje.
- (2) Troškove priključenja na prenosni ili distributivni sistem gasa plaća proizvođač po cijenama koje odobri Agencija.

Operator prenosnog sistema gasa

Član 141

- (1) Operator prenosnog sistema gasa može biti lice koje je organizovano kao nezavisno pravno lice koje nije dio vertikalno integrisanog subjekta i odvojeno je od drugih aktivnosti u sektoru gasa koje se ne odnose na prenos.
- (2) Subjekt za prirodni gas koji je vlasnik prenosnog sistema gasa obavlja djelatnost operatora prenosnog sistema gasa.
- (3) Operator prenosnog sistema gasa dobija licencu za prenos gasa i sertifikat u rokovima i pod uslovima utvrđenim čl. 65 do 72 ovog zakona.
- (4) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da svoju djelatnost obavlja u skladu sa principima i uslovima utvrđenim ovim zakonom, licencom i sertifikatom.

Obaveze i odgovornosti operatora prenosnog sistema gasa

Član 142

- (1) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da:
 - 1) obezbijedi dugoročnu sposobnost sistema da ispunjava realne zahtjeve za prenosom gasa, odnosno obezbijedi rad, održavanje, unapređenje i razvoj prenosnog sistema gasa, u cilju pouzdanosti, sigurnosti, efikasnosti i funkcionisanja tržišta, uz očuvanje životne sredine;
 - 2) obezbijedi adekvatna sredstva za ispunjenje obaveza pružanja usluga;
 - 3) vrši balansiranje sistema za prenos gasa i, prema potrebi, obezbijedi da se usluge balansiranja pružaju na principima transparentnosti, objektivnosti i nediskriminacije;
 - 4) obezbijedi energiju koju koristi u obavljanju svoje djelatnosti uključujući energiju potrebnu za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišnim principima;
 - 5) upravlja kapacitetima prenosnog sistema;
 - 6) pod nediskriminatornim uslovima pruža usluge korisnicima sistema ili kategorijama korisnika sistema, bez davanja prioriteta svojim povezanim subjektima;
 - 7) obezbijedi operatorima distributivnih sistema, susjednim operatorima prenosnog sistema ili drugim subjektima za gas informacije koje su potrebne za obezbjeđenje međuoperativnosti sistema i za osiguranje bezbjednog i efikasnog rada interkonektivnog sistema;
 - 8) obezbijedi korisnicima prenosnog sistema detaljne informacije o ponuđenim uslugama, uslovima za pružanje usluga i tehničke informacije za efikasan pristup i korišćenje prenosnog sistema;
 - 9) obezbijedi učešće u izgradnji dovoljnih prekograničnih kapaciteta za integraciju sistema za prenos gasa u Crnoj Gori sa sistemima susjednih članica Zajednice i/ili članica Evropske unije uz prilagođavanje svim ekonomski opravdanim i tehnički izvodljivim zahtjevima za kapacitetom, uključujući sigurnost snabdijevanja gasom;
 - 10) obezbijedi prekograničnu saradnju u cilju obezbjeđenja sigurnosti sistema i dodjele kapaciteta;
 - 11) odobrene naknade za priključenje na prenosni sistem, naknade za priključenje gasa iz obnovljivih izvora, korišćenje prenosnog sistema i pomoćne usluge objavi na svojoj internet stranici najkasnije 15 dana prije početka primjene;
 - 12) utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknade za priključenje na prenosni sistem gasa iz člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona koja odražava troškove i pravila iz člana 44 stav 2 tač. 1 i 4 ovog zakona i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 13) utvrdi cijene i naknade u skladu sa metodologijom iz tačke 12 ovog stava i dostavi ih Agenciji na odobravanje;
 - 14) utvrdi desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema gasa, usklađen sa Strategijom razvoja energetike, Akcionim planom i planom razvoja susjednih prenosnih sistema, koji se ažurira najmanje svake treće godine i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 15) utvrdi trogodišnji investicioni plan, koji je sastavni dio plana iz tačke 14 ovog stava prema potrebama korisnika sistema, u skladu sa desetogodišnjim planom razvoja distributivnog sistema gasa, prostorno-planskim dokumentima i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 16) pri izradi planova iz tač. 14 i 15 ovog stava:
 - procijeni potencijal za povećanje energetske efikasnosti u objektima prenosnog sistema i specificira ciljeve za povećanje energetske efikasnosti;
 - utvrdi mjere i ulaganja za uvođenje ekonomski isplativih poboljšanja energetske efikasnosti na mrežnoj infrastrukturi, uključujući i dinamiku realizacije mjera,
 - uzme u obzir i upravljanje opterećenjem i međuoperativnost;

- 17) plan iz tačke 14 ovog stava objavi na svojoj internet stranici;
 - 18) organizuje prijem reklamacija i prigovora kupaca, korisnika sistema i učesnika na tržištu i obezbijedi nediskriminatorno odlučivanje u rokovima utvrđenim zakonom;
 - 19) vodi registar prigovora i žalbi kupaca, korisnika sistema i učesnika na tržištu, sa pripadajućom dokumentacijom i donijetim odlukama;
 - 20) na zahtjev Agencije podnosi izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca, korisnika sistema i učesnika na tržištu.
- (2) Prilikom upravljanja kapacitetima prenosnog sistema iz stava 1 tačka 5 ovog člana zabranjeno je namjerno smanjivanje kapaciteta, kao i drugi oblici manipulacije kapacitetom kojima se narušava funkcionisanje tržišta.
 - (3) Balansiranje prenosnog sistema gasa iz stava 1 tačka 3 ovog člana je proces uravnotežavanja količina gasa na ulazu u sistem i izlazu iz sistema u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje.

Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema gasa

Član 143

- (1) Rad prenosnog sistema gasa uređuje se pravilima za funkcionisanje prenosnog sistema koja utvrđuje operator prenosnog sistema gasa.
- (2) Pravilima iz stava 1 ovog člana uređuju se:
 - 1) tehnički i drugi uslovi za priključenje korisnika na prenosni sistem, uključujući zahtjeve za kvalitet, miris i pritisak gasa;
 - 2) postupci, rokovi, uslovi i ograničenja dodjele kapaciteta;
 - 3) pravljanje tačkama ulaza i izlaza gasa u prenosni sistem;
 - 4) postupci mjerenja i određivanja specifikacija kvaliteta i uslova za prihvatanje isporuke gasa;
 - 5) postupci dodjele izmjerenih količina gasa korisnicima sistema na tačkama ulaza u sistem i tačkama preuzimanja iz sistema;
 - 6) planiranje i održavanje prenosnog sistema i odgovornosti operatora prenosnog sistema gasa i korisnika sistema;
 - 7) način planiranja razvoja prenosnog sistema, monitoringa i kontrole njegovog sprovođenja;
 - 8) pravila za upravljanje zagušenjima;
 - 9) postupci i troškovi balansiranja;
 - 10) osnovni elementi za ugovaranje usluga prenosa;
 - 11) kriterijumi i uslovi pod kojim se prenos može prekinuti i prioriteti isporuke energije kupcima;
 - 12) pravila za vansudsko rješavanje sporova između korisnika sistema i operatora prenosnog sistema;
 - 13) pravila za upravljanje transakcijama operatora prenosnog sistema sa korisnicima sistema, a naročito računi koje je operator prenosnog sistema dužan da čuva;
 - 14) opis prenosnog sistema, specifikacija ulaznih i izlaznih tačaka u sistem, raspoloživi kapaciteti, vrsta usluge (kratkoročna, dugoročna, sa prekidima);
 - 15) sigurnosni kriterijumi;
 - 16) druga pitanja u vezi sa upravljanjem, funkcionisanjem, održavanjem i razvojem prenosnog sistema.
- (3) Operator prenosnog sistema gasa, u postupku utvrđivanja pravila iz stava 1 ovog člana, obezbjeđuje odgovarajuće učešće zainteresovanih lica u oblasti gasa i pravila dostavlja Agenciji na odobravanje.
- (4) Pravila iz stava 1 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora prenosnog sistema gasa.

Operator distributivnog sistema gasa

Član 144

- (1) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da vrši distribuciju gasa pod uslovima i na području određenim licencom na principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti između korisnika sistema ili grupa korisnika sistema bez privilegovanja energetske subjekata povezanih sa operatorom, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Operator distributivnog sistema može da bude samo energetski subjekat koji je nezavisan u pogledu izbora

oblika organizovanja, unutrašnje organizacije i donošenja poslovnih odluka u vršenju djelatnosti koje se ne odnose na distribuciju gasa.

Obaveze i odgovornosti operatora distributivnog sistema gasa

Član 145

(1) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da:

- 1) obezbijedi dugoročnu sposobnost sistema da ispunjava realne zahtjeve za distribucijom gasa, odnosno obezbijedi rad, održavanje, unapređenje i razvoj distributivnog sistema gasa u cilju pouzdanosti, sigurnosti i efikasnosti, uz zaštitu životne sredine;
- 2) na zahtjev, u okviru raspoloživih kapaciteta i ako su ispunjeni tehnički i komercijalni uslovi, priključi kupca koji se nalazi u distributivnom području;
- 3) upravlja kapacitetima distributivnog sistema na objektivan, transparentan i nediskriminatoran način;
- 4) obezbijedi drugom distributivnom, prenosnom, TPG sistemu i/ili operatoru sistema za skladištenje, informacije koje obezbjeđuju da se prenos i skladištenje gasa vrši na način koji odgovara sigurnom i efikasnom radu interkonektovanog sistema;
- 5) obezbjeđuje korisnicima distributivnog sistema jasne i precizne informacije o uslovima za pružanje usluga, a naročito za pristup i korišćenje distributivnog sistema, koje obuhvataju tehničke, ugovorene i raspoložive kapacitete;
- 6) utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknade za priključenje korisnika na distributivni sistem gasa iz obnovljivih izvora iz člana 44 stav 1 tačka 1 koja odražava troškove i pravila iz člana 44 stav 2 tačka 2 ovog zakona i dostavi Agenciji na odobravanje;
- 7) nabavlja energiju za pokrivanje gubitaka u sistemu u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i tržišnim principima;
- 8) utvrdi desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema gasa, u skladu sa Strategijom razvoja energetike, Akcionim planom i desetogodišnjim planom razvoja prenosnog sistema gasa, koji se ažurira najmanje svake treće godine i dostavlja Agenciji na odobravanje;
- 9) utvrdi trogodišnji investicioni plan, koji je sastavni dio plana iz tačke 8 ovog stava prema potrebama korisnika sistema, u skladu sa desetogodišnjim planom razvoja distributivnog sistema gasa i prostorno-planskim dokumentima i dostavi Agenciji na odobravanje;
- 10) pri izradi planova iz tač. 8 i 9 ovog stava:
 - procijeni potencijal za povećanje energetske efikasnosti u objektima distributivnog sistema i specificira ciljeve za povećanje energetske efikasnosti,
 - utvrdi mjere i ulaganja za uvođenje ekonomski isplativih poboljšanja energetske efikasnosti na infrastrukturi distributivnog sistema uključujući i dinamiku realizacije mjera,
 - uzme u obzir i upravljanje opterećenjem i međuoperativnost;
- 11) odobrene metodologije i cijene za priključenje na distributivni sistem, korišćenje distributivnog sistema i pružanje distributivnih usluga objavi na svojoj internet stranici najmanje 15 dana prije početka primjene;
- 12) organizuje prijem reklamacija i prigovora kupaca i korisnika sistema i obezbijedi nediskriminatorno odlučivanje u rokovima utvrđenim zakonom;
- 13) vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema, sa pripadajućom dokumentacijom i donijetim odlukama;
- 14) na zahtjev Agencije podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema.

(2) Operator distributivnog sistema dužan je da na svojoj internet stranici blagovremeno objavi rokove i uslove za korišćenje distributivnog sistema.

Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema gasa

Član 146

(1) Rad distributivnog sistema gasa uređuje se pravilima o radu distributivnog sistema koja utvrđuje operator distributivnog sistema gasa za područje određeno licencom.

(2) Pravilima iz stava 1 ovog člana naročito se uređuju:

- 1) način održavanja i razvoja distributivnih sistema gasa;
- 2) način planiranja i tehnički uslovi za planiranje;

- 3) rad i funkcionisanje distributivnog sistema gasa;
 - 4) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem i interkonekciju sa drugim sistemima gasa, uključujući zahtjeve za kvalitet, miris i pritisak gasa;
 - 5) način dostavljanja podataka i informacija operatoru prenosnog sistema gasa i drugim energetskim subjektima koji su neophodni za njihov rad;
 - 6) način rada distributivnog sistema gasa u vanrednim ili hitnim situacijama, uključujući poremećaje na tržištu;
 - 7) procedure za balansiranje, a kada je to potrebno, i troškovi balansiranja;
 - 8) opšti uslovi za korišćenje distributivnog sistema gasa;
 - 9) uslovi za raskid ugovora o korišćenju distributivnog sistema gasa, koji ne otežavaju promjenu snabdjevača.
- (3) Operator distributivnog sistema gasa, u postupku utvrđivanja pravila iz stava 1 ovog člana, obezbjeđuje odgovarajuće učešće zainteresovanih lica u oblasti gasa i pravila dostavlja Agenciji na odobravanje.
- (4) Pravila iz stava 1 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora distributivnog sistema gasa.

Mjerenje isporučenog gasa

Član 147

- (1) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da mjeri isporuku gasa na svim mjernim mjestima u prenosnom sistemu i na primopredajnim mjestima sa:
- 1) proizvođačem gasa;
 - 2) distributivnim sistemima gasa;
 - 3) sistemima za skladištenje gasa;
 - 4) postrojenjima za TPG; i
 - 5) kupcima priključenim na prenosni sistem.
- (2) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da:
- 1) vrši instalaciju, održavanje i pregled tačnosti mjernih uređaja na primopredajnim mjestima iz stava 1 ovog člana, u skladu sa zakonom i propisima kojima je uređeno ispitivanje mjerne opreme;
 - 2) mjeri isporuku gasa na primopredajnim mjestima na koja su priključeni krajnji kupci na distributivni sistem;
 - 3) vrši instalaciju, održavanje i pregled tačnosti mjernih uređaja i brojlara u skladu sa zakonom i propisima kojim je uređeno ispitivanje mjerne opreme.
- (3) Operatori prenosnog i distributivnog sistema gasa dužni su da utvrde pravila mjerenja na mjernim mjestima i dostave Agenciji na odobravanje.
- (4) Pravilima iz stava 3 ovog člana naročito se utvrđuje:
- 1) način instalacije, prijema, ispitivanja i održavanja mjerne opreme;
 - 2) način prikupljanja mjernih i drugih podataka na mjernom mjestu;
 - 3) način obrade, dostupnosti i prenosa mjernih i drugih podataka o mjernim mjestima korisnicima podataka, kao i način grupisanja i arhiviranja podataka.
- (5) Pravila iz stava 3 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora prenosnog, odnosno distributivnog sistema gasa.

Dostavljanje obrađenih podataka

Član 148

- (1) Prikupljene i obrađene podatke sa mjernih mjesta operator prenosnog sistema dostavlja drugim operatorima prenosnog sistema i korisnicima sistema, za primopredajna mjesta iz člana 147 stav 1 ovog zakona.
- (2) Prikupljene i obrađene podatke sa mjernih mjesta operator distributivnog sistema dostavlja:
- 1) na zahtjev operatora prenosnog sistema, o mjernim mjestima na granicama distributivnog sistema;
 - 2) snabdjevaču, o mjernim mjestima krajnjih kupaca koje snabdijeva, kao i podatke potrebne za balansiranje;
 - 3) proizvođaču, o sopstvenom mjernom mjestu;
 - 4) na zahtjev krajnjeg kupca, o njegovom mjernom mjestu.
- (3) Operator distributivnog sistema dužan je da podatke iz stava 2 tačka 4 ovog člana koji se odnose na potrošnju učini dostupnim bez odlaganja i bez naknade, u lako razumljivoj i uporedivoj formi koju odobrava Agencija.

Operator sistema za skladištenje gasa

Član 149

- (1) Vlasnik skladišta za gas djeluje u svojstvu operatora sistema za skladištenje i može da vrši skladištenje gasa samo na osnovu licence u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Skladištenje gasa iz stava 1 ovog člana obuhvata unošenje, čuvanje i iznošenje gasa iz sistema za skladištenje gasa.
- (3) Operator sistema za skladištenje gasa dužan je da održava sistem za skladištenje gasa na način kojim se obezbjeđuje efikasan rad i sigurnost sistema.
- (4) Operatori sistema za skladištenje gasa dužni su da obezbijede čuvanje zaliha gasa korisnika sistema za skladištenje u skladu sa ugovorom o korišćenju sistema za skladištenje.

Obaveze i odgovornosti operatora sistema za skladištenje gasa

Član 150

- (1) Operator sistema za skladištenje gasa dužan je da:
 - 1) upravlja, održava i unapređuje pod ekonomičnim uslovima, sigurne, pouzdane i efikasne skladišne objekte u cilju obezbjeđenja otvorenog tržišta, uz zaštitu životne sredine
 - 2) da obezbijedi adekvatna sredstva za izvršavanje obaveze pružanja usluga;
 - 3) pod nediskriminatornim uslovima pruža usluge korisnicima sistema ili kategorijama korisnika sistema, bez davanja prioriteta svojim povezanim subjektima;
 - 4) obezbjeđuje operatorima distributivnih sistema, operatorima prenosnog sistema ili drugim subjektima za gas informacije koje su potrebne za obezbjeđenje međusobne usklađenosti sistema i za osiguranje bezbjednog i efikasnog poslovanja interkonektovanog sistema;
 - 5) obezbjeđuje korisnicima sistema detaljne informacije o ponuđenim uslugama, uslovima za pružanje usluga i tehničke informacije potrebne korisnicima prenosnog sistema za efikasan pristup i korišćenje sistema za skladištenje;
 - 6) informacije iz tačke 4 ovog stava čuva deset godina i stavi na raspolaganje Ministarstvu, nadležnim državnim organima, Agenciji i nadležnom organu Zajednice;
 - 7) preduzme potrebne mjere za omogućavanje i olakšavanje slobodne trgovine kapacitetima na tržištu na transparentan i nediskriminatoran način;
 - 8) pripremi i donese objektivna i nediskriminatorna pravila kojima se utvrđuju uslovi i rokovi za korišćenje sistema za skladištenje gasa;
 - 9) utvrdi pravila iz člana 44 stav 2 tačka 5 ovog zakona i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 10) organizuje prijem reklamacija i prigovora kupaca i korisnika sistema i obezbijedi nediskriminatorno odlučivanje u rokovima utvrđenim zakonom;
 - 11) vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema, sa pripadajućom dokumentacijom i donijetim odlukama;
 - 12) na zahtjev Agencije podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema.
- (2) Operator sistema za skladištenje gasa dužan je da pravila iz stava 1 tač. 8 i 9 ovog člana nakon odobrenja Agencije objavi u "Službenom listu Crne Gore" i na svojoj internet stranici.

Operator postrojenja za TPG

Član 151

- (1) Operator postrojenja za TPG, u smislu ovog zakona, je subjekat koji vrši djelatnost prevođenja prirodnog gasa u tečno stanje ili utakanja, istakanja i ponovne gasifikacije TPG-a i koji je odgovoran za rad TPG postrojenja.
- (2) Operator postrojenja za TPG dužan je da djelatnost upravljanja postrojenjem za TPG vrši pod uslovima određenim licencom na principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Postrojenje za TPG je terminal koji se koristi za prevođenje prirodnog gasa u tečno stanje, odnosno utakanje, istakanje i regasifikaciju TPG uključujući i pomoćne usluge i privremeno skladištenje potrebno za proces regasifikacije i utiskivanje u prenosni sistem, ali ne uključuje dio TPG terminala koji se koristi za skladištenje.

Obaveze i odgovornosti operatora postrojenja za TPG

Član 152

- (1) Operator postrojenja za TPG dužan je da:
- 1) upravlja, održava i razvija bezbjedno, pouzdano i efikasno postrojenje za TPG u cilju obezbjeđenja otvorenog tržišta, uz zaštitu životne sredine;
 - 2) obezbjeđuje adekvatna sredstva za izvršavanje obaveze pružanja usluga;
 - 3) priključuje postrojenje za TPG na prenosni sistem u skladu sa tehničkim pravilima za prenosni sistem i pravilima za korišćenje postrojenja za TPG;
 - 4) uspostavlja i obezbjeđuje sistem mjerenja ulaznih i izlaznih tokova i parametara kvaliteta gasa;
 - 5) istače i regasifikuje TPG na osnovu zaključenih ugovora;
 - 6) obezbjeđuje objektivne i jednake uslove za pristup postrojenju za TPG u skladu sa ovim zakonom;
 - 7) utvrdi petogodišnji plan razvoja za TPG postrojenja koji se ažurira godišnje i dostavlja Agenciji na odobravanje;
 - 8) pod nediskriminatornim uslovima pruža usluge korisnicima sistema ili kategorijama korisnika sistema, bez davanja prioriteta svojim povezanim subjektima;
 - 9) pruža informacije operatoru prenosnog sistema i drugim subjektima za gas, u cilju sigurnog i efikasnog funkcionisanja i razvoja interkonektovanih sistema;
 - 10) dostavlja informacije učesnicima tržišta gasa o obimu i datumu prekida rada postrojenja za TPG i očekivanom smanjenju kapaciteta TPG postrojenja, kao i uslovima i rokovima pristupa i korišćenja sistema za TPG;
 - 11) utvrdi pravila iz člana 44 stav 2 tačka 6 ovog zakona i dostavi Agenciji na odobravanje;
 - 12) organizuje prijem reklamacija i prigovora kupaca i korisnika sistema i obezbijedi nediskriminatorno odlučivanje u rokovima utvrđenim zakonom;
 - 13) vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema čiji sastavni dio je pripadajuća dokumentacija i donijete odluke;
 - 14) na zahtjev Agencije podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema.
- (2) Pravila iz stava 1 tačka 11 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici operatora postrojenja za TPG.

Prava operatora postrojenja za TPG

Član 153

- (1) Operator postrojenja za TPG može da nabavlja gas za sopstvenu potrošnju i pokrivanje gubitaka gasa u postrojenju za TPG.
- (2) Operator postrojenja za TPG ima pravo da ograniči ili privremeno prekine ugovoreno istakanje i regasifikaciju TPG u slučaju:
- 1) neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi, odnosno imovinu, radi otklanjanja opasnosti;
 - 2) krizne situacije i njenog otklanjanja;
 - 3) planiranog održavanja ili rekonstrukcije postrojenja za TPG;
 - 4) nepoštovanja ugovornih obaveza kupca.
- (3) Uslove i rokove za ostvarivanje prava iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuje operator postrojenja za TPG pravilima iz člana 44 stav 2 tačka 6 ovog zakona.
- (4) Uslovi i rokovi iz stava 3 ovog člana utvrđuju se i primjenjuju na objektivnan, transparentan i nediskriminatoran način.

Operator kombinovanog sistema

Član 154

- (1) Upravljanje prenosnim, distributivnim sistemom gasa, postrojenjem za TPG i sistemom za skladištenje može da vrši jedan operator kao operator kombinovanog sistema, ako je organizovan u skladu sa članom 163 ovog zakona i ima licencu za obavljanje djelatnosti operatora kombinovanog sistema.
- (2) Licencu iz stava 1 ovog člana na zahtjev pravnog ili fizičkog lica izdaje Agencija.

Tržište gasa

Član 155

- (1) Na organizaciju i način rada tržišta gasa shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona kojima je uređeno tržište električne energije.
- (2) Na tržišna pravila gasa koja odobrava Agencija shodno se primjenjuju uslovi propisani za tržište električne energije, osim organizovanog tržišta, a poslove operatora tržišta vrši operator prenosnog sistema gasa.

2. Pristup sistemima gasa

Pristup prenosnom sistemu gasa

Član 156

- (1) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da obezbijedi nediskriminatoran pristup prenosnom sistemu u skladu sa uslovima utvrđenim pravilima za funkcionisanje prenosnog sistema gasa.
- (2) Operator prenosnog sistema gasa na svojoj internet stranici objavljuje pravila za korišćenje prenosnog sistema gasa, metodologiju iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 i cijene za korišćenje prenosnog sistema gasa iz člana 58 stav 2 tačka 1 ovog zakona, nakon odobrenja Agencije.
- (3) Operator prenosnog sistema gasa može, ako je to potrebno radi obavljanja svojih djelatnosti, uključujući i prekogranični prenos, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom, imati pristup mreži operatora prenosnog sistema susjednih zemalja.

Pristup distributivnom sistemu gasa

Član 157

- (1) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da obezbijedi nediskriminatoran pristup distributivnom sistemu u skladu sa pravilima za funkcionisanje distributivnog sistema gasa.
- (2) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da usluge iz stava 1 ovog člana pruža korisnicima, pod jednakim uslovima, korišćenjem formularnog ugovora o distribuciji i/ili u skladu sa pravilima za funkcionisanje distributivnog sistema gasa.
- (3) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da objavi uslove za korišćenje sistema gasa, uključujući pravila iz stava 1 ovog člana i cijene za korišćenje distributivnog sistema i da ih primjenjuje na nediskriminatoran i objektivan način.
- (4) Operator distributivnog sistema gasa može da uslovi pristup sistemu odgovarajućom garancijom čija visina zavisi od boniteta korisnika.
- (5) Garancije iz stava 4 ovog člana su nediskriminatorne, transparentne i proporcionalne nivou korišćenja sistema i ne smiju predstavljati barijeru za ulazak na tržište.

Odbijanje pristupa

Član 158

- (1) Operatori prenosnog sistema gasa, distributivnog sistema gasa, operator sistema za skladištenje gasa i operator postrojenja za TPG mogu da odbiju pristup sistemu u nedostatku kapaciteta ili ako bi odobravanje pristupa moglo da ugrozi pružanje javnih usluga iz člana 88 ovog zakona.
- (2) Operatori prenosnog sistema gasa, distributivnog sistema gasa, operator sistema za skladištenje gasa i operator postrojenja za TPG mogu da odbiju pristup i zbog ekonomskih i finansijskih poteškoća kod ugovora "uzmi ili plati" koji se primjenjuju kod zahtjeva za pristup sistemu.

Pristup sistemima za skladištenje i rezervu gasa (linepack)

Član 159

- (1) Za pristup objektima sa skladištenje i rezervu gasa (linepack) radi obezbjeđenja efikasnog pristupa sistemu za snabdijevanje kupaca, kao i za pristup pomoćnim uslugama, primjenjuju se regulisani uslovi i cijene.
- (2) Operator sistema za skladištenje dužan je da primjenjuje pravila iz člana 150 stav 1 tačka 8 ovog zakona objektivno, transparentno i nediskriminatorno.

- (3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana ne primjenjuju se na pomoćne usluge i privremeno skladištenje koje je vezano za postrojenja za TPG koji su neophodni za proces regasifikacije i kasniju isporuku u prenosni sistem.
- (4) Agencija, prilikom izrade metodologije za određivanje cijene za skladištenje i rezerve gasa (linepack), pribavlja mišljenje korisnika sistema.
- (5) Cijene za korišćenje sistema za skladištenje i rezerve gasa (linepack), kao i druge pomoćne usluge utvrđuje operator sistema za skladištenje u skladu sa metodologijama iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 2 i člana 43 stav 1 tačka 2 ovog zakona i dostavlja ih Agenciji na odobravanje.
- (6) Pristup sistemima za skladištenje omogućava se i kupcima koji imaju više zaključenih ugovora o snabdijevanju sa subjektima za gas, isključujući vlasnike i/ili operatore sistema i sa njima povezane subjekte.

Pristup mrežama proizvodnih gasovoda

Član 160

Proizvođač gasa dužan je da obezbijedi pristup mrežama proizvodnih gasovoda subjektima za gas, osim za djelove gasovoda koji se upotrebljavaju u procesu proizvodnje na lokaciji na kojoj se proizvodi gas.

- (1) Pristup mrežama proizvodnih gasovoda može da se ograniči ili odbije ako:
- 1) ugrožava sigurnost i neprekidnost snabdijevanja;
 - 2) postoje tehničke nekompatibilnosti koje se ne mogu otkloniti uz razumne troškove;
 - 3) narušava efikasnost postojeće i planirane proizvodnje na toj lokaciji ili postojeće obaveze prema vlasnicima i drugim korisnicima te mreže.

Pristup postrojenju za TPG

Član 161

Operator postrojenja za TPG dužan je da omogući nediskriminatoran pristup postrojenjima za TPG svim subjektima za gas po objavljenim cijenama iz člana 45 stav 2 tačka 1 ovog zakona.

Korišćenje zajedničkih usluga i komercijalno osjetljive informacije

Član 162

- (1) Zabranjeno je operatorima prenosnog i distributivnog sistema gasa, sistema za skladištenje i postrojenja za TPG da koriste zajedničke usluge, kao što su zajedničke pravne usluge, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacionih tehnologija (IT) sa drugim organizacionim dijelom vertikalno integrisanog subjekta.
- (2) Zabranjena je zloupotreba komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih prilikom davanja ili pregovaranja pristupa sistemu gasa u vezi prodaje i kupovine gasa od povezanih subjekata.
- (3) Informacije neophodne za ostvarivanje konkurencije na tržištu i efikasno funkcionisanje tržišta objavljuju operatori iz stava 1 ovog člana na svojim internet stranicama, uz zaštitu komercijalno osjetljivih informacija.

Razdvajanje operatora prenosnog sistema gasa

Član 163

- (1) Djelatnost operatora prenosnog sistema gasa može da obavlja samo nezavisno pravno lice.
- (2) Nezavisnost operatora prenosnog sistema gasa obezbjeđuje se na način da isto lice, odnosno lica:
- 1) istovremeno ne vrše direktnu ili indirektnu kontrolu energetskeg subjekta koji obavlja proizvodnju ili snabdijevanje gasom ili imaju drugo pravo nad operatorom prenosnog sistema ili nad prenosnim sistemom;
 - 2) istovremeno ne vrše direktnu ili indirektnu kontrolu operatora prenosnog sistema gasa ili prenosnog sistema gasa i direktno ili indirektno ne vrše kontrolu ili imaju drugo pravo nad subjektom na tržištu koji obavlja djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja gasom;
 - 3) imaju pravo odlučujućeg uticaja na imenovanje članova odbora direktora ili drugih organa ili pravnih zastupnika, operatora prenosnog sistema gasa ili prenosnog sistema gasa i kontrole ili ostvarivanja drugog prava nad energetskeg subjektom koji obavlja djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja, i
 - 4) nijesu članovi u odboru direktora ili drugim organima ili pravni zastupnici operatora prenosnog sistema ili prenosnog sistema i energetskeg subjekata koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja.
- (3) Odredba stava 2 tač. 1, 2 i 3 ovog člana naročito se odnosi na:
- 1) korišćenje prava glasa;

- 2) pravo imenovanja članova odbora direktora ili drugih organa ili pravnih zastupnika;
- 3) svojinu nad većinskim dijelom akcija.
- (4) Članove organa upravljanja operatora prenosnog sistema neposredno i samostalno predlaže organ državne uprave nadležan za poslove finansija, bez traženja mišljenja i uputstava od strane Vlade.
- (5) Lice iz stava 4 ovog člana ne smije tražiti ni prihvatati instrukcije ili smjernice Vlade u postupku donošenja odluka operatora sistema i ne smije biti član organa upravljanja energetske subjekata koji obavljaju djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja ili imati mogućnost uticaja na odlučivanje tih energetske subjekata.
- (6) Energetskim subjektom koji obavlja djelatnost proizvodnje odnosno snabdijevanja iz stava 2 ovog člana smatra se i proizvođač odnosno snabdjevač električnom energijom.

Zajedničko ulaganje

Član 164

- (1) Odredba člana 163 stav 1 ovog zakona ne primjenjuje se ako dva ili više subjekata koji posjeduju prenosne sisteme zajednički osnuju energetski subjekat (zajedničko ulaganje) koji djeluje kao operator prenosnog sistema dvije ili više ugovornih strana Energetske zajednice ili država članica Evropske unije.
- (2) Osnivač zajedničkog energetskog subjekta (zajedničko ulaganje) iz stava 1 ovog člana, može biti operator prenosnog sistema, koji ima sertifikat, pod uslovima iz člana 163 st. 2 i 3 ovog zakona.

Razdvajanje operatora distributivnog sistema gasa

Član 165

- (1) Operator distributivnog sistema gasa koji je dio vertikalno integrisanog subjekta može da obavlja djelatnost distribucije gasa samo kao nezavisno pravno lice koje odluke donosi samostalno i odvojeno od drugih djelatnosti koje nijesu povezane sa djelatnošću distribucije.
- (2) Nezavisnost iz stava 1 ovog člana ostvaruje se na način da:
 - 1) lica koja upravljaju operatorom distributivnog sistema ne učestvuju u organima upravljanja i vršenju poslova vertikalno integrisanog subjekta za gas u kojima su direktno ili indirektno odgovorni za tekuću proizvodnju, prenos ili snabdijevanje;
 - 2) članovi uprave operatora djeluju nezavisno i profesionalno, u interesu društva kojim upravljaju;
 - 3) operator samostalno odlučuje o sredstvima potrebnim za rad, održavanje i razvoj sistema kojim upravlja, nezavisno od drugih djelatnosti koje obavlja vertikalno integrisani subjekat i raspolaže potrebnim kadrovskim, finansijskim i tehničkim resursima.
- (3) Nezavisnost iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na pravo matičnog društva vertikalno integrisanog subjekta da operatoru sistema odobrava godišnji finansijski plan i određuje granice zaduženosti, kao i na zahtjeve u pogledu povrata sredstava.
- (4) Zabranjeno je matičnom društvu da operatoru sistema iz stava 3 ovog člana daje uputstva za tekuće poslovanje i odlučivanje o investicijama u sistem u skladu sa odobrenim finansijskim planom.
- (5) Zabranjeno je operatoru distributivnog sistema gasa da iskoristi svoju vertikalnu integraciju za narušavanje konkurencije i da koristi naziv, znak i druge simbole koji su slični i mogu dovesti u zabludu u odnosu na naziv, znak ili druge simbole koje upotrebljava snabdjevač u poslovanju.

Razdvajanje operatora sistema za skladištenje gasa

Član 166

Operator sistema za skladištenje gasa koji je dio vertikalno integrisanog subjekta može da obavlja djelatnost samo kao nezavisno pravno lice koje donosi odluke samostalno i odvojeno od drugih djelatnosti koje nijesu povezane sa djelatnošću skladištenja.

Nezavisnost operatora sistema za skladištenje gasa

Član 167

- (1) Nezavisnost iz člana 166 ovog zakona ostvaruje se na način da:
 - 1) lica koja upravljaju operatorom sistema za skladištenje gasa ne učestvuju u organima upravljanja i vršenju poslova vertikalno integrisanog subjekta za gas u kojima su direktno ili indirektno odgovorni za tekuću proizvodnju, prenos ili snabdijevanje;

- 2) članovi uprave operatora djeluju nezavisno i profesionalno, u interesu društva kojim upravljaju;
 - 3) operator sistema za skladištenje gasa samostalno odlučuje o sredstvima potrebnim za rad, održavanje i razvoj sistema kojim upravlja, nezavisno od drugih djelatnosti koje obavlja vertikalno integrisani subjekat i raspolaže potrebnim kadrovskim, finansijskim i tehničkim resursima.
- (2) Nezavisnost iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na pravo matičnog društva vertikalno integrisanog subjekta da operatoru sistema za skladištenje gasa odobrava godišnji finansijski plan i određuje granice zaduženosti, kao i na zahtjeve u pogledu povrata na sredstva.
 - (3) Zabranjeno je matičnom društvu da operatoru sistema iz stava 2 ovog člana daje uputstva za tekuće poslovanje i odlučivanje o investicijama u sistem u skladu sa odobrenim finansijskim planom.
 - (4) Zabranjeno je operatoru sistema za skladištenje gasa da iskoristi svoju vertikalnu integraciju za narušavanje konkurencije i da koristi naziv, znak i druge simbole koji su slični i mogu dovesti u zabludu u odnosu na naziv, znak ili druge simbole koje upotrebljava snabdjevač u poslovanju.

Program mjera operatora distributivnog sistema i operatora sistema za skladištenje gasa

Član 168

- (1) Operator distributivnog sistema gasa, odnosno operator sistema za skladištenje gasa, dužan je da utvrdi program mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu sa načinom praćenja njegove primjene i dostavi ga Agenciji na odobravanje.
- (2) Operator sistema iz stava 1 ovog člana dužan je da imenuje ovlašćeno lice za praćenje realizacije programa mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu, koje je u vršenju tih poslova nezavisno i ima pristup svim potrebnim informacijama operatora i drugog povezanog subjekta.
- (3) Imenovanje lica iz stava 2 ovog člana odobrava Agencija.
- (4) Imenovanje lica iz stava 2 ovog člana Agencija neće odobriti, ako utvrdi da to lice ne ispunjava uslove za nezavisnost ili profesionalno vršenje tih poslova.
- (5) Lice iz stava 2 ovog člana dužno je da najkasnije do 31. marta tekuće godine dostavi Agenciji godišnji izvještaj o preduzetim mjerama u prethodnoj godini, koji se objavljuje na internet stranici operatora.

3. Planiranje razvoja

Razvoj prenosnog sistema gasa i odluke o investicijama

Član 169

- (1) Razvoj prenosnog sistema gasa planira se za period od 10 godina (u daljem tekstu: desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema) prema postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji koji naročito sadrži:
 - 1) osnovne djelove infrastrukture čija izgradnja ili rekonstrukcija se planira;
 - 2) započete, odobrene i planirane investicije koje će se izvršiti u naredne tri godine;
 - 3) rokove i dinamiku realizacije planiranih investicionih projekata;
 - 4) mjere koje se planiraju za obezbjeđenje potrebnih kapaciteta za sigurno snabdijevanje.
- (2) Operator sistema izradu plana iz stava 1 ovog člana zasniva na realnim pretpostavkama razvoja proizvodnje, snabdijevanja, potrošnje i razmjene gasa sa drugim državama i investicione planove susjednih prenosnih sistema, investicione planove za objekte za skladištenje i TNG.
- (3) Plan iz stava 1 ovog člana operator dostavlja Agenciji do 31. oktobra godine koja prethodi narednom planskom periodu.
- (4) Agencija će prije odobravanja plana iz stava 1 ovog člana sprovesti javnu raspravu sa postojećim i zainteresovanim korisnicima sistema i objaviti izvještaj o potrebnim investicijama.
- (5) Agencija sagledava da li plan iz stava 1 ovog člana obuhvata potrebne investicije identifikovane tokom javne rasprave.
- (6) Prije davanja saglasnosti Agencija može naložiti operatoru prenosnog sistema da izmijeni plan iz stava 1 ovog člana.

Način realizacije investicija

Član 170

- (1) Agencija kontroliše i ocjenjuje realizaciju desetogodišnjeg plana razvoja prenosnog sistema.

- (2) Ako operator prenosnog sistema, osim zbog okolnosti na koje nije mogao uticati, nije realizovao investiciju koja je, prema desetogodišnjem planu razvoja prenosnog sistema, trebala da bude realizovana u periodu od tri godine, Agencija će, u cilju obezbjeđenja realizacije te investicije:
- 1) naložiti operatoru prenosnog sistema da realizuje investiciju, ili
 - 2) organizovati tenderski postupak otvoren za sve investitore koji su zainteresovani za tu investiciju, ili
 - 3) obavezati operatora prenosnog sistema da prihvati povećanje kapitala radi finansiranja investicije i omogućavanja nezavisnim investitorima da učestvuju u tom kapitalu.
- (3) Agencija neće preduzeti mjere iz stava 2 ovog člana, ako investicija nije sadržana u ažuriranom planu iz člana 169 stav 1 ovog zakona.
- (4) U slučaju iz stava 2 tačka 2 ovog člana, Agencija može naložiti operatoru prenosnog sistema da prihvati:
- 1) finansiranje investicije od drugog lica;
 - 2) neposrednu izgradnju od drugog lica;
 - 3) da sam izgradi novu infrastrukturu, i/ili
 - 4) da upravlja novom infrastrukturom.
- (5) Operator prenosnog sistema dužan je da investitorima dostavi informacije odnosno preduzme aktivnosti potrebne za realizaciju investicije, odnosno povezivanje nove infrastrukture na prenosni sistem.
- (6) U slučaju iz stava 2 tačka 2 ovog člana ugovore kojima se uređuju međusobna prava i obaveze operatora i investitora prije zaključivanja odobrava Agencija.
- (7) U slučaju iz stava 2 ovog člana, troškove investicije Agencija će uzeti u obzir prilikom utvrđivanja cijena za korišćenje prenosnog sistema gasa u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 ovog zakona.

4. Izuzeća i dodjela kapaciteta

Izuzeće za novu infrastrukturu gasa

Član 171

- (1) Agencija može, na zahtjev investitora odobriti izuzeće nove infrastrukture za gas koju čine: interkonektori između država, postrojenja za TPG i sistemi za skladištenje od primjene opštih principa o pristupu u odnosu na cijene, uslove i rokove za pristup, kao i od obaveze iz člana 163 ovog zakona, ako:
- 1) se investicijom povećava konkurencija u snabdijevanju gasom i sigurnost u snabdijevanju gasom;
 - 2) je nivo rizika takav da se investicija neće realizovati bez odobrenja izuzeća;
 - 3) je nova infrastruktura u svojini pravnog ili fizičkog lica koje je pravno odvojeno od operatora sistema na čije sisteme će se priključiti;
 - 4) troškove korišćenja infrastrukturnog objekta plaćaju neposredni korisnici;
 - 5) se izuzećem ne narušava konkurencija i efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta gasa ili efikasno funkcionisanje sistema na koji je infrastruktura priključena.
- (2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju značajnog povećanja kapaciteta rekonstrukcijom postojeće infrastrukture, kojom se omogućava razvoj novih izvora snabdijevanja gasom.
- (3) Izuzeće se može odrediti za kapacitet ili dio kapaciteta nove ili postojeće infrastrukture sa značajno povećanim kapacitetom.
- (4) Prilikom odlučivanja o izuzeću iz stava 1 ovog člana primjereno infrastrukturi, mogu se odrediti posebni uslovi u vezi trajanja izuzeća i nediskriminatornog pristupa.
- (5) Prilikom odlučivanja iz stava 4 ovog člana, Agencija će naročito uzeti u obzir dodatne kapacitete koje treba izgraditi ili izmjene postojećih kapaciteta, trajanje projekta i okolnosti u državi.
- (6) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da, prije odobravanja izuzeća, utvrdi i dostavi Agenciji na odobravanje pravila za upravljanje i dodjelu kapaciteta.
- (7) Pravilima iz stava 6 ovog člana naročito se utvrđuje:
- 1) obaveza potencijalnih korisnika infrastrukture da izraze interesovanje za ugovoreni kapacitet prije dodjele kapaciteta u novoj infrastrukturi;
 - 2) obaveza nuđenja neiskorišćenih kapaciteta na tržištu;
 - 3) pravo da korisnici infrastrukture mogu da trguju svojim ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu.
- (8) Predlog akta o odobravanju izuzeća iz stava 1 ovog člana dostavlja se organu državne uprave nadležnom za kontrolu državne pomoći, radi davanja mišljenja.

Saradnja sa nadležnim organom Zajednice

Član 172

- (1) Ako se gradi infrastruktura na teritoriji više članica Zajednice, Agencija:
- 1) može svoju odluku zasnovati na savjetodavnom mišljenju nadležnog organa Zajednice, u roku od dva mjeseca od dana kada je zahtjev za izuzeće primio poslednji uključeni regulator;
 - 2) može donijeti odluku o izuzeću nakon razmjene mišljenja sa regulatornim organizacijama drugih država na koje izgradnja infrastrukture ima uticaj.
- (2) Agencija je dužna da proslijedi kopiju svakog zahtjeva za izuzeće, bez odlaganja, nadležnom organu Zajednice.
- (3) Agencija će, bez odlaganja, dostaviti odluku o izuzeću sa obrazloženjem nadležnom organu Zajednice.
- (4) Obrazloženje iz stava 3 ovog člana naročito sadrži:
- 1) razloge na osnovu kojih je Agencija odobrila ili odbila izuzeće, uključujući finansijske podatke koji opravdavaju potrebu za izuzećem;
 - 2) analizu uticaja odobravanja izuzeća na konkurenciju i efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta gasa;
 - 3) razloge za određivanje perioda i udjela u ukupnom kapacitetu gasne infrastrukture za koju se odobrava izuzeće;
 - 4) u slučaju kada se izuzeće odnosi na interkonektor, rezultat konsultacija sa uključenim regulatorima;
 - 5) doprinos infrastrukture diversifikaciji snabdijevanja gasom.
- (5) Agencija je dužna da na zahtjev nadležnog organa Zajednice dostavi dodatne tražene informacije.
- (6) Odluka iz stava 3 ovog člana sa pratećom dokumentacijom smatra se povučenom, ako se u roku ostavljenom od strane nadležnog organa Zajednice ne dostave tražene informacije, osim ako Agencija potvrdi da je dokumentacija potpuna.
- (7) Agencija je dužna da u roku od 30 dana od dana prijema odluke nadležnog organa Zajednice postupi u skladu sa tom odlukom, obavijesti Regulatorni odbor Energetske zajednice i odluku o izuzeću objavi u "Službenom listu Crne Gore".
- (8) Ako izgradnja infrastrukture nije započeta u roku od dvije godine, odnosno ako infrastruktura nije stavljena u pogon u roku od pet godina, od dana donošenja odluke nadležnog organa Zajednice o odobravanju odluke o izuzeću, ta odluka prestaje da važi, osim ako nadležni organ Zajednice saglasno obevezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, utvrdi da je do kašnjenja došlo iz razloga na koje nije mogao uticati subjekat kojem je odobreno izuzeće.

Izuzeća po osnovu ugovora "uzmi ili plati"

Član 173

- (1) Agencija može da na zahtjev subjekta za gas koji ima ozbiljne finansijske poteškoće zbog obaveza po ugovorima "uzmi ili plati", odobri privremeno izuzeće od obaveze obezbjeđenja pristupa sistemu.
- (2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se prije ili nakon odbijanja pristupa sistemu u kojem se navode razlozi za odbijanje pristupa i predlaže način rješavanja odnosa koji nastaju privremenim izuzećem.
- (3) Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se, bez odlaganja, nakon odbijanja pristupa.
- (4) Prilikom odlučivanja o zahtjevu iz stava 1 ovog člana Agencija naročito cijeni:
- 1) potrebu obezbjeđenja nediskriminatornog, transparentnog i konkurentnog tržišta za gas;
 - 2) potrebu zaštite javnog interesa u pružanju javne usluge i sigurnosti u snabdijevanju;
 - 3) položaj subjekta za gas na tržištu gasa i stvarno stanje konkurentnosti na tržištu gasa;
 - 4) procjenu ozbiljnosti finansijskih poteškoća sa kojima se suočavaju subjekti za gas, operator prenosnog sistema ili kupci;
 - 5) datume potpisivanja i rokove iz ugovora;
 - 6) preduzete radnje za prevazilaženje problema;
 - 7) procjenu mogućnosti nastupanja ozbiljnih teškoća prilikom preuzimanja obaveza iz ugovora "uzmi ili plati";
 - 8) nivo konekcije i međuoperativnosti sistema sa drugim sistemima;
 - 9) efekte izuzeća na funkcionisanje tržišta gasa.
- (5) Nakon dobijanja odluke kojom nije odobreno izuzeće, subjekat za gas iz stava 1 ovog člana nema pravo da odbije pristup sistemu zbog obaveza iz ugovora "uzmi ili plati", o nabavci gasa.

- (6) Odluku o odobrenju izuzeća iz stava 1 ovog člana, sa obrazloženjem, Agencija objavljuje na svojoj internet stranici i bez odlaganja, obavještava nadležni organ Zajednice.

Dodjela kapaciteta i upravljanje zagušenjem

Član 174

- (1) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da vrši dodjelu kapaciteta učesnicima na tržištu gasa vodeći računa o integritetu i zahtjevima efikasnog rada sistema.
- (2) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da, u skladu sa pravilima Agencije, obavještava Agenciju o potencijalnim zagušenjima na ulaznoj ili izlaznoj tački sistema koju izaziva povećana potražnja kapaciteta.
- (3) Operator prenosnog sistema gasa dužan je da pravilima o upravljanju zagušenjima utvrdi obavezu nuđenja neiskorišćenih kapaciteta na tržištu i pravo korisnika infrastrukture da trguju ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu.
- (4) Ugovorom o prenosu prava na kapacitet naročito se utvrđuju međusobna prava i obaveze:
 - 1) operatora i korisnika sistema, u pogledu zagušenja, kada nivo tražnje prelazi tehnički kapacitet i dodjele ugovorenog, a neiskorišćenog kapaciteta na primarnom tržištu najmanje dan unaprijed;
 - 2) korisnika sistema, u pogledu trajne ili privremene prodaje neiskorišćenih ugovorenih kapaciteta na sekundarnom tržištu.
- (5) Agencija odobrava primjenu transparentne i nediskriminatorne naknade kao dio cijene za prenos radi otklanjanja zagušenja na identifikovanim ulaznim ili izlaznim tačkama.

XII PRIKLJUČENJE NA PRENOSNI ILI DISTRIBUTIVNI SISTEM

Obaveze operatora prilikom izdavanja saglasnosti

Član 175

- (1) Priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa vrši se u skladu sa pravilima iz čl. 114, 122, 143 i 146 ovog zakona na osnovu saglasnosti za priključenje koju izdaje operator prenosnog ili distributivnog sistema.
- (2) Operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije ili gasa dužan je da izda saglasnost za priključenje iz stava 1 ovog člana i obezbijedi prioritet u priključenju energetskih objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ako ne postoje tehnička ograničenja u prenosnom ili distributivnom sistemu i ako uređaji i instalacije objekta koji se priključuje ispunjavaju uslove utvrđene zakonom i tehničkim propisima.
- (3) Operator prenosnog sistema električne energije ili gasa nema pravo da odbije zahtjev za izdavanje saglasnosti za priključenje novog objekta za proizvodnju električne energije, sistema za skladištenje, postrojenja za TPG ili regasifikaciju, kao i velikog industrijskog kupca, po osnovu budućih ograničenja raspoloživih kapaciteta sistema ili po osnovu mogućih dodatnih troškova koji se odnose na neophodno povećanje kapaciteta sistema.
- (4) Operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije ili gasa dužan je da podnosiocu zahtjeva dostavi neophodne informacije za izdavanje saglasnosti za priključenje.

Saglasnost za priključenje

Član 176

- (1) Saglasnost za priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa na zahtjev daje operator prenosnog odnosno distributivnog sistema električne energije ili gasa.
- (2) Operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije ili gasa dužan je da odluči po zahtjevu za priključenje u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.
- (3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, rok za rješavanje po zahtjevu je četiri mjeseca, od dana prijema zahtjeva za:
 - 1) proizvodne energetske i industrijske objekte koji se priključuju na 110 kV ili viši naponski nivo, za koje je potrebna izrada sistemskih analiza, i
 - 2) distribuiranu proizvodnju i objekte kupaca koji se priključuju nestandardnim priključkom, za koje je potrebna izrada elaborata o priključenju na sistem.
- (4) Troškove izrade analize mogućnosti priključenja na sistem plaća operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije ili gasa, a troškove izrade elaborata o priključenju na sistem, korisnik sistema.
- (5) Protiv rješenja o izdavanju saglasnosti iz stava 1 ovog člana može se podnijeti žalba Agenciji u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.

Sadržaj saglasnosti za priključenje

Član 177

- (1) Saglasnost za priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa naročito sadrži: uslove za priključenje, mjesto priključenja, iznos naknade za priključenje, način priključenja, tehničke uslove i rok priključenja, kao i mjesto i način mjerenja isporučene energije.
- (2) Tehnički i drugi uslovi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se u skladu sa zakonom i tehničkim propisima.
- (3) Tehničke propise koji se odnose na izgradnju, održavanje i korišćenje energetskih objekata koji nijesu obuhvaćeni zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata utvrđuje Ministarstvo.

Ugovor o priključenju

Član 178

- (1) Operator prenosnog ili distributivnog sistema, u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja o ispunjenosti uslova od strane podnosioca zahtjeva iz člana 176 stav 1 ovog zakona, cijeni ispunjenost uslova iz saglasnosti za priključenje i, ako su uslovi ispunjeni, zaključuje ugovor o priključenju sa korisnikom sistema.
- (2) Ugovor iz stava 1 ovog člana zaključuje se u pisanoj formi i naročito sadrži:
 - 1) prava i obaveze ugovornih strana u odnosu na priključenje i održavanje priključnog uređaja;
 - 2) tehničke i eksploatacione karakteristike objekta;
 - 3) način i uslove rada sistema;
 - 4) specifikaciju negativnih povratnih uticaja ugrađenih uređaja;
 - 5) prava i obaveze u vezi kvaliteta električne energije ili gasa;
 - 6) način mjerenja električne energije ili gasa u tačkama priključenja;
 - 7) mjere zaštite na radu u normalnim uslovima i uslovima poremećaja rada sistema;
 - 8) mjere zaštite u održavanju objekata;
 - 9) obaveze međusobnog obavještanja;
 - 10) odgovornosti u slučaju nepoštovanja ugovora;
 - 11) trajanje ugovora i uslove za produženje ugovora;
 - 12) prava i obaveze u slučaju prestanka ugovora;
 - 13) po potrebi, detaljno uputstvo o manipulacijama u prenosnom ili distributivnom sistemu i na strani korisnika koje sadrži:
 - redosljed potrebnih manipulacija,
 - određivanje načina pristupa uređajima koji su smješteni na posjedu korisnika, i
 - razgraničenje nadležnosti;
 - 14) visinu naknade i način plaćanja za priključenje ili za povećanje priključne snage;
 - 15) po potrebi, uputstva u vezi razmjene podataka i zahtjeve za međuoperativnost.
- (3) Za interkonektore električne energije koji se grade u skladu sa potvrđenim međudržavnim ugovorima ili ako se ugovor zaključuje za već priključene interkonektore, ugovorom iz stava 1 ovog člana može se predvidjeti oslobađanje od obaveza iz stava 2 tačka 14 ovog člana.

Mjesto priključenja i mjerenja

Član 179

- (1) Operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije ili gasa dužan je da mjerni uređaj, odnosno mjerno-regulacionu stanicu za priključenje objekta krajnjeg kupca, odnosno proizvođača energije na sistem ugradi kao svoje sredstvo i održava, obezbjeđuje baždarenje i vrši mjerenje isporučene energije.
- (2) Mjesto predaje energije između energetskih subjekata, odnosno između energetskog subjekta i krajnjeg kupca je mjerni uređaj, odnosno mjerno regulaciona-stanica iz stava 1 ovog člana.
- (3) Mjesto razgraničenja odgovornosti između energetskih subjekata međusobno, odnosno energetskog subjekta i krajnjeg kupca je mjesto priključenja objekta energetskih subjekata, odnosno kupca na prenosni ili distributivni sistem.

- (4) Mjesto priključenja na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa određuje nadležni operator sistema.

Naknada za priključenje

Član 180

- (1) Podnosilac zahtjeva za priključenje ili povećanje priključne snage, odnosno kapaciteta na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa dužan je da plati naknadu za priključenje.
- (2) Naknada za priključenje na sistem novih i za povećanje priključne snage ili kapaciteta postojećih korisnika sistema sastoji se od:
- 1) dijela za izvođenje priključka na sistem;
 - 2) dijela za stvaranje tehničkih uslova u sistemu.
- (3) Dio naknade iz stava 2 tačka 1 ovog člana, koju plaća korisnik sistema, utvrđuje se na osnovu troškova izrade priključka.
- (4) Stvaranje tehničkih uslova u sistemu obuhvata izgradnju novih dijelova sistema i/ili rekonstrukciju postojećih dijelova sistema, radi korišćenja sistema u okviru odobrene priključne snage, a finansira se dijelom iz naknade za priključenje iz stava 2 tačka 2 ovog člana, a dijelom iz cijene za korišćenje sistema u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 1 ovog zakona.
- (5) Dio naknade iz stava 2 tačka 2 ovog člana mora biti jednak za priključke iste snage na istom naponskom nivou.
- (6) Izvedeni priključak postaje osnovno sredstvo i sastavni dio sistema operatora.

Namjena sredstava od naknade

Član 181

- (1) Visina naknade iz člana 180 stav 1 ovog zakona, rokovi i način plaćanja utvrđuju se metodologijom za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosni i distributivni sistem koju donosi operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema i odobrava Agencija.
- (2) Ostvarena sredstva po osnovu naknade iz stava 1 ovog člana operatori distributivnog i prenosnog sistema mogu da koriste isključivo za razvoj sistema i stvaranje tehničkih uslova za priključenje novih i povećanje priključne snage postojećih korisnika sistema i izgradnju priključka.
- (3) Izuzetno od člana 180 stav 1 ovog zakona, podnosilac zahtjeva može samostalno da izgradi priključak u skladu sa uslovima iz saglasnosti za priključenje iz člana 177 stav 1 ovog zakona i umjesto plaćanja dijela naknade za izvođenje priključka na sistem izgrađeni priključak prenese u svojinu operatora sistema na koji se priključuje.

Prijavlivanje ugovora o snabdijevanju

Član 182

- (1) Snabdjevač i krajnji kupac energije mogu da zaključe ugovor o snabdijevanju električnom energijom, gasom ili toplotnom energijom nakon zaključenja ugovora o priključenju objekta kupca na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa ili sistem za distribuciju toplotne energije.
- (2) Snabdjevač je dužan da, prije početka snabdijevanja krajnjeg kupca, operatoru sistema prijavi ugovor, odnosno svaku promjenu ugovora i dostavi podatke: o krajnjem kupcu, mjestu primopredaje energije, vrsti ugovora i periodu snabdijevanja.
- (3) Operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije, gasa ili sistema za distribuciju toplote, dužan je da na osnovu prijavljenog ugovora iz stava 2 ovog člana, priključi objekat krajnjeg kupca na prenosni ili distributivni sistem u roku koji ne može biti duži od sedam dana, od dana prijavljivanja.

Zabrana priključenja i privremeno priključenje

Član 183

- (1) Zabranjeno je priključenje na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa ili na sistem za distribuciju toplotne energije objekata za koje nije pribavljena dozvola za izgradnju u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.
- (2) Privremeno se mogu priključiti na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa:
- 1) objekti privremenog karaktera i gradilišta;
 - 2) objekti za koje je odobren probni rad i funkcionalno ispitivanje u skladu sa zakonom.

- (3) Objekti iz stava 2 tačka 1 ovog člana priključuju se na osnovu ugovora o priključenju i ugovora o snabdijevanju, a objekti iz stava 2 tačka 2 ovog člana na osnovu saglasnosti za priključenje i ugovora o snabdijevanju.

Saglasnost za izgradnju nove infrastrukture

Član 184

- (1) Ako zbog tehničkih ograničenja nije moguće priključenje objekta korisnika na sistem, a u slučaju da planom razvoja nije predviđena izgradnja potrebne infrastrukture ili je planirana za kasniji period, operator prenosnog ili distributivnog sistema će u slučajevima iz stava 2 ovog člana dati saglasnost investitoru, budućem korisniku sistema da o svom trošku izgradi infrastrukturu potrebnu za priključenje objekta na sistem i da je preda nadležnom operatoru sistema u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Saglasnost iz stava 1 ovog člana može se dati ako:
- 1) se objekat investitora gradi u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom;
 - 2) se objekat investitora gradi u okviru projekta za koji je izdata koncesija;
 - 3) je izgradnja objekta investitora, prema mišljenju Vlade, od značaja za razvoj države;
 - 4) izgradnju infrastrukture potrebne za objekat investitora Agencija ne odobri prilikom davanja saglasnosti na ažurirani plan iz člana 116 stav 1 tačka 6 ovog zakona.
- (3) Infrastrukturu iz stava 1 ovog člana smatra se:
- 1) priključak objekta investitora određen od strane nadležnog operatora sistema koji odgovara zahtijevanoj snazi priključenja objekta;
 - 2) izgrađeni i/ili rekonstruisani dio sistema koji će omogućiti rad objekta investitora sa odobrenom snagom priključenja u skladu sa pravilima za funkcionisanje sistema.
- (4) Investitor iz stava 1 ovog člana dužan je da na zahtjev operatora sistema i kada to tehnički uslovi nalažu izgradi i/ili rekonstruiše infrastrukturu za veću snagu od odobrene iz stava 3 tačka 2 ovog člana u skladu sa saglasnošću za priključenje.
- (5) Operator sistema i investitor dužni su da zaključe ugovor o međusobnim pravima i obavezama koji, pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, naročito sadrži:
- 1) početak i rok izgradnje infrastrukture, uključujući plan izvođenja radova;
 - 2) učešće operatora sistema i način praćenja pripreme i izgradnje infrastrukture, naročito u dijelu nabavke opreme i radova;
 - 3) rok i način vršenja konačnog finansijskog obračuna i utvrđivanja vrijednosti ostvarenog investicionog ulaganja;
 - 4) obavezu preuzimanja infrastrukture od operatora sistema.
- (6) U pripremi konačnog finansijskog obračuna, operator sistema dužan je da nakon okončanja investicije obezbijedi procjenu vrijednosti infrastrukture izvršenu od ovlašćenog procjenitelja.
- (7) Konačnim obračunom operator sistema i investitor utvrđuju razliku između:
- 1) ukupne vrijednosti ostvarenog investicionog ulaganja investitora i naknade koju je dužan da plati podnosilac zahtjeva iz člana 180 stav 1 ovog zakona,
 - 2) procijenjene vrijednosti infrastrukture iz stava 6 ovog člana i naknade koju je dužan da plati podnosilac zahtjeva iz člana 180 stav 1 ovog zakona.
- (8) Osnovicu za obračun iznosa koji je operator sistema dužan da plati investitoru na ime otkupa infrastrukture predstavlja manja od utvrđenih razlika iz stava 7 ovog člana.

Ugovor o otkupu

Član 185

- (1) Operator sistema preuzima izgrađenu infrastrukturu iz člana 184 stav 1 ovog zakona na osnovu ugovora o otkupu koji se zaključuje najkasnije u roku od šest mjeseci, od dana puštanja u pogon objekta investitora koji se priključuje.
- (2) Ugovorom iz stava 1 ovog člana uređuju se međusobna prava i obaveze operatora i investitora i utvrđuje iznos naknade za otkup infrastrukture, koja se sastoji od vrijednosti utvrđene u skladu sa članom 184 stav 8 ovog zakona i kamate, obračunate za period otplate, koja je jednaka stopi povrata na regulatornu osnovu sredstava operatora u godini u kojoj se zaključuje ugovor.

- (3) Operator je dužan da naknadu iz stava 2 ovog člana isplaćuje investitoru u najviše 20 jednakih godišnjih anuiteta.
- (4) Danom zaključivanja ugovora iz stava 1 ovog člana počinje otplata anuiteta iz stava 3 ovog člana, a izgrađena infrastruktura postaje dio prenosnog ili distributivnog sistema i evidentira se kao osnovno sredstvo u poslovnim knjigama operatora sistema.
- (5) Izuzetno od stava 4 ovog člana, otplata anuiteta za infrastrukturu izgrađenu u slučaju iz člana 184 stav 2 tačka 4 ovog zakona, početak otplate anuiteta i datum prelaska prava svojine utvrđuju se u postupku davanja saglasnosti na naredni trogodišnji investicioni plan operatora sistema.

Infrastruktura koju koristi više korisnika sistema

Član 186

- (1) Nadležni operator sistema i vlasnik infrastrukture koja služi za prenos ili distribuciju električne energije radi obezbjeđenja tehničko-tehnološkog jedinstva i sigurnosti funkcionisanja sistema, obezbjeđenja sigurnosti snabdijevanja, funkcionisanja tržišta i očuvanja prostora u skladu sa prostorno-planskim dokumentima, dužni su da međusobna prava i obaveze urede ugovorom o otkupu.
- (2) Smatra se da infrastruktura iz stava 1 ovog člana služi za prenos, odnosno distribuciju električne energije ako infrastrukturu, osim vlasnika koriste druga pravna ili fizička lica na osnovu izdate energetske saglasnosti nadležnog operatora sistema, ili ako bi bez te infrastrukture bilo narušeno funkcionisanje sistema.
- (3) Operator sistema dužan je da utvrđuje trogodišnje programe otkupa infrastrukture iz stava 2 ovog člana, po vrstama sredstava i lokacijama, uvažavajući redosljed priključenja na sistem i infrastrukturu uključi u razvojni, odnosno investicioni plan.
- (4) Operator sistema dužan je da plati vlasniku naknadu koja se sastoji od iznosa korigovane vrijednosti infrastrukture, utvrđene u izvještaju nezavisnog procjenitelja koji nije stariji od šest mjeseci prije dana zaključivanja ugovora i kamatu koja je jednaka stopi povrata na regulatornu osnovu sredstava operatora u godini u kojoj se zaključuje ugovor.
- (5) Procjenitelj iz stava 4 ovog člana koga angažuje operator sistema dužan je da u postupku utvrđivanja korigovane vrijednosti infrastrukture primijeni stope amortizacije koje koristi nadležni operator sistema za svoja sredstva.
- (6) Naknadu iz stava 4 ovog člana operator sistema otplaćuje po programu iz stava 3 ovog člana u najviše 20 jednakih godišnjih anuiteta.

Popis sredstava i unošenje u poslovne knjige

Član 187

- (1) Danom zaključenja ugovora o otkupu počinje otplata anuiteta iz člana 186 stav 6 ovog zakona, a infrastruktura postaje dio prenosnog ili distributivnog sistema i evidentira se kao osnovno sredstvo u poslovnim knjigama operatora sistema.
- (2) Prilikom izrade prvog programa iz člana 186 stav 3 ovog zakona operator sistema dužan je da utvrdi i popis sredstava neidentifikovane svojine i da ta sredstva održava u funkcionalnom stanju, a troškovi održavanja predstavljaju dio troškova održavanja u njegovim ukupnim troškovima poslovanja.
- (3) Operator sistema pokreće postupak otkupa dostavljanjem predloga ugovora vlasniku infrastrukture u skladu sa programom iz člana 186 stav 3 ovog zakona, a vlasnik infrastrukture je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema, ugovor potpiše.
- (4) Do zaključivanja ugovora o otkupu prema odobrenom programu iz člana 186 stav 3 ovog zakona korisnik sistema dužan je da, radi obezbjeđenja nesmetanih tokova električne energije, operatorima sistema omogućiti korišćenje opreme koja je potrebna za funkcionisanje prenosnog ili distributivnog sistema i da održava tu infrastrukturu u funkcionalnom stanju.

XIII DIREKTNI VODOVI

Snabdijevanje preko direktnog voda

Član 188

- (1) Direktni vod električne energije, u smislu ovog zakona, je elektroenergetski vod koji povezuje izolovanu lokaciju proizvodnje sa izolovanim kupcem ili elektroenergetski vod koji povezuje proizvođača električne

energije sa snabdjevačem električnom energijom radi direktnog snabdijevanja sopstvenih postrojenja, poslovnih jedinica i kupaca.

- (2) Direktni vod za gas (gasovod) je cjevovod koji povezuje proizvođača sa objektom izolovanog kupca prirodnog gasa i koji je komplementaran sa interkonektovanim sistemom.
- (3) Proizvođači električne energije i snabdjevači električnom energijom mogu da vrše snabdijevanje za sopstvene potrebe i krajnje kupce preko direktnog voda, na osnovu odobrenja izdatog u skladu sa pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 6 ovog zakona.
- (4) Subjekti za gas mogu da snabdijevaju krajnje kupce preko direktnog voda, na osnovu odobrenja izdatog u skladu sa pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 6 ovog zakona.
- (5) Mogućnost snabdijevanja električnom energijom putem direktnog voda ne isključuje zaključivanje ugovora o pristupu trećih lica.
- (6) Agencija može dati saglasnost za izgradnju direktnog voda pod uslovom da je odbijen pristup sistemu na osnovu čl. 158 i 160 ovog zakona ili ako je pokrenut postupak rješavanja spora iz člana 57 ovog zakona.

XIV SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I GASOM

Snabdjevači

Član 189

- (1) Snabdijevanje električnom energijom ili gasom može da vrši snabdjevač na osnovu licence i ugovora o snabdijevanju u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Snabdjevač iz ugovorne strane Zajednice ili države Evropske unije može da vrši snabdijevanje krajnjih kupaca u Crnoj Gori na osnovu licence izdate u skladu sa članom 65 stav 5 ovog zakona.
- (3) Snabdjevač je dužan da poštuje opšte uslove iz člana 43 stav 8 tačka 1 ovog zakona.
- (4) Snabdjevač može da utvrdi dodatne uslove za snabdijevanje i dužan je da ih objavi uz opšte uslove na svojoj internet stranici najmanje 15 dana, prije početka primjene.
- (5) Dodatni uslovi iz stava 4 ovog člana su sastavni dio ugovora o snabdijevanju.
- (6) Uslovima iz stava 4 ovog člana ne mogu se utvrđivati nepovoljniji uslovi i manja prava za krajnjeg kupca od uslova i prava određenih u opštim uslovima, niti prava i obaveze koje su u suprotnosti sa zakonom kojim se uređuje zaštita konkurencije.

Ugovori snabdjevača

Član 190

- (1) Prije početka snabdijevanja snabdjevač je dužan da zaključi ugovor o:
 - 1) učestvovanju na tržištu električne energije sa operatorom tržišta;
 - 2) balansnoj odgovornosti, ako je balansno odgovorna strana, sa operatorom tržišta i operatorom prenosnog sistema, odnosno priloži dokaz o pripadnosti balansnoj grupi, ako nije balansno odgovorna strana;
 - 3) finansijskom poravnanju balansnog obračuna sa operatorom tržišta;
 - 4) korišćenju prenosnog i/ili distributivnog sistema sa operatorom sistema;
 - 5) kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije otkupljene od povlašćenih proizvođača sa operatorom tržišta;
 - 6) snabdijevanju, odnosno kupoprodaji električne energije ili gasa, na principu jednakosti davanja i pod unaprijed poznatim uslovima, sa kupcem.
- (2) Snabdjevač može da snabdijeva krajnjeg kupca ili zatvoreni distributivni sistem samo ako operator prenosnog ili distributivnog sistema na koji su priključena postrojenja krajnjeg kupca neposredno, odnosno na osnovu odluke nadležnog inspektora, utvrdi da postrojenja ispunjavaju uslove za sigurno snabdijevanje.
- (3) Ugovori o snabdijevanju, naročito koji se zaključuju za period duži od 12 mjeseci (dugoročni ugovori) i ugovori o snabdijevanju sa prekidima, moraju biti usaglašeni sa zakonom kojim se uređuje zaštita konkurencije i kontrola državne pomoći.

Obustava ili ograničenje snabdijevanja

Član 191

- (1) Ako krajnji kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju, snabdjevač je dužan da kupca prethodno upozori da, u roku koji ne može biti kraći od osam dana, od dana dostavljanja upozorenja, izvrši dospelje obaveze, odnosno postigne sporazum o izvršavanju obaveza.
- (2) Ako krajnji kupac ne izvrši obaveze iz stava 1 ovog člana u ostavljenom roku, snabdjevač podnosi zahtjev operatoru prenosnog ili distributivnog sistema za ograničenje, ako to tehničke mogućnosti sistema dozvoljavaju, ili obustavu isporuke električne energije ili gasa.
- (3) Operator prenosnog ili distributivnog sistema dužan je da u roku određenom zahtjevom iz stava 2 ovog člana izvrši ograničenje ili obustavu isporuke koja ne može početi u petak, subotu ili nedjelju, na državni praznik ili dan prije praznika.
- (4) Obustavom snabdijevanja iz stava 3 ovog člana ne raskida se ugovor o snabdijevanju, a za vrijeme obustave kupac je dužan da plaća fiksne naknade u skladu sa zakonom.
- (5) Snabdjevač nema pravo da zahtijeva obustavu ili ograničenje snabdijevanja ako je kupac platio nesporni dio računa koji je predmet prigovora i blagovremeno podnio prigovor na sporni dio, u skladu sa opštim uslovima snabdijevanja.
- (6) Operator prenosnog ili distributivnog sistema dužan je da krajnjem kupcu omogući ponovnu isporuku električne energije ili gasa, odmah a najkasnije u roku od 24 sata od sata kada krajnji kupac izmiri dospelje obaveze za isporučenu električnu energiju.

Obaveze snabdjevača

Član 192

- (1) Snabdjevač je dužan da na računu za utrošenu električnu energiju ili uz račun, kupcu dostavi informaciju o mogućnosti, načinu, vremenu i mjestu za podnošenje i rješavanje prigovora na ispostavljeni račun.
- (2) Snabdjevač je dužan da sačini i na svojoj internet stranici objavi program mjera:
 - 1) pomoći krajnjim kupcima u izvršavanju dospeljih ugovornih obaveza radi sprečavanja obustave snabdijevanja;
 - 2) pomoći snabdijevanja krajnjih kupaca na mjestima udaljenim od urbanih područja;
 - 3) podsticanja upotrebe obnovljivih izvora energije i visokoeffikasne kogeneracije;
 - 4) podsticanja energetske efikasnosti.
- (3) Snabdjevač je dužan da u svom godišnjem izvještaju iskaže rezultate ostvarene primjenom programa iz stava 2 ovog člana.
- (4) Snabdjevač je dužan da sačini i najmanje jednom godišnje objavi na svojoj internet stranici broj krajnjih kupaca kojima je bilo obustavljeno snabdijevanje, razloge za obustavu snabdijevanja, broj i strukturu podnijetih i riješenih prigovora iz člana 194 stav 5 ovog zakona, kao i druge podatke u skladu sa opštim uslovima za snabdijevanje.
- (5) Snabdjevač električnom energijom dužan je da kupuje električnu energiju od povlašćenih proizvođača, u obimu proporcionalnog udjela električne energije kojom snabdijeva svoje kupce u ukupnoj količini električne energije isporučene krajnjim kupcima u Crnoj Gori.

Čuvanje podataka o snabdijevanju

Član 193

- (1) Snabdjevači električnom energijom i gasom dužni su da najmanje 10 godina čuvaju podatke koji se odnose na sve transakcije iz ugovora o snabdijevanju električnom energijom ili gasom i derivatima električne energije ili gasa sa kupcima na veliko, operatorima prenosnih sistema, operatorima sistema za skladištenje i operatorima postrojenja za TPG i na zahtjev dostave Ministarstvu, Agenciji, nadležnom organu za praćenje i nadzor konkurencije i nadležnom organu Zajednice saglasno obavezama koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.
- (2) Derivati električne energije iligasa iz stava 1 ovog člana su finansijski instrumenti kojima se učesnici na tržištu osiguravaju od naglih promjena cijena električne energije ili gasa na tržištu, kada se takav instrument odnosi na električnu energiju ili gas.
- (3) Podaci iz stava 1 ovog člana obuhvataju informacije o transakcijama, kao što su trajanje, uslovi isporuke i poravnanja, količina, datum i vrijeme isporuke, cijene transakcija, način identifikacije kupaca na veliko, kao i informacije o svim nerealizovanim ugovorima o snabdijevanju električnom energijom ili gasom i derivatima električne energije ili gasa.

- (4) Agencija stavlja na raspolaganje učesnicima na tržištu podatke iz stava 3 ovog člana, osim podataka o derivatima, u skladu sa zakonom.

Odlučivanje po prigovorima

Član 194

- (1) Snabdjevač je dužan da obrazuje posebnu organizacionu jedinicu ili da odredi lice ovlašćeno za prijem i odlučivanje po prigovorima kupaca podnijetim zbog neizvršavanja obaveza iz ugovora o snabdijevanju.
- (2) Snabdjevač je dužan da utvrdi pravila za odlučivanje po prigovorima kupaca priključenih na distributivni sistem, koja omogućavaju rješavanje sporova na pravičan način i u roku koji nije duži od 15 dana od dana prijema prigovora, uz odgovarajuću finansijsku kompenzaciju u opravdanim slučajevima.
- (3) Snabdjevač je dužan da obezbijedi nezavisnost lica ovlašćenog za sprovođenje postupka odlučivanja po prigovorima kupaca u vezi međusobnih prava i obaveza utvrđenih ugovorom o snabdijevanju i da obezbijedi da to lice ne bude pozvano na odgovornost ili na drugi način bude dovedeno u nepovoljni položaj ako odluke donosi na osnovu objektivne primjene pravila i u propisanim rokovima.
- (4) Operator prenosnog, operator distributivnog sistema i snabdjevač dužni su da na zahtjev lica iz stava 3 ovog člana dostave podatke na osnovu kojih se može precizno utvrditi odgovorni subjekat i opravdanost prigovora.
- (5) Lice iz stava 3 ovog člana odlučuje o:
 - 1) opravdanosti prigovora i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji koju je snabdjevač dužan da plati kupcu po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta snabdijevanja od strane operatora sistema ili snabdjevača, utvrđenih aktom Agencije iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona;
 - 2) drugim prigovorima vezanim za snabdijevanje električnom energijom ili gasom.
- (6) Za izvršenje odluka iz stava 5 ovog člana odgovoran je snabdjevač.
- (7) Kupac ima pravo na žalbu protiv odluke iz stava 5 tačka 1 ovog člana Agenciji.
- (8) Snabdjevač je dužan da pravila iz stava 2 ovog člana dostavi Agenciji na odobravanje.

Kompenzacija

Član 195

- (1) Ako je operator sistema odgovoran za neispunjavanje minimuma kvaliteta snabdijevanja, dužan je da finansijsku kompenzaciju iz člana 194 stav 2 ovog zakona naknadi snabdjevaču.
- (2) Obaveze subjekta odgovornog za neispunjavanje minimuma kvaliteta snabdijevanja prema snabdjevaču uređuju se ugovorom o korišćenju sistema.
- (3) Za podnošenje i odlučivanje po prigovoru, odnosno žalbi, podnosilac ne plaća naknadu.
- (4) Agencija prati i preduzima mjere kojima se obezbjeđuje da su informacije koje snabdjevač daje krajnjim kupcima tačne i lako uporedive.

Snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca

Član 196

- (1) Snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca vrši snabdijevanje električnom energijom ili gasom:
 - 1) domaćinstava i malih kupaca koji ne pripadaju kategoriji domaćinstva priključenih na distributivne sisteme električne energije na 0,4 kV ili gasa koji bez svoje krivice ostanu bez snabdjevača ili ugovora o snabdijevanju;
 - 2) domaćinstava i malih kupaca koji ne pripadaju kategoriji domaćinstva priključenih na distributivne sisteme električne energije na 0,4 kV ili gasa koji izaberu snabdijevanje preko snabdjevača posljednjeg izbora i ranjivih kupaca;
 - 3) ranjivih kupaca.
- (2) Snabdjevač iz stava 1 ovog člana dužan je da:
 - 1) primijeni cijene za krajnje kupce utvrđene na osnovu metodologije iz člana 43 stav 1 tačka 4 ovog zakona i objavi ih na svojoj internet stranici, najmanje 15 dana, prije početka primjene;
 - 2) preduzima mjere za sigurno i kvalitetno snabdijevanje kupaca.
- (3) Snabdjevač izabran u skladu sa članom 200 ovog zakona ne smije da nudi komercijalne povoljnosti ili dodatne popuste na cijenu ponuđenu u postupku javnog nadmetanja.

- (4) Mali kupac koji ne pripada kategoriji domaćinstva iz stava 1 tačka 2 ovog člana je kupac koji kupuje električnu energiju ili gas za sopstvenu potrošnju, ima manje od 50 zaposlenih, potrošnju električne energije u prethodnoj kalendarskoj godini do 30.000 kWh, odnosno prirodnog gasa do 100.000 m³ i godišnji prihod manji od 8.000.000 € ili ukupnu aktivu (imovina po bilansu stanja) manju od 8.000.000 €.

Snabdijevanje poslednjeg izbora

Član 197

- (1) Snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca dužan je da bez podnošenja zahtjeva kupca preuzme snabdijevanje kupaca iz člana 196 stav 1 tačka 1 ovog zakona, najduže tri mjeseca, ako snabdjevač koji je snabdijevao te kupce, usljed bankrota ili gubitka licence nije u mogućnosti da vrši ugovoreno snabdijevanje, odnosno ako kupac nije uspio da nađe novog snabdjevača.
- (2) U slučajevima iz stava 1 ovog člana snabdjevač koji nije u mogućnosti da snabdijeva krajnjeg kupca dužan je da o danu prestanka snabdijevanja blagovremeno obavijesti snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca, kupca, operatora sistema i operatora tržišta.
- (3) U slučajevima iz stava 1 ovog člana snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca dužan je da, u roku od tri dana od dana početka snabdijevanja obavijesti krajnjeg kupca o uslovima snabdijevanja, cijeni, pravu na izbor snabdjevača i uz obavještenje dostavi ugovor na potpisivanje.
- (4) Krajnji kupac iz stava 1 ovog člana dužan je da zaključi ugovor o snabdijevanju u pisanoj formi najkasnije u roku od sedam dana, od početka snabdijevanja, sa snabdjevačem iz stava 1 ovog člana.
- (5) Ugovorne obaveze iz stava 4 ovog člana nastaju danom početka snabdijevanja.
- (6) Pravo na snabdijevanje kod snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca imaju i krajnji kupci priključeni na prenosni sistem i drugi krajnji kupci priključeni na distributivni sistem električne energije ili gasa, koji su bez svoje krivice ostali bez snabdijevanja, po cijenama formiranim na način propisan članom 58 stav 1 ovog zakona u skladu sa metodologijom za utvrđivanje cijena za krajnje kupce koje snabdijeva snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca, ako prije početka snabdijevanja dostave i po potrebi, obnove bankarsku garanciju u iznosu tromjesečne fakture za planiranu potrošnju obračunatu po tim cijenama i dostave je snabdjevaču poslednjeg izbora i ranjivih kupaca.
- (7) Snabdjevač iz stava 1 ovog člana dužan je da sačini i najmanje jednom godišnje objavi na svojoj internet stranici podatke o broju snabdijevanih kupaca, ukupnoj količini isporučene električne energije ili gasa i prosječnom trajanju snabdijevanja, odvojeno za domaćinstva i druge kupce.

Snabdijevanje ranjivih kupaca

Član 198

- (1) Ranjivi kupci koji su zdravstveno i socijalno ugroženi, u smislu ovog zakona, su domaćinstva u kojima žive lica:
 - 1) sa invaliditetom, sa posebnim potrebama ili lošeg zdravstvenog stanja kod kojih može nastupiti ugroženost života ili zdravlja zbog ograničenja ili obustave snabdijevanja, i
 - 2) koja su u stanju socijalne potrebe utvrđene od organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja.
- (2) Ranjivi kupci koji su socijalno ugroženi su domaćinstva u kojima žive lica u stanju socijalne potrebe utvrđene od nadležne javne ustanove, odnosno organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja.
- (3) Propisom Vlade utvrđuju se:
 - 1) bliži kriterijumi na osnovu kojih se određuju kupci iz kategorija iz st. 1 i 2 ovog člana, a koji se odnose na socijalno i zdravstveno stanje;
 - 2) iznos ili visina subvencije za kupce iz stava 1 ovog člana;
 - 3) granica mjesečne potrošnje električne energije ili gasa za koju se može ostvariti pravo na subvenciju.
- (4) Kupce iz st. 1 i 2 ovog člana određuju do 31. jula tekuće, za narednu godinu organi državne uprave nadležni za poslove socijalnog staranja i zdravlja na osnovu kriterijuma iz stava 3 tačka 1 ovog člana i obavještenje o tim kupcima dostavljaju snabdjevaču iz člana 196 ovog zakona.
- (5) Zabranjena je obustava snabdijevanja električnom energijom i gasom kupcima iz stava 1 ovog člana, a kupcima iz stava 2 ovog člana, od početka oktobra do kraja aprila, bez obzira na eventualne neizmirene obaveze po osnovu utrošene električne energije ili gasa.

Zahtjev za snabdijevanje ranjivih kupaca

Član 199

- (1) Sredstva za namjenu iz člana 198 stav 3 tačka 2 ovog zakona obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.
- (2) Zahtjev za snabdijevanje u skladu sa članom 198 ovog zakona snabdjevaču podnosi kupac ili organ državne uprave nadležan za socijalno staranje, ako kupac nije u mogućnosti da podnese zahtjev.
- (3) Snabdjevač je dužan da zaključi ugovor o snabdijevanju sa kupcem koji ima pravo na snabdijevanje u skladu sa članom 198 ovog zakona i započne snabdijevanje kupca bez odlaganja.

Postupak izbora snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca

Član 200

- (1) Snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca određuje se odlukom o izboru snabdjevača koju po sprovedenom postupku javnog nadmetanja donosi Vlada.
- (2) Snabdjevač iz stava 1 ovog člana određuje se za period od tri kalendarske godine.
- (3) Vlada na predlog Ministarstva usvaja tendersku dokumentaciju i odlučuje o pokretanju postupka iz stava 1 ovog člana, 12 mjeseci prije isteka perioda iz stava 2 ovog člana.
- (4) Tenderska dokumentacija naročito sadrži:
 - 1) tekst javnog oglasa, uslove i preporuke za pripremu ponude, kriterijume za vrednovanje ponude, rokove za podnošenje ponude i druge elemente od značaja za izbor snabdjevača;
 - 2) uslove za obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana utvrđene ovim zakonom i spisak propisa koji se primjenjuju u oblasti snabdijevanja energijom;
 - 3) zbirni profil potrošnje ranjivih kupaca;
 - 4) nacrt akta o povjeravanju poslova snabdijevanja u okviru javne usluge;
 - 5) spisak ugovora koje je snabdjevač dužan da zaključi u skladu sa ovim zakonom.
- (5) Ministarstvo, nakon usvajanja tenderske dokumentacije, pokreće postupak javnog nadmetanja objavljivanjem javnog oglasa za izbor snabdjevača u najmanje jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore, internet stranici Ministarstva i najmanje jednom internet portalu na kojem se objavljuju novosti iz oblasti energetike u regionu.
- (6) Pri izboru najpovoljnije ponude uzima se u obzir:
 - 1) ponuđena cijena električne energije ili gasa za prvu godinu za kupce koji će se snabdijevati;
 - 2) način, odnosno formula za određivanje cijene električne energije ili gasa za drugu i treću godinu snabdijevanja;
 - 3) mogućnost i uslovi obezbjeđenja količina električne energije ili gasa većih od zahtijevanih u tenderskoj dokumentaciji;
 - 4) reference ponuđača (finansijska sposobnost, tehničko-kadrovska osposobljenost, iskustvo u obavljanju djelatnosti snabdijevanja električnom energijom ili gasom);
 - 5) dostupnost i/ili raspoloživost izvora energije za snabdijevanje za period iz stava 2 ovog člana;
 - 6) drugi kriterijumi koje utvrdi Vlada.
- (7) Prikupljanje ponuda za javno nadmetanje, ocjenjivanje i rangiranje ponuda vrši Ministarstvo i Vladi dostavlja izvještaj sa predlogom najpovoljnije ponude.
- (8) Postupak javnog nadmetanja iz stava 1 ovog člana, uslovi za učešće na tenderu, bliži sadržaj tenderske dokumentacije, kao i kriterijumi za ocjenu ponuda utvrđuju se propisom Vlade.

Ponavljanje postupka za izbor snabdjevača

Član 201

- (1) Ako snabdjevač iz člana 200 stav 1 ovog zakona nije izabran u postupku javnog nadmetanja, Vlada će ponoviti postupak javnog nadmetanja najkasnije 30 dana od dana okončanja prethodnog postupka ili šest mjeseci prije isteka perioda iz člana 200 stav 2 ovog zakona.
- (2) Ako snabdjevač iz člana 200 stav 1 ovog zakona nije izabran ni u ponovljenom postupku javnog nadmetanja, Vlada će odrediti snabdjevača koji će obavljati djelatnost snabdijevanja poslednjeg izbora i ranjivih kupaca na period od tri godine.
- (3) U slučaju iz stava 2 ovog člana, proizvođači električne energije i subjekti koji učestvuju u lancu snabdijevanja

gasom dužni su da ponude potrebne količine energije za snabdijevanje kupaca iz člana 196 stav 1 ovog zakona po cijenama utvrđenim u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 4 ovog zakona.

- (4) Ako snabdjevač nije izabran do isteka perioda koji prethodi periodu za koji se bira snabdjevač, snabdjevač koji obavlja djelatnost snabdijevanja posljednjeg izbora i ranjivih kupaca dužan je da nastavi snabdijevanje do određivanja novog snabdjevača, uz primjenu cijene električne energije ili gasa u skladu sa metodologijom iz člana 43 stav 1 tačka 4 ovog zakona.

Promjena snabdjevača

Član 202

- (1) Postupak promjene snabdjevača sprovodi se bez naknade, na zahtjev krajnjeg kupca novom snabdjevaču u roku od 15 dana, od dana podnošenja zahtjeva.
- (2) Snabdjevač je dužan da preuzme snabdijevanje kupca.
- (3) U postupku iz stava 1 ovog člana:
- 1) prethodni snabdjevač dužan je da stavi na raspolaganje podatke o potrošnji, odnosno profilu potrošnje kupca snabdjevaču kojem je podniet zahtjev, operatoru sistema i operatoru tržišta;
 - 2) kupac je dužan da potpiše ugovor o snabdijevanju sa snabdjevačem iz stava 2 ovog člana;
 - 3) operator prenosnog ili distributivnog sistema i operator tržišta električne energije ili gasa evidentiraju promjenu snabdjevača po zahtjevu novog snabdjevača;
 - 4) novi snabdjevač preuzima balansnu odgovornost za kupca.
- (4) Postupak iz stava 3 ovog člana okončava se na dan kada snabdjevač kojem je podniet zahtjev započne snabdijevanje, odnosno kada prethodni snabdjevač bude obaviješten od operatora prenosnog ili distributivnog sistema o prestanku obaveze snabdijevanja.
- (5) Prethodni snabdjevač dužan je da izda krajnjem kupcu sa kojim je raskinut ugovor konačni obračun za snabdijevanje u roku od 30 dana od dana promjene snabdjevača.
- (6) Snabdjevač iz stava 2 ovog člana gasom ima pravo na korišćenje istog kapaciteta distributivnog i prenosnog sistema za potrebe snabdijevanja krajnjeg kupca koji ga je izabrao.
- (7) Snabdjevač čiji je ugovor u postupku raskida ne smije postavljati uslove za raskidanje ugovora, uključujući neplaćene obaveze i dužan je da snabdijeva kupca do okončanja postupka promjene snabdjevača, osim u slučaju iz člana 191 stav 2 ovog zakona.

Prava i obaveze kupaca

Član 203

- (1) Krajnji kupci električne energije i gasa imaju pravo na izbor snabdjevača i promjenu snabdjevača.
- (2) Međusobna prava i obaveze snabdjevača i krajnjeg kupca uređuju se ugovorom o snabdijevanju.
- (3) Krajnji kupac koji nije domaćinstvo ima pravo da ugovara snabdijevanje električnom energijom sa više snabdjevača istovremeno.
- (4) Kupac direktno priključen na prenosni sistem dužan je da zaključi ugovor o snabdijevanju ili ako električnu energiju nabavlja na tržištu, ugovor o kupovini električne energije i ugovor o korišćenju prenosnog sistema, najkasnije sedam dana prije početka potrošnje električne energije koju nabavlja.
- (5) Krajnji kupac dužan je da koristi sistem na koji je priključen, odnosno aparate i uređaje u skladu sa pravilima koja uređuju rad sistema.
- (6) Krajnji kupac pravo pristupa podacima o svojoj potrošnji može prenijeti na snabdjevača.
- (7) Krajnji kupac ima pravo na izbor snabdjevača električnom energijom ili gasom koji ispunjava uslove za obavljanje djelatnosti snabdijevanja u Crnoj Gori, članici Evropske unije ili članici Zajednice, pod uslovom uzajamnosti i u skladu sa ovim zakonom.

Prava kupca u slučaju smetnji u isporuci energije

Član 204

- (1) Krajnji kupac ima pravo na otklanjanje tehničkih ili drugih smetnji u isporuci energije čiji uzrok nije na objektu kupca.
- (2) Energetski subjekat je dužan da smetnje iz stava 1 ovog člana na zahtjev krajnjeg kupca otkloni, bez odlaganja,

u skladu sa tehničkim propisom o izvođenju odgovarajućih radova, a najduže u roku od 24 sata, od prijema zahtjeva, osim u slučajevima kada to objektivno nije moguće.

- (3) Smetnjama u isporuci energije iz stava 1 ovog zakona ne smatraju se prekidi u isporuci energije nastali zbog primjene mjera ograničenja isporuke iz člana 213 stav 1 tačka 1 ovog zakona.
- (4) Krajnji kupac, odnosno korisnik objekta krajnjeg kupca dužan je da dozvoli i da omogući ovlaštenim licima energetske subjekata pristup mjernim uređajima i instalacijama, kao i mjestu priključka radi očitavanja, provjere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamjene i održavanja uređaja i izmještanja mjernih mjesta ili obustave isporuke energije u slučajevima neovlašćenog korišćenja energije ili neplaćanja računa za isporučenu energiju u skladu sa utvrđenim rokovima i uslovima.

Zaštita kupaca

Član 205

- (1) Snabdjevač je dužan da na svojoj internet stranici objavi cijene za domaćinstva i druge krajnje kupce koje snabdijeva najmanje 15 dana prije početka snabdijevanja.
- (2) Snabdjevač je dužan da na svojoj internet stranici objavi svaku promjenu cijena i naknada, blagovremeno, najkasnije do isteka obračunskog perioda nakon stupanja na snagu promjene i obavijesti kupce o mogućnosti raskida ugovora ako ne prihvataju promjenu cijene.
- (3) Snabdjevač je dužan da na svojoj internet stranici, najmanje jednom godišnje, objavi informacije o pravima kupaca, uključujući informacije za podnošenje i rješavanje prigovora.
- (4) Snabdjevač je dužan da svim krajnjim kupcima obračuna i naplati:
 - 1) korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije ili gasa;
 - 2) naknadu za rad operatora tržišta;
 - 3) naknadu za pomoćne usluge;
 - 4) naknadu za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora;
 - 5) druge naknade u skladu sa zakonom.
- (5) Snabdjevač je dužan da naplaćuje energiju i usluge na osnovu računa koji mora biti pregledan i čitak, sa oznakom profila potrošnje kojem pripada kupac.
- (6) Snabdjevač je dužan da plati korišćenje sistema, usluge i naknade operatorima i drugim licima za koja se prikupljaju naknade u skladu sa ovim zakonom.

Ugovor o snabdijevanju

Član 206

- (1) Snabdjevač je dužan da sa krajnjim kupcem u pisanoj formi zaključi ugovor o snabdijevanju.
- (2) Ugovor iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:
 - 1) naziv i sjedište snabdjevača;
 - 2) vrijeme početka snabdijevanja, sadržaj usluge koja se pruža i nivoe kvaliteta usluga;
 - 3) vrste dodatnih usluga održavanja koje se nude na osnovu ugovora o korišćenju sistema koji snabdjevač zaključuje sa operatorom distributivnog sistema;
 - 4) način na koji se mogu dobiti informacije o cijenama i naknadama za dodatne usluge održavanja;
 - 5) period važenja ugovora i uslove za obnavljanje ili raskid ugovora;
 - 6) načine plaćanja koji se primjenjuju u slučaju neispunjenja ugovorenog nivoa kvaliteta usluga, odnosno u slučaju pogrešnog obračuna utrošene energije.
- (3) Snabdjevač je dužan da informacije iz stava 2 ovog člana iskaže kupcima na računima i/ili na svojoj internet stranici.
- (4) Ugovor kojim se kupcu uskraćuje ili ograničava pravo na raskid, odnosno otkaz ugovora ili nameću dodatne finansijske obaveze po tom osnovu, ništav je.

Opšti uslovi snabdijevanja

Član 207

- (1) Snabdjevač je dužan da snabdijevanje krajnjih kupaca vrši u skladu sa opštim uslovima snabdijevanja koje objavljuje najkasnije 15 dana, prije početka snabdijevanja.

- (2) Opštim uslovima iz stava 1 ovog člana naročito se utvrđuju:
- 1) uslovi za snabdijevanje električnom energijom;
 - 2) prava i obaveze kupca i snabdjevača;
 - 3) uslovi i način očitavanja, obračuna i plaćanja utrošene električne energije;
 - 4) pravo kupca da, bez dodatnih troškova, bude informisan o stvarnoj potrošnji električne energije i troškovima u cilju praćenja sopstvene potrošnje;
 - 5) postupak po prigovoru kupca na obračun utrošene električne energije;
 - 6) uslovi za obustavu i ograničenje u snabdijevanju električnom energijom;
 - 7) uslovi i postupak zaključivanja ugovora o snabdijevanju;
 - 8) način promjene podataka iz ugovora;
 - 9) način informisanja kupca o cijenama i naknadama, standardnim rokovima i uslovima, posebno u pogledu pristupa i usluga;
 - 10) način obavještanja kupca o promjeni cijena i naknada prije njihove primjene;
 - 11) uslovi snabdijevanja od strane snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca;
 - 12) uslovi snabdijevanja privremenih objekata;
 - 13) način i uslovi prestanka i raskida ugovora o snabdijevanju;
 - 14) pravo kupca da dobije konačni obračun nakon svake promjene snabdjevača električnom energijom najkasnije 30 dana nakon promjene snabdjevača.
- (3) Opšti uslovi iz stava 1 ovog člana moraju:
- 1) biti napisani jasnim i razumljivim jezikom bez uslova koji ograničavaju prava kupca utvrđena zakonom;
 - 2) biti nediskriminatorni za kupce;
 - 3) odražavati troškove snabdjevača u skladu sa izabranim načinom plaćanja;
 - 4) ako se primjenjuje avansni način plaćanja, obezbijediti nediskriminatoran sistem koji odražava realnu potrošnju;
 - 5) obezbijediti zaštitu kupca od nepoštenih činjenja ili nečinjenja, odnosno obavještanja kojima se kupac može dovesti u zabludu.
- (4) Ugovori zaključeni preko posrednika moraju biti zaključeni u skladu sa uslovima iz stava 1 ovog člana.

XV OBAVLJANJE DJELATNOSTI U OBLASTI TOPLOTNE ENERGIJE

Proizvodnja toplotne energije za daljinsko grijanje ili hlađenje

Član 208

- (1) Proizvodnja toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu, u smislu ovog zakona, je proizvodnja namijenjena za snabdijevanje krajnjih kupaca toplotnom energijom.
- (2) Proizvođač toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu dužan je da proizvedenu toplotnu energiju isporučuje snabdjevaču toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu.
- (3) Proizvođač toplotne energije iz stava 2 ovog člana dužan je da pri izboru tehnologije za proizvodnju toplotne energije prednost daje tehnologijama koje u potpunosti ili djelimično koriste obnovljive izvore energije ili visokoefikasnu kogeneraciju.
- (4) Proizvođač toplotne energije iz stava 2 ovog člana dužan je da proizvodne kapacitete, podstanice i druge instalacije održava u ispravnom stanju, obezbijedi njihovu stalnu pogonsku, funkcionalnu sposobnost i bezbjedno korišćenje u skladu sa tehničkim propisima i standardima eksploatacije te vrste objekata i instalacija i uslovima zaštite životne sredine u skladu sa zakonom.

Obaveze jedinice lokalne samouprave

Član 209

- (1) Nadležni organ lokalne uprave priprema godišnji bilans potreba za energijom i isporukom toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu na osnovu potreba krajnjih kupaca.
- (2) Nadležni organ lokalne uprave vodi registar proizvođača toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu, koji sadrži naročito podatke o: energetske objekta za proizvodnju toplotne energije,

lokaciji na kojoj se nalaze, instalisanoj snazi toplane, vremenu predviđenom za eksploataciju, uslovima izgradnje i eksploatacije tog objekta, vrsti primarnog izvora koji koristi i subjektima koji obavljaju energetske djelatnosti proizvodnje toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu u tim objektima.

Distribucija toplotne energije i snabdijevanje

Član 210

- (1) Distributer toplotne energije upravlja distributivnim sistemom za toplotnu energiju i snabdijeva toplotnom energijom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu krajnje kupce, pod uslovima utvrđenim propisom nadležnog organa jedinice lokalne samouprave u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Distributer iz stava 1 ovog člana dužan je da:
 - 1) vrši distribuciju toplotne energije svim kupcima toplotne energije na području na kojem obavlja tu djelatnost i da upravlja distributivnim sistemom na principima javnosti i nediskriminatornosti;
 - 2) obezbijedi održavanje, funkcionisanje i razvoj distributivnog sistema usklađen sa potrebama kupaca kojima isporučuje toplotnu energiju na određenom području;
 - 3) sačini i realizuje plan razvoja, kojim utvrđuje način i dinamiku izgradnje novog i rekonstrukciju postojećeg distributivnog sistema i drugih distributivnih kapaciteta za period od pet godina;
 - 4) omogući priključenje energetskih objekata koji koriste obnovljive izvore energije ili visokoefikasnu kogeneraciju.

Pravila o funkcionisanju distributivnog sistema toplotne energije

Član 211

- (1) Distributer toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu dužan je da utvrdi pravila o radu distributivnog sistema, opšte uslove za snabdijevanje toplotnom energijom i tarifni sistem za snabdijevanje toplotnom energijom, uz saglasnost nadležnog organa jedinice lokalne samouprave.
- (2) Pravilima iz stava 1 ovog člana naročito se uređuju:
 - 1) tehnički uslovi za priključenje korisnika na sistem;
 - 2) tehnički uslovi za povezivanje sa proizvođačem;
 - 3) tehnički i drugi uslovi za bezbjedan rad distributivnog sistema i obezbjeđivanje pouzdanog i kontinuiranog snabdijevanja kupaca toplotnom energijom;
 - 4) postupci u kriznim situacijama;
 - 5) funkcionalni zahtjevi i klasa tačnosti mjernih uređaja;
 - 6) način mjerenja toplotne energije;
 - 7) mjerenje na ulazu u objekat kod svakog kupca;
 - 8) podsticaji i cjenovne olakšice za kupce koji ugrade mjerne uređaje na ulazu u objekat.
- (3) Distributer iz stava 1 ovog člana dužan je da pravila o radu distributivnog sistema, opšte uslove za snabdijevanje toplotnom energijom i tarifni sistem za snabdijevanje toplotnom energijom utvrdene u skladu sa stavom 1 ovog člana, objavi u jednom javnom mediju koji se distribuira na području jedinice lokalne samouprave i u "Službenom listu Crne Gore - opštinski propisi".
- (4) Nadležni organ jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom propisuje:
 - 1) uslove i način obezbjeđivanja kontinuiteta u snabdijevanju toplotnom energijom kupaca na određenom području;
 - 2) prava i obaveze proizvođača i distributera toplotne energije;
 - 3) prava i obaveze kupaca toplotne energije;
 - 4) tarifne sisteme;
 - 5) druge uslove kojima se obezbjeđuje redovno i sigurno snabdijevanje kupaca toplotnom energijom;
 - 6) daje saglasnost na cijene toplotne energije.
- (5) Nadležni organ jedinice lokalne samouprave dužan je da pri izboru rješenja za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu prednost daje rješenjima koja predviđaju proizvodnju toplotne energije u energetskim objektima koji koriste obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju.

XVI SIGURNOST SNABDIJEVANJA I MJERE U SLUČAJU POREMEĆAJA NA TRŽIŠTU ELEKTRIČNE ENERGIJE I GASA

Sigurnost snabdijevanja

Član 212

- (1) Godišnji izvještaj o stanju sigurnosti snabdijevanja energijom i očekivanim potrebama za energijom sačinjava Ministarstvo i uz prethodno mišljenje Agencije dostavlja Vladi do 30. juna tekuće, za prethodnu godinu.
- (2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži:
 - 1) pogonsku sigurnost prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa;
 - 2) predviđanje bilansa proizvodnje i potrošnje za naredni petogodišnji period;
 - 3) očekivano stanje sigurnosti snabdijevanja za narednih pet do 15 godina;
 - 4) plan investicija operatora prenosnog sistema i korisnika prenosnog sistema električne energije ili gasa za narednih pet ili više godina, uključujući izgradnju prekograničnih vodova;
 - 5) mehanizme upravljanja zagušenjima u prenosnim i distributivnim sistemima u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i pravilima evropske asocijacije operatora prenosnog sistema;
 - 6) postojeće stanje i planirane vodove prenosnog sistema električne energije ili gasa;
 - 7) očekivani razvoj proizvodnje, snabdijevanja, prekograničnih razmjena i potrošnje, uzimajući u obzir mjere za upravljanje potrošnjom;
 - 8) državne i regionalne ciljeve održivog razvoja, uključujući međunarodne projekte izgradnje prenosnih sistema od državnog, regionalnog i drugog zajedničkog interesa.
- (3) Izvještaj iz stava 1 ovog člana objavljuje se na internet stranici Ministarstva.

Poremećaji na tržištu

Član 213

- (1) U slučaju poremećaja na tržištu prouzrokovanog neočekivanim nedostatkom energije, neposredne ugroženosti nezavisnosti i cjelovitosti države, prirodnih nepogoda i tehnoloških katastrofa (krizne situacije) Vlada može uvesti:
 - 1) mjere ograničenja trgovine pojedinim vrstama energije;
 - 2) posebne uslove trgovine;
 - 3) mjere ograničenja izvoza ili uvoza energije;
 - 4) posebne uslove za izvoz ili uvoz energije;
 - 5) mjere obavezne proizvodnje energije;
 - 6) prioritete isporuke energije kupcima.
- (2) U slučaju uvođenja mjera iz stava 1 tačka 1 ovog člana, ugrožene sigurnosti snabdijevanja ili nestašice električne energije, operatori prenosnih i distributivnih sistema dužni su da, u skladu sa ovim zakonom, obezbijede odgovarajuće kapacitete za prekogranični prenos energije, sigurnost snabdijevanja energijom i razmjenu podataka.
- (3) Operatori sistema dužni su da obezbijede primjenu mjera iz stava 1 ovog člana na transparentan i nediskriminatoran način koji ne narušava pravila tržišta.
- (4) Mjere iz stava 1 ovog člana primjenjuju se do otklanjanja poremećaja iz stava 1 ovog člana.
- (5) Planovima razvoja, investicionim planovima koji se donose u skladu sa ovim zakonom i podsticajnim mjerama za investicije naročito se utvrđuju mjere za sprečavanje nestašice električne energije.

Sprovođenje mjera

Član 214

- (1) Sprovođenje mjera iz člana 213 ovog zakona prati Ministarstvo.
- (2) Ministarstvo, bez odlaganja, obavještava nadležni organ Zajednice o poremećaju na tržištu i preduzetim mjerama iz člana 213 ovog zakona.

XVII TRGOVINA NAFTNIM DERIVATIMA I BIOGORIVIMA

Kvalitet naftnih derivata i biogoriva

Član 215

- (1) Energetski subjekat koji obavlja energetske djelatnosti iz člana 3 stav 1 tač. 14, 15, 28 i 29 ovog zakona dužan je da trguje naftnim derivatima i/ili biogorivima propisanog kvaliteta.
- (2) Biogoriva iz stava 1 ovog člana moraju da ispunjavaju kriterijume održivosti iz člana 21 ovog zakona.
- (3) Način i visina elemenata na osnovu kojih se formiraju maksimalne maloprodajne cijene određenih vrsta naftnih derivata i/ili biogoriva, način i rokovi objavljivanja tih cijena i određivanje organa koji ih objavljuje utvrđuju se propisom Vlade.
- (4) Energetski subjekat dužan je da određenim vrstama naftnih derivata i/ili biogoriva trguje po cijeni koja nije viša od maksimalne maloprodajne cijene utvrđene u skladu sa propisom iz stava 3 ovog člana.
- (5) Kvalitet, način kontrole kvaliteta proizvoda iz stava 1 ovog člana, koja uključuje provjeru ispunjavanja kriterijuma održivosti iz člana 21 ovog zakona, kao i zahtjevi koje treba da ispunjava akreditovano pravno lice za ocjenjivanje usaglašenosti tih proizvoda, utvrđuju se propisom Ministarstva.
- (6) Ministarstvo će u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtjevi za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ovlastiti akreditovano pravno lice za ocjenjivanje usaglašenosti proizvoda iz stava 1 ovog člana.
- (7) Ministarstvo može, radi ocjenjivanja usaglašenosti proizvoda iz stava 1 ovog člana i supervizije, da angažuje akreditovano pravno lice iz druge države koje ispunjava zahtjeve utvrđene ovim zakonom.

XVIII REZERVE NAFTE I/ILI NAFTNIH DERIVATA

Strateške rezerve

Član 216

- (1) Za potrebe sigurnosti snabdijevanja, energetski subjekti koji snabdijevaju kupce naftom i/ili naftnim derivatima i kupci naftnih derivata koje ne snabdijevaju ti energetski subjekti dužni su da obezbijede strateške rezerve nafte i/ili naftnih derivata u ukupnoj količini koja je jednaka devedesetodnevnoj prosječnoj potrošnji u prethodnoj godini u Crnoj Gori.
- (2) Strateške rezerve nafte i/ili naftnih derivata iz stava 1 ovog člana dužna su da obezbijede pravna lica koja su u prethodnoj godini prodala kupcima najmanje 25 tona sirove nafte i/ili naftnih derivata i novi učesnici na tržištu, za koje se obaveza obezbjeđivanja strateških rezervi obračunava procjenom prodaje u prvoj godini poslovanja, na najmanje 50 tona sirove nafte ili naftnih derivata.
- (3) Upravljanje strateškim rezervama kao javnu uslugu vrši pravno lice koje osniva Vlada, u skladu sa zakonom.
- (4) U cilju obezbjeđenja i održavanja strateških rezervi iz stava 1 ovog člana Vlada utvrđuje:
 - 1) rokove i uslove za početak i dinamiku formiranja strateških rezervi nafte i/ili naftnih derivata i metodologiju kojom se uređuje formiranje najviše maloprodajne cijene derivata;
 - 2) rokove i uslove, uključujući i finansijske koji se odnose na upravljanje i održavanje strateških rezervi u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom;
 - 3) rokove i uslove skladištenja, uključujući i zahtjeve i uslove koji se odnose na lokacije skladišnih kapaciteta;
 - 4) rokove i uslove provjeravanja kvaliteta i obnavljanja rezervi;
 - 5) naknadu i način naplaćivanja naknade za formiranje, skladištenje i upravljanje strateškim rezervama.
- (5) Za skladištenje strateških rezervi nafte i/ili naftnih derivata iz stava 1 ovog člana mogu da se koriste skladišni kapaciteti u Crnoj Gori i drugim državama.

Prijavljivanje uvoza i izvoza

Član 217

- (1) Uvoznici i izvoznici nafte i/ili naftnih derivata dužni su da prijave svaki uvoz i izvoz naftnih derivata Ministarstvu.
- (2) Način prijavljivanja uvoza i izvoza nafte i/ili naftnih derivata, vrsta podataka i rokovi njihovog dostavljanja utvrđuju se propisom Ministarstva.

XIX ISPORUKA UGLJA

Ugovor o isporuci uglja

Član 218

- (1) Isporučilac uglja za proizvodnju električne energije i proizvođač električne energije dužni su da do 15. decembra tekuće, za narednu godinu zaključe ugovor o kupoprodaji uglja u skladu sa godišnjim energetske bilansom iz člana 13 stav 2 ovog zakona.
- (2) Ugovor o isporuci uglja iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:
 - 1) cijenu, kvalitet i količinu uglja koji se isporučuje;
 - 2) zahtjeve utvrđene energetske bilansom;
 - 3) obavezu održavanja količina uglja na deponijama dovoljnih za nesmetan rad termoelektrana i toplana u trajanju od najmanje petnaest dana.

XX ZAŠTITA ENERGETSKIH OBJEKATA

Pristup nepokretnostima

Član 219

- (1) Vlasnici, odnosno držaoci nepokretnosti dužni su da omoguće energetske subjektima nesmetan pristup do nepokretnosti i na nepokretnostima na kojima se nalaze ili grade energetske objekti, radi izvođenja radova na izgradnji, održavanju, kontroli ispravnosti objekata, uređaja, postrojenja ili opreme i izvođenja drugih neophodnih radova.
- (2) Energetski subjekat iz stava 1 ovog člana dužan je da plati vlasniku nepokretnosti naknadu za eventualno pričinjenu štetu izvođenjem radova i u slučajevima iz člana 204 stav 4 ovog zakona, čiju visinu utvrđuju sporazumno.
- (3) Ako vlasnik nepokretnosti i energetski subjekat ne postignu sporazum iz stava 2 ovog člana, visina naknade štete utvrđuje se u skladu sa opštim pravilima o naknadi štete.

Izmještanje energetske objekta

Član 220

- (1) Nadležni državni organ može naložiti izmještanje energetske objekta samo u slučaju izgradnje objekata saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednih objekata i objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i drugih objekata koji se, u skladu sa zakonom kojim se uređuje eksproprijacija, smatraju objektima od javnog interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji.
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana troškove izmještanja energetske objekta, koji obuhvataju i troškove gradnje, odnosno postavljanja tog energetske objekta na drugoj lokaciji, snosi investitor objekta radi čije izgradnje se izmješta energetski objekat.

Zabrana radova koji ugrožavaju rad energetske objekata

Član 221

- (1) Zabranjena je izgradnja objekata koji nijesu u funkciji obavljanja energetske djelatnosti, kao i izvođenje drugih radova ispod, iznad ili pored energetske objekata, suprotno zakonu i tehničkim propisima.
- (2) Zabranjeno je zasađivanje drveća i drugog rastinja na zemljištu iznad, ispod ili na udaljenosti sa koje se može ugroziti sigurnost energetske objekta.
- (3) Operator sistema na čijem području se nalazi energetski objekat dužan je da redovno uklanja drveće i drugo rastinje koje ugrožava rad energetske objekta, uz obavezu plaćanja naknade štete po tom osnovu.
- (4) Vlasnici i nosioci drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetske objekta ne smiju vršiti radove ili druge radnje kojima se onemogućava ili ugrožava rad i funkcionisanje energetske objekta, bez prethodnog odobrenja energetske subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetske objekta.
- (5) Energetski subjekat na zahtjev vlasnika ili nosioca drugih prava nad nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetske objekta može izdati odobrenje za izvođenje radova iz stava 4 ovog člana u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

XXI NEOVLAŠĆENO KORIŠĆENJE ENERGIJE

Zabrana neovlašćenog korišćenja energije

Član 222

- (1) Zabranjeno je neovlašćeno korišćenje električne energije, gasa i toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje.
- (2) Pod neovlašćenim korišćenjem energije iz stava 1 ovog člana smatra se:
 - 1) samovoljno priključenje objekta, uređaja ili instalacije na prenosni ili distributivni sistem električne energije, gasa i toplotne energije ili instalaciju drugog kupca;
 - 2) korišćenje energije bez ili mimo mjernih uređaja ili neovlašćeno izvođenje intervencija kojima se omogućava korišćenje energije bez ili mimo mjernog uređaja;
 - 3) neovlašćeno izvođenje intervencija na mjernim uređajima, kojima se onemogućava pravilno registrovanje utrošene energije;
 - 4) samovoljno priključenje nakon obustave isporuke električne energije, gasa ili toplotne energije zbog neovlašćene potrošnje ili neplaćanja računa za utrošenu energiju;
 - 5) korišćenje električne enregije, gasa ili toplotne energije protivno zaključenim ugovorima o priključenju i snabdijevanju;
 - 6) korišćenje električne energije i toplotne energije nakon raskida ili isteka ugovora o priključenju ili ugovora o snabdijevanju;
 - 7) korišćenje energije u druge svrhe osim za sopstvenu potrošnju domaćinstva u kojem stanuje lice koje ima pravo na snabdijevanje u skladu sa članom 198 stav 1 ovog zakona.
- (3) Kada operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi električnu energiju, odnosno da postupa suprotno stavu 1 i stavu 2 tač. 1, 2, 3, 4, 5 i 6 ovog člana, dužan je da, bez prethodnog upozorenja, obustavi isporuku električne energije i preduzme mjere u skladu sa zakonom.
- (4) Pravno ili fizičko lice kod kojeg se u skladu sa pravilima iz člana 116 stav 1 tačka 14 ovog zakona utvrdi neovlašćeno korišćenje električne energije ili gasa, dužno je da operatoru prenosnog ili distributivnog sistema nadoknadi pričinjenu štetu.
- (5) Način utvrđivanja visine štete određuje se u skladu sa metodologijom iz člana 116 stav 1 tačka 15 ovog zakona, pri čemu, u slučajevima kada se ne može utvrditi početak neovlašćene potrošnje, period obračuna ne može biti duži od:
 - 1) tri mjeseca za mjerna mjesta kod kojih se očitavanje vrši najmanje jednom u tri mjeseca;
 - 2) šest mjeseci za mjerna mjesta kod kojih se očitavanje vrši najmanje jednom u šest mjeseci.
- (6) Krajnji kupac kojem je operator sistema neosnovano obustavio isporuku električne energije, ima pravo na nadoknadu štete koja mu je time prouzrokovana, u skladu sa zakonom.

Program mjera za otkrivanje, utvrđivanje, dokazivanje i sprječavanje neovlašćenog korišćenja električne energije

Član 223

- (1) Operator distributivnog sistema na osnovu pravila iz člana 116 stav 1 tačka 14 ovog zakona sačinjava program mjera za otkrivanje, utvrđivanje, dokazivanje i sprečavanje neovlašćenog korišćenja električne energije.
- (2) Program mjera iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:
 - 1) način i postupak otkrivanja, utvrđivanja i dokazivanja neovlašćenog korišćenja električne energije;
 - 2) plan stalnih, privremenih i dodatnih mjerenja;
 - 3) način obrađivanja prikupljenih podataka;
 - 4) način čuvanja povjerljivosti podataka;
 - 5) unutrašnje mjere u energetske subjektima za sprečavanje nepravilnosti vezanih za neovlašćeno korišćenje električne energije;
 - 6) način edukacije javnosti;
 - 7) druge mjere i radnje potrebne za efikasno sprečavanje neovlašćenog korišćenja električne energije;
 - 8) ocjenu potrebnih finansijskih sredstava i ocjenu efekata predloženih mjera.

XXII NADZOR

Poslovi inspekcijskog nadzora

Član 224

- (1) Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.
- (2) Poslove inspekcijskog nadzora u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor vrše elektroenergetski, termoenergetski i tržišni inspektor.
- (3) Inspektori iz stava 2 ovog člana u vršenju poslova inspekcijskog nadzora saraduju sa Agencijom.
- (4) Zapisnik o inspekcijskoj kontroli objekata iz nadležnosti Agencije dostavlja se Agenciji na zahtjev.

Uslovi u pogledu stručne spreme

Član 225

- (1) Poslove elektroenergetskog inspektora može da obavlja lice koje ima VII 1 nivo kvalifikacije obrazovanja u oblasti elektrotehnike energetskog smjera, koji ispunjava i druge uslove propisane zakonom.
- (2) Poslove termoenergetskog inspektora može da obavlja lice koje ima VII 1 nivo kvalifikacije obrazovanja u oblasti mašinstva termoenergetskog smjera, koji ispunjava i druge uslove propisane zakonom.

Prava i dužnosti elektroenergetskog inspektora

Član 226

- (1) Elektroenergetski inspektor vrši inspekcijski nadzor nad projektovanjem, proizvodnjom, izgradnjom, eksploatacijom i održavanjem objekata za proizvodnju, prenos, distribuciju električne energije i drugih elektroenergetskih postrojenja i instalacija, u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom.
- (2) Elektroenergetski inspektor ima pravo i dužnost da nadzire primjenu zakona, normativa, standarda i tehničkih propisa:
 - 1) u postupku pribavljanja energetske dozvole i odobrenja za izgradnju i rekonstrukciju elektroenergetskih objekata, odnosno izvođenja radova na montaži i ugradnji instalacija, uređaja i opreme;
 - 2) u toku izrade tehničke dokumentacije za izgradnju i rekonstrukciju elektroenergetskih objekata;
 - 3) pri proizvodnji elektroenergetskih uređaja i opreme i izgradnji, odnosno proizvodnji elektroenergetskih objekata, odnosno izvođenju radova na montaži i ugradnji instalacija, uređaja i opreme;
 - 4) pri obavljanju djelatnosti proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije i snabdijevanja u okviru nadležnosti inspekcije;
 - 5) pri održavanju i eksploataciji elektroenergetskih objekata, uređaja, mjernih sklopova, postrojenja i instalacija;
 - 6) po osnovu stručne i radne osposobljenosti lica koja rukovode i rukuju elektroenergetskim objektima i opremom, kao i lica koja rade na održavanju i izgradnji elektroenergetskih objekata, uređaja, postrojenja i instalacija;
 - 7) po osnovu pouzdanosti i sigurnosti pogona elektroenergetskih objekata;
 - 8) po osnovu kvaliteta napona električne energije iz člana 48 stav 1 tačka 2 ovog zakona.
- (3) Elektroenergetski inspektor vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donijetim na osnovu zakona.

Prava i dužnosti termoenergetskog inspektora

Član 227

- (1) Termoenergetski inspektor vrši inspekcijski nadzor nad:
 - 1) projektovanjem, proizvodnjom, izgradnjom, eksploatacijom i održavanjem objekata za: proizvodnju, preradu, skladištenje i distribuciju prirodnog i tečnog naftnog gasa, proizvodnju, transport i distribuciju toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom;
 - 2) projektovanjem, proizvodnjom, izgradnjom, eksploatacijom i održavanjem: kotlovskih postrojenja (parnih, vrelovodnih, termouljnih i toplovodnih), stabilnih i mobilnih posuda pod pritiskom, rashladnih i drugih termoenergetskih postrojenja, uređaja i opreme;
 - 3) stručnom osposobljenošću osoba koje obavljaju poslove projektovanja, proizvodnje, nadzora, rukovođenja, rukovanja i održavanja termoenergetskih postrojenja, uređaja i opreme pod pritiskom;
 - 4) racionalnim i ekonomičnim korišćenjem toplotne energije.
- (2) Termoenergetski inspektor ima pravo i dužnost da provjerava:

- 1) da li se izrada, ugradnja i ispitivanje i održavanje opreme pod pritiskom vrši u skladu sa zakonom, tehničkim propisima i standardima;
 - 2) da li energetske subjekte koji obavljaju djelatnosti proizvodnje, transporta, distribucije i isporuke toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu, transporta, distribucije i isporuke prirodnog gasa ispunjavaju uslove propisane zakonom za obavljanje tih djelatnosti;
 - 3) da li se oprema pod pritiskom redovno održava i da li se vrši njena redovna kontrola i ispitivanje u toku eksploatacije u skladu sa tehničkim propisima i standardima;
 - 4) urednost isporuke i kvalitet energenata i toplotne energije koja se isporučuje kupcima.
- (3) Termoenergetski inspektor vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donijetim na osnovu ovog zakona.

Prava i dužnosti tržišnog inspektora

Član 228

Tržišni inspektor vrši inspekcijski nadzor nad primjenom propisa kojima se utvrđuju maksimalne maloprodajne cijene naftnih derivata i biogoriva i uređuje kvalitet i način kontrole kvaliteta naftnih derivata i biogoriva.

Ovlašćenja inspektora

Član 229

- (1) U vršenju inspekcijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, elektroenergetski inspektor i termoenergetski inspektor su ovlašćeni da:
- 1) obustave izgradnju energetskog objekta, odnosno postavljanje uređaja, postrojenja i instalacija ili opreme pod pritiskom, ako:
 - u određenom roku nijesu otklonjene utvrđene nepravilnosti i nedostaci,
 - se izgradnja energetskog objekta, uređaja, postrojenja i instalacija vrši bez odobrenja nadležnog organa ili suprotno tehničkoj dokumentaciji na osnovu koje je izdato odobrenje;
 - 2) zabrane obavljanje energetske djelatnosti ili gradnju energetskog objekta, ako nije pribavljena dozvola za obavljanje djelatnosti ili akt na osnovu kojeg se može graditi objekat;
 - 3) naredi obustavu dalje gradnje ili korišćenja energetskog objekta, odnosno obustavu snabdijevanja energijom ili korišćenje energije, ako se ti objekti ne grade, ne koriste ili ne održavaju po odobroj ili potvrđenoj dokumentaciji u skladu sa posebnim tehničkim propisima i ako zbog toga postoji neposredna opasnost za stabilnost i sigurnost energetskih objekata, zdravlje ili život ljudi ili sigurnost saobraćaja ili susjednih građevina;
 - 4) zabrane upotrebu energetskog objekta, odnosno korišćenje uređaja, postrojenja, instalacija i opreme pod pritiskom, ako:
 - rad energetskog objekta, uređaja, postrojenja ili instalacije dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi i imovinu;
 - po isteku roka utvrđenog rješenjem o obustavi upotrebe, odnosno korišćenja objekta nijesu otklonjene utvrđene nepravilnosti i nedostaci;
 - se energetskom subjektu oduzme licenca za obavljanje djelatnosti u energetskom objektu zbog neispunjavanja propisanih uslova, osim u slučaju iz člana 77 ovog zakona.
- (2) Kada utvrdi izgradnju objekta iz člana 221 stav 1 ovog zakona, elektroenergetski inspektor će o tome obavijestiti nadležnu inspekciju organa uprave nadležnog za poslove inspekcijskog nadzora.
- (3) U vršenju inspekcijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, tržišni inspektor je ovlašćen da:
- 1) naloži uzimanje uzoraka za provjeru kvaliteta naftnih derivata i biogoriva;
 - 2) zabrani trgovinu naftnim derivatima i biogorivima:
 - čiji kvalitet ne odgovara propisanom,
 - čija je maksimalna maloprodajna cijena viša od utvrđene.

Uslovi za vršenje inspekcijskog nadzora

Član 230

- (1) Inspektor ne može da izrađuje ili da učestvuje u izradi tehničke dokumentacije i vršenju tehničke kontrole tehničke dokumentacije za objekte nad kojima vrši inspekcijski nadzor i da vrši stručni nadzor nad izgradnjom, odnosno izvođenjem radova na objektima nad kojima vrši inspekcijski nadzor.
- (2) Energetski subjekat, privredno društvo i drugi vlasnik energetskog objekta, uređaja ili postrojenja dužan je da omogućiti inspektorima nesmetano izvršavanje inspekcijskog nadzora, da mu dozvoli ulazak u objekte, da mu stavi na raspolaganje sve zahtijevane podatke, dokumenta i izvještaje potrebne za vršenje inspekcijskog nadzora.
- (3) Inspekcijski nadzor se obavlja u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

XXIII KAZNE ODREDBE

Novčane kazne

Član 231

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 € do 20.000 € kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
 - 1) kao energetski subjekat i kupac samosnabdjevač, ne pripremi i ne dostavi Ministarstvu podatke iz čl. 14 i 15 ovog zakona za izradu energetskih bilansa, najkasnije do 15. oktobra tekuće za narednu godinu, a za dugoročni bilans do 1. juna u godini koja prethodi prvoj godini dugoročnog bilansa (član 16 stav 4);
 - 2) kao energetski subjekat i samosnabdjevač, ne dostavi podatke o realizaciji godišnjeg energetskog bilansa najkasnije do 15. februara tekuće, za prethodnu godinu (član 17 stav 2);
 - 3) obavlja energetske djelatnosti iz člana 3 ovog zakona bez licence (član 65 stav 1);
 - 4) kao energetski subjekat, ne plati godišnju naknadu za korišćenje licence za period na koji je izdata licenca, u visini koju utvrdi Agencija (član 67 stav 1);
 - 5) kao sertifikovani operator prenosnog sistema, ne obavijesti Agenciju o svim planiranim promjenama koje utiču na ispunjenost uslova iz čl. 136 i 163 ovog zakona (član 69 stav 1);
 - 6) kao operator prenosnog sistema i energetski subjekat koji obavlja djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja, na zahtjev Agencije i/ili nadležnog organa Zajednice, ne dostavi sve podatke i dokumenta koja su potrebna za sertifikaciju iz čl. 68 i 69 stav 3 ovog zakona (član 69 stav 4);
 - 7) kao energetski subjekat, vrši energetske djelatnosti od javnog interesa, suprotno odredbi člana 86 stav 2 ovog zakona;
 - 8) kao energetski subjekat ili korisnik prenosnog sistema električne energije ili gasa, ne zaključi obavezne međusobne ugovore najkasnije: do 1. decembra tekuće godine, za ugovore čija primjena počinje 1. januara naredne godine, odnosno 15 dana od dana dostavljanja ugovora od strane nadležnog energetskog subjekta, za druge ugovore (član 87 stav 1);
 - 9) kao nadležni energetski subjekat, ne dostavi predlog ugovora drugoj ugovornoj strani najkasnije: do 15. novembra tekuće godine, za ugovore čija primjena počinje 1. januara naredne godine, odnosno 15 dana prije početka primjene ugovora, za ostale ugovore (član 87 stav 2);
 - 10) kao energetski subjekat, pruža javne usluge u oblasti energetike, suprotno odredbi člana 89 ovog zakona;
 - 11) kao energetski subjekat, ne obezbijedi čuvanje poslovne tajne i drugih komercijalno povjerljivih informacija i podataka, čijim objavljivanjem ili saopštavanjem bi se mogla stvoriti neopravdana komercijalna prednost na tržištu ili nanijeti šteta energetskim subjektima, korisnicima i potrošačima, pravnim ili fizičkim licima (član 93);
 - 12) kao proizvođač, prodaje električnu energiju krajnjem kupcu koji nema balansnu odgovornost, bez licence za snabdijevanje (član 94 stav 2);
 - 13) kao proizvođač električne energije, na zahtjev operatora prenosnog ili distributivnog sistema, ne stavi u pogon proizvodne objekte, za potrebe pomoćnih usluga i balansiranja (član 94 stav 3 tačka 1);
 - 14) kao proizvođač električne energije, sa operatorima prenosnog i distributivnog sistema, ne zaključi ugovore kojima se utvrđuju međusobna prava i obaveze u pružanju i korišćenju pomoćnih usluga ili balansiranja (član 94 stav 3 tačka 2);
 - 15) kao proizvođač električne energije, ne zaključi ugovore kojima se uređuje: priključenje na prenosni ili distributivni sistem sa operatorom tržišta, korišćenje prenosnog ili idistributivnog sistema sa operatorom sistema, učestvovanje na tržištu električne energije sa operatorom tržišta, finansijsko poravnanje balansnog obračuna sa operatorom tržišta, balansna odgovornost sa operatorom tržišta i operatorom prenosnog sistema i kupoprodaja energije sa kupcima i energetskim subjektima koji kupuju električnu energiju za sopstvene potrebe (član 94 stav 3 tačka 3);

- 16) kao proizvođač električne energije, operatoru prenosnog ili distributivnog sistema ne daje na raspolaganje podatke potrebne za rad i funkcionisanje sistema (član 94 stav 3 tačka 4);
- 17) kao proizvođač električne energije, u svom energetskom objektu ne omogući operatorima sistema korišćenje opreme koja je i u funkciji prenosnog ili distributivnog sistema, za potrebe ostvarivanja tokova električne energije, bez naknade (član 94 stav 3 tačka 5);
- 18) kao proizvođač električne energije, na zahtjev operatora prenosnog ili distributivnog sistema, ne ponudi električnu energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu (član 94 stav 4);
- 19) kao proizvođač, ne izradi program mjera za poboljšanje energetske efikasnosti i godišnji izvještaj o rezultatima njegove primjene i ne objavi ih na svojoj internet stranici (član 94 stav 5);
- 20) kao snabdjevač električnom energijom, na računu ili promotivnom materijalu uz račun krajnjem kupcu, ne učini dostupnim najmanje jednom godišnje: podatke o udjelu obnovljivih i drugih izvora energije po vrstama iz kojih je vršio snabdijevanje krajnjih kupaca električnom energijom i informacije o uticajima na životnu sredinu, u odnosu na emisije ugljendioksida i druge štetne emisije koje nastaju u proizvodnji električne energije, iz svih izvora energije korišćenih za snabdijevanje kupaca električnom energijom u prethodnoj godini (član 95 stav 3);
- 21) kao snabdjevač koji vrši snabdijevanje kupca - proizvođača iz člana 96 stav 1 ovog zakona, ne otkupljuje višak proizvedene električne energije koji se mjeri na mjesečnom nivou (član 96 stav 2);
- 22) kao operator distributivnog sistema, Ministarstvu i Agenciji ne dostavlja podatke iz člana 96 stav 3 ovog zakona, najkasnije do 1. marta tekuće za prethodnu godinu (član 97 stav 3);
- 23) kao povlašćeni proizvođač, ne podnese Agenciji godišnji izvještaj o ostvarivanju plana proizvodnje električne energije za prethodnu godinu (član 108 stav 1 tačka 1);
- 24) kao povlašćeni proizvođač, operatoru sistema i operatoru tržišta ne dostavlja mjesečne i godišnje planove proizvodnje, za prosječne meteorološke uslove i očekivanja u mjesečnim odstupanjima proizvodnje, zasnovane na mjerenjima na osnovu kojih je utvrđen potencijal obnovljivog izvora energije (član 108 stav 1 tačka 2);
- 25) kao povlašćeni proizvođač, ne održava tehničko-tehnološke karakteristike i ne koristi energetski objekat pod uslovima pod kojima je stekao status povlašćenog proizvođača (član 108 stav 1 tačka 3);
- 26) kao povlašćeni proizvođač, bez odlaganja, ne obavijesti Agenciju o svim promjenama tehničko-tehnoloških karakteristika ili uslova korišćenja energetskog objekta (član 108 stav 1 tačka 4);
- 27) kao povlašćeni proizvođač, operatoru tržišta, ne prenese garancije porijekla za proizvedenu energiju za koju je ostvario podsticaj, do trenutka isplate podsticaja (član 108 stav 1 tačka 5);
- 28) kao operator prenosnog sistema električne energije, vrši kupovinu i/ili prodaju električne energije, osim za balansiranje sistema, obezbjeđenje pomoćnih usluga i pokrivanje gubitaka u sistemu (član 111 stav 3);
- 29) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne utvrdi i ne zaključi formularne ugovore, kojim se reguliše: priključenje na prenosni sistem i korišćenje prenosnog sistema sa korisnicima prenosnog sistema, nabavka pomoćnih usluga i balansne energije, po potrebi aktivacijom rezerve, sa davaocima usluga, nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu, sa ponuđačima na tržištu i pravo pristupa prenosnom sistemu, sa zainteresovanim subjektima u cilju korišćenja prekograničnog prenosnog kapaciteta (član 112 stav 1 tačka 7);
- 30) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne zaključi ugovore o: učestovanju na tržištu električne energije i sopstvenoj balansnoj odgovornosti sa operatorom tržišta i balansnoj odgovornosti balansno odgovorne strane sa operatorom tržišta i balansno odgovornom stranom (član 112 stav 1 tačka 8);
- 31) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne vrši razmjenu neophodnih podataka i dokumenata sa operatorom tržišta i operatorima sistema u interkonekciji (član 112 stav 1 tačka 13);
- 32) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne daje prednost pri preuzimanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije ili visokoefikasne kogeneracije u mjeri u kojoj to dozvoljava siguran i pouzdan rad elektroenergetskog sistema (član 112 stav 1 tačka 14);
- 33) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne utvrdi pravila za primjenu transparentnih postupaka upravljanja zagušenjem i dodjeljivanja prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije, zasnovanih na tržišnim principima i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje, nakon dobijenog mišljenja operatora tržišta (član 112 stav 1 tačka 19);
- 34) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne vodi evidenciju podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije koji obuhvataju i podatke o prekidima, vrijednosti napona i druge podatke koje Agencija utvrdi pravilima iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona (član 112 stav 1 tačka 26);

- 35) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne utvrdi desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema koji se ažurira svake godine, sa dinamikom investicionih projekata i ne dostavi ga Agenciji na saglasnost najkasnije do 1. jula godine koja prethodi prvoj godini perioda za koji se plan odnosi (član 112 stav 1 tačka 27);
- 36) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne utvrdi trogodišnji investicioni plan, u skladu sa prostorno planskim dokumentima i ne dostavi ga Agenciji na davanje saglasnosti, kao sastavni dio desetogodišnjeg plana (član 112 stav 1 tačka 28);
- 37) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosni sistem električne energije i ne dostavi je Agenciji na odobravanje (član 112 stav 1 tačka 31);
- 38) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne odredi naknade za priključenje na prenosni sistem, na osnovu metodologije iz člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 112 stav 1 tačka 32);
- 39) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne utvrdi transparentna i nediskriminatorna pravila za priključenje novih elektrana na prenosni sistem i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 112 stav 1 tačka 33);
- 40) kao operator prenosnog sistema električne energije, odobrene metodologije i pravila iz člana 112 ovog zakona, kao i odobrene cijene i naknade, ne objavi na svojoj internet stranici najkasnije 15 dana prije početka primjene (član 112 stav 1 tačka 34);
- 41) kao operator prenosnog sistema električne energije, kvartalno ne izvještava Agenciju o planiranim isključenjima, radi održavanja prenosnog sistema, zahtjevima korisnika sistema za razvoj prenosnog sistema, funkcionisanju prenosnog sistema, zaključenim ugovorima o pomoćnim uslugama i zaključenim ugovorima o nabavci električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosu (član 112 stav 1 tačka 36);
- 42) kao operator prenosnog sistema električne energije, na zahtjev Agencije, ne podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema (član 112 stav 1 tačka 37);
- 43) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema sa pripadajućom dokumentacijom i donesenim odlukama (član 112 stav 1 tačka 39);
- 44) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne dostavi neophodne informacije novom proizvođaču energije iz obnovljivih izvora koji se želi priključiti na sistem, kao i detaljnu procjenu troškova u vezi sa priključenjem, proceduru za prijem, obradu i odlučivanje o zahtjevu za priključenje (član 112 stav 1 tačka 40);
- 45) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne naplaćuje naknadu za upravljanje zagušenjima i ne učestvuje u mehanizmu za kompenzaciju troškova prekograničnog prenosa između operatora prenosnih sistema (član 112 stav 1 tačka 42);
- 46) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne upravlja pristupom treće strane i ne daje obrazloženja u slučaju odbijanja takvog pristupa (član 112 stav 1 tačka 43);
- 47) kao operator prenosnog sistema električne energije, ne dostavlja Agenciji godišnji plan održavanja elektroprenosnih objekata, najkasnije do 15. decembra, tekuće za narednu godinu (član 112 stav 1 tačka 44);
- 48) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne primjenjuje na teritoriji Crne Gore iste cijene za korišćenje distributivnog sistema za iste grupe korisnika sistema, u odnosu na naponski nivo, količine, način mjerenja i druge kriterijume (član 115 stav 3);
- 49) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne daje prednost preuzimanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije ili visokoefikasne kogeneracije, u mjeri u kojoj se neće ugroziti siguran i pouzdan rad elektroenergetskog sistema (član 116 stav 1 tačka 3);
- 50) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne obezbjeđuje korisnicima distributivnog sistema jasne i precizne informacije o uslovima pružanja usluga, a naročito u odnosu na pristup distributivnom sistemu koje obuhvataju tehničke ugovorene i raspoložive kapacitete (član 116 stav 1 tačka 4);
- 51) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema, koji se ažurira svake pete godine i ne dostavi ga Agenciji na davanje saglasnosti najkasnije do 1. jula godine, koja prethodi prvoj godini perioda na koji se plan odnosi (član 116 stav 1 tačka 5);
- 52) kao operator distributivnog sistema električne energije, prema potrebama korisnika sistema, a u skladu sa prostorno-planskim dokumentima ne utvrdi trogodišnji investicioni plan, koji ažurira svake godine i ne dostavi ga Agenciji na saglasnost, najkasnije do 1. jula godine koja prethodi prvoj godini perioda na koji se plan odnosi, kao sastavni dio desetogodišnjeg plana razvoja distributivnog sistema (član 116 stav 1 tačka 6);

- 53) kao operator distributivnog sistema električne energije ne zaključi ugovore kojima se reguliše: priključenje na prenosni sistem i korišćenje prenosnog sistema sa operatorom prenosnog sistema, učestvovanje na tržištu sa operatorom tržišta, balansna odgovornost sa operatorom sistema i operatorom tržišta i finansijsko poravnanje balansnog obračuna sa operatorom tržišta (član 116 stav 1 tačka 8);
- 54) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi i ne zaključi formularne ugovore, kojima se reguliše: priključenje na distributivni sistem i korišćenje distributivnog sistema sa korisnicima sistema i nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u distribuciji sa ponuđačima na tržištu (član 116 stav 1 tačka 9);
- 55) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne mjeri utrošak električne energije kod krajnjih kupaca na području na kojem pruža usluge i/ili ne održava mjerne sisteme u ispravnom stanju, radi obezbjeđivanja tačnog mjerenja potrošnje električne energije (član 116 stav 1 tačka 10);
- 56) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne obezbijedi o svom trošku mjerne uređaje i njihovu ugradnju kod krajnjih kupaca (član 116 stav 1 tačka 11);
- 57) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije i ne dostavi je Agenciji na odobravanje (član 116 stav 1 tačka 12);
- 58) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne odredi naknade za priključenje na distributivni sistem na osnovu metodologije iz člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 116 stav 1 tačka 13);
- 59) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi i ne dostavi Agenciji na odobravanje pravila za sprovođenje postupka otkrivanja, utvrđivanja i sprečavanja neovlašćenog korišćenja električne energije od strane operatora distributivnog sistema (član 116 stav 1 tačka 14);
- 60) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi i ne dostavi Agenciji na odobravanje metodologiju kojom se uređuje način obračuna i naplate neovlašćeno preuzete električne energije (član 116 stav 1 tačka 15);
- 61) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi cijene za pružanje dodatnih usluga održavanja koje nijesu sadržane u cijeni za korišćenje distributivnog sistema i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 116 stav 1 tačka 16);
- 62) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi cijene za pružanje dodatnih usluga održavanja priključaka, koji su u svojini kupaca i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 116 stav 1 tačka 17);
- 63) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne vodi registar prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema (član 116 stav 1 tačka 23);
- 64) kao operator distributivnog sistema električne energije, na zahtjev Agencije ne podnese izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca i korisnika sistema (član 116 stav 1 tačka 24);
- 65) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne utvrdi tipske profile potrošnje kupaca priključenih na distributivni sistem i ne dodijeli svakom kupcu odgovarajući profil (član 116 stav 1 tačka 26);
- 66) kao operator distributivnog sistema električne energije, kvartalno ne izvještava Agenciju o: planiranim isključenjima radi održavanja distributivnog sistema, zahtjevima korisnika sistema za razvoj distributivnog sistema, funkcionisanju distributivnog sistema i zaključenim ugovorima o nabavci električne energije za pokrivanje gubitaka u distribuciji (član 116 stav 1 tačka 28);
- 67) kao operator distributivnog sistema, najkasnije do kraja marta tekuće godine, ne objavi na svojoj internet stranici, izvještaj o kvalitetu isporuke električne energije iz člana 43 stav 4 tačka 12 ovog zakona, za prethodnu godinu (član 116 stav 4);
- 68) kao operator distributivnog sistema, najkasnije 30 dana od isteka kvartala, ne dostavi Agenciji kvartalni i najkasnije do 1. marta tekuće, za prethodnu godinu, godišnji izvještaj o realizaciji odobrenih investicionih ulaganja koji sadrži procjenu potrebe ažuriranja plana iz člana 116 stav 1 tačka 6 ovog zakona, prema novim potrebama ili zahtjevima korisnika sistema (član 116 stav 5);
- 69) kao operator distributivnog sistema, ne priključi novog kupca na zatvoreni distributivni sistem, ili ne omogući povećanje kapaciteta postojećeg kupca, ako tehnički kapacitet zatvorenog distributivnog sistema to dozvoljava (član 118 stav 6);
- 70) kao operator zatvorenog distributivnog sistema, ne plaća korišćenje prenosnog i/ili distributivnog sistema nadležnom operatoru sistema na koji je priključen (član 118 stav 8);

- 71) kao operator zatvorenog distributivnog sistema električne energije, ne zaključi ugovore o međusobnim pravima i obavezama o: priključenju na sistem sa operatorom sistema na koji se priključuje, korišćenju sistema sa operatorom sistema na koji se priključuje i o nabavci električne energije za pokrivanje gubitaka u sistemu i snabdijevanje svojih kupaca (član 121 stav 1);
- 72) kao operator zatvorenog distributivnog sistema, ne utvrdi i ne zaključi formularne ugovore sa korisnicima sistema kojima se: uređuje priključenje na zatvoreni distributivni sistem i korišćenje zatvorenog distributivnog sistema (član 121 stav 2);
- 73) kao operator distributivnog sistema električne energije, ne postupi u skladu sa članom 123 stav 4 ovog zakona;
- 74) kao učesnik na tržištu, prije zaključivanja prvog kupoprodajnog ugovora na tržištu, ne zaključi ugovor o učestvovanju na tržištu sa operatorom tržišta, u roku od 15 dana od dana dostavljanja od strane operatora tržišta (član 124 stav 5);
- 75) kao učesnik na tržištu, ne priloži bankarsku garanciju naplativu na prvi poziv, bez prava prigovora ili drugo sredstvo obezbjeđenja plaćanja u korist operatora tržišta i/ili ne zaključi ugovor o balansnoj odgovornosti sa operatorom tržišta i operatorom prenosnog sistema, u roku od 15 dana od dana dostavljanja od strane operatora tržišta (član 125 stav 4);
- 76) kao balansno odgovorni subjekat, ne zaključi ugovor o finansijskom poravnanju balansnog obračuna sa operatorom tržišta, u roku od 15 dana od dana dostavljanja od strane operatora tržišta (član 125 stav 5);
- 77) kao operator prenosnog sistema, jednom mjesečno ne dostavi operatoru tržišta detaljne podatke o balansiraju prenosnog sistema Crne Gore (član 126 stav 2);
- 78) kao energetska subjekat, operatoru tržišta ne obezbijedi kontinuiran i neograničen pristup podacima koji su potrebni za obavljanje djelatnosti operatora tržišta, u skladu sa tržišnim pravilima, uz zaštitu komercijalno osjetljivih informacija (član 129 stav 8);
- 79) kao operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije, ne obezbijedi dostupnost pomoćnih usluga i pružanje usluga balansiranja na principu minimalnih troškova (član 132 stav 1);
- 80) kao operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije, ne zakluče ugovore o pružanju pomoćnih usluga i usluga balansiranja (član 132 stav 2);
- 81) kao vertikalno integrisani subjekat ne obezbijedi da se djelatnost operatora distributivnog sistema električne energije obavlja samo u nezavisnom pravnom licu koje ne obavlja druge energetske djelatnosti (član 135 stav 1);
- 82) kao energetska subjekat koji obavlja više energetske djelatnosti ili uz energetska obavlja i neenergetska djelatnost, ako je jedna od tih djelatnosti regulisana u skladu sa ovim zakonom, ne vodi odvojeno poslovne knjige i ne sastavlja odvojene finansijske izvještaje za svaku energetska djelatnost (član 138 stav 1);
- 83) kao energetska subjekat koji pruža javne usluge ne vodi odvojeno poslovne knjige i ne sastavlja odvojene finansijske izvještaje za svaku javnu uslugu koju pruža (član 138 stav 2);
- 84) kao energetska subjekat iz člana 138 st. 1 i 2 ovog zakona, ne sačini odvojeno za svaku energetska djelatnost finansijske iskaze i to: bilans stanja, bilans uspjeha i izvještaj o novčanim tokovima (član 138 stav 3);
- 85) kao operator distributivnog sistema, ne imenuje ovlašćeno lice za praćenje realizacije programa mjera primjene nediskriminatornih uslova za pristup sistemu (član 139 stav 2);
- 86) kao operator prenosnog sistema gasa ne obezbijedi učešće u izgradnji dovoljnih prekograničnih kapaciteta za integraciju sistema za prenos gasa u Crnoj Gori sa sistemima susjednih članica Zajednice i/ili članica Evropske unije uz prilagođavanje svim ekonomski opravdanim i tehnički izvodljivim zahtjevima za kapacitetom, uključujući sigurnost snabdijevanja gasom (član 142 stav 1 tačka 9);
- 87) kao operator prenosnog sistema gasa ne objavi na svojoj internet stranici odobrene naknade za priključenje na prenosni sistem, naknade za priključenje gasa iz obnovljivih izvora, korišćenje prenosnog sistema i pomoćne usluge, najkasnije 15 dana prije početka primjene (član 142 stav 1 tačka 11);
- 88) kao operator prenosnog sistema gasa ne utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknade za priključenje na prenosni sistem gasa iz člana 44 stav 1 tačka 1 i pravila iz člana 44 stav 2 tač. 1 i 4 ovog zakona i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 142 stav 1 tačka 12);
- 89) kao operator prenosnog sistema gasa, ne utvrdi cijene i naknade u skladu sa metodologijom iz člana 44 stav 1 tačka 12 ovog zakona i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 142 stav 1 tačka 13);
- 90) kao operator prenosnog sistema gasa, ne utvrdi desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema gasa, usklađen sa Strategijom razvoja energetike, Akcionim planom i planom razvoja susjednih prenosnih sistema, koji se ažurira najmanje svake treće godine i ne dostavi ga Agenciji na odobravanje (član 142 stav 1 tačka 14);

- 91) kao operator prenosnog sistema gasa, ne utvrdi trogodišnji investicioni plan, koji je sastavni dio desetogodišnjeg plana razvoja prenosnog sistema gasa, prema potrebama korisnika sistema, u skladu sa desetogodišnjim planom razvoja distributivnog sistema gasa, prostorno planskim dokumentima i ne dostavi ga Agenciji na odobravanje (član 142 stav 1 tačka 15);
 - 92) kao operator prenosnog sistema gasa ne vodi registar prigovora i žalbi kupaca, korisnika sistema i učesnika na tržištu, sa pripadajućom dokumentacijom i donijetim odlukama (član 142 stav 1 tačka 19);
 - 93) kao operator prenosnog sistema gasa ne podnosi, na zahtjev Agencije izvještaj o rješavanju prigovora i žalbi kupaca korisnika sistema i učesnika na tržištu (član 142 stav 1 tačka 20);
 - 94) kao operator distributivnog sistema gasa ne vrši distribuciju gasa pod uslovima i na području određenim licencom (član 144 stav 1);
 - 95) kao operator distributivnog sistema gasa ne priključi kupca koji se nalazi u distributivnom području, na njegov zahtjev, na distributivni sistem gasa, u okviru raspoloživih kapaciteta i ako su ispunjeni tehnički i komercijalni uslovi (član 145 stav 1 tačka 2);
 - 96) kao operator distributivnog sistema gasa ne obezbijedi korisnicima distributivnog sistema jasne i precizne informacije o uslovima za pružanje usluga, a naročito za pristup i korišćenje distributivnog sistema, koje obuhvataju tehničke, ugovorene i raspoložive kapacitete (član 145 stav 1 tačka 5);
 - 97) kao operator distributivnog sistema gasa ne utvrdi metodologiju za utvrđivanje naknade za priključenje korisnika na distributivni sistem gasa iz obnovljivih izvora iz člana 44 stav 1 tačka 1 koja odražava troškove i pravila iz člana 44 stav 2 tačka 2 ovog zakona i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 145 stav 1 tačka 6);
 - 98) kao operator distributivnog sistema gasa ne utvrdi desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema gasa, u skladu sa Strategijom razvoja energetike, Akcionim planom i desetogodišnjim planom razvoja prenosnog sistema gasa, koji se ažurira najmanje svake treće godine i ne dostavi ga Agenciji na odobravanje (član 145 stav 1 tačka 8);
 - 99) kao operator prenosnog i distributivnog sistema gasa ne utvrdi pravila mjerenja na mjernim mjestima i ne dostavi ih Agenciji na odobravanje (član 147 stav 3);
 - 100) kao operator distributivnog sistema bez odlaganja i naknade, ne obezbijedi kupcima dostupnost podataka koji se odnose na potrošnju, u lako razumljivoj i uporedivoj formi koju odobrava Agencija (član 148 stav 3);
 - 101) kao snabdjevač u postupku promjene snabdjevača, ne preuzme snabdijevanje, na zahtjev kupca, u roku od 15 dana, od dana podnošenja zahtjeva (član 202 st. 1 i 2);
 - 102) kao snabdjevač čiji je ugovor u postupku raskida ne snabdijeva kupca do okončanja postupka promjene snabdjevača, osim u slučaju iz člana 191 stav 2 ovog zakona (član 202 stav 7);
 - 103) kao energetski subjekat koji obavlja energetske djelatnosti iz člana 3 stav 1 tač. 14, 15, 28 i 29 ovog zakona, trguje naftnim derivatima i/ili biogorivima, koji nijesu propisanog kvaliteta (član 215 stav 1);
 - 104) kao isporučilac uglja za proizvodnju električne energije i proizvođač električne energije do 15. decembra tekuće, za narednu godinu, ne zaključe ugovor o kupoprodaji uglja, u skladu sa godišnjim energetskim bilansom iz člana 13 stav 2 ovog zakona (član 218 stav 1).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 300 € do 2.000 €.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1.500 € do 6.000 €.
- Za prekršaj iz stava 1 tačka 103 ovog člana, uz novčanu kaznu može se izreći zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti trgovine naftnim derivatima i biogorivima, u trajanju od dva do šest mjeseci.

Član 232

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.500 € do 15.000 € kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) kao operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije ili gasa, ne izda saglasnost za priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa i/ili ne obezbijedi prioritet u priključenju energetskog objekta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ako ne postoje tehnička ograničenja u prenosnom ili distributivnom sistemu (član 175 stav 2);
 - 2) kao operator prenosnog sistema električne energije ili gasa, odbije zahtjev za izdavanje saglasnosti za priključenje novog objekta za proizvodnju električne energije, sistema za skladištenje, postrojenja za TPG ili regasifikaciju, kao i velikog industrijskog kupca, po osnovu budućih ograničenja raspoloživih kapaciteta sistema ili mogućih dodatnih troškova koji se odnose na neophodno povećanje kapaciteta sistema (član 175 stav 3);

- 3) kao operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije ili gasa, ne odluči po zahtjevu za priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem električne energije ili gasa, u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva, osim u roku od 120 dana od dana prijema zahtjeva za: proizvodne energetske i industrijske objekte koji se priključuju na 110 kW ili viši naponski nivo, za koji je potrebna izrada sistemskih analiza i distributivnu proizvodnju i objekte kupaca koji se priključuju nestandardnim priključkom, za koji je potrebna izrada elaborata o priključenju na sistem (član 176 st. 2 i 3);
 - 4) kao operator prenosnog ili distributivnog sistema, u roku od 15 dana od prijema obavještenja o ispunjenosti uslova od strane podnosioca zahtjeva iz člana 176 stav 1 ovog zakona, ne zaključi ugovor o priključenju sa korisnikom sistema (član 178 stav 1);
 - 5) kao snabdjevač, prije početka snabdijevanja krajnjeg kupca, operatoru sistema ne prijavi ugovor, odnosno svaku promjenu ugovora i ne dostavi podatke o krajnjem kupcu, mjestima primopredaje, vrsti ugovora i periodu snabdijevanja (član 182 stav 2).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 250 € do 1.500 €.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1.200 € do 5.500 €.

Član 233

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 € do 10.000 € kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) kao energetski subjekat ili subjekat za gas, koji obavija djelatnost u oblasti električne ili toplotne energije i gasa, na zahtjev Agencije ne dostavi podatke, informacije i dokumentaciju u roku koji odredi Agencija, odnosno ne obezbijedi pristup poslovnoj dokumentaciji potrebnoj za kontrolu njegovog rada i poslovanja (član 50);
 - 2) kao krajnji kupac, odnosno korisnik objekta krajnjeg kupca, ne dozvoli ili ne omogući ovlaštenim licima energetskog subjekta pristup mjernim uređajima i instalacijama, kao i mjestu priključka radi očitavanja, provjere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamjene i održavanja uređaja i izmještanje mjernih mjesta ili obustave isporuke energije, u slučajevima neovlašćenog korišćenja energije ili neplaćanja računa za isporučenu energiju, u skladu sa utvrđenim rokovima i uslovima (član 204 stav 4);
 - 3) kao energetski subjekat, trguje naftnim derivatima i/ili biogorivima po cijeni koja je viša od maksimalne maloprodajne cijene utvrđene u skladu sa propisom Vlade (član 215 stav 4);
 - 4) kao vlasnik, odnosno držaoc nepokretnosti ne omogući energetskim subjektima nesmetan pristup do nepokretnosti i na nepokretnosti na kojima se nalaze ili grade energetski objekti, radi izvođenja radova na izgradnji, održavanju, kontroli ispravnosti objekata, uređaja, postrojenja ili opreme i izvođenja drugih neophodnih radova (član 219 stav 1);
 - 5) sadi drveće i drugo rastinje na zemljištu iznad, ispod ili na udaljenosti sa koje se može ugroziti sigurnost energetskog objekta (član 221 stav 2);
 - 6) vrši radove ili druge radnje, na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta, kojima se onemogućava ili ugrožava rad i funkcionisanje energetskog objekta, bez prethodnog odobrenja energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta (član 221 stav 4).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 200 € do 1.500 €.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1.000 € do 5.000 €.

XXIV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Započeti postupci

Član 234

Postupci započeti prije stupanja na snagu ovog zakona okončaće se prema propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije utvrđeno.

Donošenje propisa

Član 235

- (1) Propisi na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona donijeće se u roku od 12 mjeseci, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

- (2) Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Tehnički propisi doneseni do stupanja na snagu ovog zakona primjenjuju se do donošenja tehničkih propisa na osnovu ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom.
- (4) Pravilnik o kvalitetu i kontroli kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla ("Službeni list CG", broj 26/15) donijet na osnovu člana 173 stav 4 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 6/13 i 10/15) i člana 6 stav 1 Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list CG", broj 53/11) ostaje na snazi i nakon stupanja na snagu ovog zakona.

Primjena razvojnih dokumenata

Član 236

- (1) Energetska politika Crne Gore do 2030. godine, Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, Nacionalni akcioni plan korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine, lokalni energetske planovi i energetske bilanci donijeti na osnovu Zakona o energetici ("Službeni list CG" br. 28/10, 6/13 i 10/15) primjenjivaće se do donošenja novih razvojnih dokumenata u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Akcioni plan razvoja i korišćenja daljinskog grijanja i/ili hlađenja i visokoefikasne kogeneracije iz člana 20 stav 4 ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rokovi za usklađivanje opštih akata Agencije

Član 237

- (1) Do utvrđivanja metodologija na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primjenjivaće se metodologije utvrđene na osnovu Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 6/13 i 10/15).
- (2) Statut Agencije uskladiće se u skladu sa ovim zakonom u roku od 60 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Agencija će uskladiti opšta akta iz člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1, tač. 4, 5 i 6, stav 4 tač. 5, 7, 8, 11 i 13, stav 8 tač. 1, 2, 4 i 5 ovog zakona koja se odnose na električnu energiju sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (4) Agencija će uskladiti opšta akta iz člana 43 stav 1 tač. 2 i 3, stav 4 tač. 1 do 4, 6, 9 i 10, stav 8 tačka 3 ovog zakona koja se odnose na električnu energiju sa odredbama ovog zakona u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Minimalni standardi kvaliteta snabdijevanja električnom energijom

Član 238

- (1) Agencija je dužna da pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom donese u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim pravila iz člana 43 stav 6 tačka 3 ovog zakona koja je dužna da utvrdi najkasnije do dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Operatori prenosnog, distributivnog sistema i snabdjevači dužni su da, u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, uspostave sisteme za prikupljanje i dostavljanje podataka o kvalitetu snabdijevanja Agenciji.
- (3) Član 43 stav 6 tačka 4 ovog zakona primjenjivaće se nakon isteka dvije godine od donošenja pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom i gasom.

Vršenje funkcije

Član 239

- (1) Članovi Odbora Agencije izabrani u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 6/13 i 10/15) nastavljaju da obavljaju funkciju do isteka mandata.
- (2) Član Odbora Agencije, koji obavlja funkciju predsjedavajućeg Odbora na dan stupanja na snagu ovog zakona nastaviće funkciju do izbora predsjednika Odbora u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Direktor Agencije izabran u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 6/13 i 10/15) nastavlja da obavlja funkciju kao izvršni direktor do isteka mandata.
- (4) Zamjenik direktora Agencije izabran u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 6/13 i 10/15) nastavlja da obavlja funkciju kao zamjenik izvršnog direktora do isteka mandata.

- (5) Konkurs za izbor predsjednika Odbora Agencije raspisaće se najkasnije 120 dana prije isteka mandata članu Odbora Agencije kome prvom prestaje mandat.

Sredstva koja preostanu na kraju godine

Član 240

- (1) Sredstva koja preostanu na računu Agencije nakon isteka poslovne godine, zaključno sa 31. decembrom 2015. godine, prihod su budžeta Crne Gore.
- (2) Odredba člana 51 stav 7 ovog zakona primjenjuje se od 1. januara 2016. godine.

Usklađivanje poslovanja energetske subjekata

Član 241

- (1) Energetski subjekti koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavljaju energetske djelatnosti dužni su da usklade svoje poslovanje sa ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Licence izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važe do isteka perioda na koji su izdate.

Osnivanje pravnog lica i preuzimanje infrastrukture

Član 242

- (1) Vertikalno integrisani subjekat koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavlja djelatnost distribucije električne energije dužan je da u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona osnuje pravno lice za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije i na njega prenese prava i obaveze koji su nastali do dana osnivanja.
- (2) Pravno lice iz stava 1 ovog člana dužno je da od dana osnivanja preuzme obavljanje djelatnosti distribucije električne energije.
- (3) Operator prenosnog sistema i proizvođač električne energije dužni su da izvrše primopredaju postrojenja i opreme koji su dio prenosnog sistema u skladu sa ovim zakonom, u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (4) Operator distributivnog sistema i operator prenosnog sistema dužni su da izvrše primopredaju postrojenja i opreme koja su dio distributivnog sistema u skladu sa ovim zakonom, u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (5) Međusobna prava i obaveze iz st. 3 i 4 ovog člana u preuzimanju postrojenja i opreme urediće se ugovorima koje zaključuju proizvođač električne energije i operator prenosnog sistema, odnosno operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema.
- (6) Operator sistema dužan je da u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona utvrdi program iz člana 186 stav 3 ovog zakona i podnese na odobranje Agenciji.

Rokovi za usklađivanje opštih akata energetske subjekata

Član 243

- (1) Operator prenosnog ili distributivnog sistema će uskladiti opšta akta iz člana 44 stav 1 tač. 1 i 3, stav 2 tač. 1, 2, 3, 9 i 10 i planove iz člana 46 stav 1 tač. 1 do 4, stav 2 tačka 1 ovog zakona, koji se odnose na električnu energiju, sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona i dostaviti ih Agenciji na odobranje.
- (2) Operator prenosnog ili distributivnog sistema će uskladiti opšta akta iz člana 44 stav 2 tač. 7 i 11 i program mjera iz člana 46 stav 2 tačka 2 ovog zakona, koja se odnose na električnu energiju, sa odredbama ovog zakona u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona i dostaviti ih Agenciji na odobranje.
- (3) Operator prenosnog, operator distributivnog sistema i operator tržišta električne energije utvrdiće i dostaviti Agenciji na odobranje pravila iz čl. 114, 122 i 130 ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Revidovana studija gubitaka

Član 244

Studiju gubitaka iz člana 64 ovog zakona, zasnovanu na konačnim energetske i drugim podacima zaključno sa

2014. godinom, operatori sistema dužni su da dostave Agenciji do 1. septembra 2016. godine, revidovanu od nezavisne stručne institucije iz oblasti energetike.

Profil potrošnje

Član 245

- (1) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da utvrdi tipske profile potrošnje iz člana 116 stav 1 tačka 26 ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a snabdjevač je dužan da na računu za utrošenu električnu energiju iskaže tipski profil potrošnje kupca u roku od tri mjeseca od dana utvrđivanja profila.
- (2) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da izradi i objavi privremeni profil potrošnje ranjivih kupaca u roku od tri mjeseca nakon dostavljanja podataka o utvrđivanju ranjivih kupaca od organa državne uprave nadležnih za poslove socijalnog staranja i zdravlja.

Rokovi za zaključenje ugovora o priključenju

Član 246

- (1) Operatori prenosnog sistema i korisnici prenosnog sistema, osim snabdjevača, dužni su da zakluče ugovor o priključenju u skladu sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da zaključi ugovore o priključenju sa krajnjim kupcima u skladu sa ovim zakonom najkasnije u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Kupac koji je priključen na distributivni sistem, a ne ispunjava uslove za zaključivanje ugovora iz člana 178 stav 1 ovog zakona, dužan je da zaključi ugovor o privremenom priključenju na distributivni sistem, najkasnije do 31. decembra 2017. godine.
- (4) Ugovor iz stava 3 ovog člana može se zaključiti ako kupac ispunjava uslove utvrđene tehničkim propisima, što dokazuje odgovarajućim atestom o ispravnosti instalacije i priključka.
- (5) Kupac iz stava 3 ovog člana dužan je da zaključi ugovor o priključenju iz člana 178 stav 1 ovog zakona u roku od 30 dana od dana stvaranja uslova za zaključenje ugovora.
- (6) Na osnovu privremenog ugovora iz stava 3 ovog člana može da se zaključi ugovor o snabdijevanju i steknu prava i obaveze koje ima kupac u skladu sa ovim zakonom.

Uspostavljanje naprednog sistema mjerenja

Član 247

- (1) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da do 1. januara 2022. godine uspostavi napredni sistem za mjerenje električne energije (pametna brojila) uz sprovođenje ekonomske procjene svih dugoročnih troškova i benefita za tržište i kupce.
- (2) U cilju realizacije obaveza iz stava 1 ovog člana, operator distributivnog sistema električne energije će do 1. januara 2019. godine najmanje 85% potrošača električne energije opremiti sredstvima savremenog sistema mjerenja.
- (3) Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da obezbijedi usklađen rad sistema iz stava 1 ovog člana, uz primjenu odgovarajućih standarda i optimalnih stručnih rješenja.
- (4) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da prilikom razvoja distributivnog sistema i priključenja potrošača uspostavi napredni sistem za mjerenje potrošnje gasa, uz sprovođenje analiza svih troškova i benefita za tržište i kupce.
- (5) Operator distributivnog sistema gasa dužan je da obezbijedi usklađen rad sistema iz stava 4 ovog člana, uz primjenu odgovarajućih standarda i optimalnih stručnih rješenja.
- (6) Sprovođenje obaveza iz ovog člana kontroliše Agencija.

Nastavljanje snabdijevanja

Član 248

- (1) Snabdjevači će nastaviti da snabdijevaju kupce koje su snabdijevali do dana stupanja na snagu ovog zakona, na način i pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.
- (2) Snabdjevač koji je imao status javnog snabdjevača, do dana stupanja na snagu ovog zakona, nastavlja da snabdijeva kupce u skladu sa odredbama ovog zakona u okviru vertikalno integrisanog subjekta.

- (3) Snabdjevač iz stava 2 ovog člana dužan je da izvrši razdvajanje računa u skladu sa članom 138 ovog zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (4) Snabdjevač iz stava 2 ovog člana dužan je da do 31. decembra 2016. godine za kupce električne energije primjenjuje cijene električne energije i cijene električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom i distributivnom sistemu koje su važile na dan stupanja na snagu ovog zakona.

Dinamika formiranja cijena

Član 249

- (1) Snabdjevač iz člana 248 stav 4 ovog zakona nakon 1. januara 2017. godine može mijenjati cijene za domaćinstva i male kupce koji ne pripadaju kategoriji domaćinstva u skladu sa promjenama cijena na tržištu, uz sljedeća ograničenja:
- 1) po osnovu povećanja cijene električne energije, cijene za krajnje kupce se ne mogu povećavati iznad ponderisane cijene električne energije ostvarene u prethodnoj godini i fjučersa za narednu godinu na referentnoj energetske berzi, koju će imenovati Agencija, a najviše do 7% u 2017. godini i 6% u 2018. i 2019. godini;
 - 2) ako snabdjevač u slučaju poremećaja na tržištu električne energije namjerava da izvrši promjenu cijena električne energije za kupce van ograničenja iz tačke 1 ovog stava ili po različitim stopama za različite kategorije kupaca, dužan je da izradi procjenu promjene prihoda od svake kategorije kupaca i dostavi ih Agenciji na odobravanje;
 - 3) cijene za kupce iz tačke 1 ovog stava mogu se mijenjati i drugačijom dinamikom, ako u svakom segmentu tržišta postoji likvidno tržište na kojem se slobodno formiraju cijene i snabdjevač iz člana 248 stav 4 ovog zakona nema dominantni položaj na istom segmentu tržišta;
 - 4) dominantni položaj na relevantnom tržištu iz tačke 3 ovog stava podrazumijeva dominantni položaj u smislu zakona kojim se uređuje konkurencija, a segment relevantnog tržišta je dio tržišta na kojem se formira cijena električne energije za svaku pojedinačnu kategoriju kupaca;
 - 5) likvidno tržište iz tačke 3 ovog stava podrazumijeva da su na tržištu prisutni snabdjevači koji aktivno posluju i nijesu vlasnički ni upravljački povezana lica, ni međusobno ni sa snabdjevačem iz člana 248 stav 4 ovog zakona i nijedan nema dominantan položaj;
 - 6) ako u periodu do pojave likvidnog tržišta iz tačke 3 ovog stava, snabdjevač iz člana 248 stav 4 ovog zakona ostvari profit po stopi većoj od prosječne stope povrata koja je iskazana u bilansima operatora prenosa i operatora distribucije, Agencija će naložiti snabdjevaču da utvrdi cijene za kupce kojima se u narednoj godini obezbeđuje ostvarivanje profita najviše po prosječnoj stopi povrata za regulisane djelatnosti.
- (2) Ograničenje iz stava 1 tačka 1 ovog člana odnosi se na povećanje cijena za krajnjeg kupca, pri čemu se u obračun ne uključuje povećanje cijena za kupca nastalo zbog povećanja cijena korišćenja prenosnih i distributivnih sistema, kao i naknada za rad operatora tržišta.
- (3) Ako cijene za krajnje kupce prelaze ograničenje iz stava 1 ovog člana, Agencija ili zainteresovana strana u cilju zaštite kupaca može pokrenuti postupak pred organom nadležnim za zaštitu konkurencije.
- (4) Prije pokretanja postupka iz stava 3 ovog člana Agencija može preispitati prihode i troškove snabdjevača, kao i razloge za prekoračenje ograničenja iz stava 1 ovog člana i procijeniti opravdanost promjene.
- (5) U slučaju da Agencija utvrdi da je povećanje iz stava 3 ovog člana bilo neopravdano, preduzima mjere u skladu sa članom 48 stav 7 ovog zakona.

Rok primjene ograničenja

Član 250

- (1) Ograničenja iz člana 249 stav 1 ovog zakona primjenjuju se najduže do kraja 2019. godine.
- (2) Ograničenje iz stava 1 ovog člana može se produžiti za tri godine, ako Agencija procijeni da nijesu ispunjeni uslovi za postojanje likvidnog tržišta iz člana 249 stav 1 tačka 3 ovog zakona.
- (3) Agencija obavještava nadležni organ Zajednice o uvođenju ograničenja iz člana 249 stav 1 ovog zakona i svake druge godine o promjenama ovih ograničenja.

Nastavljanje snabdijevanja posljednjeg izbora i ranjivih kupaca

Član 251

- (1) Pravno lice koje je, do dana stupanja na snagu ovog zakona, obavljalo djelatnost javnog snabdijevanja dužno je da djelatnost snabdijevanja posljednjeg izbora i ranjivih kupaca obavlja do izbora snabdjevača u skladu sa članom 200 ovog zakona, preko odvojenog računa.
- (2) Vlada će postupak za izbor snabdjevača iz člana 200 ovog zakona pokrenuti najkasnije u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Do utvrđivanja cijene električne energije za kupce u skladu sa metodologijom za utvrđivanje cijena koje primjenjuje snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca, primjenjuje se cijena koja se primjenjuje na dan stupanja na snagu ovog zakona, za iste kategorije kupaca.
- (4) Do utvrđivanja cijene električne energije za kupce u skladu sa metodologijom za utvrđivanje cijena koje primjenjuje snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca, primjenjuje se metodologija za utvrđivanje tarifa za snabdjevača posljednjeg izbora.
- (5) Naknada za snabdijevanje koju primjenjuje snabdjevač posljednjeg izbora i ranjivih kupaca, koja je važila na dan stupanja na snagu ovog zakona, primjenjivaće se do izbora snabdjevača u postupku iz člana 200 ovog zakona.

Rok za usklađivanje razvojnih dokumenata jedinica lokalnih samouprava

Član 252

Jedinice lokalne samouprave dužne su da u roku od dvije godine dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donesu lokalne energetske planove u skladu sa ovim zakonom.

Donošenje propisa iz oblasti toplote

Član 253

- (1) Nadležni organ jedinice lokalne samouprave donijeće propis o uslovima i načinu snabdijevanja toplotnom energijom za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Distributeri toplotne energije donijeće opšte akte na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona u roku od šest mjeseci od donošenja propisa iz stava 1 ovog člana.

Povjeravanje poslova u oblasti gasa

Član 254

- (1) U cilju stvaranja uslova za planiranje, sprovođenje planova i finansiranje izgradnje prenosne i distributivne infrastrukture za gas, kao i stvaranja uslova za uvođenje tržišta gasa, Vlada će poslove operatora sistema za gas povjeriti pravnom licu u skladu sa zakonom do izgradnje infrastrukture za gas ili do pribavljanja sertifikata u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Metodologije za gas iz člana 43 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona Agencija je dužna da utvrdi najkasnije tri mjeseca prije puštanja u rad odgovarajuće infrastrukture.
- (3) Operator iz stava 1 ovog člana dužan je da podnese Agenciji na odobravanje opšte akte na osnovu ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom u roku od šest mjeseci prije puštanja u rad infrastrukture za gas.
- (4) Operatori sistema gasa dužni su da pribave licencu za obavljanje djelatnosti najkasnije tri mjeseca prije puštanja u rad infrastrukture za gas.
- (5) Odredba člana 165 ovog zakona primjenjivaće se nakon isteka kalendarske godine u kojoj broj kupaca snabdjevača gasom pređe 100.000.

Stručni ispit

Član 255

- (1) Stručni ispit iz člana 73 stav 1 ovog zakona nije dužno da polaže lice koje ima licencu za poslove projektovanja, građenja i nadzora nad građenjem objekata u skladu sa propisima o izgradnji objekata, lice kojem je priznat stručni ispit, odnosno koje je položilo stručni ispit za tehnički nadzor i rukovođenje energetskim objektima, u skladu sa propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Stručni ispit iz člana 73 st. 2, 3 i 4 ovog zakona nije dužno da polaže lice koje ima položen stručni ispit za rukovođenje poslovima održavanja i eksploatacije energetskih vodova i postrojenja, kao i lice koje ima položen stručni ispit radne osposobljenosti za poslove eksploatacije i rukovanja energetskim postrojenjima, u skladu sa propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

- (3) Lica koja na dan stupanja na snagu ovog zakona imaju najmanje 10 godina radnog iskustva u struci na poslovima tehničkog nadzora i rukovođenja nijesu dužna da polažu stručni ispit iz člana 73 ovog zakona.
- (4) Odredba člana 26 ovog zakona primjenjivaće se od 1. januara 2017. godine.

Rekonstrukcija starijih objekata

Član 256

Izuzetno od odredbe člana 78 stav 2 tačka 1 ovog zakona, energetska dozvola može se izdati za rekonstrukciju objekta za proizvodnju električne energije snage do 10 MW, koji je na dan stupanja na snagu ovog zakona stariji od 20 godina.

Prestanak važenja odredbe o strateškim rezervama nafte

Član 257

Danom stupanja na snagu zakona kojim se uređuje način obezbjeđivanja strateških rezervi nafte i/ili naftnih derivata prestaje da važi odredba člana 216 ovog zakona.

Oslobodenje od analize isplativosti

Član 258

Odredba člana 83 stav 1 ovog zakona neće se primjenjivati na Termoelektranu Pljevlja do 2024. godine.

Nadležni organi od pristupanja Evropskoj uniji

Član 259

Od pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji:

- sva prava i obaveze Ministarstva, Agencije i energetskih subjekata utvrđena ovim zakonom prema Energetskoj zajednici odnose se na Evropsku uniju;
- sva prava i obaveze Ministarstva, Agencije i energetskih subjekata utvrđena ovim zakonom prema članicama Energetske zajednice odnose se na članice Evropske unije.

Postupak sertifikacije do pristupanja Evropskoj uniji

Član 260

Do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji u postupku sertifikacije operatora prenosnog sistema, pored uslova iz člana 68 stav 2 ovog zakona, Ministarstvo uzima u obzir prava i obaveze koja proizilaze iz potvrđenog međunarodnog ugovora (Sporazuma o formiranju Energetske zajednice).

Prestanak važenja zakona

Član 261

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 6/13 i 10/15).

Stupanje na snagu

Član 262

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".